

T.C.

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ-CERRAHPAŞA

ADLİ TIP VE ADLİ BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Danışman: Prof. Dr. M. Fatih YAVUZ

2. Danışman: Doç. Dr. Z. Belma GÖLGE

**KARANLIK ÜÇLÜ (DARK TRIAD) KİŞİLİK ÖRÜNTÜLERİNİN ÇOCUKLUK
ÇAĞI ÖRSELEYİCİ YAŞANTILARI VE YENİDEN MAĞDURİYET (RE-
VİKTİMİZASYON) AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ-İSTANBUL
ÖRNEKLEMİ**

SOSYAL BİLİMLER ANABİLİM DALI

DOKTORA TEZİ

UZM. PSİKOLOG GÜLÇİN ŞENYUVA

İSTANBUL, 2021

T.C.

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ-CERRAHPAŞA

ADLİ TIP VE ADLİ BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Danışman: Prof. Dr. M. Fatih YAVUZ

2. Danışman: Doç. Dr. Z. Belma GÖLGE

**KARANLIK ÜÇLÜ (DARK TRIAD) KİŞİLİK ÖRÜNTÜLERİNİN ÇOCUKLUK
ÇAĞI ÖRSELEYİCİ YAŞANTILARI VE YENİDEN MAĞDURİYET (RE-
VİKTİMİZASYON) AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ-İSTANBUL
ÖRNEKLEMİ**

SOSYAL BİLİMLER ANABİLİM DALI

DOKTORA TEZİ

UZM. PSİKOLOG GÜLÇİN ŞENYUVA

İSTANBUL, 2021

Özet

Sosyal bir varlık olan bireyin, toplum içinde nasıl bir insan olduğunu kişilik ve davranış tarzları belirlemektedir. Son yıllarda literatüre girmiş olan kişiliğin karanlık tarafı olarak bilinen karanlık üçlü (dark triad) kişilik özelliklerinin toplum içinde var olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Karanlık üçlü kişilik özellikleri ve bu özelliklerin nasıl geliştiğine dair daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu çalışmanın temel amacı; kişilik gelişiminde katkısı olduğuna inanılan bağlanma stilleri, ebeveyn tutumları, aile içi işleyişler, çocukluk çağı ökseleyici yaşantılar ve aile içi şiddete tanık olma değişkenlerinin karanlık üçlü kişilik özelliğinin oluşumundaki etkileri araştırmak ve bu kişilik özelliklerinin yeniden mağduriyete etkisini incelemektir.

Araştırmada İstanbul ilinde yaşayan 18-65 yaş aralığındaki 720'si kadın, 283'ü erkek olmak üzere 1003 katılımcıdan oluşmaktadır. Katılımcıların yaş ortalaması 32.16 (SS: 10.36) bulunmuştur. Katılımcılara “Demografik Bilgi Formu”, Özel Hayata ve Olumsuz Yaşam Deneyimlerine Yönelik Bilgi Formu”, “Çocukluk Örselenme Yaşantıları Ölçeği”, Karanlık Üçlü Kişilik Ölçeği”, “Anne-Babaya Bağlanma Ölçeği”, “Aile İşleyiş Biçimi Ölçeği”, “Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği-Çocuk Formu”, Adapte Edilmiş Çatışma Çözme Ölçeği” ve “İnsan İlişkilerinde Manipülasyon Ölçeği” uygulanmıştır.

Araştırmanın verilerinin, SPSS v.21 Paket programı kullanılarak Aracılık Analizi- Model 6 (Hayes, 2013) yöntemiyle değerlendirilmiştir. Katılımcıların demografik, klinik, adli değişkenler ve ölçeklerden aldıkları ortalamaların karşılaştırıldığı betimleyici analizler, karanlık üçlü kişilik özellikleri, insan ilişkilerinde manipülasyon, çocukluk çağı ökseleyici yaşantıları, ebeveyne bağlanma, ebeveyn tutumları ve aile içi şiddete tanıklık puanları arasındaki ilişkilerinin incelendiği Pearson korelasyon analizleri, regresyon analizleri ve ardından aracı değişken analizleri yürütülmüştür.

Çalışmanın sonuçları incelendiğinde; demografik değişkenler ve ölçeklerden alınan puanlar arasında literatür ile uyumlu anlamlılıklar bulunmuştur. Aracılık rolü açısından değerlendirildiğinde aile içi şiddete tanıklık ile karanlık üçlü kişilik özellikleri arasındaki ilişkide çocukluk çağı ökseleyici yaşantıları ve kişilerarası manipölasyonun tam aracılık etkisinin; ebeveyn tutumları arasından aşırı koruyucu anne ve aşırı koruyucu baba ile karanlık üçlü kişilik özellikleri arasındaki ilişkide kişilerarası manipölasyonun kısmi aracılık etkisinin; yine ebeveyn tutumları arasından reddedici baba ile karanlık üçlü kişilik özellikleri arasındaki ilişkide çocukluk çağı ökseleyici yaşantıları ve kişilerarası manipölasyonun tam aracılık etkisinin bulunduğı tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlar literatürde yer alan araştırmalar kapsamında tartışılmıştır.

Kişiliğin karanlık tarafı olarak atfedilen karanlık üçlü kişilik özelliklerinin gelişimine etki eden faktörlerin değerlendirmek, yeniden mağdur olmayı önlemeye yönelik katkı sağlamak ve gelecek çalışmalara ışık tutmak hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çocukluk ökseleyici yaşantıları, karanlık üçlü, ebeveyn tutumu, bağlanma, tanık olma, aile işleyişi, psikolojik/kişilerarası manipölasyon, yeniden mağduriyet

Abstract

Personality and behavior styles determine what kind of a person an individual is in society. It is an undeniable fact that the dark triad personality traits, known as the dark side of personality, which have entered the literature in recent years, exist in society. More research is needed on the dark triad personality traits and how they develop.

The main purpose of this study is to investigate the effects of the variables of attachment styles, parental attitudes, family functioning, childhood traumatic experiences and witnessing domestic violence, which are believed to contribute to personality development, on the formation of the dark triad personality trait and to examine the effects of these personality traits on re-victimization.

The research consists of 1003 participants, 720 of whom are women and 283 are men, aged between 18-65 living in the province of Istanbul. The mean age of the participants was 32.16 (SD: 10.36). Participants were given a "Demographic Information Form", "Information Form for Private Life and Negative Life Experiences", "Childhood Trauma Questionnaire", "Short Dark Triad Personality Scale", "Parental Bonding Instrument", "Family Functioning Style Scale", "S-EMBU for Children", "Adapted Conflict Resolution Scale" and "İnsan İlişkilerinde Manipölasyon Ölçeği/Manipulation Scale in Human Relationships".

The data of the research were evaluated with the Mediation Analysis- Model 6 (Hayes, 2013) method using the SPSS v.21 Package program. Descriptive analyzes comparing the demographic, clinical, forensic variables and the averages of the participants from the scales, Pearson correlation analyzes, regression analyzes and analysis of the relationships between dark triad personality traits, manipulation in human relationships, childhood traumatic experiences, attachment to parents, parental attitudes and witnessing to domestic violence scores and then, mediator variable analyzes were carried out.

When the results of the study are examined; significances consistent with the literature were found between demographic variables and the scores obtained from the scales. When evaluated in terms of the mediating role, it was determined that the full mediation effect of childhood traumatic experiences and interpersonal manipulation in the relationship between witnessing domestic violence and dark triad personality traits; partial mediation effect of interpersonal manipulation on the relationship between overprotective mother and overprotective father and dark triad personality traits among parental attitudes; again, among parental attitudes, childhood traumatic experiences and interpersonal manipulation in the relationship between the rejecting father and the dark triad personality traits had a full mediator effect. The results obtained are discussed within the scope of the studies in the literature.

It is aimed to evaluate the factors affecting the development of the dark triad personality traits, which are attributed as the dark side of personality, to contribute to prevent re-victimization and to shed light on future studies.

Key Words: Childhood traumatic experiences, dark triad, parental attitude, attachment, witnessing, family functioning, psychological/interpersonal manipulation, re-victimization

Önsöz

Doktora eğitimim süresince ve tez konusunu şekillendirmeye çalıştığım ilk günden, tezin gelişim süreci boyunca kafamdaki sorulara ve karışıklıklara çözüm bulmama rehberlik eden, bana her daim destek, sabır ve emek gösteren, çalışmamın tamamını titizlikle inceleyerek geri bildirimde bulunan değerli tez danışmanım Prof.Dr. M. Fatih YAVUZ'a ve yapıcı eleştirileriyle çalışmama ışık tutan 2. tez danışmanım Dr. Öğretim Üyesi Zeynep Belma GÖLGE'ye en içten şükranlarımı sunuyorum.

Tez izleme komitemde yer alan, görüş ve önerileriyle çalışmamın şekillenmesine destek sunan değerli hocalarım Prof. Dr. Oğuz KARAMUSTAFALIOĞLU ve Dr. Öğretim Üyesi Yusuf Tunç DEMİRCAN'a,

Yüksek lisans günlerinden beri beni yalnız bırakmayan, yola devam edebilme gücü veren vefalı arkadaşım Dr. Öğretim Üyesi Burcu TÜRK'e,

Tüm doktora sürecimde ne zaman ihtiyaç duysam desteğini esirgemeyen sevgili arkadaşım Uzm. Psikolog Eva MATİUDAKİS'e,

Eğitim ve öğretim hayatım boyunca bilgime bilgi katan, tecrübelerinden faydalandığım ve bana yardımcı olan tüm hocalarıma da minnettar olduğumu bildirmek isterim.

Varlığını hep hissettiğim canım babam Yener ŞENYUVA'ya,

Hayatımda değerleri vazgeçilmez olan yeğenlerim Ela ve Yener ŞENYUVA'ya,

Son olarak yaşamım boyunca bana duydukları güveni her zaman hissettiren, eğitim hayatım boyunca benden desteklerini esirgemeyen, bugüne kadar haklarını yeterince teslim edememiş olduğum sevgili annem Necmiye ŞENYUVA, ağabeyim Gökhan ŞENYUVA'ya, çok teşekkür ederim.

İçindekiler

Özet	ii
Abstract	iv
İçindekiler.....	vii
Tablolar Listesi.....	xii
Şekiller Listesi.....	xx
Kısaltmalar	xxi
1. Giriş ve Amaç	1
2. Genel Bilgiler.....	8
2.1. Kişilik	8
2.1.1. Kişilik Tanımı ve Tarihçesi.....	8
2.1.2. Kişilik Kuramları.....	9
2.1.2.1. Psikanalitik ve Psikodinamik Kuramlar.....	9
2.1.2.1.1. Sigmund Freud ve Psikanaliz.....	9
2.1.2.1.2. Alfred Adler ve Bireysel Psikoloji.....	11
2.1.2.1.3. Karen Horney ve Bütüncül Psikoloji	13
2.1.2.1.4. Carl Gustav Jung ve Analitik Psikoloji.....	17
2.1.2.1.5. Heinz Kohut ve Kendilik Psikolojisi	20
2.1.2.1.6. Erik Erikson ve Psikososyal Gelişim Evreleri	21
2.1.2.1.7. Erich Fromm ve Özgürlükten Kaçış Kuramı	24
2.1.2.1.8. Harry Stack Sullivan ve Kişilerarası İlişkiler Kuramı	24
2.1.2.2. Nesne İlişkiler Kuramı	25
2.1.2.2.1. Melanie Klein.....	25
2.1.2.2.2. W. R. D. Fairbairn.....	27
2.1.2.2.3. Donald Winnicott.....	28
2.1.2.2.4. Margaret Mahler	28
2.1.2.2.5. Otto Friedmann Kernberg	29
2.1.2.3. Davranışçı ve Bilişsel Kuramlar	29
2.1.2.3.1. John Broadus Watson ve Davranışçılık	29
2.1.2.3.2. Burrhus Frederic Skinner ve Radikal Davranışçılık	30
2.1.2.3.3. Albert Bandura ve Sosyal Bilişsel Kuram	30
2.1.2.3.4. Neal Elgar-John Dollard ve Eklektik Davranışçı Yaklaşım	31
2.1.2.3.5. George Alexander Kelly ve Kişisel Yapılar Kuramı	31
2.1.2.4. Araştırma Odaklı Kuramlar	31
2.1.2.4.1. Gordon Willard Allport ve Ayırıcı Özellik Kuramı	32

2.1.2.4.2.	Raymon Bernard Cattell ve Faktör Analitik Ayırıcı Özellik Kuramı.....	32
2.1.2.4.3.	Hans Jurgen Eysenck ve Biyoloji Temelli Faktör Analitik Ayırıcı Özellik Kuramı	34
2.1.2.4.4.	Robert Roger McCrea-Paul T. Costa ve Beş Faktör Kuramı.....	35
2.1.2.5.	İnsancıl/Varoluşsal Kuramlar	36
2.1.2.5.1.	Carl Ransom Rogers ve Birey Merkezli Yaklaşım.....	36
2.1.2.5.2.	Abraham H. Maslow ve Kendini Gerçekleştirme Kuramı.....	37
2.1.2.5.3.	Rollo May ve Varoluşçu Psikoloji	38
2.1.3.	Kişiliği Etkileyen Faktörler	39
2.2.	Bağlanma	40
2.2.1.	Bağlanma Tanımı	40
2.2.2.	Bağlanma Kuramı	41
2.2.2.1.	Bowlby'nin Bağlanma Kuramı	42
2.2.3.	Çocuklukta Bağlanma	43
2.2.4.	Yetişkinlikte Bağlanma	44
2.2.4.1.	Hazan ve Shaver'in Yetişkin Bağlanma Modeli.....	44
2.2.4.2.	Bartholomew ve Horowitz'in Dörtlü Bağlanma Modeli	44
2.2.5.	Bağlanmanın Kişilik Gelişimine Etkisine Yönelik Yapılmış Çalışmalar	46
2.3.	Tutum.....	46
2.3.1.	Ebeveyn Tutumları Kavramı ve Tanımı.....	47
2.3.2.	Ebeveyn Tutumlarına İlişkin Modeller	47
2.3.2.1.	Psikodinamik Model	47
2.3.2.2.	Davranışçı Model.....	48
2.3.2.3.	Baumrind'in Sınıflaması	48
2.3.2.4.	Maccoby ve Martin'in İki Boyutlu Bakış Açısı Modeli	50
2.3.3.	Ebeveyn Tutumlarının Kişilik Gelişimine Etkisine Yönelik Çalışmalar	52
2.4.	Aile	53
2.4.1.	Aile Tanımı	53
2.4.2.	Ailenin İşlevi	54
2.4.3.	Aile İşlevlerinin Kişilik Gelişimine Etkisine Yönelik Çalışmalar	55
2.5.	Ruhsal Travma.....	56
2.5.1.	Travma Tanımı.....	56
2.5.2.	Ruhsal Travmanın Tanımı.....	56
2.5.3.	Çocukluk Çağı Ökseleyici Yaşantıları	57
2.5.3.1.	Tanımı ve Tarihçesi	57

2.5.3.2.	İstismar Türleri.....	60
2.5.3.2.1.	Fiziksel İstismar Tanımı	60
2.5.3.2.2.	Cinsel İstismar Tanımı	61
2.5.3.2.3.	Duygusal İstismar Tanımı.....	61
2.5.3.2.4.	İhmal Tanımı.....	62
2.5.3.3.	Çocukluk Çağı Ökseleyici Yaşantılarının Olumsuz Etkileri	62
2.5.4.	Çocukluk Çağı Ökseleyici Yaşantıların Kişilik Gelişimine Etkisine Yönelik Çalışmalar	63
2.6.	Çocukluk Döneminde Aile İçi Şiddete Tanık Olma.....	64
2.6.1.	Aile İçi Şiddete Tanık Olmanın Çocuklar Üzerine Etkisine İlişkin Kuramlar ..	66
2.6.2.	Aile İçi Şiddete Tanık Olmanın Çocuklar Üzerine Etkisi.....	67
2.7.	Gaslighting (Psikolojik Manipölasyon) Kavramı.....	70
2.8.	Karanlık Üçlü Kavramı	78
2.8.1.	Karanlık Üçlü Boyutları	79
2.8.1.1.	Narsisizm	79
2.8.1.2.	Psikopati.....	87
2.8.1.3.	Makyavelizm.....	91
2.8.2.	Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri ve Psikolojik Manipölasyon (Gaslighting) ile İlgili Çalışmalar	94
2.9.	Yeniden Mağduriyet (Re-Viktimizasyon)	94
2.9.1.	Yeniden Mağduriyet Kavramı ve Tanımı	95
2.9.2.	Yeniden Mağduriyet Teorileri.....	95
2.9.3.	Çocukluk Çağı Ökseleyici Yaşantıların Yeniden Mağduriyete Yönelik Çalışmalar	100
3.	Gereç ve Yöntem	102
3.1.	Araştırmanın Örneklemi	102
3.2.	Veri Toplama Araçları.....	102
3.2.1.	Aydınlatılmış Onam Formu	102
3.2.2.	Demografik Bilgi Formu	103
3.2.3.	Özel Hayata ve Olumsuz Yaşam Deneyimlerine Yönelik Bilgi Formu	103
3.2.4.	Çocukluk Örselenme Yaşantıları Ölçeği (ÇÖYÖ).....	103
3.2.5.	Karanlık Üçlü Kişilik Ölçeği (KÜÖ)	104
3.2.6.	Anne-Babaya Bağlanma Ölçeği (ABBÖ)	105
3.2.7.	Aile İşleyiş Biçimi Ölçeği (AİBÖ).....	106
3.2.8.	Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği-Çocuk Formu (KAET-Ç) ..	107
3.2.9.	Adapte Edilmiş Çatışma Çözme Ölçeği (AEÇÇÖ).....	109

3.2.10.	İnsan İlişkilerinde Manipülasyon Ölçeği (İİMÖ)	109
3.3.	Veri Toplama İşlemi	110
3.4.	Verilerin Analizi	111
3.4.1.	Normallik Varsayımının Test Edilmesi.....	111
3.4.2.	Araştırmada Yürütülen Analizler	116
3.4.2.1.	Betimleyici Analizler	116
3.4.2.2.	Araştırmanın Hipotezlerine İlişkin Analizler.....	117
3.4.2.3.	Yeniden Mağduriyete İlişkin Analizler	119
4.	Bulgular.....	120
4.1.	Betimleyici İstatistiksel Analizlere İlişkin Bulgular	120
4.1.1.	Demografik Değişkenler	120
4.1.2.	Klinik Değişkenler	129
4.1.3.	Adli Değişkenler	144
4.1.4.	Ölçeklerden Alınan Puanlar	155
4.1.5.	Yeniden Mağduriyete İlişkin Bulgular	162
4.2.	Hipotezlerin Test Edilmesine İlişkin Bulgular	164
4.2.1.	Korelasyon Analizleri	164
4.2.1.1.	Ölçeklerden Alınan Puanlar Arasındaki İlişkiler	164
4.2.1.2.	18 yaş öncesi ve sonrası mağduriyet sıklığı ile ölçek puanları arasındaki ilişkiler	193
4.2.2.	Regresyon ve Aracı Değişken Analizleri	201
4.2.2.1.	Regresyon Analizleri	201
4.2.2.2.	Aracı Değişken Analizleri.....	207
4.2.3.	Yeniden Mağdur Olan Gruba İlişkin Analizler.....	215
5.	Tartışma	228
5.1.	Betimleyici Analizler ve Tartışma.....	228
5.1.1.	Demografik Değişkenler	228
5.1.2.	Klinik Değişkenler	229
5.1.3.	Adli Değişkenler	231
5.1.4.	Ölçeklerden Alınan Puanlar	233
5.1.5.	Yeniden Mağduriyete İlişkin Bulgular.....	236
5.2.	Hipotezlerin Test Edilmesi ve Tartışma	237
5.2.1.	Ölçeklerden Alınan Puanlar Arasındaki İlişkiler	237
5.2.2.	Mağduriyet ve Yeniden Mağduriyet Sıklığı İle Ölçeklerden Alınan Puanlar..	244
5.3.	Regresyon ve Aracı Değişken Analizlerinin Tartışılması	246

5.3.1.	Regresyon Analizlerinin Yorumlanması	246
5.3.2.	Aracı Değişken Analizlerinin Yorumlanması	249
5.3.3.	Yeniden Mağdur Olan Gruba İlişkin Analizlerin Yorumlanması	250
6.	Sonuç ve Öneriler	252
7.	Kaynaklar	254
8.	Ekler	298
9.	Özgeçmiş	335

Tablolar Listesi

Tablo II. I. Jung'un Psikolojik Tipleri

Tablo II. II. 16 PF faktör ölçek isimleri ve tanımlayıcıları

Tablo II. III. Eysenck'in kişilik boyutlarının özellikleri

Tablo II. IV. McCrea ve Costa'nın beş faktörlü kişilik modeli

Tablo II. V. Baumrind'e göre Bağlanma Stilleri

Tablo III. I. Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Ölçeği İçin Normallik Testi Bulguları

Tablo III. II. Karanlık Üçlü Kişilik Ölçeği İçin Normallik Testi Bulguları

Tablo III. III. Anne-Babaya Bağlanma Ölçeği İçin Normallik Testi Bulguları

Tablo III. IV. Aile İşleyiş Biçimi Ölçeği İçin Normallik Testi Bulguları

Tablo III. V. Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği Çocuk Formu İçin Normallik Testi Bulguları

Tablo III. VI. Adapte Edilmiş Çatışma Çözme Ölçeği İçin Normallik Testi Bulguları

Tablo III. VII. İnsan İlişkilerinde Manipölasyon Ölçeği İçin Normallik Testi Bulguları

Tablo IV. I. Katılımcıların ölçekleri doldurdıkları ortama göre yaş ortalamaları, standart sapmaları ve bağımsız örneklem t testi bulguları

Tablo IV. II. Katılımcıların cinsiyetlerine göre ölçekleri doldurdıkları ortama ilişkin frekans dağılımları, yüzdeleri ve Pearson ki-kare analizi bulguları

Tablo IV. III. Katılımcıların cinsiyetlerine göre yaş ortalamaları, standart sapmaları ve bağımsız örneklem t testi bulguları

Tablo IV. IV. Katılımcıların cinsiyetlerine göre demografik özelliklerine ilişkin frekans dağılımları, yüzdeler ve Pearson ki-kare analizi bulguları

Tablo IV. V. Katılımcıların cinsiyetlerine göre ebeveynlerinin demografik özelliklerine ilişkin frekans dağılımları, yüzdeler ve Pearson ki-kare analizi bulguları

Tablo IV. VI. Katılımcıların cinsiyetlerine göre büyüme süreçlerine ilişkin frekans dağılımları, yüzdeler ve Pearson ki-kare analizi bulguları

Tablo IV. VII. Katılımcıların cinsiyetlerine göre psikiyatrik öykülerine ilişkin frekans dağılımları, yüzdeler ve Pearson ki-kare analizi bulguları

Tablo IV. VIII. Katılımcıların cinsiyetlerine göre alkol-madde kullanım sıklıklarına ilişkin frekans dağılımları, yüzdeler ve Pearson ki-kare analizi bulguları

Tablo IV. IX. Katılımcıların cinsiyetlerine göre riskli cinsel yaşam öykülerine ilişkin frekans dağılımları, yüzdeler ve Pearson ki-kare analizi bulguları

Tablo IV. X. Katılımcıların cinsiyetlerine göre intihar ve kendine zarar verme öykülerine ilişkin frekans dağılımları, yüzdeler ve Pearson ki-kare analizi bulguları

Tablo IV. XI Katılımcıların cinsiyetlerine göre travmatik yaşam öykülerine ilişkin frekans dağılımları, yüzdeler ve Pearson ki-kare analizi bulguları

Tablo IV. XII. Katılımcıların cinsiyetlerine göre 18 yaş öncesi yaralanma sıklıklarına ilişkin sıra ortalamaları ve Mann Whitney U testi bulguları

Tablo IV. XIII. Katılımcıların cinsiyetlerine göre 18 yaş öncesi cinsel eyleme maruz kalma sıklıklarına ilişkin sıra ortalamaları ve Mann Whitney U testi bulguları

Tablo IV. XIV. Katılımcıların cinsiyetlerine göre 18 yaş öncesi duygusal şiddete maruz kalma sıklıklarına ilişkin sıra ortalamaları ve Mann Whitney U testi bulguları

Tablo IV. XV. Katılımcıların cinsiyetlerine göre 18 yaştan sonra fiziksel şiddete maruz kalma sıklıklarına ilişkin sıra ortalamaları ve Mann Whitney U testi bulguları

Tablo IV. XVI. Katılımcıların cinsiyetlerine göre 18 yaştan sonra cinsel şiddete maruz kalma sıklıklarına ilişkin sıra ortalamaları ve Mann Whitney U testi bulguları

Tablo IV. XVII. Katılımcıların cinsiyetlerine göre 18 yaştan sonra temassız cinsel şiddete maruz kalma sıklıklarına ilişkin sıra ortalamaları ve Mann Whitney U testi bulguları

Tablo IV. XVIII. Katılımcıların cinsiyetlerine göre 18 yaştan sonra duygusal şiddete maruz kalma sıklıklarına ilişkin sıra ortalamaları ve Mann Whitney U testi bulguları

Tablo IV. XIX. Katılımcıların cinsiyetlerine göre şiddet olayı sonrası yetkili mercilere başvuru durumlarına ilişkin frekans dağılımları, yüzdeler ve Pearson ki-kare analizi bulguları

Tablo IV. XX. Katılımcıların cinsiyetlerine göre Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar, standart sapmalar ve bağımsız örneklem t testi/Mann Whitney U testi bulguları

Tablo IV. XXI. Katılımcıların cinsiyetlerine göre Karanlık Üçlü Kişilik Ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar, standart sapmalar ve bağımsız örneklem t testi bulguları

Tablo IV. XXII. Katılımcıların cinsiyetlerine göre Anne-Babaya Bağlanma Ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar, standart sapmalar ve bağımsız örneklem t testi bulguları

Tablo IV. XXIII. Katılımcıların cinsiyetlerine göre Aile İşleyiş Biçimi Ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar, standart sapmalar ve bağımsız örneklem t testi bulguları

Tablo IV. XXIV. Katılımcıların cinsiyetlerine göre Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar, standart sapmalar ve bağımsız örneklem t testi bulguları

Tablo IV. XXV. Katılımcıların cinsiyetlerine göre Adapte Edilmiş Çatışma Çözme Ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar, standart sapmalar ve bağımsız örneklem t testi bulguları

Tablo IV. XXVI. Katılımcıların cinsiyetlerine göre İnsan İlişkilerinde Manipölasyon Ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar, standart sapmalar ve bağımsız örneklem t testi bulguları

Tablo IV. XXVII. Katılımcıların cinsiyetlerine göre yeniden mağduriyet dağılımları, yüzdeleri ve ki-kare analizi bulguları

Tablo IV. XXVIII. Katılımcıların Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Ölçeğinden ve Karanlık Üçlü Kişilik Ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki Pearson korelasyon analizi bulguları

Tablo IV. XXIX. Katılımcıların Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Ölçeğinden ve Anne-Babaya Bağlanma Ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki Pearson korelasyon analizi bulguları

Tablo IV. XXX. Katılımcıların Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Ölçeğinden ve Aile İşleyiş Biçimi Ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki Pearson korelasyon analizi bulguları

Tablo IV. XXXI. Katılımcıların Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Ölçeğinden ve Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki Pearson korelasyon analizi bulguları

Tablo IV. XXXII. Katılımcıların Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Ölçeğinden ve Adapte Edilmiş Çatışma Ölçeğinden (Şiddete Tanıklık) aldıkları puanlar arasındaki Pearson korelasyon analizi bulguları

Tablo IV. XXXIII. Katılımcıların Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Ölçeğinden ve İnsan İlişkilerinde Manipölasyon Ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki Pearson korelasyon analizi bulguları

Tablo IV. XXXIV. Katılımcıların Karanlık Üçlü Kişilik Ölçeğinden ve Anne-Babaya Bağlanma Ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki Pearson korelasyon analizi bulguları

Tablo IV. XXXV. Katılımcıların Karanlık Üçlü Kişilik Ölçeğinden ve Aile İşleyiş Biçimi Ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki Pearson korelasyon analizi bulguları

Tablo IV. XXXVI. Katılımcıların Karanlık Üçlü Kişilik Ölçeğinden ve Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki Pearson korelasyon analizi bulguları

Tablo IV. XXXVII. Katılımcıların Karanlık Üçlü Kişilik Ölçeğinden ve Adapte Edilmiş Çatışma Ölçeğinden (Şiddete Tanıklık) aldıkları puanlar arasındaki Pearson korelasyon analizi bulguları

Tablo IV. XXXVIII. Katılımcıların Karanlık Üçlü Kişilik Ölçeğinden ve İnsan İlişkilerinde Manipülasyon Ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki Pearson korelasyon analizi bulguları

Tablo IV. XXXIX. Katılımcıların Anne-Babaya Bağlanma Ölçeğinden ve Aile İşleyiş Biçimi Ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki Pearson korelasyon analizi bulguları

Tablo IV. XXXX. Katılımcıların Anne-Babaya Bağlanma Ölçeğinden ve Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki Pearson korelasyon analizi bulguları

Tablo IV. XXXXI. Katılımcıların Anne-Babaya Bağlanma Ölçeğinden ve Adapte Edilmiş Çatışma Ölçeğinden (Şiddete Tanıklık) aldıkları puanlar arasındaki Pearson korelasyon analizi bulguları

Tablo IV. XXXXII. Katılımcıların Anne-Babaya Bağlanma Ölçeğinden ve İnsan İlişkilerinde Manipülasyon Ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki Pearson korelasyon analizi bulguları

Tablo IV. XXXXIII. Katılımcıların Aile İşleyiş Biçimi Ölçeğinden ve Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki Pearson korelasyon analizi bulguları

Tablo IV. XXXXIV. Katılımcıların Aile İşleyiş Biçimi Ölçeğinden ve Adapte Edilmiş Çatışma Ölçeğinden (Şiddete Tanıklık) aldıkları puanlar arasındaki Pearson korelasyon analizi bulguları

Tablo IV. XXXXV. Katılımcıların Aile İşleyiş Biçimi Ölçeğinden ve İnsan İlişkilerinde Manipülasyon Ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki Pearson korelasyon analizi bulguları

Tablo IV. XXXXVI. Katılımcıların Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeğinden ve Adapte Edilmiş Çatışma Ölçeğinden (Şiddete Tanıklık) aldıkları puanlar arasındaki Pearson korelasyon analizi bulguları

Tablo IV. XXXXVII. Katılımcıların Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeğinden ve İnsan İlişkilerinde Manipülasyon Ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki Pearson korelasyon analizi bulguları

Tablo IV. XXXXVIII. Katılımcıların Adapte Edilmiş Çatışma Ölçeğinden (Şiddete Tanıklık) ve İnsan İlişkilerinde Manipülasyon Ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki Pearson korelasyon analizi bulguları

Tablo IV. XXXXIX. Katılımcıların 18 yaş öncesi ve sonrası mağduriyet sıklıkları ile ölçek puanları arasındaki Pearson korelasyon analizi bulguları

Tablo IV. L. Olumsuz ebeveyn tutumları ve aile içi şiddete tanıklık değişkenlerinin çocukluk çağı örseleyici yaşantıları üzerindeki etkisine ilişkin çoklu regresyon analizi bulguları

Tablo IV. LI. Bağlanma, olumlu ebeveyn tutumları ve aile işleyişi değişkenlerinin çocukluk çağı örseleyici yaşantıları üzerindeki etkisine ilişkin çoklu regresyon analizi bulguları

Tablo IV. LII. Çocukluk çağı örseleyici yaşantılarının, olumsuz ebeveyn tutumları ve aile içi şiddete tanıklık değişkenlerinin insan ilişkilerinde manipülasyon üzerindeki etkisine ilişkin çoklu regresyon analizi bulguları

Tablo IV. LIII. Bağlanma, olumlu ebeveyn tutumları ve aile işleyişi değişkenlerinin insan ilişkilerinde manipülasyon üzerindeki etkisine ilişkin çoklu regresyon analizi bulguları

Tablo IV. LIV. Çocukluk çağı örseleyici yaşantılarının, olumlu ve olumsuz ebeveyn tutumlarının, aile içi şiddete tanıklık, bağlanma ve aile işleyişi değişkenlerinin karanlık üçlü kişilik özellikleri üzerindeki etkisine ilişkin çoklu regresyon analizi bulguları

Tablo IV. LV. AECCO ile KUÖ arasındaki ilişkide ÇÖYÖ ve İİMÖ'nün aracılık etkisine ilişkin aracı değişken analizi bulguları

Tablo IV. LVI. KAET-AKA ile KUÖ arasındaki ilişkide ÇÖYÖ ve İİMÖ'nün aracılık etkisine ilişkin aracı değişken analizi bulguları

Tablo IV. LVII. KAET-AKB ile KUÖ arasındaki ilişkide ÇÖYÖ ve İİMÖ'nün aracılık etkisine ilişkin aracı değişken analizi bulguları

Tablo IV. LVIII. KAET-RDB ile KUÖ arasındaki ilişkide ÇÖYÖ ve İİMÖ'nün aracılık etkisine ilişkin aracı değişken analizi bulguları

Tablo IV. LIX. 18 yaş öncesinde mağdur olanlarla hem 18 yaş öncesi hem de sonrası mağdur olanların demografik özelliklerine ilişkin frekans dağılımları, yüzdeleri ve bu dağılımlar arasındaki farklara ilişkin ki-kare analizi bulguları

Tablo IV. LX. 18 yaş öncesinde mağdur olanlarla hem 18 yaş öncesi hem de sonrası mağdur olanların belirli yaş dönemlerinde kimler tarafından büyütüldüklerine ilişkin frekans dağılımları, yüzdeleri ve bu dağılımlar arasındaki farklara ilişkin ki-kare analizi bulguları

Tablo IV. LXI. 18 yaş öncesinde mağdur olanlarla hem 18 yaş öncesi hem de sonrası mağdur olanların klinik özelliklerine ilişkin frekans dağılımları, yüzdeleri ve bu dağılımlar arasındaki farklara ilişkin ki-kare analizi bulguları

Tablo IV. LXII. 18 yaş öncesinde mağdur olanlarla hem 18 yaş öncesi hem de sonrası mağdur olanların alkol ve esrar kullanımına ilişkin frekans dağılımları, yüzdeleri ve bu dağılımlar arasındaki farklara ilişkin ki-kare analizi bulguları

Tablo IV. LXIII. 18 yaş öncesinde mağdur olanlarla hem 18 yaş öncesi hem de sonrası mağdur olanların cinsel yaşam sorunlarına ilişkin frekans dağılımları, yüzdeleri ve bu dağılımlar arasındaki farklara ilişkin ki-kare analizi bulguları

Tablo IV. LXIV. 18 yaş öncesinde mağdur olanlarla hem 18 yaş öncesi hem de sonrası mağdur olanların kendine zarar vermeye ilişkin frekans dağılımları, yüzdeleri ve bu dağılımlar arasındaki farklara ilişkin ki-kare analizi bulguları

Tablo IV. LXV. 18 yaş öncesinde mağdur olanlarla hem 18 yaş öncesi hem de sonrası mağdur olanların 18 yaş öncesi önemli yaşam olayı ve yetkili mercie başvuru durumlarına ilişkin frekans dağılımları, yüzdeleri ve bu dağılımlar arasındaki farklara ilişkin ki-kare analizi bulguları

Tablo IV. LXVI. Yeniden mağduriyet yaşadığı belirlenen grubun ölçeklerden aldıkları ortalama puanlar, standart sapmalar ve bağımsız örneklem t testi bulguları

Şekiller Listesi

Şekil 2. 1. Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi Piramidi

Şekil 2. 2. Dörtlü Bağlanma Modeli (DBM)

Şekil 2. 3. Çocuk Yetiştirme Tutumlarının Sınıflandırılması

Şekil 4.1. AECCO ile KUÖ arasındaki ilişkide ÇÖYÖ ve İİMÖ'nün aracılık etkisine ilişkin aracı değişken modeli

Şekil 4.2. KAET-AKA ile KUÖ arasındaki ilişkide ÇÖYÖ ve İİMÖ'nün aracılık etkisine ilişkin aracı değişken modeli

Şekil 4.3. KAET-AKB ile KUÖ arasındaki ilişkide ÇÖYÖ ve İİMÖ'nün aracılık etkisine ilişkin aracı değişken modeli

Şekil 4.4. KAET-RDB ile KUÖ arasındaki ilişkide ÇÖYÖ ve İİMÖ'nün aracılık etkisine ilişkin aracı değişken modeli

Kısaltmalar

ABBÖ: Anne-Babaya Bağlanma Ölçeği

ABBÖ-İA: Anne-Babaya Bağlanma Ölçeği-İlgi/Kontrol Anne Alt Boyutu

ABBÖ-İB: Anne-Babaya Bağlanma Ölçeği-İlgi/Kontrol Baba Alt Boyutu

ABBÖ-KA: Anne-Babaya Bağlanma Ölçeği-Aşırı Koruyucu Anne Alt Boyutu

ABBÖ-KB: Anne-Babaya Bağlanma Ölçeği-Aşırı Koruyucu Baba Alt Boyutu

AİBÖ: Aile İşleyiş Biçimi Ölçeği

AİBÖ-AEÖAD: Aile İşleyiş Biçimi Ölçeği-Aile İçi Etkileşimsel Örüntüler ve Aile Değerleri Alt Boyutu

AİBÖ-AB: Aile İşleyiş Biçimi Ölçeği-Aile Bağlılığı Alt Boyutu

AİBÖ-AİBÇS: Aile İşleyiş Biçimi Ölçeği- Aile İçi Başa Çıkma Stratejileri Alt Boyutu

AEÇÇÖ: Adapte Edilmiş Çatışma Çözme Ölçeği

AEÇÇÖ-BA: Adapte Edilmiş Çatışma Çözme Ölçeği- Babadan Anneye Alt Boyutu

AEÇÇÖ-AB: Adapte Edilmiş Çatışma Çözme Ölçeği- Anneden Babaya Alt Boyutu

APA: Amerikan Psikiyatri Birliği

ÇÖYÖ: Çocukluk Örselenme Yaşantıları Ölçeği

ÇÖYÖ-Cİ: Çocukluk Örselenme Yaşantıları Ölçeği-Cinsel İstismar Alt Boyutu

ÇÖYÖ-Dİ: Çocukluk Örselenme Yaşantıları Ölçeği-Duygusal İstismar Alt Boyutu

ÇÖYÖ-Fİ: Çocukluk Örselenme Yaşantıları Ölçeği-Fiziksel İstismar Alt Boyutu

DSM-5: The Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders-5 (Mental Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı veya Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve İstatistiksel El Kitabı)

DSÖ: Dünya Sağlık Örgütü

ICD-10: International Classification of Disease-10 (Uluslararası Hastalık Sınıflandırması)

İİMÖ: İnsan İlişkilerinde Manipülasyon Ölçeği

İİMÖ-SM: İnsan İlişkilerinde Manipülasyon Ölçeği-Saldırgan Manipülasyon Alt Boyutu

İİMÖ-DM: İnsan İlişkilerinde Manipülasyon Ölçeği- Duygusal Manipülasyon Alt Boyutu

İİMÖ-KS: İnsan İlişkilerinde Manipülasyon Ölçeği- Kurban Seçimi Alt Boyutu

İİMÖ-KG: İnsan İlişkilerinde Manipülasyon Ölçeği- Kendini Gizleme Alt Boyutu

İİMÖ-S: İnsan İlişkilerinde Manipülasyon Ölçeği- Strateji Alt Boyutu

KAET-Ç: Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği-Çocuk Formu

KAET-DSA: Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği- Duygusal Sıcaklık Anne Alt Boyutu

KAET-DSB: Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği- Duygusal Sıcaklık Baba Alt Boyutu

KAET-RDA: Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği- Reddedicilik Anne Alt Boyutu

KAET-RDB: Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği- Reddedicilik Baba Alt Boyutu

KAET-AKA: Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği- Aşırı Koruyuculuk Anne Alt Boyutu

KAET-AKB: Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği- Aşırı Koruyuculuk Baba Alt Boyutu

KÜÖ: Karanlık Üçlü Kişilik Ölçeği

KÜÖ-M: Karanlık Üçlü Kişilik Ölçeği-Makyavelizm Alt Boyutu

KÜÖ-N: Karanlık Üçlü Kişilik Ölçeği-Narsisizm Alt Boyutu

KÜÖ-P: Karanlık Üçlü Kişilik Ölçeği-Psikopati Alt Boyutu

SPSS: Statistical Package for the Social Sciences (Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı)

TDK: Türk Dil Kurumu

TSSB: Travma Sonrası Stres Bozukluğu

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

1. Giriş ve Amaç

Kişilik değeriendirilmeleri yapılırken “aydınlık taraf” ve “karanlık taraf” olarak ayrımlar yapılmaktadır. Dışadönük oluş, gelişime açıklık, duygusal denge, uyumluluk ve sorumluluk boyutları kişiliğin aydınlık tarafı olarak değeriendirilirken, baskı altında nasıl davranıldığı, başkalarının davranışlarını kişisel çıkarlarına yönelik manipüle ettiğı gibi davranışlar ise kişiliğin karanlık tarafı olarak değeriendirilmektedir (Kaiser, LeBreton, Hogan, 2015). Karanlık üçlü (Dark Triad) olarak tanımlanan kavram narsisizm, makyavelizm ve psikopati kişilik özelliklerini içermektedir (Paulhus, Williams, 2002).

Kişilik, bireyi diğer kişilerden ayıran, süreklilik gösteren, yaşamındaki işlevsellik alanlarında kendisini gösteren duygu, düşünce, tutum ve davranış örüntülerinin bütünü olarak tanımlanır. Kişilik gelişiminde doğuştan getirdiğimiz genetik yapı ve çevresel etmenler (ebeveyn tutumları, bağlanma stilleri, ökseleyici yaşam olayları ve sosyo-kültürel faktörler) önemli rol oynamaktadır (Morgan, 1988; Özdemir, Özdemir, Kadak, Nasıroğlu, 2012). Ebeveyn tutumlarının çocuğun kişilik gelişiminde önemli bir etkisi olduğu, ebeveynler ile kurulan sağlıklı ilişkinin çocuğun yetişkinlik dönemindeki ruh sağlığında belirleyiciliğı bilinmektedir. Ebeveyn tutumlarına yönelik birçok sınıflandırma bulunmaktadır. Filiz ve Yaprak’a göre; demokratik, otoriter, koruyucu ve ilgisiz (Filiz, Yaprak, 2009); Baumrind’e göre ise; demokratik, otoriter ve izin verici şeklinde sınıflandırılmıştır (Baumrind, 1991). İran’da yapılan bir çalışmada, otoriter ebeveyn tutumu ile yetiştirilen çocukların, yetiştirilmeyen çocuklara göre daha fazla agresif davranışlar sergiledikleri tespit edilmiş (Azimi, Vaziri, Kashani, 2012). Kişinin yaşamı boyunca ilişkileri bağlanma sisteminden etkilenmektedir. Bağlanma; bebek ile ebeveyn/bakım verici arasında oluşan, sağlıklı duygusal bağ kurulması olarak tanımlanır. Bowlby, sağlıklı gelişmemiş bağlanma sonucunda bazı kişilik ve davranış problemlerine yol açabileceğini belirtir (Kesebir, Kavzoğlu, Üstündağ, 2011; Tüzün, Sayar, 2006). Bağlanma stillerine göre; güvenli bağlanmayı sağlamada sıkıntı yaşayanlar ve samimi-yakın ilişkiye

tahammül etmede sıkıntı yaşayanlar olarak ikiye ayrılabilir (Magnavita, 2013). Çocukluk döneminde maruz kalınan örseleyici yaşam olayları yetişkinlik döneminde kişide ruhsal sorunların gelişmesinde risk faktörü olmakla birlikte ve kişiliğin gelişiminde etken bir rol oynar. Dünya Sağlık Örgütü (WHO) çocuk istismarı ve ihmali, *18 yaş altındaki çocuklara uygulanan her tür fiziksel, cinsel ve/veya duygusal kötü muamele, ihmal ve ticari olarak sömürülmesi ve çocuğun sağlığına, refahına ve gelişimine fiili veya potansiyel olarak zarar veren eylemler* olarak tanımlar. Yapılan çalışmalarda çocukluk döneminde yaşanan örseleyici yaşantılara sahip olan kişilerin, ilerleyen gelişim dönemlerinde kişilik bozuklukları, depresyon, alkol-madde kötüye kullanımı, somatizasyon bozuklukları gibi ruhsal sorunlara ve kişilerarası ilişkilerinde çekingen, endişeli veya antisosyal davranışlar sergiledikleri tespit edilmiştir (Bierer ve ark., 2003).

Çocukluk döneminde olumsuz yaşam deneyimleri özellikle cinsel istismar yaşayan bireyler yetişkinlik döneminde sağlıklı kişilerarası ilişkiler yaşayarak yeniden mağdur olmaya yönelik savunmasız hale gelebilirler. Yeniden mağduriyet oranları göz önüne alındığında, araştırmacılar, hayatta kalanların ergenlik ve yetişkinlik döneminde istismara karşı savunmasızlığını artıran risk faktörlerini belirlemeye çalışmışlardır (Messman, Long, 1996).

Bu çalışmada karanlık üçlü kişilik gelişiminin yordayıcıları; bağlanma stilleri, ebeveyn tutumları, çocukluk çağı örseleyici yaşantılar ve aile içi şiddete tanık olma gibi özellikleri açısından detaylı şekilde değerlendirilecektir. Ayrıca bu özelliklerin yeniden mağduriyete etkisi incelenecektir. Araştırmanın önemine bakılacak olursa; bu konuda yapılan çalışmalarda, bu özelliklerin ayrı ayrı değerlendirildiği fakat tek bir çalışmada ele alınmadığı görülmektedir. Karanlık üçlü kişilik özelliklerinin gelişimine yönelik literatürde çalışmanın az olması bu konuda literatüre ve gelecek çalışmalara ışık tutacaktır. Çoğunlukla endüstri psikolojisi alanında karanlık üçlü kişilik özellikleri üzerinde çalışmaların yapılmış olduğu tespit edilmiştir.

Ayrıca yeniden mağduriyet çalışmalarının sıklıkla çocukluk döneminde yaşanan cinsel istismar mağdurları ile yapılmış olduğu tespit edilmiştir.

Son olarak karanlık üçlü kişilik özellikleri ile ilgili yapılan çalışmaların genellikle liderler; yeniden mağduriyet çalışmalarının mağdur veya failer ile yapıldığı, genel popülasyona uygulanan çalışmaların olmadığı dikkat çekmektedir.

Araştırmanın hipotezleri:

H1: Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları ile Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri arasında pozitif yönde anlamlı ilişki vardır.

H2: Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları ile Anne-Babaya Bağlanma arasında negatif yönde anlamlı ilişki vardır.

H3: Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları ile Aile İşleyiş Biçimi arasında negatif yönde anlamlı ilişki vardır.

H4a: Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları ile Olumlu Algılanan Ebeveyn Tutumları arasında negatif yönde anlamlı ilişki vardır.

H4b: Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları ile Olumsuz Algılanan Ebeveyn Tutumları arasında pozitif yönde anlamlı ilişki vardır.

H5: Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları ile Aile İçi Şiddete Tanıklık arasında pozitif yönde anlamlı ilişki vardır.

H6: Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları ile İnsan İlişkilerinde Manipülasyon arasında pozitif yönde anlamlı ilişki vardır.

H7a: Karanlık Üçlü Kişilik Ölçeği ile Anne-Babaya Bağlanma-ilgi alt boyutu arasında anlamlı ilişki yoktur.

H7b: Karanlık Üçlü Kişilik Ölçeği ile Anne-Babaya Bağlanma-kontrol/aşırı koruma alt boyutu arasında negatif yönde anlamlı ilişki vardır.

H8: Karanlık Üçlü Kişilik ile Aile İşleyiş Biçimi arasında negatif yönde anlamlı ilişki vardır.

H9a: Karanlık Üçlü Kişilik ile Olumlu Algılanan Ebeveyn Tutumları arasında negatif yönde anlamlı ilişki vardır.

H9b: Karanlık Üçlü Kişilik ile Olumsuz Algılanan Ebeveyn Tutumları arasında pozitif yönde anlamlı ilişki vardır.

H10: Karanlık Üçlü Kişilik ile Aile İçi Şiddete Tanıklık arasında pozitif yönde anlamlı ilişki vardır.

H11: Karanlık Üçlü Kişilik ile İnsan İlişkilerinde Manipölasyon arasında pozitif yönde anlamlı ilişki vardır.

H12: Anne-Babaya Bağlanma ile Aile İşleyiş Biçimi arasında pozitif yönde anlamlı ilişki vardır.

H13a: Anne-Babaya Bağlanma ile Olumlu Algılanan Ebeveyn Tutumları arasında pozitif yönde anlamlı ilişki vardır.

H13a: Anne-Babaya Bağlanma ile Olumsuz Algılanan Ebeveyn Tutumları arasında negatif yönde anlamlı ilişki vardır.

H14: Anne-Babaya Bağlanma ile Aile İçi Şiddete Tanıklık arasında negatif yönde anlamlı ilişki vardır.

H15: Anne-Babaya Bağlanma ile İnsan İlişkilerinde Manipölasyon arasında negatif yönde anlamlı ilişki vardır.

H16a: Aile İşleyiş Biçimi ile Olumlu Algılanan Ebeveyn Tutumları arasında pozitif yönde anlamlı ilişki vardır.

H16b: Aile İşleyiş Biçimi ile Olumsuz Algılanan Ebeveyn Tutumları arasında negatif yönde anlamlı ilişki vardır.

H17: Aile İşleyiş Biçimi ile Aile İçi Şiddete Tanıklık arasında negatif yönde anlamlı ilişki vardır.

H18: Aile İşleyiş Biçimi ile İnsan İlişkilerinde Manipölasyon arasında negatif yönde anlamlı ilişki vardır.

H19a: Olumlu Algılanan Ebeveyn Tutumları ile Aile İçi Şiddete Tanıklık arasında negatif yönde anlamlı ilişki vardır.

H19b: Olumsuz Algılanan Ebeveyn Tutumları ile Şiddete Tanıklık arasında pozitif yönde anlamlı ilişki vardır.

H20a: Olumlu Algılanan Ebeveyn Tutumları ile İnsan İlişkilerinde Manipölasyon arasında negatif yönde anlamlı ilişki vardır.

H20b: Olumsuz Algılanan Ebeveyn Tutumları ile İnsan İlişkilerinde Manipölasyon arasında pozitif yönde anlamlı ilişki vardır.

H21: Aile İçi Şiddete Tanıklık ile İnsan İlişkilerinde Manipölasyon arasında pozitif yönde anlamlı ilişki vardır.

H22a: 18 yaş öncesi ve sonrası mağduriyet ile ÇÖYÖ arasında anlamlı ilişki var mıdır?

H22b: 18 yaş öncesi ve sonrası mağduriyet ile KUÖ arasında anlamlı ilişki var mıdır?

H22c: 18 yaş öncesi ve sonrası mağduriyet ile ABBÖ arasında anlamlı ilişki var mıdır?

H22d: 18 yaş öncesi ve sonrası mağduriyet ile AİBÖ arasında anlamlı ilişki var mıdır?

H22e: 18 yaş öncesi ve sonrası mağduriyet ile KAET arasında anlamlı ilişki var mıdır?

H22f: 18 yaş öncesi ve sonrası mağduriyet ile AECCÖ arasında anlamlı ilişki var mıdır?

H22g: 18 yaş öncesi ve sonrası mağduriyet ile İİMÖ arasında anlamlı ilişki var mıdır?

H23: Olumsuz Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Aile İçi Şiddete Tanıklık değişkenleri Çocukluk Çağı Örseleyici Yaşantıları üzerinde anlamlı düzeyde yordar.

H24: Olumlu Algılanan Ebeveyn Tutumları, Bağlanma ve Aile İşleyişi değişkenleri Çocukluk Çağı Örseleyici Yaşantıları üzerinde anlamlı düzeyde yordar.

H25: Çocukluk Örseleyici Yaşantıların, Olumsuz Algılanan Ebeveyn Tutumları, ve Aile İçi Şiddete Tanıklık değişkenleri İnsan İlişkilerinde Manipülasyon üzerinde anlamlı düzeyde yordar.

H26: Bağlanma, Olumlu Algılanan Ebeveyn Tutumları, ve Aile İşleyişi değişkenleri İnsan İlişkilerinde Manipülasyon üzerinde anlamlı düzeyde yordar.

H27: Çocukluk Örseleyici Yaşantıların, Olumlu ve Olumsuz Algılanan Ebeveyn Tutumları, Aile İçi Şiddete Tanıklık, Bağlanma ve Aile İşleyişi değişkenleri Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri üzerinde anlamlı düzeyde yordar.

H28: Aile İçi Şiddete Tanıklık ile Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri arasındaki ilişkide Çocukluk Çağı Örseleyici Yaşantılar ve İnsan İlişkilerinde Manipülasyon aracı (mediator) rol oynamaktadır.

H29: Algılanan Ebeveyn Tutumu-Aşırı Koruyuculuk-anne alt boyutu ile Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri arasındaki ilişkide Çocukluk Çağı Örseleyici Yaşantılar ve İnsan İlişkilerinde Manipülasyon aracı (mediator) rol oynamaktadır.

H30: Algılanan Ebeveyn Tutumu-Aşırı Koruyuculuk-baba alt boyutu ile Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri arasındaki ilişkide Çocukluk Çağı Ökseleyici Yaşantılar ve İnsan İlişkilerinde Manipölasyon aracı (mediator) rol oynamaktadır.

H31: Algılanan Ebeveyn Tutumu-Reddedicilik-baba alt boyutu ile Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri arasındaki ilişkide Çocukluk Çağı Ökseleyici Yaşantılar ve İnsan İlişkilerinde Manipölasyon aracı (mediator) rol oynamaktadır.

2. Genel Bilgiler

Bu bölümde çalışmada incelenen kavramlarla ilgili genel bilgi verilecek, literatürde yapılan benzer çalışmalara değinilecektir. Bu kapsamda kişilik, bağlanma, tutum, aile, çocukluk çağı ökseleyici yaşantıları, çocukluk dönemi aile içi şiddete tanık olma, gaslighting (psikolojik manipölasyon), karanlık üçlü kişilik özellikleri ve yeniden mağduriyet (re-viktimizasyon) kavramlarından bahseden ilgili kaynaklardan yararlanılacaktır.

2.1. Kişilik

2.1.1. Kişilik Tanımı ve Tarihçesi

Kişilik; bireylerin duygu, düşünce ve davranış gibi psikolojik tepkilerini ve farklılıklarını belirleyen, bireyin doğuştan getirdiği ve sonradan kazanılan özelliklerinin tümü olarak tanımlanabilir (Taymur ve Türkçapar, 2012; Linda, 1999). Batı dillerinde kişilik kavramının kaynağı Yunanca tiyatro oyuncularının kullandığı maskelere verilen isim olan Latince “Persona” sözcüğüne dayanmaktadır (Aslan, 2008).

Geçmişten günümüze insanın kişiliğini ve kişilik özelliklerini anlamaya yönelik birçok tanım yapılmıştır. Tarihte yer alan en eski tanım Sümerler’in Gılgamış destanında yer alan cesaretli, asi yürekli ve kibirlidir. 5. Yüzyıldan 17. Yüzyıla kadar geçerliliğini koruyan vücut sıvılarına göre “Dört Mizaç” kuramı olarak çalışmalar yapan Hipokrat olmuştur. Hipokrat kan, kara safra, sarı safra ve balgamin yani hayati dört beden sıvılarının çeşitli hastalıklar ve mizaç türleri ile ilişkili olduğunu savunmuştur (Taymur ve Türkçapar, 2012). Kişiliği doğuştan sahip olunan kalıtsal özellikleri, doğum sonrasında katkıları olan eğitim, öğretim, kültürel etkiler ile birlikte ele alınması gereken yani biyopsikososyal bir bütün olarak tanımlamak mümkündür.

2.1.2. Kişilik Kuramları

Kişiliği açıklamaya yönelik birçok kuram geliştirilmiş ve açıklamaya çalışılmıştır. Tüm kuramların ortak özelliği bireyin gelişiminin düzenli olduğudur. Literatürde kişiliği açıklayan kuramcılara bakıldığında birçok sınıflamanın yer aldığı görülmektedir.

2.1.2.1. *Psikanalitik ve Psikodinamik Kuramlar*

Kişilik kavramına önem veren ekollerden biri psikanalitik ekoldür. Bu ekol çerçevesinde kişiliği ele alırken psikanalizin kurucu Sigmund Freud, takipçileri olan Alfred Adler, Karen Horney, Carl Gustav Jung, Heinz Kohut, Erik Erikson, Erich Fromm ve Harry Stack Sullivan kuramcıları tek tek incelenecektir.

2.1.2.1.1. *Sigmund Freud ve Psikanaliz*

Psikanalitik kuramın kurucusu Sigmund Freud kişilik çalışmalarına topografik kuram ve psikoseksüel gelişim evreleriyle başlamıştır. Freud kişilik gelişiminde bireyin erken dönem çocukluk yaşantılarının önemli olduğunu savunmaktadır. Topografik kurama göre kişilik id, ego ve süperego olarak tariflenen bileşenlerden oluşmaktadır. İd, haz ilkesine göre hareket etmekte ve dış dünyadan bağımsız doyum aramaktadır. Süper ego ise ahlaki kural ve yargılara göre doyumunu ertelemektedir. Ego, gerçeklik ilkesine göre hareket etmekte ve dış dünya ile uyum içerisinde doyum aramakla birlikte ego ve süper ego arasındaki dengeyi korumaya çalışmaktadır (Boeree, 1997).

Freud, “Cinsellik Üzerine Üç Deneme” isimli makalesinde psikoseksüel gelişim dönemlerinden bahsetmedir. Bireyin doğum anından itibaren çeşitli dönemlerden geçtiğini, bu dönemlerde yaşanan travmatik yaşantılara bağlı olarak takılmasına (fiksasyon) ya da sağlıklı bir şekilde tamamlayarak kişiliğin yani ruhsal aygıtın işleyişinin şekillenmesinden söz etmektedir. Oral, Anal, Fallik, Latent (Gizil) ve Genital olarak beş dönemden oluştuğunu; her dönemdeki etkileşim ve yaşantılar, çocuğun yaşamını etkileyip bu etkilerin toplamıyla kişiliğin geliştiğini öne sürmüştür (Doğan, 2017).

Psikoseksüel gelişim dönemlerinden ilki *oral* dönemdir. Yaklaşık 0-1 yaş aralığını kapsayan bu dönemde haz ilkesi egemendir. Haz bölgesi ağız ve dudak bölgesidir. Bebeğin temel ihtiyaçlarının giderilmesi esastır. Freud'a göre bu dönemde bebeğin aşırı doyurulması veya doyurulmaması oral döneme takılmasına sebebiyet verecektir. Tırnak yeme, aşırı yeme, yalan söyleme, sinkaf içerikli konuşma gibi sorunların oluşması beklenmektedir.

Psikoseksüel gelişim dönemlerinden ikincisi *anal* dönemdir. Yaklaşık 1-3 yaş aralığını kapsayan bu dönemde kendi benliğini diğerlerinden ayrı algıladığı, özgürce davranma yetilerinin geliştiği dönemdir. Haz bölgesi anal ve üretral bölgelerdir. Çocuk bu dönemde idrarını/dışkısını tutabilmeyi, toplumsal kuralları, ayıp-yanlış kavramlarını öğrenmektedir. Freud'a göre bu dönemde çocuk aşırı katı veya rahat tuvalet eğitimi ile anal döneme takılmasına sebebiyet verecektir. Aşırı düzenli, inatçı, bağımlı ya da aksine dağınık, organize olma güçlüğü gibi sorunların oluşması beklenmektedir.

Fallik dönem psikoseksüel gelişim dönemlerinin üçüncüsüdür. Yaklaşık 3-6 yaş arası yaşanan bu dönemde çocuk diğerlerinden ayrı biri olduğunu bilmekte ancak nasıl bir birey olduğunu araştırdığı bir dönemdir. Haz bölgesi genital organlardır. Bu dönemde çocuk cinsel yasaklar, değerler ve cinse yönelik ayrımlar öğrenilmektedir. Bu nedenle kastrasyon korkusu ve oedipus kompleksi bu döneme ait önemli kavramlardır. Erkek çocuk tüm insanlarda penisin olduğunu varsaymaktadır. Ancak bu dönemde erkek çocuk kız çocukların cinsel organının farklı olduğunu öğrenmektedir. Bu nedenle erkek çocuk penisinin kesileceğine veya yok edileceğine dair korkuya kapılır. Bu korkuya kastrasyon/iğdişlik korkusu adı verilir. Oedipus kompleksiyse, bu dönemde erkek çocuğun annesine, kız çocuğun babasına sevgi duyması olarak tanımlanmaktadır. Freud'a göre bu dönemde çocuğun enest yaşağını içselleştirmesi, hem cinsi ebeveyni ile özdeşim kurması beklenmektedir. Ödipal çatışmanın sağlıklı aşılammaması fallik döneme takılmasına sebebiyet verecektir. Aşırı kıskanç, yetersizlik duyguları, cinsel olarak endişeli olma gibi sorunların oluşması beklenmektedir.

Psikoseksüel gelişim dönemlerinden dördüncüsü *latent (gizil)* dönemdir. Yaklaşık 6-12 yaş aralığını kapsayan bu dönemde çocuğun dikkati sosyal ve entelektüel becerilere yoğunlaşmaya başlamıştır. Freud'a göre bu dönemde çocuğun özerklik duygusu geliştirmesi beklenmektedir. Bu dönemin sağlıklı aşılammaması çocuğun latent döneme takılmasına sebebiyet verecektir. Kimlik karmaşası, cinsel tatminsizlik ve aşağılık duygusu gibi sorunların oluşması beklenmektedir.

Psikoseksüel gelişim dönemlerinden sonuncusu *genital* dönemdir. Yaklaşık 12 yaş itibariyle başlayarak ölüme kadar kapsayan bu dönemde ergenin dikkati önceki gelişim dönemlerinde yer alan çatışmalara geri dönmektedir. Freud'a göre bu dönemde ergenin yetişkin kimliğini kazanmaya başlamaktadır. Ergenin ebeveynlerinden bağımsızlaşarak sağlıklı/olgun kişilerarası ilişkiler kurması beklenmektedir. Bu dönemde kimlik bunalımının çözölememesi genital döneme takılmasına sebebiyet verecektir. Sağlıklı ilişkiler kuramama, üretici-yaratıcı olamama, cinsel soğukluk ve künt kişilik gelişimi gibi sorunların oluşması beklenmektedir (Garcia, 1995).

Psikoseksüel gelişim dönemlerindeki oral, anal ve fallik dönemler genital dönem öncesi anlamına gelen pregenital dönemler olarak isimlendirilir. Pregenital dönemler Freud'a göre kişiliğin gelişmesinde önemli bir yere sahiptir (Dal, 2009).

2.1.2.1.2. Alfred Adler ve Bireysel Psikoloji

Freud'un öğrencilerinden olan Alfred Adler farklı teorik yönleri olan bir kişilik kuramı geliştirdi. Adler'in görüşü Freud'un kişiliğin ayrı parçalara bölünmesinin aksine birliği üzerine olmuştur. Adler'in görüşüne göre, insanın sosyal bir varlık olduğunu ve kişiliklerimiz biyolojik ihtiyaçları karşılama çabalarımızla değil; benzersiz sosyal çevremiz ve etkileşimlerimiz tarafından şekillendirildiğini savunmuştur. Kişiliğin gelişiminde sosyal etkiler üzerine durmaktadır. Bireyin amaçlarının veya beklentilerinin davranışlarını etkilediğine inanmaktadır. Adler, aşağılık duygularının tüm davranışlarda sürekli motive edici bir güç olduğuna inanıyordu. Adler, "İnsan olmak, kendini aşağılık hissetmek demektir." diye belirtmiştir. İnsan

yaşamı boyunca, bu aşağılık duygusunun üstesinden gelme ve giderek daha yüksek gelişim seviyeleri için çaba gösterme ihtiyacıyla hareket etmektedir. Bebeğin dünyaya gelmesi ile bu süreç başlamaktadır. Bebekler küçük ve çaresizdir, tamamen yetişkinlere bağımlı haldelerdir. Adler, bebeklerin ebeveynlerinin gücünün ve bu güce direnme veya meydan okuma konusundaki umutsuzluklarının farkında olduklarına inanıyordu. Sonuç olarak, bebekler çevrelerindeki büyük ve güçlü insanlara göre aşağılık duyguları geliştirirler. Aşağılık duyguları kaçınılmazdır, ancak daha da önemlisi gereklidir. Çünkü çabalamamız ve büyümemiz için motivasyon sağlamaktadır. Aşağılık duygusunun üstesinden gelememe hali bireyin yaşamı boyunca mücadele etmesini zorlaştıran aşağılık kompleksinin (inferiority complex) gelişmesine sebebiyet olabilir. Adler'e göre aşağılık kompleksinin, çocuklukta üç sebepten ortaya çıktığını belirtmektedir: Organik aşağılık (organic inferiority), şımartma (spoiling) ve ihmal (neglect) (Schultz ve Schultz, 2007).

Organik Aşağılık (Organic Inferiority): Adler'e göre fiziksel olarak çelimsiz/zayıf olan bir çocuk, bu özelliklerine odaklanabilir ve atletik açıdan kendini geliştirmek için yoğun çabalayabilir.

Şımartma (Spoiling): Adler'e göre şımartılmış çocuklar aile içinde yoğun ilgi görürler. Neredeyse tüm ihtiyaçları ya da istekleri karşılanır ve çok nadir bir kısmı reddedilir. Şımartılmış çocuklar kendilerine bu yaklaşımın sonucu olarak her zaman en önemli kişi olduklarını ve diğerlerinin her zaman kendilerine saygı göstermesi gerektiğini düşünürler. Şımarık çocukların sosyal duyguları çok az gelişmiştir. İsteklerinin gerçekleşmesi konusunda beklemeyi, zorluklarla baş etmeyi ve diğerlerinin ihtiyaçlarına göre kendilerini düzenlemeyi bilmezler.

İhmal (Neglect): İhmal edilmiş çocuklar bebeklik ya da çocukluk döneminde ebeveynleri tarafından kayıtsız davranışlara maruz kalmaları sonucu sevgi ve güvenle ilgili sorunlar yaşamaktadırlar. Genel olarak bu çocuklar değersizlik duyguları, diğerlerine karşı güvensizlik ve öfke duygusunu yoğun yaşarlar.

Kişi, Adler'in üstünlük kompleksi (superiority complex) dediğı şeyi aşırı telafi etmeye ve böylece geliştirmeye çalışabilir. Bu, kişinin başarıları ve yetenekleri hakkında abartılı bir fikir içerir. Bu tür kişiler, içsel olarak üstün ve kendini beğenmiş hissedebilirler, üstünlüklerini gerçek başarılarla göstermeye gerek duymazlar, ayrıca kişi böyle bir ihtiyaç hissedebilir ve son derece başarılı olmak için çok çalışabilir. Her iki koşulda da kişide kişi, benmerkezci olma, kendisiyle abartılı derecede övünme gibi duygular ve diğerlerini karalama eğilimi gibi davranışlar görülmektedir. Adler kişilik ve doğum esnası arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çocuğun aile içindeki sırasına bağlı olarak farklı yaşantılar, sosyal deneyimler ile karşılaşmasından ötürü farklı kişilik özellikleri sergilediklerinden bahsetmektedir. Adler'e göre ilk çocuk olmak düzenli, endişeli, otoriter; ikinci çocuk olmak hırslı, kıskanç, isyankâr özellikler gösterebileceğinden bahsetmiştir. Adler ek olarak ailenin çocuğun kişilik gelişiminde önemli bir role sahip olduğunu vurgulamaktadır (Schultz ve Schultz, 2007).

2.1.2.1.3. *Karen Horney ve Bütüncül Psikoloji*

Karen Horney ilk feminist ve Freud'un sistemini değiştiren kadın psikanalisttir. Horney Freud'un kadınların erkek cinsel organına özenme (penis hasedi) ile motive oldukları görüşünün aksine; erkeklerin kadın rahmine özenme (womb envy) ile motive oldukları görüşünü iddia etmektedir. Erkeklerde var olan bu özenmenin kadınları değersiz; kendilerini üstün atfetmelerine neden olmaktadır. Horney'e göre, insanlar cinsel ya da saldırgan güçler tarafından değil, onun yaşam deneyimlerini açıkça yansıtan güvenlik ve sevgi ihtiyaçları tarafından motive edilmekteydi. Horney erken çocukluk dönemlerinin yetişkinlik dönemindeki kişiliğin oluşmasındaki önemi ile ilgili Freud ile aynı fikirdedir. Ancak Horney Freud'dan farklı olarak, çocuklukta biyolojik güçlerin değil, sosyal güçlerin kişilik gelişimini etkilediğine inanıyordu (Schultz ve Schultz, 2007).

Horney, çocuklukta güvenlik ihtiyacının (safety need) hâkim olduğuna inanıyordu; bu da güvenlik ihtiyacını ve korkudan kurtulmayı kastediyordu. Bebeklerin bir güvenlik duygusu

yaşayıp yaşamadıkları ve korkusuzluk, kişilik gelişimlerinin normallliğini belirlemede belirleyici olduğunu savunuyordu. Bir çocuğun güven duygusu ebeveynlerinin çocuğa davranış şekilleriyle ilgilidir. Ebeveynlerin çocuktaki güven duygusunu azaltma ya da engellemesinin en temel sebebi sıcaklık ve şefkat eksikliği göstermeleridir. Horney ebeveynlerin, çocukların güvenliğini zayıflatmak için yaptığı bazı tutum ve davranışlardan bahsetmektedir. Örneğin; bir kardeşi diğerine tercih etme, haksız yere verilen ceza, tutarsız davranışlar, yerine getirilmeyen sözler, aşağılama, dalga geçme ve çocuğun arkadaşlarından uzak tutulması verilebilir. Horney, bebeğin tamamen ebeveynlerinin davranışına bağlı olan çaresizliğine büyük önem verdi. Çocuk yoğun bir şekilde bağımlı bir ortamda kaldığında çaresizlik duygusu da artacaktır. Sonuç olarak çaresizlik hissi ne kadar artarsa ebeveynlerine karşı gelme ya da itiraz etme cesareti de o kadar azalacaktır. Bunun sonucunda da ortaya çıkan düşmanlığı bastıracaktır. Çocuklar fiziksel istismar, cezalandırma ya da korkutma davranışları sonucunda kolayca ebeveynlerinden çekinmeye başlarlar. Çocuk ne kadar korkarsa düşmancıl düşünce ve duygularını da o kadar bastıracaktır. Çocuğun düşmancıl düşünceleri ve duygularını bastırmanın bir başka sebebi de suçluluktur. Çoğunlukla oluşan düşmancıl düşünce ve duygulardan ya da isyankârlıktan dolayı kendilerini suçlu hissederler. Ebeveynlerine karşı yaşadıkları öfke duygusunu ifade etmek ya da sadece bu duyguyu yaşamak bile kendilerini değersiz, kötü ya da günahkâr hissettirebilir. Çocuğun yaşadığı suçluluk seviyesi, düşmanlığı ne kadar bastıracağını belirler. Farklı ebeveyn davranışlarından oluşan bu bastırılan düşmanlık duygusu, çocuğun güvenlik ihtiyacını azaltır ve Horney'nin temel anksiyete (basic anxiety) olarak adlandırdığı durumda kendini gösterir (Schultz ve Schultz, 2007).

Horney'in kuramının literatüre en büyük katkısı “bir çocuğun düşmanca bir ortamda izole edilmiş ve yardımsız kalma duygusu” olarak tanımlamış olduğu temel anksiyete (basic anxiety) kavramıdır. Horney'e göre anksiyete doğuştan gelen bir duygu olmayıp çevresel faktörlerin bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Çocuk ve ebeveyn arasında kurulan ilişkiye yoğunlaşarak,

ebeveynin çocuğun güvenlik ve emniyet ihtiyaçlarını doyurabileceği veya doyuramayacağını ileri sürmektedir. Buna göre de kişilik yapısı oluşmaktadır. Çocuk kurulan ilişki neticesinde ortaya çıkan anksiyeteye başa çıkabilmek için dört farklı mekanizma geliştirir. Şefkat ve sevgiyi güvence altına almak (securing affection and love), itaatkâr olmak (being submissive), güç kazanmak (attaining power) veya geri çekilmek (withdrawing) (Schultz ve Schultz, 2007).

Şefkat ve sevgiyi güvence altına almak (Securing affection and love): Karşımızdakinin istediğini yapmaya çalışmak, başkalarına rüşvet vermeye çalışmak veya başkalarını arzulanan sevgiyi sağlamaları için tehdit etmek gibi şefkat kazanmanın birkaç yolu vardır

İtaatkâr olmak (Being submissive): Sosyal çevremizin belirli bir kişinin ya da herkesin taleplerine uymayı kapsar. İtaatkâr kişiler, diğerlerini sınırlendirebilecek şeylerden uzak durmaya çalışırlar. Eleştiri almaya ve gücendirilmeye tahammülleri yoktur. Bireysel isteklerini ve ihtiyaçlarını bastırırlar ve bu sebeple istismara karşı savunmasızdırlar.

Güç kazanmak (Attaining power): Diğerleri üstünde güç elde ederek çaresizlik duygularını telafi etme ve başarı ya da üstünlük duygusuyla güvenlik hissine ulaşabilirler. Bu kişiler güçlü oldukları takdirde insanların kendilerine zarar veremeyeceğini düşünürler.

Geri çekilmek (Withdrawing): Başkalarında fiziksel değil psikolojik olarak geri çekilmeyi kapsar. Böyle bir kişi, iç veya dış ihtiyaçların karşılanması için diğer kişilere güvenmeden diğerlerinden bağımsız olmaya çalışır.

Horney, herhangi bir kendini koruma mekanizmasının kişiliğin o kadar kalıcı bir parçası haline gelebileceğine ve bireyin davranışını belirlemede bir dürtü veya ihtiyaç özelliklerini üstlenebileceğine inanıyordu. Bu mekanizmalardan bir tanesi kişiliğin değişmez parçası haline gelmesi durumunda buna nörotik ihtiyaç (neurotic need) denir. Nörotik ihtiyaç yaşanan bu anksiyeteye karşı bir savunma şeklidir. Horney yapmış olduğu çalışmalarla 10 nörotik ihtiyaçtan bahsetmektedir. Bu ihtiyaçlar şöyledir: (Schultz ve Schultz, 2007).

1. Sevgi ve onay (Affection and approval)
2. Dominant bir ortak (A dominant partner)
3. Güç (Power)
4. Sömürü (Exploitation)
5. Prestij (Prestige)
6. Hayranlık (Admiration)
7. Başarı veya hırs (Achievement or ambition)
8. Öz-yeterlilik (Self-sufficiency)
9. Mükemmellik (Perfection)
10. Kısıtlı hayat sınırları (Narrow limits to life)

Horney daha sonrasındaki yazılarında ihtiyaçların her biri kişinin kendine ve başkalarına karşı tutumunu gösteren üç grupta sunulabileceği sonucuna vardı. Bu üç yönlü hareket kategorisini nevrotik eğilimler (neurotic trends) olarak adlandırdı. Nevrotik eğilimler, zorlayıcı tutum ve davranışları içerir; ayrıca her durumda, ayırım gözetmeksizin sergilenirler. Bu nevrotik eğilimler; (Schultz ve Schultz, 2007).

1. Üstün bir bireye, şefkat, sevgi ve onaylanma ihtiyacı bulunan ve bunu diğer kişiler ile ilişki kurarak karşılamaya çalışan itaatkâr kişilik;
2. Kendisini yaşamdan izole eden, bağımsızlık ve mükemmellik ihtiyacı bulunan ve bunu diğer kişilerden izole olarak karşılamaya çalışan kayıtsız kişilik;
3. Başarı, saygınlık, güç ihtiyacı bulunan ve bunu diğer kişilere karşı düşmanca davranışlar göstererek karşılamaya çalışan saldırgan kişilik.

2.1.2.1.4. *Carl Gustav Jung ve Analitik Psikoloji*

Freud'un takipçilerinden Carl Gustav Jung'un kuramı analitik psikolojidir. Freud ve Jung cinselliğin rolü hakkında aynı fikirde değildirler. Freud'un libido tanımını Jung cinsiyeti de kapsayan fakat cinsiyetle sınırlı kalmayıp genişleterek psişik enerji (libido) olarak tanımlamıştır. Jung'a göre libidonun iki tanımı vardır: İlki genel ve yaygın bir hayat enerjisi, diğeri ise ruh olarak tanımladığı kişiliğin işleyişini destekleyen psişik enerjidir. Jung'a göre düşünme, algılama, isteme ve hissetme gibi psikolojik işlemler psişik enerji ile gerçekleşir. Eğer bir kişinin bir düşünce ya da hisse yatırdığı psişik enerji ne kadar fazlaysa kişinin hayatını güçlü bir şekilde etkileyen güçlü bir psişik değere sahip olur. Jung'un Freud'dan ayrıldığı diğerk nokta ise kişiliği etkileyen güçlü yön ile ilgilidir. Freud, insanları geçmiş olayların mahkûmları ya da kurbanları olarak görürken, Jung "insanın üzerinde çok az kontrol uygulayabileceği travmalara sonsuza kadar mahkûm edilmesine gerek olmadığına" inanıyordu. Jung hem geleceğimiz hem de geçmişimiz tarafından şekillendirildiğimizi savunmuştur. Üçüncü önemli fark noktası ise bilinçdışının rolü ile ilgilidir. Jung, bilinçdışına Freud'dan daha fazla vurgu yaparak; bilinçdışını daha derinlemesine araştırmış ve insanın hatta insan öncesi türlerin deneyimlerinin miras olarak aktarılmasından bahsederek, tamamen yeni bir boyut eklemiştir (Schultz ve Schultz, 2007).

Jung kişiliğin tamamını psişe olarak adlandırmıştır. Psişe'nin birbirinden farklı ancak etkileşim halinde çalışan sistemlerden oluştuğunu savunmuştur (Schultz ve Schultz, 2007).

Kişisel Bilinçdışı: Bir zamanlar bilinçli olan ancak önemsiz veya rahatsız edici olduğu için unutulmuş veya bastırılmış bir materyal rezervuarıdır. Örneğin; dikkatiniz bu sayfadan dün yaptığınız bir şeyin anısına kayabilir. Dosya dolabına benzetilen her türlü deneyim kişisel bilinçaltında saklanır. Bir şeyi çıkarmak, bir süre incelemek ve sonra geri koymak için biraz zihinsel çaba gerekir, bir dahaki sefere kadar kalacaktır veya hatırlatılacaktır.

Kompleksler: Kompleks, ortak bir tema etrafında organize edilmiş duyguların, anıların, algıların ve dileklerin özü veya örüntüsüdür. Kompleksler bilinçli veya bilinçsiz olabilir. Kompleksi olan kişi genellikle etkisinin farkında değildir, ancak diğer insanlar onun etkilerini kolaylıkla gözlemleyebilir. Jung, komplekslerin yalnızca çocukluk ve yetişkin deneyimlerimizden değil, aynı zamanda kolektif bilinçdışında bulunan türlerin mirası olan atalarımızın deneyimlerinden de kaynaklandığına inanıyordu.

Kolektif Bilinçdışı: Jung, tıpkı her birimizin tüm kişisel deneyimlerimizi kişisel bilinçaltında biriktirip dosyaladığımız gibi, bir tür olarak insanlığın da kolektif olarak, tüm insan ve insan öncesi atalarımızın deneyimlerini kolektif bilinçaltında depoladığına inanıyordu. Jung'a göre kolektif bilinçdışı, atalara ait deneyimlerin güçlü ve kontrol edici deposu idi. Böylece Jung, her birimizin kişiliğini geçmişle -sadece çocukluğumuzla değil- aynı zamanda türlerin tarihiyle de ilişkilendirdi. Jung, bazı temel deneyimlerin insanlık tarihi boyunca her nesli karakterize ettiğine inanıyordu. Jung, "(Bir kişinin) doğduğu dünyanın formu, sanal bir imge olarak zaten doğuştan onda doğmuştur." diye yazmıştır.

Kolektif bilinçdışında bulunan eski deneyimler, Jung'un arketip (archetypes) olarak adlandırdığı tekrarlayan temalar veya kalıplarla kendini gösterir. Arketipler bir bireyi benzer durumlarla karşılaşan atalarıyla benzer şekilde davranmasına hazırlayan benzer zihinsel tecrübelerin öncesinden var olan belirleyicileridir. Jung kişilik sistemi olarak yorumladığı temel arketipler: Persona (the persona), anima (the anima) ve animus (the animus), gölge (the shadow), ben (the self)'dir.

Persona; kişiliğin en dış tarafıdır ve gerçek kişiliği saklar. Persona arketipi bir maskedir, kendimizi gerçekte olduğumuzdan farklı biri olarak sunmak için taktığımız halka açık bir yüzdür.

Anima ve animus; Jung'un insanların aslında biseksüel olduğunu kabul etmelerine atıfta bulunur. Biyolojik düzeyde, her cinsiyet kendi cinsiyetinin yanı sıra diğer cinsiyetin hormonlarını da salgılar. Psikolojik düzeyde, her cinsiyet, yüzyıllardır birlikte yaşadıkları için diğer cinsiyetin özelliklerini, mizacını ve tutumlarını gösterir. Kadının ruhu eril yönleri (animus arketipi) içerir ve erkeğin ruhu dişil yönleri (anima arketipi) içerir. Arketipler, bizi karşı cinsin belirli özelliklerini beğenmeye yatkın hale getirir ve karşı cinsle ilgili davranışlarımıza rehberlik etmektedir.

Gölge; bireyin hayvani dürtüleri, karanlık tarafı, saldırganlığı temsil etmektedir. Gölge tamamen bastırılırsa, sadece kişilik düzleşmekle kalmaz, aynı zamanda kişi gölgenin isyan etme olasılığıyla da karşı karşıya kalır. Hayvan içgüdüleri bastırıldıklarında kaybolmazlar. Bunun yerine, kontrolü ele geçirmek için egodaki bir kriz veya zayıflığı beklerler ve uykuda kalırlar. Bu olduğunda, kişi bilinçdışına hükmedecektir.

Ben; en önemli arketiptir. Toplam kişiliğin birliğini, bütünlüğünü ve uyumunu temsil eder. Jung'a göre, bu bütünlüğe ulaşmak için çabalamak hayatın nihai amacıdır. Bu arketip, kişiliğin tüm parçalarını bir araya getirmeyi ve dengelemeyi içerir (Schultz ve Schultz, 2007).

Jung, toplam kişiliğin veya ruhun, birbirini etkileyebilecek birkaç farklı sistem veya yönden oluştuğuna inanıyordu (Schultz ve Schultz, 2007).

Ego: Bilincin merkezini oluşturan egodur. Psişenin düşünme, algılama, hatırlama ve hissetme ile ilgili bölümüdür. Bireyin kendisine yönelik farkındalığıdır. Bireyin uyanık yaşamındaki tüm günlük hareketlerini devam ettirmekten sorumludur.

Tutumlar (Dışadönüklük ve İçedönüklük): Çevremize ve çevremize nasıl tepki verdiğimizde dair bilinçli algımızın çoğu, dışadönüklük ve içe dönüklüğün aksi zihinsel tutumları tarafından belirlenir. Jung, psişik enerjinin dışarıdan, dış dünyaya ya da içten benliğe yönlendirilebileceğine inanıyordu. Dışadönükler girişken ve sosyal olarak iddialı, diğerlerine

ve dış dünyaya yöneliktir. İçedönükler ise içe kapanık ve utangaçtır. Kendilerine, bireysel düşüncelerine ve duygularına yoğunlaşma eğilimindedir.

Psikolojik İşlevler: Jung, dışadönüklerin ve içe dönüklerin arasındaki farkı gördüğünde, psikolojik işlevler olarak tanımladığı kavram ile kişiler arasında ayrımlardan bahsetmiştir. Bu işlevler hem dış gerçek dünyayı hem de subjektif iç dünyamızı algılamanın farklı ve karşıt yollarına atıfta bulunur. Jung, ruhun dört işlevinden bahsetmektedir: Algılama, sezgi, düşünme ve hissetme. Jung, iki tutum ve dört işlevin etkileşimlerine dayanan sekiz psikolojik tip önerdi (Tablo II. I.).

Tablo II. I.: Jung'un Psikolojik Tipleri

Dışa dönük düşünme (Extraverted thinking)	Mantıksal, nesnel, dogmatik
Dışa dönük duygu (Extraverted feeling)	Duygusal, duyarlı, girişken; kadınlarda erkeklere göre daha tipiktir
Dışa dönük algılama (Extraverted sensing)	Dışa dönük, zevk düşkün, uyarlanabilir (adaptable)
Dışa dönük sezgi (Extraverted intuiting)	Yaratıcı, başkalarını motive edebilen ve fırsatları yakalayabilen
İçe dönük düşünme (Introverted thinking)	İnsanlardan çok fikirlerle ilgilenen
İçe dönük duygu (Introverted feeling)	Ayrılmış, gösterişsiz, ancak derin duygulara sahip
İçe dönük algılama (Introverted sensing)	Dış dünyadan bağımsız, estetik arayışlarda kendilerini ifade eden
İçe dönük sezgi (Introverted intuiting)	Günlük gerçeklikten daha fazla bilinçdışı ile endişe duyan

2.1.2.1.5. Heinz Kohut ve Kendilik Psikolojisi

Psikanaliz kökenli Heinz Kohut'un kuramı kendilik psikolojisidir. Kohut kendiliği (self), benlik (ego) içinde yer alan bir kendilik temsili (self-representation) olarak ele almıştır. Kendilik temsili (self-representation), bireyin kendini algılayış biçimi ve kendisiyle ilgili imgeler bütünü olarak tanımlamıştır. Kohut daha sonra ikinci kuramında ise kendilik kavramını bir üst

örgütlenme, “kişiliğin çekirdeği, algıların ve girişimlerin merkezi” şeklinde tanımlamıştır. Kohut kendiliğin bir parçası, bir uzantısı olarak algılanan kendilik nesnelerinin (self objects) önemine vurgu yapmaktadır. Çocuğun yaşamında önem taşıyan anne, baba veya bakım vericilerin tümü kendilik nesneleridir. Çocuğun gelişim sürecinde kaygısının azaltılması, yaşadığı hazların paylaşılması veya yansıtılması, çocuğun kendine olan güveninin oluşması ve ayakta tutulması gibi işlevler kendilik nesnesi işlevleridir. Kohut kişilik gelişimini narsisistik kişilik bozukluğu üzerinden açıklamaktadır. Narsisistik kişilik bozukluklarında görülen temel kendilik nesnesi aktarımlarını (idealizing transference) ve ayna aktarımını (mirror transference) inceleyerek çift/iki uçlu kendilik kuramını ortaya koymaktadır. Özetle Kohut’a göre kişilik, kendilik nesneleri ve çocuk arasındaki aktarımlar, tasarımlar ve yaralanmaların sonucunda gelişip oluşmaktadır (Schnabl Schweitzer, 2014).

2.1.2.1.6. Erik Erikson ve Psikososyal Gelişim Evreleri

Erik Erikson, Freud’dan etkilenmiş ve kuramını reddetmek yerine genişletmiş bir kuramcıdır. Erikson, Freud’un teorisini üç şekilde genişletmiştir: (Schultz ve Schultz, 2007).

1. Freud’un gelişim aşamalarını ayrıntılı olarak ele aldı ve kişiliğin tüm yaşam süresi boyunca gelişmeye devam ettiğini öne sürdü.
2. Ego’ya id’den daha fazla vurgu yaptı. Erikson’a göre ego, kişiliğin bağımsız bir parçasıdır. Freud’un söylediği gibi, kimliğe bağlı veya ona boyun eğmemektedir.
3. Kültürel ve tarihsel güçlerin kişiliği üzerindeki etkisini fark etmiştir. Çocuklukta tamamen doğuştan gelen biyolojik faktörlerle yönetilmediğimizi savundu. Biyolojik faktörler önemli olmalarına rağmen, kişiliğin tam bir açıklamasını sağlamazlar.

Erikson’a göre birey tüm yaşamı boyunca, gelişim dönemlerinden geçmekte ve bu gelişim dönemlerinde farklı çatışma, karmaşa (psikososyal kriz) durumları yaşamaktadır. Gelişim dönemlerinde yaşanan psikososyal krizler çözülemez ise sonraki dönemlerde devam eder ve

telafi edilebilir görüşünü savunur. Bu düşüncesinden yola çıkarak literatüre *kimlik bunalımı* kavramını kazandırmıştır. Erikson kuramının merkezine almış olduğu “kimlik bunalımı” kavramı ile bireyin gelişimini psikososyal gelişim evreleri olarak sekiz aşamada ele almaktadır. İlk dördü, Freud'un oral, anal, fallik ve latans aşamalarına benzemektedir. Teorileri arasındaki en büyük fark, Erikson'un psikososyal ilişkileri vurgulaması, Freud'un ise biyolojik faktörlere odaklanmasıdır (Schultz ve Schultz, 2007).

Psikososyal gelişim evrelerinin ilki *Temel Güvene karşı Güvensizlik*'dir. Bu evre 0-1 yaş aralığını kapsamaktadır. Sağlıklı kişilik gelişiminde bireyin kendisine, diğer bireylere ve dış dünyaya güven oluşturmaları önemlidir. Bebeğin temel bakım ve ihtiyaçlarının karşılanması biçimi bebekte güven ya da güvensizlik duygusunun oluşumuna neden olmaktadır. Bebeğin temel güven duygusundan yoksun şekilde yetişmesi yetişkinlik döneminde sosyal ilişki kurmaktan kaçınan, kaygılı, kararsız, öz güven problemi olma gibi kişilik özellikleri geliştirebilirler. Erikson'un güvenin önemi konusundaki görüşleriyle tutarlı olarak, Bowlby ve Ainsworth tarafından yapılan araştırmalar, bağlanmanın erken deneyimlerinin kalitesinin, sonraki yaşamlarda başkalarıyla ilişkileri nasıl etkileyebileceğini ana hatlarıyla ortaya koymuştur. İkinci evre *Özerkliğe karşı Utanç*'tur. Bu evre 1-3 yaş aralığını kapsamaktadır. Çocuğun bu dönemde ebeveynleri veya bakım vericisi tarafından kendi davranışlarını/hareketlerini yapmalarına izin verilmelidir. Örneğin; kendi kendine yemek yemesi, giyinmesi-soyunması gibi. Bu şekilde çocukta özerklik duygusunun temelleri atılmaktadır. Çocuklar bu evrede eleştirilirse, aşırı kontrol edilirse veya kendilerini gösterme fırsatı verilmezse, hayatta kalma konusunda kendilerini yetersiz hissetmeye başlarlar ve daha sonra başkalarına aşırı derecede bağımlı hale gelebilir, özgüven eksikliği yaşayabilir, kendi yetenekleri konusunda utanç ve şüpheye düşebilirler. Üçüncü evre *Girişimciliğe karşı Suçluluk*'tur. Bu evre 3-6 yaş aralığını kapsamaktadır. Çocuk bu dönemde etrafında gerçekleşen olayları anlamaya yönelik sorular sorar, keşfetmeye ve anlamaya yönelik bağımsız davranışlarda bulunmaktadır. Bu evrede en

belirgin duygu meraktır. Ebeveynlerinin veya bakım vericilerinin çocuğun merakla keşiflerine yönelik davranışlarının sınırlandırılması, kısıtlanması veya ayıplanması suçluluk duygusunu yaşamasına neden olabilmektedir. Çocuğun merak duygusundan yoksun şekilde yetişmesi yetişkinlik döneminde içine kapanık ve çekingen bir kişilik geliştirmelerine sebebiyet verecektir. Dördüncü evre *Başarıya karşı Aşağılık Duygusu*'dur. Bu evre 7-11 yaş aralığını kapsamaktadır. Bu evrede çocuğun akran grubu daha fazla önem kazanacak ve çocuğun öz saygısının önemli bir kaynağı haline gelecektir. Çocuk artık toplum tarafından değer verilen belirli yeterlilikleri sergileyerek onay kazanma ihtiyacını hissedecek ve başarılarında gurur duygusu geliştirmeye başlayacaktır. Ebeveynlerinin veya bakım vericilerinin çocuğu diğer çocuklarla kıyaslaması, yaşı ya da yapabileceklerinden fazla beklentiler içerisine girmesi sonucunda çocukta aşağılık duygusunu yaşamasına neden olabilmektedir. Beşinci evre *Kimliğe karşı Rol Karmaşası*'dır. Bu evre 12-17 yaş aralığını kapsamaktadır. Çocuğun bir yetişkin olarak üstleneceği rolleri öğrenmesi gereken gelişimde önemli bir evredir. Bu evrede ergen kimliğini yeniden inceleyecek ve tam olarak "Ben kimim?" sorusunun yanıtını bulmaya çalışacaktır. Erikson, iki kimliğin söz konusu olduğunu öne sürmektedir: Cinsel ve mesleki. Bu evrenin sonunda olması gereken, "Yeniden bütünleşmiş bir benlik duygusu, kişinin ne yapmak ya da olmak istediği ve uygun seks rolüdür.". Ergenin beden imajı bu evrede değişir. Ergenin rolleri ve deneyimleri bütünleştirememesi, çevreden aldığı bilgileri organize edememesi sonucunda görülen belirtilerin artması durumunda ortaya çıkan kimlik kargaşası, odaklanamama, kararsızlık, iş veya başarıyla ilişkili olan durumlarda ve cinsel yaşam ile ilgili durumlarda sıkıntılar yaşama, diğer kişilerle yakın ilişkiler kurmada zorlanma gibi örüntülerle karakterize olmaktadır. Altıncı evre *Yakınlığa karşı Yalıtılmışlık (İzolasyon)*'dur. Bu evre 18-30 yaş aralığını kapsamaktadır. Bireyin kimlik arayışının sona erdiği, çevresindeki kişilerle yakın ve sağlıklı ilişkilerin kurulduğu, sorumluluk bilincinin gelişmiş, karşı cins ile yakın ilişkiler kurmak istediği bir dönemdir. Romantik ilişkiler ve meslek seçme gibi kavramları

içeren bu dönemdeki krizi sağlıklı bir şekilde aşan birey rahat ilişkilere ve bir ilişki içinde bağlılık, güvenlik ve özen duygusuna yol açabilir. Aşamayan birey ise yakınlıktan kaçınmak, bağlılıktan ve ilişkilerden korkmak, yalnızlığa ve bazen de depresyona yol açabilir. Yedinci evre *Üretkenliğe karşı Durağanlık*'tır. Bu evre 30-60 yaş aralığını kapsamaktadır. Bu dönemde birey üretken ve yaratıcıdır. Birey hem kendisine hem de topluma yönelik faydalı işler yapmak istemektedir. Bu dönemdeki üretkenlik işlevi krizini sağlıklı olarak gerçekleştiremeyen bireyde işe yaramama duygusu gelişmektedir. Sekizinci ve son evre *Benlik Bütünlüğüne karşı Umutsuzluk*'tur. Bu evre 60 yaş ve üzerini kapsamaktadır. Bu dönemde birey geçmişini, yaşadıklarını değerlendirmektedir. Yaşamı içerisinde hedeflerine ulaşmış bireyler benlik bütünlüğünü korumaktadır. Yaşamını boş geçirdiğine inanan birey depresif bir kişilik geliştirecektir (Steinberg, 2007; Erikson, 1968).

2.1.2.1.7. *Erich Fromm ve Özgürlükten Kaçış Kuramı*

Erich Fromm kişilik gelişimine toplumsallaşma ve kültürlenme üzerinde durduğu, sosyopsikolojik bir bakış açısı getirmiştir. Fromm, bireylerin yalnız kalma korkusu sonucu kaygı duyduklarını öne sürmüştür. Bireyi bu kaygıdan uzak tutacak yollar olarak sevgi, boyun eğme, egemen olmak, yok etmek gibi uyum düzenleri olduğunu savunmaktadır. Bireylerin ilişkilerini nesnelerle ve insanlarla olmak üzere iki yönlü olarak ele almaktadır. Fromm; kişilik gelişiminde hem doğuştan getirdiğimiz özelliklerin hem de sosyal çevrenin etkilerinin katkısı olduğunu ileri sürmektedir (Köknel, 2005).

2.1.2.1.8. *Harry Stack Sullivan ve Kişilerarası İlişkiler Kuramı*

Harry Stack Sullivan'a göre kişilik doğuştan var olan güdüler ve bireyin içinde bulunduğu toplumdan, kültürden gelişir, şekillenir ve işlevini yapar. Sullivan kişilerarası ilişkiler kuramında kişiselleştirmeler, dinamizmler ve bilişsel süreçlerden bahsetmektedir. Kişiselleştirmeler, bireyin diğerlerine ya da kendisine yönelik olarak geliştirdiği imaj, duygu, tutum ve kavramları içeren bir karmaşadır. Dinamizmler, organizmanın yaşamını sürdürmesi

için ihtiyacı olan enerji dönüşümleridir. Bilişsel süreçler ise üç aşamalıdır. Bireyin zihninde oluşan anlık imaj ve duyguları kapsayan prototaksik süreç; bireyin bağlantısı olmayan iki olay arasında sebep-sonuç ilişkisini kurma eğilimini kapsayan parataksik süreç; kabul edilmiş rakam ve sözcükleri içeren, düşüncenin en gelişmiş biçimini kapsayan sintaksik süreçtir. Sullivan kişiliğin değerlendirilmesinde kişilerarası ilişkilerin önemine vurgu yapmaktadır (Bazerman, 2001; Bitchnell, 1990).

2.1.2.2. Nesne İlişkiler Kuramı

Kişilik kavramına psikanalizin odağını değiştirerek vurguyu ödipal dinamikler çalışmasından kişilik gelişiminde nedensel bir faktör olarak çocuklukta bağlanma fenomenine kaydırarak, çocukluk çağı bağlanma stili ve bağlanma sorunlarını bu çerçevede içinde özellikle dikkat çekici hale getiren önemli ekollerden biri nesne ilişkileri ekolüdür. Nesne ilişkileri kuramcıları, nesne ilişkilerinin içselleştirilmesini şekillendiren anne-bebek etkileşiminin değişimleri hakkında hipotezler ürettikler (Clarkin ve ark., 2007). Bu ekol çerçevesinde kişiliği ele alırken Melanie Klein, W. R. D. Fairbairn, Donald Winnicott, Margaret Mahler, Otto Friedmann Kernberg kuramcıları ele alınacaktır.

2.1.2.2.1. Melanie Klein

Melanie Klein, çalışmaları ile çocuk psikanalizi alanındaki önemli kişilerden biridir. Freud, en güçlü vurguyu baba figürünün bebeğin cinselliğinin oluşumu üzerinde en güçlü etkiye sahip olduğu ödipal gelişime verirken, Klein bebeğin anne figürü ile ödipal dönem öncesi ilişkisini merkezileştirmiştir. Klein'a göre, ödipus öncesi dönemin bir birey üzerinde ömür boyu sürecek bir etki yaratması açısından hayati önemini vurgu yapmaktadır. Klein, ego ile süperegö arasındaki etkileşimin bir bebeğin yaşamının daha erken bir aşamasında başladığını ve son derece çelişkili bir yönde ilerlediğini savunur. Klein, erken yaşamdaki bu tür psikolojik çatışmaların kökenini, bebeğin annenin memesiyle olan ilişkisine bağlar. Henüz anneyi bir bütün olarak görme kapasitesi olmadığından, bebek başlangıçta annenin kısmi, parçalanmış bir

görüntüsünü oluşturur. Bebek bu noktada kendi düşleminde gerçek olanla olanı ayırt edemez: yani bebek her zaman gerçekliğe karşılık gelmeyen bir anne mefhumu geliştirmeye başlar. Bebek için annenin memesi, bebeğin düşleminde “iyi meme” ve “kötü meme” olarak ikiye bölünmüş bir kısmi nesne haline gelir. Klein terminolojisine göre bir “parça-nesne”, bebeğin ilk ilişkisi olan “Anne ve babayla bütün bireyler olarak değil, sadece meme veya penis gibi vücut kısımlarıyla ilgilidir.” (Alfred, 1989). Başlangıçtan itibaren ego, “iyi” ve “kötü” nesnelerini içe atar, her ikisi için de annenin memesi prototiptir. Çocuğu besleyen, doyuran her istediğinde bulabildiği “meme”, “iyi meme” olarak tasarlanır; süt ile dolu olmasına rağmen memeyi kendisinden saklayan-esirgeyen meme ise “kötü meme” olarak tasarlanır. Çocuğun zulüm (persecution) korkusu, onu bölme ve idealleştirme gibi çeşitli savunma mekanizmaları geliştirmeye yönelmektedir. Klein, Freud'dan farklı olarak, bu erken zihinsel durumların yetişkinlikte bile tekrar edebileceğini ve olabileceğini öne sürdüğü için, “pozisyon” terimini tercih eder (Segal, 1974). Klein bebeklik döneminin ilk aylarında, zihinsel yaşamın ilk evrimsel aşamasına paranoid bir şizoid konumun hakim olduğunu ileri sürmüştür. Doğumdan hemen sonra başlayan paranoid-şizoid pozisyon, ilk üç veya dört ayda tamamen gelişir ve yaşamın ilk yılında Klein'ın “baskılayıcı konum” olarak adlandırdığı duruma yavaş yavaş yol açar (Klein, 1975). Paranoid-şizoidden depresif konuma geçiş, psikotik işleymden akla yatkın işleme temel bir değişiktir. Dış ve iç gerçeklik farklılaşır. Psikik gerçeklik duygusu gelişir, kişinin kendi dürtülerini ve iç nesnelerinin durumunu kabul edip sorumluluk üstlenir. Daha sonra gerçeklik testi yapılabilir ve kişinin kendi düşlemlerini gerçeklik algısıyla eşleştirebilir. Bebeğin saldırgan dürtüleri ve bunların neden olduğu kaygılar bu yeni aşamada tamamen ortadan kalkmaz, ancak bebek artık anneyi bütün ve farklı bir varlık olarak görebilir ve sonuç olarak suçluluk, kaygı ve acı gibi daha karmaşık duygusal tepkiler geliştirebilir. Başka bir deyişle, paranoid-şizoid pozisyonda ego, nesneyi ve kendisini iyi ve kötü kısımlara bölerken, depresif pozisyonda ego bütünleşir ve çelişkili dürtülerin çatışmasına maruz kalır (Segal, 1980).

Örneğin; suçluluk duygusu, bebeğin iyi nesneye karşı kendi saldırgan düşlemlerinden kaynaklanır. İyi nesneyi yok ettiği için pişmanlık duyan çocuk, Klein'ın onarım etkinliği (reparation) olarak adlandırdığı şeye katılır. Klein için, “Bilinçdışı düşlemimizde, düşlemde yaptığımız ve hala bilinçsizce kendimizi çok suçlu hissettiğimiz yaraları iyileştiririz. Bunu telafi etmek sevgide ve tüm insan ilişkilerinde temel bir unsurdur. Bu tür depresif tepkiler, bir bireyin hayatındaki her kayıpta, özellikle de kişi sevdiği birinin ölümüyle yüzleştğinde yeniden canlanır.” (Klein, 1988).

2.1.2.2.2. *W. R. D. Fairbairn*

W.R.D. Fairbairn'in insan kişiliğinin gelişiminin seküler nesne ilişkileri modeli, çevrenin içsel ego yapıları oluşturma gücünü ve beslenmeyen bir çevreyle karşı karşıya kalan tüm insan bebekleri için bunun trajik sonuçlarını vurgular. Fairbairn'in bebeği nesne arayışındadır ve nesnelerle temasında doyum bulamayan reddedilen çocuk, modelinin başlangıç noktasıdır. Reddedilen bebek veya çocuğun anne ve babasını değiştirme gücü ve kendi ihtiyaçlarını karşılama yeteneği yoktur; kısacası son derece zor bir duruma düşüyor. Kendini meşru ihtiyaçlarla dolu bulur ve sürekli baskı yaratan gelişimsel taleplerini karşılamayı tekrar tekrar reddeden bir anne (veya baba) nesnesine bağlanır. Yoksunluğun bebek üzerindeki ilk psikolojik sonucu, anne nesnesine saplanmadır. Bu saplanma, çocuğun nesnelere koşulsuz bağımlılığının bir sonucudur. Alternatif destek kaynaklarının yokluğu, en ihmalkâr ebeveynlerden bile ara sıra gelen memnuniyetle birleştğinde, çocuğun odağını daraltmasına ve uyanıklılığının artmasına neden olur. Anne yoksunluğunun ikinci ve nihayetinde yıkıcı bir sonucu, çocuğun sinir bozucu nesneyi umutsuzca içselleştirmesidir. Nesne genellikle o kadar ulaşılmaz ve anlaşılması güçtür ki, çocuk, ulaşılamayan ebeveyne olan temel bağımlılığını sürdürmek için onu (hayal kırıklığı ve hepsi) içselleştirmek zorundadır. Fairbairn'in modelinde, reddedilen çocuk, gelişimsel olarak dondurulur ve kendisini reddeden ebeveyn nesnelerine sabitlenir. Daha da kötüsü, ego yapıları, istismarcı ve reddedici nesnelerinin içselleştirilmesiyle dolmaktadır (Celani, 1999).

2.1.2.2.3. *Donald Winnicott*

Donald Winnicott'a göre, her şey yolunda gittiğinde, hamileliğin sonlarında annenin bebek deneyimiyle özdeşleşmesini sağlayan ve bakımda bebeğin ihtiyaçlarını ve jestlerini öngören çeşitli ve ince ayarlamalara yol açan bir Birincil Anne Kaygısı durumu gelişir (Csillag, 2018). Winnicott'un "Bir bebekten bir anneden bahsedilemez, ancak bir bebek anne ikilisinden bahsedilebilir." cümlesiyle bu konudaki düşüncelerini özetlemektedir (Winnicott, 1965).

2.1.2.2.4. *Margaret Mahler*

Margaret Mahler, kimlik oluşumunun ilişkiler bağlamında meydana geldiğini vurgulayan, çocuk gelişimine ilişkin ayrılık bireyleştirme teorisiyle tanınmaktadır (Berardi, 2015). Mahler (1975), çocuğun yaşamın beşinci yılına kadar anneden farklılaşmış bütünleşmiş bir benlik duygusuna ulaşmasını sağlayan ayrılma-bireyleşmeyi detaylandırmıştır (Mahler, Pine, Bergman, 1975). Mahler, çocuk gelişimine ilişkin kendi ayırma-bireyleşme kuramında, oluş-ayrılma (diğerleriyle algısal ve duygusal kaynaşmamızdan farklılaşma) ve bireyleşme (somut özerk beceriler ve yetenekler geliştirme) sürecinin, yaşam boyu süren bir bağlantı kurma süreci boyunca gerçekleştiğini varsayıyordu. Her insanın sürekli ve ilişkisel olarak "içeri girmesi", kendini "biz" (sembiyoz) bağlamında deneyimlemesi gerekir. Aynı şekilde, iyiyi, kötüyü ve mevcut ilişkilerin kayıtsızlığını sentezlerken veya yeni roller, ilişkiler ve zorluklar keşfederken bir "Ben" olarak kendimizle yeniden bağlantı kurmak için "dışarı çıkmak" için sürekli olarak mesafeye ihtiyacımız olduğunu savunur. Çocuklar bağlanma, ayrılma ve yeniden bağlanmanın ilk ve sonraki yinelemelerinde ilerledikçe Mahler, çocuğun mevcut döngüsü içinde herhangi bir anda bir ebeveynin ilişkisel uyumunun nasıl görünebileceğine dair incelikli bir uygulama sunmaktadır. Mahler'in altı gelişim aşamasının her biri (1) normal otizm, (2) ortak yaşam, (3) farklılaşma, (4) uygulama, (5) yakınlaşma ve (6) nesne sabitliği - bir süreklilik boyunca değişen tematik bağlanma davranışlarını önermektedir (Berardi, 2015).

2.1.2.2.5. *Otto Friedmann Kernberg*

Otto Friedmann Kernberg, iyi kendilik, kötü kendilik, iyi nesne ve kötü nesne temsillerinin varlığını öne sürerek benlik ve nesne temsillerinin doğasını açıklığa kavuşturmuştur. Her bir benlik ve nesne temsili arasında her zaman belirli bir bağlantı duygusu olduğunu varsaymıştır (örneğin, aşağılayıcı anne değersiz çocuk için tiksinti duyar). Kernberg, Klein'ı çeşitli şekillerde eleştirdi, ancak çoğunlukla, ilkel savunmalar, özellikle bölme ve saldırganlığın gelişmedeki rolü hakkındaki görüşlerini kabul etti. Kernberg, kendini ve başkalarını iyi ve kötü niteliklere sahip tam, karmaşık insanlar olarak anlamak ve deneyimlemek sağlığa giden yol; basmakalıp aşırı değersizleştirilmiş veya idealize edilmiş görüşlerin hastalığın işareti olduğunu savunmaktadır (Gartner, 1988). Kernberg, nesne ile edinilen erken dönem tecrübelerinin hafızada depolandığını (içselleştirildiğini) ve bunların üç bölümden oluştuğunu ileri sürmüştür. Bu bölümler ruhsal yapının temel yapı taşlarını oluşturmaktadır. Kendilik, dürtü veya dürtüyü yansıtan duygulanım ve anlamlı öteki, nesne, olarak tanımlanmakta ve “nesne ilişkileri ikilisi” olarak adlandırılmaktadır. Ayrılma-bireyleşme, nesne sürekliliğine önderlik eden dönemdir. Ayrılma-bireyleşme döneminde, kendilik ve nesne temsilleri, duygusal değeriği ile birlikte kişilik örgütlenmesini oluşturmaktadır (Gündoğan, 2016).

2.1.2.3. *Davranışçı ve Bilişsel Kuramlar*

Kişilik kavramına önem veren ekollerden diğeri davranışçılık ekolüdür. Bu ekol çerçevesinde kişiliği ele alırken John Broadus Watson, Burrhus Frederic Skinner, Albert Bandura, Neal Elgar Miller, John Dollard ve George Alexander Kelly kuramcıları ayrı ayrı ele alınacaktır.

2.1.2.3.1. *John Broadus Watson ve Davranışçılık*

Davranışçılık kuramının öncüsü John Broadus Watson, psikolojinin içe bakış yöntemiyle gözlenemeyen olaylara yer vermemesi gereken doğal bilimlerin deneysel bir dalı olduğu görüşünü öne sürmüştür. Watson düşüncelerin bireylerin anlayışından bağımsız olan dış dünya tarafından yönlendirildiğini; düşünceyi edilgen bir süreç olarak görmekte, düşüncenin bir sessiz

konusma olduğunu yani davranış olduğunu savunmaktadır. Watson “bana bir düzine sağlıklı bebek verin, kendi özel davranışçı yöntemlerimle onları yetiştirerek, başka bir şeye gereksinim duymaksızın onları doktor, avukat, sanatçı, esnaf hatta dilenci veya hırsız yapabilirim” diyerek bireyi çevre koşullarının şekillendirdiğine vurgu yapmaktadır (Hansen ve Jordan, 2020).

2.1.2.3.2. *Burrhus Frederic Skinner ve Radikal Davranışçılık*

Burrhus Frederic Skinner, kişiliği davranış olarak tanımlamaktadır. Skinner'a göre insanlar "boş organizmalardır", bununla içimizde davranış bilimsel terimlerle açıklayabilecek hiçbir şey olmadığını kast eder. Skinner “edimsel koşullanma ve pekiştireç” kuramını ortaya koymuştur. Bu kurama göre organizmanın davranışlarını belirleyen, uyarıcılara karşı verilen tepki olmadığı, bunların amaçlı davranışlar olduğu öne sürülmektedir. Skinner, davranışların, tepkiden önceki davranışlarla olmadığını, aksine davranışın sonuçlarının belirleyici olduğunu ileri sürer. Edimsel koşullanmada istenilen davranışın ortaya çıkma sıklığını arttırmaya yönelik her uyarıcıya pekiştireç (reinforce) adı verilir. Edimsel koşullanma da pekiştireçler önemli bir yer tutar. Olumlu ve olumsuz pekiştireçler olarak ikiye ayrılır. Olumlu pekiştireçlerin verilmesinin ardından davranışın ortaya çıkma ihtimali artmaktadır. Olumsuz pekiştireçlerin verilmemesi durumunda davranışın ortaya çıkma ihtimali artmaktadır. Özetle pekiştirmelerin tümü davranışın sıklığının artması ile sonuçlanmaktadır (Schultz ve Schultz, 2007).

2.1.2.3.3. *Albert Bandura ve Sosyal Bilişsel Kuram*

Albert Bandura tarafından geliştirilen bazı kaynaklarda sosyal bilişsel kuram olarak adlandırılan sosyal öğrenme kuramı, başkalarının davranışlarını gözlemeye dayalı öğrenmedir. Kurama göre bireylerin öğrenmesi bireysel, çevresel ve davranışsal faktörlerin etkileşimi sonucu ortaya çıkmaktadır. İnsanın sosyal bir canlı olmasından kaynaklı bireylerin diğer bireylerin davranışlarını model alması ve gözlemesi sonucu öğrenmenin gerçekleştiğini öne sürmektedir (Schultz ve Schultz, 2007).

2.1.2.3.4. *Neal Elgar-John Dollard ve Eklektik Davranışçı Yaklaşım*

Neal Elgar Miller ve John Dollard'a göre kişilik davranış tarzlarının bütünüdür. Bireyler fizyolojik ihtiyaçlarını gidermek için çeşitli davranışlarda bulunurlar. Miller ve Dollard'a göre kişilik özelliklerinin gelişmesi bir tür öğrenme süreci olduğunu öne sürmüşlerdir. Davranışların nedenlerini araştırırken hayvan deneyleri yapmışlar ve kuramlarını bilimselleştirmeye çalışmışlardır (Schultz ve Schultz, 2007).

2.1.2.3.5. *George Alexander Kelly ve Kişisel Yapılar Kuramı*

George Alexander Kelly ilk dönem bilişsel kuramcılar arasında yer almaktadır. Kelly varoluşsal, davranışçı ve fenomenolojik öğeleri barındıran kişisel yapılar kuramını öne sürmüştür. Bu kuramın temelinde, kendimiz ve diğer insanlar ve olaylar hakkında varsayımlarda bulunuruz ve bu varsayımları cevaplarımızı formüle etmek ve davranışlarımıza rehberlik etmek için kullanırız. Bu nedenle, kişiliği anlamak için ilk olarak kalıplarımızı, dünyamızı organize etme veya inşa etme biçimlerimizi anlamalıyız. Kelly'ye göre, olayları yorumlamamız olayların kendisinden daha önemlidir. Kelly'e göre kişiler dünyayı "yapı" adını verdiği kategoriler ile anlamlandırmaktadır. Hem gerçeklik hem de bireydeki yansıması bireyin davranışlarını etkilemektedir. Kelly bireyin davranışları ve yaşantısının yaratılan bireysel yapılar tarafından yönlendirildiğini savunmaktadır. Kişiliğin bireylerin oluşturduğu bu yapılar ile ortaya çıktığını, yaşamları boyunca birçok yapı oluşturduklarını, bireyin gerekirse bu yapıları yinelediklerini ya da kullanmaktan vazgeçtiklerini ileri sürmektedir (Schultz ve Schultz, 2007).

2.1.2.4. *Araştırma Odaklı Kuramlar*

Kişilik gelişimine bireyin kendini tanıtırken ayırıcı özellikler hakkında düşünüldüğünü savunan araştırma odaklı ekollerdir. Bu ekol çerçevesinde kişiliği ele alırken Gordon Willard Allport, Raymon Bernard Cattell, Hans Jurgen Eysenck, Robert Roger McCrea ve Paul T. Costa kuramcılarını ayrı ayrı ele alınacaktır.

2.1.2.4.1. *Gordon Willard Allport ve Ayırıcı Özellik Kuramı*

Gordon Willard Allport, “bireyin benzersizliğini” diğerkuramcılardan daha fazla öne sürmüş olduğu ayırıcı özellik kuramını öne sürmüştür. Allport’a göre kişilik, dinamik yapıda, değişken ve gelişebilir olarak görölmektedir. Ayrıca bireyin düşünce ve davranışlarını şekillendirmektedir. Bireyin kişilik yapısında kalıtım ve çevrenin, içgüdüsel dürtülerin, bilinçli motivasyon ve işlevsel özerkliğin yeri ve önemi vurgulanmaktadır. Allport’a göre bireyin kalıtsal özellikleri bireyin içinde bulunduğu çevre ile etkileşime girer ve bu etkileşim sonucu bireyin kişiliği gelişir. Allport’un kuramında kişilik gelişimi, kendilik (proprium) kavramına odaklanır. Kendilik kavramının hassas ve zor anlaşılan bir kavram olduğunu kabul eder. Kendilik, kişiliğin bütünü değildir. Kişiliğin içsel bütünlük duygusuna etkisi olan tüm yönleri olarak tanımlamaktadır (Schultz ve Schultz, 2007).

2.1.2.4.2. *Raymon Bernard Cattell ve Faktör Analitik Ayırıcı Özellik Kuramı*

Raymon Bernard Cattell’in kişilik çalışmasındaki temel amacı, bir bireyin belirli bir uyaran durumuna tepki olarak nasıl davranacağını öngörebilmektedir. Cattell, diğerkişilik teorisyenlerinin yaklaşımı olan davranışı anormalden normale değiştirmek veya değiştirmekle ilgilenmiyordu. Cattell’in kişilik kuramında faktör analizi yöntemi temel değerlendirme kaynağı olmaktadır. Cattell kişilik gelişimini çevre tarafından şekillendirilen özellikler ve yapısal özellikleri birbirinden ayırmaktadır. Çevre tarafından şekillendirilenleri yüzeysel ve kaynak özellikler; yapısal özellikleri yetenek, mizaç ve dinamik özellikler olarak tanımlamaktadır. Cattell faktör analizi çalışmalarının sonucunda kişilik özelliklerini toplamda 16 faktör altında toplamıştır. Cattell, farklı yaş gruplarında bu özellik yapılanmalarını ölçmek amacıyla 16PF (Personality Factor) Kişilik Envanteri’nin geliştirmiştir. 16PF Kişilik Envanteri’nde ölçülen faktörler ve her bir faktörden alınan puanların yorumu tablo II.II.’de gösterilmektedir (Schultz ve Schultz, 2007).

Tablo II. II.: 16 PF faktör ölçek isimleri ve tanımlayıcıları

	Düşük Aralık		Yüksek Aralık
	Tanımlayıcıları	Temel Ölçek	Tanımlayıcıları
1	İlgisiz, uzak, soğuk	Sıcaklık (A)	Sevgi dolu, diğerlerine önem veren, dikkat eden
2	Somut düşünen, düşük zihinsel kapasite	Akıl Yürütme (B)	Soyut düşünebilen, hızlı öğrenen parlak zekâlı
3	Duygularından etkilenen, reaktif	Duygusal Kararlılık (C)	Duygusal olarak kararlı, olgun, sakin
4	Uyumlu, çatışmadan kaçınan, iş birliği yapmak isteyen	Baskınlık (E)	Baskın, güçlü, iddialı
5	Ciddi, ölçülü, dikkatli	Canlılık (F)	Heyecanlı, canlı, spontan
6	Kuralsız, ihmalkâr	Kurallara Bağlılık (G)	Kuralların bilincinde, sorumlu
7	Utangaç, ürkek, uzak	Sosyal Girişkenlik (H)	Girişimci, sosyal açıdan cesur, umursamaz
8	Sağlam, nesnel, duyarsız	Duyarlılık (I)	Hassas düşünceli, estetik, duyarlı
9	Güvenen, şüphelenmeyen, kabul eden	İhtiyatlılık (L)	Uyanık, şüphelenen, şüpheli, tedbirli
10	Pratik, ayakları yere basan, geleneksel	Dalgınlık (M)	Soyutlanmış, yaratıcı, fikir odaklı
11	Dosdoğru, içi dışı bir, sade	İçtenlik (N)	Özel, gizli, açıklanmayan
12	Kendine güvenen, tasasız, kendinden emin	Endişe (O)	Korkulu, kendinden şüphe eden, endişeli
13	Geleneksel, aileye bağlı	Değişikliğe Açıklık (Q1)	Değişime açık, deneyen
14	Grup odaklı, katılımcı	Kendine Yetme (Q2)	Kendine güvenen, yalnız, bireysel

		Mükemmelliyeçilik	Mükemmelliyeç, öz
15	Esnek, eksik, disiplinsiz	(Q3)	disiplinli, kontrollü
			Gergin, yüksek enerjili,
16	Sakin, dingin, rahat	Gerginlik (Q4)	güdülenmiş

2.1.2.4.3. Hans Jurgen Eysenck ve Biyoloji Temelli Faktör Analitik Ayırıcı

Özellik Kuramı

Hans Jurgen Eysenck'e göre insanlar biyo-sosyal canlılardır. Eysenck kişiliği, bireyin çevresine benzersiz uyumunu belirleyen, bireyin karakterinin, mizacının, zekâsının ve fiziksel özelliklerinin az çok istikrarlı ve kalıcı bir organizasyonu olarak tanımlamaktadır. Eysenck biyolojik temelli faktör analitik ayırıcı özellik kuramını geliştirdiği ilk yıllarda içedönük/dışadönük ve kararlı/nevrotik olmak üzere kişiliği iki boyutun oluşturduğunu, ilerleyen yıllardaki çalışmalarıyla dürtü kontrolü/psikotizm adını verdiği üçüncü boyutu eklemiştir. Bireyde boyutlardan hangisinin baskın olacağı beyin yapımız ve beyin aktivitelerindeki farklılıklardan kaynaklandığını ifade etmektedir. Eysenck'in üç kişilik boyutuyla ilişkili kişilik özellikleri tablo II. III.'de yer almaktadır (Schultz ve Schultz, 2007).

Tablo II. III.: Eysenck'in kişilik boyutlarının özellikleri

İçedönük/dışadönük	Kararlı/nevrotik	Dürtü kontrolü/psikotizm
Girişken	Kaygılı	Agresif
Hayat dolu	Depresif	Duygusuz
Aktif	Suçluluk hisseden	Benmerkezci
Kendine güvenen	Düşük öz-güven	Pasif
Heyecan arayan	Gergin	Dürtüsel
Kaygısız	İrrasyonel	Antisosyal
Dominant	Çekingen	Yaratıcı
Maceraperest	Karamsar	Keskin düşünceli

2.1.2.4.4. *Robert Roger McCrea-Paul T. Costa ve Beş Faktör Kuramı*

Robert Roger McCrea ve Paul T. Costa'nın beş faktör kuramı, kişilerin gösterdikleri bireysel farklılıkların tüm dillerde kodlanacağı, konuşma diline kelimeler halinde yansıtacağı ve bu kelimelerden yola çıkarak bireyin kişilik yapısını kapsayacak bir sınıflamanın oluşturabileceğini öne sürmüştür. McCrea ve Costa kişilik özelliklerinin iki uçlu olduğunu ve çan şeklinde bir dağılım gösterdiğini belirtmişlerdir. Beş faktörlü kişilik modeli tablo II. IV.'de gösterilmektedir (Schultz ve Schultz, 2007).

Tablo II. IV.: McCrea ve Costa'nın beş faktörlü kişilik modeli

	Yüksek Puan	Düşük Puan
Dışadönüklük (E)	Sevecen	Uzak/Soğuk
	Katılımcı	Yalnız
	Konuşkan	Sessiz
	Eğlenceyi seven	Ağırbaşlı
	Aktif	Pasif
Nevrotizm (N)	Tutkulu	Duygusuz
	Endişeli	Sakin
	Huysuz	Hassas
	Kendine acıyan	Kendinden memnun
	İçine kapanık	Rahat
Deneyime Açıklık (O)	Duygusal	Duygusal olmayan sert
	Savunmasız	Güçlü
	Hayal gücü kuvvetli	Hayal gücü zayıf
	Yaratıcı	Yaratıcı olmayan
	Özgün	Basmakalıp
Uyumluluk (A)	Çeşitlilikten hoşlanan	Rutini tercih eden
	Meraklı	İlgisiz
	Liberal	Muhafazakâr
	Yumuşak kalpli	Acımasız
	Güvenen	Şüpheli
	Cömert	Paragöz

	Uysal	Muhalif
	Hoşgörülü	Eleştirci
	İyi huylu	Asabi
	Sorumlu	İhmalkâr
	Sıkı çalışan	Tembel
	Düzenli	Dağınık
	Dakik	Geç alan
	Hırslı	Amaçsız
Öz Disiplin (C)	Azimli	Üzerinde durmayan

2.1.2.5. *İnsancıl/Varoluşsal Kuramlar*

İnsanı ele alış açısından insancıl kuramlar, insan doğasının olumlu, iyi ve yapıcı olduğunu vurgulamaktadırlar. Bu ekol çerçevesinde kişiliği ele alırken Carl Ransom Rogers ve Abraham H. Maslow kuramcıları ayrı ayrı ele alınacaktır. Ek olarak bireyin kendini yaşamakta olduğu zaman içinde var edebileceği ilkesine dayanan varoluşsal kuram ele alınacaktır. Bu ekol çerçevesinde kişiliği ele alırken Carl Ransom Rogers, Abraham H. Maslow ve Rollo R. May kuramcıları ayrı ayrı ele alınacaktır.

2.1.2.5.1. *Carl Ransom Rogers ve Birey Merkezli Yaklaşım*

Carl Ransom Rogers, başlangıçta yönlendirici olmayan veya birey merkezli terapi olarak bilinen ve daha sonra kişi merkezli terapi olarak adlandırılan popüler bir psikoterapi yaklaşımı geliştirdi. Carl Rogers, “İnsanoğlunun temel doğası, özgürce kendi akışına bırakıldığında yapıcı ve güvenilirdir” ifadesinde insanların özünde iyi olduğu görüşünü savunmaktadır. Kişinin kişiliğini şekillendirmede dış faktörlerin iç faktörlere göre daha önemli olduğuna inanmaktadır. Rogers’ın kuramında kişiliğe yönelik açıklamalarında temel kavramlardan bahsetmektedir. Bu kavramlar; deneyim, organizmik değerlendirme süreci, benlik kavramı ve ideal benliktir.

Deneyim; bireylerin kendi özel ve daimi değişen içsel deneyimlerinin merkezinde yaşadıklarını, bu deneyimlerin farkında olunan ya da olunmayan duygular, düşünceler, algılar ve ihtiyaçlardan oluşmaktadır. *Organizmik değerlendirme süreci*; bireyin bilinçli düşüncesine katkı sağlayan bilinçdışı bir süreçtir ve kişiliğin en derinlerinde bireyin kendisi için iyi-kötü olanı bilmesidir. Bireyler dünyaya geldiklerinden itibaren birçok deneyim yaşarlar. Bu deneyimler bireyi diğerlerinden ayırmaktadır. Bu ayrımı “ben/kendim” olarak tanımlar ve buna *benlik* kavramı denilmektedir. *İdeal benlik* ise bireyin sahip olmayı arzuladığı olumlu özelliklerin tümüdür. Herkesin sahip olduğu kendini gerçekleştirme dürtüsü bu iki benlik yapısını bir araya getirip uyumlu bir kişilik geliştirmeye dair süregelen çaba olarak tanımlanmaktadır (Schultz ve Schultz, 2007).

2.1.2.5.2. Abraham H. Maslow ve Kendini Gerçekleştirme Kuramı

Abraham H. Maslow, hümanist psikoloji hareketinin kurucusu ve manevi lideri olarak kabul edilir. Hem davranışçılığa hem de psikanalize, özellikle Freud'un kişiliğe yaklaşımına itiraz etti. Maslow'a göre, psikologlar insanlığın yalnızca anormal veya duygusal açıdan rahatsız örneklerini incelerken mutluluk, memnuniyet gibi olumlu insan niteliklerini görmezden gelirler. Maslow'un kişilik kuramı, bireyin bütün olarak motive olduğunu, motivasyonun karmaşık bir süreç olduğunu ve motivasyonun kaynağının sürekli olarak bir ihtiyaç olduğunu ileri sürmektedir. Bireyin kişiliğinin bir olgunlaşma süreci geçirdiğini ve bu olgunlaşma sürecinde sıralı hiyerarşik ihtiyaçlar ile çevre ilişkileri ve uyumun önemli rol oynadığını ifade etmektedir. Bireylerin ihtiyaçlarının önceliklerine göre bir sıra takip ettiğini savunmuştur. Maslow, insan davranışını harekete geçiren ve yönlendiren beş doğuştan gelen ihtiyaçtan oluşan bir hiyerarşi önermiştir (Şekil 2.1.). Maslow, bu ihtiyaçları içgüdüsel yani kalıtsal olarak nitelendirmiştir. Doğuştan bu ihtiyaçlarla dünyaya gelmiş olmamıza rağmen tatmin etmek için kullandığımız davranışlar öğrenilir ve bu nedenle kişilerarası farklılık gösterebilir. İhtiyaçlar, en altta en güçlüden en üstte en zayıfa doğru sıralanır. Daha yüksek ihtiyaçlar etkili hale

gelmeden önce daha düşük ihtiyaçlar en azından kısmen karşılanmalıdır (Schultz ve Schultz, 2007).

Şekil 2.1: Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi Piramidi

Fizyolojik ihtiyaçlar (Oksijen, yemek, su, vitaminler vs.) bireyin yaşamda kalmasını sağlayan en alt basamağında yer alan, piramidin temelini oluşturmaktadır. Piramidin ikinci basamağında bireyin korku, kaygı ve belirsizlikten korunmak için ihtiyaç duyduğu güvenlik temel ihtiyacı yer almaktadır. Psikolojik sağlık açısından en önemli ihtiyaçlardan biri olan piramidin üçüncü basamağında yer alan sevgi-ait olma ihtiyacıdır. Maslow'a göre iki tür saygınlık ihtiyacı bulunmaktadır. Bireyin kendisi hakkında olumlu düşüncelerini ve buna eşlik eden güven, yeterlilik, başarı duygularını ifade eden bireysel başarı; bireyin diğerlerinden gördüğü saygıdır. Piramidin en üst basamağında yer alan kendini gerçekleştirme ihtiyacı ise bireyin kendisini ve kendi dünyasını anlamaya, bilmeye yönelik arzusudur. Maslow'a göre psikolojik olgunluğunu tamamlamış birey gerçeklere açıktır; kendini, başkalarını ve doğayı olduğu gibi kabul eder; bağımsızdır; bir kimliğe sahiptir (Schultz ve Schultz, 2007).

2.1.2.5.3. Rollo May ve Varoluşçu Psikoloji

Varoluşçu kuram insanı anlamak için "Fenomenolojik" araştırma yöntemini tercih etmektedir. Fenomenolojik görüşün temeli tek bir doğrunun olmadığıdır. Doğrular bireylerin yaşadıkları ve algıladıklarıdır. Bireylerin dünyada var olmaları için Umwelt (Biyolojik Dünya), Mitwelt

(Sosyal Dünya), Eigenwelt (Öznel Dünya) ve Überwelt (Olmak İsteddiği Dünya) tanımlanan dört yol belirlemişlerdir. Bu yapılar arasındaki ilişki ve etkileşimlerin iyi anlaşılması bireylerin kişilik yapılarının anlaşılabilmesi açısından önemlidir. Rollo May kişiliğin gelişim sürecinde önemli rol oynayan kavramlardan bahsetmektedir. Bu kavramlar şunlardır: Kaygı (bireyin hayatta kalması ve varlığını devam ettirebilmesi için sarf ettiği çaba), ölüm (ilk anksiyete kaynağı), seçme özgürlüğü/sorumluluk (bireyin seçim yapmakta özgür olduğunu ancak seçimlerinden sorumlu olması), varoluşçu yalıtım/yalnızlık (bireyler birbirleri ile yakınlaşmalarına rağmen arada kapatılamaz boşluk olması) ve anlamsızlık/varoluş boşluğudur (bireylerin sürekli anlam arayışı içinde olma hali) (Gençtan, 1974).

2.1.3. Kişiliği Etkileyen Faktörler

Kişilik gelişiminde, doğuştan gelen genetik özelliklerle birlikte çevresel faktörlerde etkili olmaktadır (Çamlıbel, 2012). Bireyin çocukluk yıllarında ebeveynlerin çocuklarına yönelik tutumları önem kazanmaktadır (Sezer, 2010). Araştırmacılar bireyin hayatı boyunca en önemli kişilerin ebeveynleri olduğunu ve ebeveynler ile sağlıklı bir ilişkinin bireyin ruh sağlığında yordayıcı bir rol olduğunu belirtmişlerdir. Pek çok araştırmacı kişinin yaşamındaki en önemli kişilerin annesi ve babası olduğunu, anne ve baba ile iyi bir ilişkinin genç ve erişkin ruh sağlığında belirleyici rol oynadığını belirtmiştir (Kesebir, Kavzoğlu, Üstündağ, 2011). Bireyin çocukluk ve ergenlik dönemlerinde belirlenmeye başlayan ve süreklilik gösterdiği düşünülen bağlanmanın bireyin diğer kişilerle ilişki kurma biçimini şekillendirmesinde rol oynamaktadır. Çocukluk çağında örseleyici yaşantılara maruz kalmanın kronik ve yaygın olarak psikolojik, bilişsel, sosyal ve biyolojik gelişimi etkileyebileceği gösterilmiştir (Cook ve ark, 2005; Spinazzola ve ark, 2014; Burns ve ark, 1998). Çocukluk çağında gerçekleşen örseleyici deneyimler, kişilik gelişimi işlevselliği üzerinde kalıcı etkiler bırakabilmektedir (Wonderlich ve ark., 2001).

Tarihsel süreçte kişilik tanımı, gelişimi, süreci ayrıntılı olarak incelenmiş bir kavram olmuştur. Kişiliğin gelişiminin karmaşık bir süreç olduğu, fiziksel, sosyal, zihinsel ve ahlak gibi birçok boyut ile ilişkili olduğu bilinmektedir. Bireyin gelişim sürecinde ebeveyn ya da bakım vericisi ile ilişkilerinin, onlarla bağlanma modelinin, onların tutumlarının, geçmiş travmatik yaşantılarının kişilik gelişiminde önemli bir role sahip olduğu düşünülmektedir.

Çalışmamızda bireyin kişilik gelişimine etkisi olduğu düşünülen bağlanma, ebeveyn tutumu, aile işleyişi ve çocukluk çağı travmatik yaşantıları kavramları ayrıntılı olarak incelenmesi gerekmektedir.

2.2. Bağlanma

2.2.1. Bağlanma Tanımı

Bağlanma, bir kişiyi zaman ve mekânda diğerine bağlayan derin ve kalıcı, sevgi dolu bir bağıdır (Ainsworth, 1973; Bowlby, 1969). Bağlanma ilişkileri, çocuklarda tehdit edildiğinde veya üzüldüğünde bağlanma figürünü tercih etme veya ona geri dönme ve bağlanma figürünü onların dünyasını keşfederken güvenli bir temel olarak kullanma gibi belirli davranışlarla karakterize edilir. Yetişkinlerdeki belirli bağlanma davranışları, çocuğun ihtiyaçlarına cevap vermeyi, çocuğun sinyallerine cevap vermeyi ve çocuğa bakmayı içerir. Bağlanma davranışları, çeşitli kültürler arasında dikkate değer bir benzerlik gösterir (Ainsworth, 1979).

Bağlanma, çocuk ve ebeveynleri ya da bakım veren arasında gelişen; ilişki kurma, çocuğa bakım veren kişi ile yakınlık arayışı davranışları ile beliren, özellikle stres durumlarında ortaya çıkan, dayanıklı ve sürekliliği olan duygusal bir bağıdır (Pehlivanlı, 2004).

Bağlanmanın duygusal temeli, bir kişinin diğeriyle kurduğu şefkatli ve spesifik bir bağa dayanır (Lewis ve Volkmar, 1990). Bununla birlikte, çocuklar aynı ve belirli yetişkine karşı bağlanma davranışı sergileyeceklerdir. Çocuklar birincil bakıcıyı tercih ederken, biyolojik bağlanma

ihtiyacı, çocuğun hayatta kalmak için bağlanma figürü olarak bir yabancıyı seçmesine izin verir (Bowlby, 1988).

Bağlanmanın temel iki işlevi vardır. Birincisi; bağlanma, çocukların özgürce keşfedebilmeleri için güvenlik duygusu sağlar. İkincisi ise; bağlanma, çocukların sosyalleşmesinin temelini oluşturur. Bağlanma sadece çocukluk dönemi ile sınırlı olmayıp yaşam boyunca sürmektedir. Bağlanma şekli yaşamın erken dönemlerinde belirlenen, devamlılık gösterdiği düşünülen, kişinin diğer insanlarla ilişki kurma örüntüsünü şekillendiren bir olaydır (Hamilton, 2000).

Bağlanmanın sistemik doğası, erken kişilerarası deneyimlerin bir sonucu olarak çocuğun geliştirdiği iletişim kalıplarını içerir. Çocuk, bağlanma figürünün dahili bir çalışma modelini geliştirirken, bağlanma davranışından türetilen sürekli geri bildirim döngüsü sistemi sürdürür. Çocuk, ayrılığın getirdiği stresi azaltmaya çalışır ve davranış, bağlanma figürünün tepkilerinin değerlendirilmesini düzenleyen bir eylem döngüsü oluşturur (Kobak ve Cole, 1994). Çocuk aynı zamanda ebeveynlerin projesinin imajını yansıtan bir içsel benlik modeli oluşturur ve bu da çevredeki diğerleriyle iletişim ve davranış kalıplarını ve tarzlarını belirler (Bowlby, 1988).

Bowlby (1973), güvenli bağlanan çocuklarda gelişmiş işlevsellik ve performansın, bu bireylerin çevrelerini keşfetme istekliliği ve kendi yeteneklerine duydukları güvenden kaynaklandığını öne sürmüştür.

2.2.2. Bağlanma Kuramı

Bağlanma kuramı, kişilerin kendileri için önemli olan diğer kişilerle etkili duygusal bağlar kurma eğiliminin nedenlerini açıklayan bir yaklaşımdır (Sümer ve Güngör, 1999). Duygusal bağ kurma eğilimi ve ihtiyacını, yeni doğan bebeklerin yaşamlarını devam ettirebilmeleri için gerekli ve gelişimsel açıdan işlevsel olan bağlanma sistemini ifade eder. Bağlanma sistemi, yeni doğan bebeklerin ve bakım veren kişiyle yakınlığını güçlü tutacaktır. Çocukların çevreden gelebilecek tehlikelerden korunmasına yardım edecek ve onların çevreyi keşfetmeleri için

gerekli şartları sağlayacaktır. Teorisyenler ve araştırmacılar, bebeklik ve erken çocukluktaki güvensiz bağlanma örüntülerinin ergenlik ve yetişkinlikte psikopatoloji ve uyumsuz davranışların güçlü yordayıcıları olduğunu varsaydılar. Bağlanma teorisinin anahtar kavramı bireylerin davranışsal sistemidir. Çocukların ve yaşlı bireylerin belirli figürlere yaptıkları kalıcı bağların açıklaması, bağlanma davranışları adı verilen bu davranışlardan yapılır (Bowlby, 1982).

2.2.2.1. Bowlby'nin Bağlanma Kuramı

İngiliz bir psikanalist ve psikiyatrist olan John Bowlby tarafından geliştirilen bağlanma kuramı biyolojik, davranışsal, duygusal, psikodinamik, sosyal ve sistemik bileşenleri kapsayan kişilik gelişimi kuramıdır. Temel olarak bağlanmayı bebeklik ve çocukluk dönemlerine odaklanarak ele almaktadır. Bowlby çalışmalarına erken dönemde annelerinden ayrılan bebeklerin aşırı stres tepkilerinin nedenini merak ederek başlamıştır. Bağlanmayı bebeğin annesine duyduğu, sıklıkla doğuştan olan, biyolojik belirteçlerle yönlendirilen, sosyal ilişkilerin başlangıcını oluşturan davranışlarla (emme, gülme, ağlama, izleme vs.) kendini gösteren ve gelecek ilişkiler için şablon niteliği taşıyan bir ilişki olarak tanımlamıştır (Kesebir, Kavzoğlu ve Üstündağ, 2011).

Bowlby (1973, 1977), bebek ve bakım vericiler arasında meydana gelen güven duygusu ile birlikte güvenli üssün (secure base), bireyin kendisi ve diğer insanlar hakkında pozitif şemalar geliştirebilmesi için gereken en önemli yapı oluşturduğunu ileri sürmüştür. Bu esnada oluşan modellere “İçsel çalışma modeller” (internal working models) ya da “zihinsel temsiller” (mental representations) olarak isimlendirilmiştir. Bowlby erken bağlanma deneyimlerinin yaşam boyu devam etme eğiliminde olan uzun süreli etkilere sahip olduğunu, kişilik organizasyonunun ana belirleyicileri arasında olduğunu varsaymıştır (Bowlby, 1973; Bowlby, 1977).

Bowlby'e göre bağlanmanın dört temel işlevi vardır. Güvenli ortam, güvenli zemin, yakınlığın korunması ve ayrılık sıkıntısı. *Güvenli ortam*; çocuğun korku veya tehlike hissetmesi durumunda, ebeveyn ya da bakım verenin rahatlatması ve desteklemesidir. *Güvenli zemin*; ebeveyn ya da bakım verenin çocuğun öğrenebilmesi ve dış dünyayı keşfedebilmesi için güvenli bir zemin sağlamasıdır. *Yakınlığın korunması*; çocuğun etrafı keşfederken kendini güvende hissetmesi için ebeveyn ya da bakım verenine yakın durmaya çalışmasıdır. *Ayrılık sıkıntısı*; çocuğun, ebeveyn ya da bakım verenden ayrıldığında mutsuz, sıkıntılı ve üzgün hissetmesidir.

Bowlby'e göre çocuğun erken dönemde ebeveynleri ya da bakım vericileri duyarlı ve destekleyici olurlar ise çocuğun sevmeye layık ve bakım vermeye değer bir benlik algısı oluşacaktır. Bu temelde olumlu bağlanma benlik modeli geliştirilecektir. Ancak güvensiz bağlanan çocuklar ise olumsuz bağlanma modeli geliştirecek ve yakın ilişkilerinde karamsar davranışlar sergileme eğiliminde olacaklardır (Bowlby, 1982).

2.2.3. Çocuklukta Bağlanma

Bowlby'nin bağlanma kuramını temel alarak Ainsworth, Bleher, Waters ve Wall (1978) yapmış oldukları bir çalışmada, erken yaştaki çocukların annelerinden ayrılma ve birleşme durumlarında vermiş oldukları duygusal tepkilere göre bağlanma tarzlarına göre sınıflandırmışlardır. "Yabancı Ortam Deneyi"nde (A Strange Situation) anne ve çocuk arasındaki bağlanmayı; güvenli (secure), kaçınan (avoidant) ve kaygılı/ kararsız (anxious-ambivalent) olmak üzere üç kategoride ele almışlardır. Güvenli (secure) bağlanan çocukların anneleri veya bakım vericileri ile ayrıldıklarında huzursuzluk yaşamalarına rağmen geri dönmeleri durumunda kolayca ve hızlıca sakinleşebildikleri, sonrasında çevrelerini keşfetmeye devam ettikleri gözlemlenmiştir. Kaçınan (avoidant) bağlanan çocukların annelerinden ayrıldıklarında etkilenmiyormuş gibi göründükleri, geri dönmeleri durumunda çok az ilgi gösterdikleri gözlemlenmiştir. Kaygılı/ kararsız (anxious-ambivalent) bağlanan çocukların ise

annelerinden ayrıldıklarında çok fazla kaygı yaşadıkları ve çevresindekilerle iletişim kurmayı reddettikleri gözlemlenmiştir.

2.2.4. Yetişkinlikte Bağlanma

2.2.4.1. Hazan ve Shaver'in Yetişkin Bağlanma Modeli

Hazan ve Shaver (1987), Ainsworth'un bahsettiği üçlü bağlanma stiline, yetişkinlik döneminde yakın ve romantik ilişkilerinde gözlemlendiğine yönelik çalışmalar yapmıştır. Çalışmalarında yetişkinlik döneminde yaşanan bağlanmanın, bebek ile ebeveyn veya bakım vericisi ile yaşanan bağlanmadan farklı olduğunu ancak güvenli, kaygılı-kaçınan ve kaygılı-kararsız bağlanma biçimlerinin yetişkinlik döneminde görüldüğünü öne sürmüşlerdir (akt. Cooper, Shaver ve Collins, 1998).

Güvenli (secure) bağlanma biçimine sahip yetişkinlerin sosyal açıdan daha girişken, kendilerine güvenen, yakın ilişkiler kurmakta zorluk yaşamayan bireyler olarak tanımlanmaktadır. Kaygılı-kaçınan bağlanma biçimine sahip yetişkinlerin yakın ilişki kurmaktan kaçındıkları ve kendilerini açmaktan rahatsız oldukları görülmektedir. Kaygılı-kararsız bağlanma biçimine sahip yetişkinler ise terk edilmekten korkan ve kendilerine güvenmeyen oldukları görülmektedir (akt. Cooper, Shaver ve Collins, 1998).

2.2.4.2. Bartholomew ve Horowitz'in Dörtlü Bağlanma Modeli

Bartholomew ve Horowitz'in (1991), çalışmaları Bowlby'nin içsel çalışan modeller kavramını, kişinin "kendisine" ve "başkalarına" ilişkin temsiller bağlamında, olumlu veya olumsuz temsillere sahip olduğunu savunuyordu. Daha sonra bu model, "Dörtlü Bağlanma Modeli (DBM)" olarak adlandırılmıştır (Bartholomew, Horowitz ve Leonard, 1991) (Şekil 2. 2.).

		BENLİK	
		Olumlu	Olumsuz
BAŞKALARI	Olumlu	1. GÜVENLİ	2. SAPLANTILI
	Olumsuz	4. KAYITSIZ	3. KORKULU

Şekil 2. 2. : Dörtlü Bağlanma Modeli (DBM)

Güvenli bağlanma stili (Secure attachment style): Güvenli bağlanma stiline sahip bireyler, kendilerini sevmeye layık, değerli görmekte ve diğer kişilere yönelik olumlu beklentiler geliştirebilmektedirler. Başkalarıyla yakın ilişkiler kurabilir ve otonom kalabilmektedirler (Bartholomew, Horowitz ve Leonard, 1991).

Korkulu bağlanma stili (Fearful attachment style): Korkulu bağlanma stiline sahip bireyler, kendilerini sevmeye layık ve değerli görmemekte ve diğer kişilere yönelik güvenilmez ve reddedici oldukları yönünde inançları mevcuttur (Bartholomew, Horowitz ve Leonard, 1991).

Kayıtsız bağlanma stili (Dismissive attachment style): Kayıtsız bağlanma stiline sahip bireyler, kendilerini sevmeye layık ve değerli görmekte ancak diğer kişileri olumsuz ve güvenilmez olarak değerlendirmektedirler. Bu bağlanma stiline sahip bireyler özerkliğe fazlasıyla önem vermelerine karşın başkalarının ihtiyaçlarını görmezden gelmektedirler (Bartholomew, Horowitz ve Leonard, 1991).

Saplantılı bağlanma stili (Preoccupied attachment style): Saplantılı bağlanma stiline sahip bireyler, kendilerini sevmeye layık ve değerli görmemekte ancak kişileri olumlu ve güvenilir olarak değerlendirmektedirler. Bu bağlanma stiline sahip bireyler kendilerini diğerlerine karşı ispatlama çabası içine girerler ve ilişkilerinde gerçekçi olmayan beklentiler geliştirmektedirler (Bartholomew, Horowitz ve Leonard, 1991).

2.2.5. Bağlanmanın Kişilik Gelişimine Etkisine Yönelik Yapılmış Çalışmalar

Aaronson ve arkadaşlarının (2006) yaptığı bir çalışmada kaygılı bağlanma stili ile sınır kişilik bozukluğunun ilişkili olduğu bulunmuştur (Aaronson ve ark., 2006).

Crawford ve arkadaşları (2006) yaptıkları çalışmada kaygılı bağlanmanın birçok kişilik bozukluğu (antisosyal, histrionik, narsisistik, kaçınan, bağımlı ve obsesif) semptomları ile; kaçınmacı bağlanmanın ise şizoid, paranoid ve şizotipal kişilik bozuklukları semptomları ile ilişkili olduğunu göstermişlerdir (Crawford ve ark., 2006).

Mac ve arkadaşları (2011) tarafından bağlanma stilleri ve psikopatik davranışlar arasındaki ilişkinin araştırıldığı çalışmanın sonuçlarında kaçınan ve kaygılı bağlanma stiline sahip kişilerin daha fazla psikopatolojik davranışlar gösterdiği bulunmuştur (Mac ve ark., 2011).

Bağlanma stili ve kişilik gelişimi üzerine yapılan çalışmalarda sıklıkla psikopatoloji ile bağlantı vurgulanmaktadır. Ancak güvensiz bağlanma stiline sahip tüm bireyler psikopatoloji geliştirmemektedir. Güvensiz bağlanma stili ve kişilik bozuklukları arasında doğrudan bağ olabileceği gibi yatkınlık faktörü olabileceği unutulmamalıdır (Rutter, 1995).

Yapılan araştırmaların tümünde bağlanma stili ile kişilik gelişimi arasında ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Ancak bu ilişkinin doğrudan değil, kişilik gelişimin yordayıcılarından biri olduğu unutulmamalıdır. Buradan hareketle kişilik gelişimine etkisi olduğu düşünülen diğer bir yordayıcı ebeveyn tutumu ele alınacaktır.

2.3. Tutum

Tutum, bireyin kendisine veya çevresinde gelişen toplumsal konulara, olaylara yönelik deneyim ve motivasyonlarına dayanarak oluşturduğu bilişsel, duygusal ve davranışsal bir tepkidir. Bireylerin tutumları doğuştan gelmemektedir. Sonrasında öğrenme yoluyla oluşur. Tutumlar kimi zaman insanların deneyimleriyle oluşurken, kimi zamanda başka kaynaklardan elde edilir. Çocuklar ebeveyn veya bakım vericileri ile çok fazla zaman geçirmesinden dolayı

onların davranışlarını izleyerek, görerek yani kopyalayarak gelecekteki inanışlarını, davranışlarını etkiler (İnceoğlu, 1993; Kağıtçıbaşı, 2006).

2.3.1. Ebeveyn Tutumları Kavramı ve Tanımı

Ebeveyn-çocuk ilişkisi biyolojik temellidir; ancak bu ilişki insan gelişimini yaşam boyu etkiler ve sosyokültürel çevreden etkilenir (Trommsdorff, 2006). Ebeveynlerin çocuk yetiştirmeye yönelik tutumlarının çok boyutlu, karmaşık ve çeşitli psikolojik ve sosyokültürel bağlamlara bağlı olarak bireysel farklılıklara açık olduğu öne sürülmüştür (Rubin ve ark, 2006).

2.3.2. Ebeveyn Tutumlarına İlişkin Modeller

Çocuk yetiştirmeye yönelik ebeveyn tutumlarının karmaşık doğası, çeşitli ebeveynlik tarzı tipolojilerinin gelişimi için zemin hazırlamıştır. Ebeveyn tutumları genellikle otoriter-demokratik ve süreklilik temelinde sınıflandırılrsa da, her modelde bazı farklılıklar olmuştur. Ebeveyn tutumlarına yönelik çalışmalarda genellikle ebeveyn-çocuk arasındaki duygusal ilişkiye, ebeveynlerin davranışlarına ve ebeveynlerin inanç sistemlerine odaklanılmıştır. Literatürde ebeveyn tutumlarını açıklayan birçok sınıflamanın yer aldığı görülmektedir.

2.3.2.1. Psikodinamik Model

Psikodinamik bir bakış açısıyla çalışan araştırmacılar, çalışmalarını ebeveyn-çocuk arasındaki duygusal ilişkiye ve bu ilişkinin çocuğun psiko-seksüel, psiko-sosyal ve kişilik gelişimi üzerindeki etkisi üzerinde yoğunlaştırmışlardır.

Tutumlar hem ebeveyn uygulamalarını hem de bu uygulamalara anlam veren davranışları belirlemeye yardımcı olduğundan, bu gelenek içinde çalışan birçok araştırmacı, ebeveyn tutumlarını değerlendirmenin ebeveyn-çocuk ilişkisini belirleyen ve çocuğun gelişimini etkileyen aile ortamının duygusal yönünü yakalayacağını düşünmüşlerdir (Symonds, 1939; Baldwin, 1948; Orlansky, 1949; Schaefer, 1959).

Symonds (1939), "Nihayetinde çocuğun duygusal güvenliği ebeveynin duygularına ve tutumlarına, ihtiyaçlarına ve amaçlarına geri döner, ancak bunlar ona söz ve eylemle açıkça ifade edildiği durumlarda gerçekleşir".

2.3.2.2. Davranışçı Model

Ebeveyn tutumlarına davranışçı ve sosyal öğrenme perspektiflerinden yaklaşan araştırmacılar, ebeveynlik tutumlarına, ebeveynin davranışlarına göre sınıflandırmaya çalışmışlardır. Ancak yapılan çalışmalarda ebeveyn tutumlarından çok ebeveyn uygulamalarına yönelik olduğu dikkat çekmektedir.

Hudson ve Rapee (2001) ebeveynlerin aşırı müdahaleci ve kontrolcü tutumlarının çocuğun dış dünyayı tehlikeli olarak algılamasına yol açacağını belirtmişlerdir (Hudson ve Rapee, 2001). Ayrıca Wood ve arkadaşlarının (2003) önerdiğini modelde, ebeveynlerin aşırı müdahaleci tutumlarının çocuğun duygu düzenleme becerisini kazanmasını engellediği ileri sürülmüştür. Bu modele göre, ebeveynlerin aşırı eleştirel tutumları ve aşırı yüksek beklentileri çocuğun uygun baş etme becerilerini öğrenmemesine neden olacaktır. Dolayısıyla kendileri ve çevreyi etkileyebilecek kararlar almalarını engelleyerek, dünyayı tehlikeli bir yer görmelerine ve kendilerini de çaresiz olarak algılamalarına yol açabilmektedir (Wood, McLeod, Sigman ve ark, 2003).

2.3.2.3. Baumrind'in Sınıflaması

Baumrind'e (1966) kadar, ebeveyn tutumlarına yönelik duygusal ve davranışsal süreçleri içeren modelleri, ebeveynlerin inanç sistemlerine vurgu yapan bir ebeveynlik tarzı kavramsallaştırmasını kapsayan teorik bir model öne sürmüştür (Baumrind, 1966). Baumrind'in (1968) ebeveynlik tutumlarını kavramsallaştırmasında, ebeveynlerin değerleri ve ebeveyn olarak rollerine ilişkin sahip oldukları inançlar ve çocukların doğası, doğal olarak ortaya çıkan duygu, davranış ve değerlerin tanımlanmasına yardımcı olmuştur (Baumrind, 1968).

Baumrind, çalışmalarında ebeveyn ve çocuk arasındaki etkileşimi incelemiş ve çocuk yetiştirme konusunda ebeveyn tutumlarında dört temel boyut belirlemiştir. Bu boyutlar kontrol, bakım/destek, açık iletişim ve olgunluk beklentisi boyutlarıdır. *Kontrol*; ebeveynlerin koyduğu kurallara çocukların ne oranda uymak zorunda olduklarını gösterir. *Açık iletişim*; ebeveynlerin karar alırken çocukların düşüncelerine ne kadar önem verdiklerini, saygı duyduklarını gösterir. *Olgunluk beklentisi*; ebeveynlerin çocuklarını bilişsel, duygusal ve sosyal alanlarda başarılı olmaları için ne kadar desteklediklerini gösterir. *Bakım-destek*; boyutu ise ebeveynlerin çocuk ile olan ilişkilerinde ne kadar sıcak, sevecen ve yakın davrandıklarını gösterir (Baumrind, 1971; Baumrind, 1967).

Baumrind (1966, 1967), bu dört boyuta bağlı olarak anne babanın çocuk yetiştirme tutumlarına yönelik 3 temel kategori belirlemiştir. Bunlar otoriter, demokratik ve izin verici olarak sıralanmaktadır. *Otoriter ana babalar*, kontrol ve olgunluk beklenti boyutları yüksek, iletişim ve bakım boyutları düşük olan ebeveynlerdir. Çocuklarına cezalar uygular, düşüncelerini paylaşmalarına izin vermez ve çocuklarının sorgulamadan her şeyi kabul etmelerini beklerler. *Demokratik ana babalar*, ilgili, sıcak ve sabırlıdır. Çocuklarının kararlarına da önem verirler. Çocuklarından olgun olmalarını ve gerekli hallerde kurallara uymalarını beklerler. *İzin verici ana babalar*, kontrol ve olgunluk beklentisi boyutları düşük, iletişim ve bakım boyutları yüksek olan ebeveynlerdir. Çocuklarına çok fazla özgürlük tanır, çocuklarını hiçbir koşulda kontrol etmezler ve hatta kimi zaman ihmal boyutunda hoşgörü gösterirler. Sıcak ve sevecendirler. Çocukların kendi kararlarını, yine çocukların kendilerinin vermelerini beklerler (Baumrind, 1966; Baumrind, 1967). Ancak Baumrind 1971'de ihmalkâr ebeveynliği ekledi (Baumrind, 1971) (Tablo II. V.).

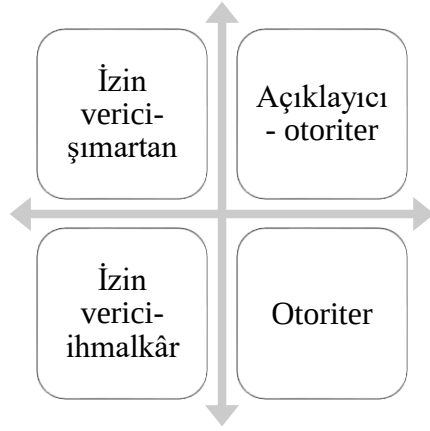
Tablo II. V.: Baumrind'e göre Bağlanma Stilleri

	Yüksek Kontrol	Düşük Kontrol
Yüksek Duyarlılık	<i>Demokratik</i>	<i>İzin Verici</i>
	İstikrarlı ve tutarlı kontrol	Sık sık sıcaklık ve şefkat ifadesi
	Açık ve net standartların uygulanması	Kuralların düşük seviyede uygulanması
	Çocuğun ihtiyaçlarına ve yeteneklerine öncelik veren	Yüksek kabul
	Çocuğun yaşına uygun davranış taleplerinde bulunan	Ebeveyn yerine arkadaş rolünü üstlenmek
	Çocuğu bağımsız davranışlara teşvik eden	Çocuğun kendi kararını vermesine izin veren
	Özenli	Minimum ceza
	Hoşgörölü	
	Çocuğun özerkliğini teşvik eden	
	Demokratik davranan	
Düşük Duyarlılık	<i>Otoriter</i>	<i>İhmalkâr</i>
	Kontrol uygulamalarında tutarlılık	Dikkatsiz davranış
	Ebeveyn otoritesine katı, sorgusuz sualsiz itaat beklemek	Çocuğu ihmal etmek
	Çocuğun özerkliğinin kabul edilmediğı	Çocukla çok az etkileşim
	Cezalandırıcı disiplin davranışları	
	Çocuğun ihtiyaçlarının ihmal edilmesi	
	Ebeveyn ve çocuk arasında çok az iletişim	
	Büyük ölçüde yönlendirici davranışlar	

2.3.2.4. Maccoby ve Martin'in İki Boyutlu Bakış Açısı Modeli

Maccoby ve Martin'in (1983), Handbook of Child Psychology'de yayınlanan yazısında Baumrind'in yaklaşımını genişleterek ebeveynlik tarzını duyarlılık ve talepkarlık olarak adlandırdıkları iki boyutun bir işlevi olarak açıklamaya çalışmışlardır (Maccoby ve Martin,

1983). Bu iki boyutun çaprazlanmasından elde edilen dört çocuk yetiştirme tutumları Şekil 2.3.'de gösterilmiştir.

Şekil 2. 3. : Çocuk Yetiştirme Tutumlarının Sınıflandırılması (Santrock, 1997)

Çocuk yetiştirme tutumları arasında *açıklayıcı-otoriter* tutum sergileyen ebeveynler; çocuklarına hem kontrol uygularlar hem de kabul-ilgi gösterirler. Ebeveynler çocuklarına karşı ilgili davranırlar, aile içinde alınan kurallar çocuklara açıklanmakta ve çocuklardan bu kurallara uyulması beklenmektedir (Steinberg ve ark., 1994). Ebeveynlerin kontrolleri ile birlikte çocuğun özerkliği desteklenmektedir. Hem ebeveynin hem de çocuğun fikirleri dikkate alınmaktadır (Baumrind, 1971).

Çocuk yetiştirme tutumları arasında *izin verici-şımartan* tutum sergileyen ebeveynler; çocuklarına karşı ilgili davranmalarına karşın kontrol uygulama seviyeleri düşüktür (Baumrind, 1991).

Çocuk yetiştirme tutumları arasında *izin verici-ihmalkâr* tutum sergileyen ebeveynler; çocuklarına karşı hem ilgili davranmazlar hem de kontrol uygulama seviyeleri düşüktür. Bu tutumu benimseyen ebeveynlerin çocukların fiziksel ve duygusal ihtiyaçları karşılanmamaktadır. Ebeveyn-çocuk arasındaki duygusal bağ sağlıklı kurulamadığından dolayı zayıftır (Darling ve Steinberg, 1993; Baumrind, 1991).

Çocuk yetiştirme tutumları arasında *otoriter tutumu* sergileyen ebeveynler; çocuklarına karşı kabul ve ilgi seviyeleri düşüktür, ayrıca kontrol oldukça yüksektir. Bu tutumu benimseyen ebeveynler çocuktan kuralları sorgulamadan kabul etmeleri ve uygulamaları, çocukların mutlak itaat etmeleri beklemektedirler (Steinberg ve ark, 1994). Çocukların özerkliği bu tutum ile desteklenmemektedir (Baumrind, 1991).

2.3.3. Ebeveyn Tutumlarının Kişilik Gelişimine Etkisine Yönelik Çalışmalar

Johnson ve arkadaşlarının (2006) yapmış oldukları çalışmada çocukluk döneminde algılanan ebeveyn tutumlarının, yetişkinlik döneminde kişilik bozukluğu gelişmesiyle ilişkili olduğu saptanmıştır (Johnson ve ark., 2006).

Yapılan çalışmalarda algılanan aşırı koruyucu ve reddedici tutum gibi ebeveyn tutumlarının kişilik bozukluklarının gelişiminde ilişkili olduğu tespit edilmiştir (Cheng ve ark., 2011; Huang ve ark., 2014).

Xu ve arkadaşlarının (2016) yaptıkları bir çalışmada, annenin çocuğun otonomluğunu reddetmesinin ve anneden eksik duygusal sıcaklık algılanmanın narsisistik kişilik özellikleri ile pozitif yönde yordayıcı etken olduğu tespit edilmiştir (Xu ve ark., 2016).

Literatürde ebeveyn tutumlarından düşük kontrolü ve yüksek kabulü içeren izin verici ebeveyn tutumunun büyülenmeci ve kırılman narsisizmle bağlantılı olduğunu gösteren bir çok çalışma bulunmaktadır (Thomassin ve ark., 2020; Barbin ve ark., 2017).

İmamoğlu (2018)'in yapmış olduğu çalışmada babadan algılanan reddedici tutumun büyülenmeci ve kırılman narsisizmi, anneden algılanan duygusal sıcaklığın ise sadece büyülenmeci narsisizmi etkilediği tespit edilmiştir.

2.4. Aile

2.4.1. Aile Tanımı

Aile kelimesi Türk Dil Kurumu'na göre "Evlilik ve kan bağına dayanan, karı, koca, çocuklar, kardeşler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu toplum içindeki en küçük birlik" olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2021). Aile kavramının toplumdan topluma değişkenlik göstermesinden dolayı evrensel bir tanımlı yapılamamaktadır. Türk toplumunda ailenin birçok tanımlı yer almaktadır.

Nirun ve Sayın'a göre aile; biyolojik ilişki sonucu insan türünün devamını sağlayan, etkileşimin var olduğu sosyal bir grup olan, üyelerinin ihtiyaçlarının karşılandığı ve ilişkilerin belli kurallara bağlı olduğu, psikolojik, toplumsal, biyolojik, ekonomik ve hukuksal vb. yönleri bulunan en küçük sosyal yapı olarak tanımlanmaktadır (akt. Ekici, 2014; Günindi ve Giren, 2011).

Batı toplumlarında ailenin tanımlı ise şöyle yapılmaktadır: Kingles Davis'e göre aile; "Aralarında kan bağı sebebiyle birbirlerine akraba olan bir grup insan" olarak tanımlamıştır (Könezoğlu, 2006).

Birleşmiş Milletlerin sayım ve araştırmalarda kullanılmak üzere önerdiği aile tanımlı şöyledir: "Aile, kan, yasa ve evlilik yoluyla birbirlerine belirli derecelerde akrabalıkları bulunan hane halkı üyelerinden meydana gelir. Ailenin sınırlarını tespiti yönelik olarak kullanılan akrabalık dereceleri, verilen kullanıma bağlıdır ve bu nedenle bütün dünya için tamamıyla geçerli değildir" (Dönmezer, 1976).

Toplumun özelliklerinin belirlenmesinde aile ilişkileri önemli bir oynamaktadır. Aile toplum içinde önemli olan ilk gruplardandır. Çocukların dünyaya gelmesi ve yetiştirilmesini sağlamak için cinsel ilişki temeli üzerine oluşmuş bir gruptur. Aile, iki kişi arasında evlenme yoluyla sabit

bir ilişki kurmakta ve toplum tarafından kabul edilir biçimde çocuk yapmalarını ve doğan çocuklarla birlikte ayrı bir birey halinde yaşamalarını sağlamaktadır (İbrahimoglu, 2004).

Birçok araştırmacı ailenin tanımını farklı şekillerde tariflemektedirler. Ancak tüm tanımların ortak özelliği toplumu oluşturan temel yapının aile olduğudur. Psiko-sosyal ve ekonomik açıdan güçlü aileler, huzurlu ve düzenli bir toplum kurmada tek faktördür. Aile sarsıldığı an, toplum düzenin bozulduğu ve toplumun psikolojik bakımdan çöktüğü görülür (İbrahimoglu, 2004).

Toplumun temel yapı taşı olan ailenin çeşitlerine göre ayrılabilir. *Tek anne-babalı aile*; çocuk ve tek ebeveyn (sadece anne ya da baba) oluşur. *Çekirdek aile*; anne, baba ve çocuktan oluşan en küçük toplum birimidir. *Geniş aile*; anne, baba ve çocuğa ek olarak anneanne, dede, amca, teyze vb. bireylerin birlikte yaşamasından oluşur. *Karışık aile*; boşanma sonrasında, bireyin yeni evlilik yapmasının ardından önceki evliliklerinden dünyaya gelen çocuklarının olmadığı bireylerden oluşur. *İki çekirdekli aile*; boşanma sonrasında, bireyin yeni evlilik yapmasının ardından önceki evliliklerinden dünyaya gelen çocuklarının olduğu bireylerden oluşur. *Ortak aile*; bir grup bireyin birlikte yaşadığı aile türüdür. *Eşcinsel aile*; aynı cinsiyetten bireylerden oluşur. *Birliktelikli aile*; farklı cinsiyetten iki kişinin çocuklu veya çocuksuz olarak birlikte yaşayan bireylerden oluşur (Kottak ve ark., 2002).

2.4.2. Ailenin İşlevi

Aile işlevi, aile sistemi üyelerinin duygusal bağlılığı, aile kuralları, aile iletişimi ve dış olaylarla başa çıkmadaki etkililiğini ifade eder (Olson, Russell ve Sprenkle, 1983).

Aile işleyişi, aile ortamının etkileşimleri ve ilişkileri, uyum yeteneği, organizasyonu ve iletişimini içerir ve aile üyelerinin fiziksel ve psikososyal iyilik hallerinin temelidir (Garcia-Huidobro ve ark., 2012; Lewandowski ve ark., 2010). Aile üyeleri arasında etkili iletişim ve aile rollerinin bölünmesi, ruh sağlığı düzeyleri üzerinde önemli bir etkiye sahiptir (Ye ve Zou,

2009). Bireyin ve toplumun ihtiyaçları olan işlevi yerine getirmekle yükümlüdür. Bu ihtiyaçları biyolojik, psikolojik ve sosyal gereksinimlerini olarak değerlendirebiliriz.

Deal, Trivette ve Dunst 1988 yılında aile işleyişi belirleyen 3 kavram üzerinde durmuşlardır. Bu kavramlar: Aile içi etkileşimsel örüntüler ve aile değerleri, aile içi başa çıkma stratejileri ve aile bağlılığıdır (Deal, Trivette, Dunst, 1988).

Aile İçi Etkileşimsel Örüntüler ve Aile Değerleri: Aile üyelerinin birlikte zaman geçirmesi, birbirlerinin fikirlerini dinlemeleri, duygularını paylaşmaları, birbirlerine saygı duymaları gibi durumlardan kaynaklı bireyin değerli olduğunu inanmayı içermektedir.

Aile İçi Başa Çıkma Stratejileri: Aile bireylerinin, yaşanan olumsuz durumların olumlu yanlarını görebilmeleri, aile içi ilişkilerin maddi değerlerin üstünde görülmesi durumudur.

Aile Bağlılığı: Tüm aile üyelerinin yararına sağlayacak ortak kararların alınması, bireylerin kendi aralarında bağlılığın olması durumudur.

2.4.3. Aile İşlevlerinin Kişilik Gelişimine Etkisine Yönelik Çalışmalar

Çocukluk çağı örseleyici yaşantıların aile ortamı üzerindeki etkilerine odaklanan az sayıda çalışma bulunmaktadır. İşlevsiz aile ortamlarında çocukluk dönemi istismarını olumsuz yönde besleyebilmektedir (Biere ve Elliott, 1993).

Kabasakal (2013)'ün yaptığı çalışmada aile işlevselliği sağlıklı olmayan ailelerde yetişen çocukların daha fazla şiddete eğilimi olabileceği saptanmıştır (Kabasakal, 2013).

Aile içerisinde ebeveynlerin birbirleri ile kurdukları iletişim biçimlerini rol model alan çocuğun, yetişkinlikte kişilerarası ilişki biçimlerini bu doğrultuda oluşturduğuna inanılmaktadır (Tümkaya ve ark., 2010).

Aileye bağlılık; duygusal sorunlar, intihar, alkol-madde kullanımı ve risk davranışlara karşı çocuk ve ergenlerin en güçlü koruyucu etkenlerinden biri olarak tariflenmektedir (Marjorita ve ark., 2018). Ebeveyn ve çocuk arasında gelişen güçlü bağlar ve ebeveynin çocuğun otonom olmasını destekleyici bir yaklaşıma sahip olmaları sonucunda çocuğun ilerleyen yaş dönemlerinde riskli davranışlara maruz kalma olasılığını azaltmaktadır (Salvy ve ark., 2017).

2.5. Ruhsal Travma

2.5.1. Travma Tanımı

Türk Dil Kurumu'na göre travma tanımı tıp biliminde “ bir doku veya organın yapısını, biçimini bozan ve dıştan mekanik bir tepki sonucu oluşan yerel yara, örselenme”, ruh biliminde “sarsıntı” şeklinde tanımlanmaktadır (TDK, 2021). Psikoloji sözlüğüne göre ise; “kişinin tutum, davranış ve işlevselliğinde uzun süreli olumsuz etkiye neden olacak şiddette rahatsız edici deneyimdir.”. Travma kişide yoğun ve belirgin korku, çaresizlik ve diğer yıkıcı duygulara sebep olur. Travmatik olayların kaynakları arasında diğer insanların davranışları (örn., tecavüz, toksik kazalar) ve doğa olayları (örn., deprem, sel) vardır. Travmatik olaylar kişinin dünyayı güvenli ve öngörülebilir bir yer olarak görmesini olumsuz olarak etkiler.” şeklinde tanımlanmaktadır (Travma, 2021). Tıp terimleri sözlüğüne göre ruhsal travma tanımı “ruhsal örselenme, benliğin gelişmesini bozan, saptıran, yavaşlatan, durduran ya da gerileten süreçler” yapılmaktadır (Psikiyatri Sözlüğü, 2005).

2.5.2. Ruhsal Travmanın Tanımı

Ruhsal Travma; kişinin fiziksel bütünlüğünü tehdit eden olay ve bu olaylara verdiği yoğun korku, dehşet, çaresizlik, kendi güçsüzlüğü ile karşı karşıya kalması ve kullanabileceği baş etme mekanizmalarını kullanamayacak hale gelmesi olarak tanımlanır (Türksoy, 2003; Hamaoui ve ark, 2002). Amerikan Psikiyatri Birliği'ne (APA) göre ise travma; travmatik stres, yaralanma, ölüm gibi ciddi nedenler sonucunda kişinin yaşamış olduğu tehditten dolayı oluşan çaresizlik ve korku durumudur (akt. Kocabaşoğlu ve ark., 2005). Kısaca travma bir zorlanma karşısında

bu zorlanmaya dayanamama durumudur. Ferenczi (1934) bu durumu şok (shock), psişik sarsıntı (psychic concussion) olarak tanımlamaktadır. Ferenczi'nin travmatik olayı tanımlaması, bu nedenle, yalnızca cinsel istismara uğramış çocuklarda görülen klinik travma vakalar olarak değerdendirmemiştir (akt. Guasto, 2013).

2.5.3. Çocukluk Çağı Ökseleyici Yaşantıları

2.5.3.1. Tanımı ve Tarihçesi

İnsanlığın varlığına kadar dayanan ve insanlığın en önemli sosyal sorunlarından biri olan çocuk istismarı ve ihmali oldukça sık görülen önemli bir halk sağlığı sorunudur. İlk kez 1700'lü yıllarda bir avukatın, cezaevine giren suçluların kaçının çocuklara karşı işlenmiş suçlar nedeniyle ceza aldıklarını merak etmesi sonucu dikkati çekmiş ve çalışmasının sonucunda elde ettiği bulgular, çocuk istismarı kavramının ortaya atılmasına neden olmuştur (Işıklı, 2008; Sicher, Lewis ve Sargent, 2000; Jain, 1999). Çocuk istismarı ile ilgili ilk tıbbi tanım 1860 yılında, Fransız Adli Tıp Profesörü Ambres Tardieu tarafından yapılmıştır (Roche ve ark, 2005).

Çocukluk çağındaki ruhsal travmalar kazalar ve doğal afetler sonucunda olabileceği gibi, özellikle fiziksel, cinsel ve duygusal istismar ve ihmal sonucunda da meydana gelebilmektedir.

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) çocuk istismarını “Bir yetişkin tarafından bilerek ya da bilmeyerek yapılan ve çocuğun sağlığını, fizik gelişimini, psikososyal gelişimini olumsuz yönde etkileyen davranışlar” olarak tanımlamaktadır (akt. Turhan, Songün ve İnandı, 2006).

Polat'a göre çocuk istismarı; 0-18 yaş grubundaki çocuğun kendisine bakmakla yükümlü kişi veya kişiler tarafından zarar verici olan, kaza dışı ve önlenabilir bir davranışa maruz kalmasıdır (Polat, 1997).

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Aile Yapısı Araştırması'na (2016) göre; ebeveynlerin çocuklarına yönelik verdikleri cezalar arasında %72,6 azarlama, %32,6 tokat atma, %22,5 bir süre konuşmama ve %20,7 dövme olarak tespit edilmiştir (TÜİK, 2016).

TÜİK Güvenlik Birimine Gelen veya Getirilen Çocuk İstatistiklerine göre; Güvenlik birimlerine 2019 yılında gelen veya getirilen çocukların karıştığı olay sayısı 511 bin 247 oldu. Bu olaylarda çocukların %46,1'inin mağdur olarak, %32,9'unun kanunlarda suç olarak tanımlanan bir fiili işlediği iddiasıyla (suça sürüklenme), %15,1'inin bilgisine başvurma amacıyla, %3,4'ünün kayıp (hakkında kayıp müracaatı yapıp daha sonra bulunan), %2,5'inin ise bu nedenlerin dışındaki diğer nedenlerden dolayı güvenlik birimlerine geldiği tespit edilmiştir (TÜİK, 2019a).

ABD'de yapılan bir çalışmada 18 yaşından küçük nüfusun %60,6'sı en az bir travmatik yaşantıya maruz kalmış veya tanık olmuştur. Aynı çalışmada son 1 yıl içinde %46,3'ü fiziksel saldırıya, %10,2'si yetişkin tarafından kötü muameleye maruz kalmış ve %6,1'i cinsel mağduriyet yaşamıştır (Finkelhor, Turner, Ormrod ve ark, 2009).

Finkelhor ve arkadaşlarının (2009) yapmış olduğu çalışmada 14-17 yaş arası ergenlerin son 1 yıl içinde %16'sının ve yaşam boyu %28'sinin cinsel saldırıya maruz kaldıkları tespit edilmiştir. Aynı yaş grubundaki ergenlerin %11'i, kızların %19'u fiziksel temas içeren en az 1 cinsel saldırıya maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Cinsiyete göre 14-17 yaş grubu için herhangi bir cinsel mağduriyet için yaşam boyu yaygınlık oranları erkeklerde % 20 ve kadınlarda % 35; herhangi bir cinsel saldırı için, erkekler için % 4 ve kadınlar için % 17; ve herhangi bir tecavüz teşebbüsü veya tamamlanmış tecavüz için, erkekler için % 3 ve kadınlar için % 13 olarak tespit edilmiştir (Finkelhor, Turner, Shattuck ve ark., 2013).

Finkelhor ve arkadaşlarının (2013) yapmış olduğu çalışmada ergenlerin yaşam boyu fiziksel saldırıya maruz kalmaları %71 olarak bulunmuştur (Finkelhor, Turner, Shattuck ve ark, 2013).

Çocuk mağduriyetine ilişkin epidemiyolojik çalışmalar, ev ve toplumda tanık şiddetin yaygınlığını değerlendirmiştir (Jaffee, Morffitt ve ark., 2002). Yapılan bir çalışmada 5 ergenden yaklaşık 2'si (% 38) 1 veya daha fazla ciddi toplum şiddeti olayına tanık olduklarını bildirmiştir ve 10'da 1'i (% 9) ebeveynler veya bakıcılar arasında ciddi şiddete tanık olmuşlardır (Zinzow, Ruggiero, Resnick ve ark., 2009).

DSÖ ve Ankara Üniversitesi'nin hazırladığı Türkiye'de Üniversite Öğrencilerinde Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşam Deneyimleri Araştırması raporuna göre; çocuklarda cinsel tacize uğrayan erkeklerin oranı %8,7, kadınların oranı %7,2 seviyesinde olduğu tespit edilmiştir (Aygün, 2019).

UNICEF'in Türkiye'de Çocuk İstismarı ve Aile İçi Şiddet Araştırması raporuna (2010) göre; 61 ilde 1328 evde 7-18 yaş arasındaki 1186 çocukla (%54 kadın, %46 erkek) görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada, duygusal, fiziksel ve cinsel istismar oranları sırasıyla %49, %56 ve %9 olarak bulunmuştur. 7-14 yaş dilimindeki kız çocuklar, duygusal istismara en çok arkadaş, öğretmen, baba ve anneleri tarafından maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Bu yaştaki erkek çocuklar ise duygusal istismarı en çok uygulayanların öğretmenleri, arkadaşları ve babaları olduğunu bildirmişlerdir. 15-18 yaş dilimindeki erkeklere bakıldığında daha çok arkadaşlarının ve babalarının; aynı yaş dilimindeki kızlara ise öğretmenlerinin ve annelerinin duygusal istismar uyguladıkları görülmektedir. Hakaret etmek, alay etmek, lakap takmak, tehdit etmek, bağırarak, fikrini sormamak, baskı yapmak, küçük düşürmek, suçlamak, başkalarıyla kıyaslamak en sık söz edilen duygusal istismar yöntemleridir. Fiziksel istismar söz konusu olduğunda; 7-14 yaş dilimindeki kız çocukları en çok anne, baba, öğretmen, arkadaş ve büyük kardeşler tarafından bu davranışlara maruz kalmaktadır. Erkek çocuklar ise sırasıyla, arkadaş, öğretmen, baba, büyük kardeş ve tanımadıkları birinin fiziksel istismarına uğramışlardır. 15-18 yaş dilimindeki erkekler bu yaş dilimindeki kızlardan çok daha fazla fiziksel istismar olayından söz etmişler, daha çok uygulayanların baba, arkadaş ve tanımadıkları kişiler olduğunu

belirtmişlerdir. İhmal davranışlarından söz eden çocukların sayısı oldukça azdır. Çocukların ihtiyaçlarını ihmal eden yetişkinlerin baba, anne ve öğretmen olduğu belirtilmiştir. En çok söz edilen ihmal davranışı sevgi göstermemektir. İlgi göstermemek, anlatmak için çaba harcamamak, ihtiyaçlarını almamak (kırtasiye, okul forması vb.), okula yollamamak deneyimlenen diğer ihmal çeşitleridir (akt. Oral, Engin ve Büyükyazıcı, 2010).

Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu'nun 1995 yılında yaptığı "Aile içi şiddetin sebep ve sonuçları" isimli çalışmada; 14 yaş grubundaki çocukların yaklaşık %40'ının anne ve/veya babaları tarafından şiddete maruz kaldıkları belirlenmiştir. Erişkinlerle yapılan geriye dönük bir araştırmada ise; çocuklukta cinsel istismar oranı %2.5 olarak bildirilmiştir. Aynı çalışmada 7-14 yaş grubundakilerin anne ve babalarının kendilerine karşı davranışlarını nasıl değerlendirdikleri değerlendirildiğinde çocukların en az % 15 oranında ailelerinde "dövülme" tarzında şiddete maruz kaldıkları ortaya çıkmaktadır (akt. Kavacıklı, 1995).

Güler ve arkadaşlarının (2002) bir çalışmasında, çocukların %93'ünün anneleri tarafından duygusal istismara maruz kaldığı saptanmıştır. Duygusal istismar tiplerinin dağılımı; çocuğuna sevgisini göstermeme (%81.1), bağırma/azarlama (%77.6), odasına kapatma, kapıyı kilitleme (%8.4) ve el ve ayaklarını bağlama (%2.1) şeklinde tespit edilmiştir (Güler ve ark., 2002).

2.5.3.2. İstismar Türleri

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) 1999 Çocuk İstismarını Engelleme Müzakeresi'nde çocuğa kötü muameleyi fiziksel istismar, cinsel istismar, duygusal istismar ve ihmal olarak dört tür olarak belirtmiştir (Polat, 2004).

2.5.3.2.1. Fiziksel İstismar Tanımı

Fiziksel istismar en geniş anlamıyla "çocuğun kaza dışı yaralanması" olarak tanımlanmaktadır.

En sık karşılaşılan ve belirlenmesi en kolay olan istismar tipidir (Polat, 2004; Hancı, 2002).

Fiziksel istismar, 18 yaşından küçük çocuk ya da gencin ebeveynleri ya da bakımından sorumlu başka kişi tarafından sağlığına zarar verecek biçimde fiziksel hasara uğraması, yaralanması ya da yaralanma riski taşımasıdır. Çocuğun ya da gencin bu zararı; elle ya da bir aletle vurularak, itilerek, sarsılarak, yakılarak ya da ısırılarak oluşabilmektedir (Kaplan, Pelcovitz ve Labruna, 1999; Kaplan, 1996).

2.5.3.2.2. *Cinsel İstismar Tanımı*

Cinsel istismar, bir erişkinin cinsel gereksinim ve isteklerini karşılamak için çocukları araç olarak kullanmasıdır (Green, 1996). Bir başka tanımla “çocuk ve erişkin arasındaki temas ve ilişki, o erişkinin veya başka birinin seksüel stimülasyonu için kullanılmışsa, çocuğun cinsel istismara uğradığı kabul edilir” (Hancı, 2002).

Uluslararası Çocuk istismar ve ihmalini Önleme Derneği (International Society for Prevention Child Abuse and Neglect) çocukların cinsel istismarını, rıza yaşının altında bir çocuğun cinsel açıdan yetişkin bir kişinin cinsel doyumuna yol açacak bir davranış içinde yer alması ya da bu duruma göz yumulması olarak tanımlamıştır (Hobbs, Hanks ve Wynne, 1993).

2.5.3.2.3. *Duygusal İstismar Tanımı*

Duygusal istismar, çevredeki yetişkinler tarafından gerçekleştirilen, çocuğun kişiliğini zedeleyici, duygusal gelişimini engelleyici eylemler ya da eylemsizlikler olarak tanımlanır (Şahiner, Yurdakök, Kavak ve ark. 2001). Çocuğa bağırma, reddetme, aşağılama, küfretme, yalnız bırakma, yanıltma, korkutma, yıldırma, tehdit etme, duygusal bakımdan ihtiyaçlarını karşılamama, yaşın üzerinde sorumluluklar bekleme, kardeşler arasında ayırım yapma, değer vermeme, önemsememe, küçük düşürme, alaylı konuşma, lakap takma, aşırı baskı ve otorite kurma, bağımlı kılma ve aşırı koruma görülen duygusal istismar türleridir (Runyan ve ark., 2002; Polat, 2000).

2.5.3.2.4. *İhmal Tanımı*

DSÖ çocuk ihmalini, başta anne baba olmak üzere, bakmakla yükümlü kimseler ve diğer yetişkinlerin, çocuğun beslenme, giyinme, barınma, eğitim, sağlık ve sevgi gibi temel gereksinimlerini ihmal etmeleri sonucu, çocuğun bedensel, duygusal, ahlaksal ya da sosyal gelişiminin engellenmesi olarak tanımlanmaktadır (Turhan, Songün ve İnandı, 2006; Runyan ve ark., 2002).

2.5.3.3. *Çocukluk Çağı Ökseleyici Yaşantılarının Olumsuz Etkileri*

Saçarçelik, Türkcan, Güveli ve Yeşilbaş (2013) tarafından yapılan bir araştırma sonucunda, kendisine zarar verici davranışlarda bulunanların %71,3'ünün çocukluk çağında olumsuz bir yaşam olayı deneyimlediği görülmüştür.

Styron ve Janoff-Bulman (1997) tarafından yapılan bir araştırmada istismara uğradığını belirten bireyler, anne ve babalarına güvensiz bir şekilde bağlandıklarını belirtmişlerdir.

Bağlanma konusunda Finzi, Cohen, Sapir ve Weizman (2000) tarafından yapılan bir araştırmada 6-12 yaş aralığında olan çocuklar; babası uyuşturucu madde kullananlar, fiziksel istismara maruz kalanlar ve ihmale maruz kalanlar şeklinde 3 ayrı gruba ayrılarak, bağlanma biçimleri açısından karşılaştırılmıştır. Araştırma sonucunda, fiziksel istismara maruz kalan çocukların kaçınan bağlanma tarzına sahip oldukları; ihmale maruz kalan çocukların da kaygılı kaçınan bağlanma tarzına sahip oldukları görülmüştür.

Fiziksel istismar edilen çocuklarda çocukluk ve erişkinlik dönemlerinde güvensizlik, kişilik gelişiminde sorunlar ve travma sonrası stres belirtileri gibi duygusal ve fiziksel sorunlar geliştiği bildirilmiştir (Hancı ve Eşiyok, 2000).

Fiziksel istismara uğrayan çocukların yetişkinlik dönemlerinde empati ve ahlaki değerlerde bozulma ve antisosyal davranış bozuklukları görüldüğü tespit edilmiştir (Elliman ve Lynch, 2000).

Fiziksel istismarın şiddet suçu, intihar girişimi ve şiddet mağduru olmayı içeren şiddet davranışlarının içinde bulunma olasılıklarında artışa sebep olmaktadır. Buna ek olarak, çocukluk döneminde istismara uğrayanların alkol kötüye kullanım/bağımlılığa daha çok eğilimli oldukları ve kaygı bozukluklarına daha çok yönelim gösterdikleri görülmektedir (Fergusson ve Lynskey, 1997).

Yapılan çalışmalarda duygusal istismar veya ihmale maruz kalan çocuklarda gelişim geriliği, uyum problemleri, güvensiz bağlanma, depresif ve dissosiyatif semptomlar, kişilik bozuklukları, travma sonrası stres bozukluğu, düşük IQ düzeyleri, akranlarıyla ilişkilerinde bozulma, düşük özgüven, akademik başarısızlık, davranış problemleri, suç işleme eğilimi, kendine zarar verme ve intihar davranışı, içe kapanma veya agresiflik, yeme ve uyku bozuklukları ve erken cinsel davranışlar gösterme gözlenebilir (Tıraşçı ve Gören, 2007; Springer ve ark., 2003; Kendall-Tackett, 2002; Runyan ve ark., 2002; Nurcombe, 2000).

Cinsel istismara maruz kalmış bireylerde, kişilerarası ilişki başlatma, kurma ve bu ilişkileri devam ettirme becerileri üzerinde olumsuz etki olduğu gösterilmektedir. Bu kişiler ya aşırı yakınlık ihtiyacı hissedip fazla sayıda ve fazla beklenti duydukları, kontrol edici tarzda ilişkiler kurmaktadırlar ya da ilişki kurmaktan kaçınmaktadırlar. Yapılan araştırmalar göstermiştir ki çocukluk çağı cinsel istismara maruz kalmış kadınların yakın ilişkilerinde partnerlerini daha olumsuz algılamakta ve partnerleri ile sorun yaşamaktadırlar (Aktepe, 2009).

2.5.4. Çocukluk Çağı Örseleyici Yaşantıların Kişilik Gelişimine Etkisine Yönelik Çalışmalar

Çocukluk çağı istismar ve ihmali yaygınlığının araştırıldığı bir meta analiz çalışmasında, genel yaygınlık oranları yaklaşık olarak fiziksel istismar için %23, cinsel istismar için %13, duygusal istismar için %36, duygusal ihmal için %18 ve fiziksel ihmal için %16 olarak saptanmıştır (Stoltenborgh ve ark., 2014).

Olumsuz çocukluk dönemi yaşantılarının yetişkinlik döneminde antisosyal davranış, borderline kişilik bozukluğu ve diğer kişilik patolojileri ile ilişkili olduğu saptanmıştır (Johnson ve ark., 1999).

Çocukluk dönemi örseleyici yaşantıların B kümesi kişilik bozuklukları, saldırganlık ve antisosyal davranışların gelişimi ile ilişkili olduğu saptanmıştır (Sarchiapone ve ark., 2009; Verrill, 2018).

Narsisistik kişilik bozukluğunun önemli bir yönü bireylerin benlik saygısı dalgalanmalarından, kişilerarası ilişkilerde sınırlamalardan (diğerlerine karşı empati duymama veya kendilerine yakın gördükleri kişilerle yüzeysel ilişkilere sahip olma) ve kendilerini tehdit altında hissetmelerine karşı yoğun duygusal tepkiler vermeleridir (Ronningstam, 2005).

2.6. Çocukluk Döneminde Aile İçi Şiddete Tanık Olma

Aile içi şiddet yüzyıllardır aile hayatının bir parçasıdır ve sıklıkla meydana gelmektedir (Holden, 1998). Bu ailelerde büyüyen çocuklar sıklıkla bu şiddete tanık olmaktadır (Edleson, 1999). Çocukların şiddete tanıklık etmelerinin de çeşitli tanımları vardır (Wolfe ve ark., 2003). Tanıklık, maruz kalmanın yerine kullanılır (Kitzmann ve ark., 2003). Terim çoğunlukla şiddeti meydana geldiği anda görmeyi, diğer bir deyişle bu tür suçları görgü tanıklığını ve fiziksel ve duygusal sonuçlarını ifade etmektedir (Harne ve Radford, 2008; Wolfe ve ark., 2003; Edleson, 1999; Peled, 1993). Görgü tanığının yanı sıra çocuklar, görmeden duyarak (Harden, Koblinsky, 1999; Peled, 1993), şiddet hikayeleri duyarak da (Kitzmann ve ark., 2003) şiddete maruz kalabilirler. Bu tür bir tanıklık, bu ailelerin çocuklarının fiziksel gelişimi, bilişsel / akademik gelişimi ve sosyo-duygusal işlevi üzerindeki olumsuz sonuçlar için bir risk faktörüdür (Harden ve Koblinsky, 1999); hatta yetişkinlikte suç davranışları sergilediği (McCord, 1983) ve yetişkinlik aile hayatında şiddet içeren bir partner olduğu bulunmuştur (Kalmuss, 1984). Ayrıca çocukların ebeveynler arası şiddete tanıklık etmelerinin çocukların hayatı üzerinde dolaylı etkileri vardır.

Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması, (2014), 2013-2014 yıllarında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (ASPB) Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM) tarafından yürütölmüş ve Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü tarafından gerçekleştirilmiştir. 2014 Araştırması’na göre şiddet türleri ve Türkiye’deki yaygınlığına ilişkin veriler şu şekildedir: Ülke genelinde hayatının herhangi bir döneminde fiziksel şiddete maruz kaldığını belirten kadınların oranı %36, son 12 ayda ise %8’dir. Türkiye genelinde evlenmiş kadınların %12’si yaşamının herhangi bir döneminde, %5’i ise son 12 ay içinde cinsel şiddete maruz kaldığını belirtmiştir. Türkiye genelinde kadınların yaşamlarının herhangi bir döneminde maruz kaldıkları psikolojik şiddet %44, son 12 ayda ise %26’dır. Araştırmaya göre ekonomik şiddet biçimleri; kadının çalışmasına engel olma ya da işten ayrılmasına neden olma, ev harcamaları için para vermeme ile kadının gelirini elinden alma olarak tanımlanmıştır. Türkiye genelinde, bu davranışlardan en az birine, yaşamının herhangi bir döneminde maruz kalan kadınların oranı %30, son 12 ayda maruz kalan kadınların oranı ise %15’tir.

Doğrudan aile içi şiddet mağdurların (kadın ve erkek) yanı sıra, bu şiddetin ailede dolaylı mağdurları da çocuklardır (Edleson, 1999). Literatürde “Çocukların maruz kalması/Witnessing of children” ile birbirinin yerine kullanılabilen “Çocuklara tanıklık/exposure of children” terimi, ebeveynlerin birbirlerine karşı karşılaştıkları ve farkında oldukları şiddet davranışlarını tanımlamaktadır (Owen, Thompson ve Kaslow, 2006; Kitzmann ve ark., 2003). Kütahya’da yapılan bir araştırmanın sonuçlarına göre, çocukların% 68’i ailelerinde sıklıkla şiddete tanıklık etmektedir (Bayındır, 2010). Aile içi şiddet çerçevesinde, şiddetin tanıkları ve dolaylı mağdurları olarak yakın eş şiddetin çocuklar üzerindeki çeşitli kalıcı etkileri araştırmacılar tarafından incelenmiştir. Çocukların psikolojik, duygusal, davranışsal, sosyal ve bilişsel sorunları, ebeveynler arası şiddetin dolaylı mağduru olmanın en sık bildirilen sonuçlarıdır (Kitzman ve ark., 2003; Harden ve Koblinsky, 1999). Ek olarak, ebeveynler arası şiddete tanık olmanın çocuklar üzerindeki uzun vadeli etkileri araştırılmıştır (Somer ve Braunstein, 1999).

2.6.1. Aile İçi Şiddete Tanık Olmanın Çocuklar Üzerine Etkisine İlişkin

Kuramlar

Aile içi şiddet literatüründeki en popüler açıklayıcı perspektiflerden biri sosyal öğrenme teorisidir (Mihalic ve Elliott, 1997). Bandura ve Walters (1963) tarafından ileri sürülen teori, toplumdaki davranış kalıplarının örneklendirilmiş tepkilerin toplum tarafından gözlemlenmesiyle kazandığına işaret etmektedir (Bandura, 1969; Bandura, Walters, 1963). Kuramcılara göre saldırgan davranışın kazanılmasında ve sürdürülmesinde gözlemsel öğrenme, doğrudan deneyim ve öz düzenleme üzerindeki etkiler rol oynamaktadır. Bu bağlamda Bandura, “insanların saldırgan davranış repertuarlarıyla doğmadıklarını”, onları öğrenmeleri gerektiğini söylemektedir (Osofsky, 1998). Aile üyelerinin (ebeveynler, kardeşler, akrabalar ve erkek arkadaşlar / kız arkadaşlar) rol modellemesi yoluyla şiddet hem doğrudan hem de doğrudan yollarla öğrenilir (Mihalic ve Elliott, 1997). Özetle şiddete maruz kalan çocuklar öfkelerini ifade etmenin, strese tepki vermenin veya başkalarının davranışlarını kontrol etmenin bir yolu olarak saldırganlık ve şiddet geliştirir (Kalmuss, 1984).

Travma teorisi, aile içi şiddete maruz kalan çocukların, travmatik uyarılma, şiddete bağlı kişilerden veya yerlerden kaçınma ve travmatik olayların müdahaleci anıları veya geri dönüşleri gibi davranışları için açıklamalar sunmaktadır (Graham-Berman ve Levendosky, 1997). Herman (1992) tarafından önerilen teori, şiddet mağduru kadın ve şiddet gören kadınların maruz kaldığı travmatik şiddet ve travmatik belirtilerle ilgilidir (Herman, 1992). Aile içi şiddete maruz kalan çocuklar da annelerinin zararına tanık olarak travmatize oluyorlar. Çocuklar da travmaya karşı benzer bilişsel ve duygusal tepkiler gözlenebilmektedir (Levendosky, Graham-Bermann, 2001). Ebeveyn istismarına tanık olma ile çocukların travma sonrası stres bozukluğu (TSSB) semptomları arasındaki ilişki de birkaç çalışmada bildirilmiştir (Levendosky ve Graham-Bermann, 2001; Lehmann, 1997; Kilpatrick ve Williams, 1997; Rossman, 1994). Aile

içinde yaşanan şiddete yönelik çocukların yaşadığı çaresizlik duygusu, devam eden duygusal sorunları üzerindeki olası etkilerden biri olarak bildirilmiştir (Fosco, DeBoard ve Grych, 2007).

Bağlanma teorisine dayanan görece yeni *duygusal güvenlik hipotezi*, evlilik çatışması içindeki çocukların duygusal güvenliği değerlendirmeleri açısından esas olarak evlilik çatışmasının kendileri ve ailesi için anlamını düşündüklerini göstermektedir. Teori, duygusal güvenliğin çocukların evlilik içi çatışmalara tepkisi için önemi ve aracılık rolüne odaklanmaktadır. Çocukların duygusal güvenlikle ilgili endişeleri, duygusal uyarılma, organizasyon ve evlilik çatışması karşısında tepki verme motivasyonunun düzenlenmesinde rol oynar. Zamanla bu müdahale süreçlerinin çocukların uzun vadeli uyumu üzerinde etkileri olur. Duygusal güvenlik, geçmiş deneyimlerin ve gelecekteki yanıt verme üzerindeki birincil etkinin bir ürünü olarak görülmektedir (Cummings ve Davies, 1996).

2.6.2. Aile İçi Şiddete Tanık Olmanın Çocuklar Üzerine Etkisi

Çocukların aile içi şiddete tanık olmalarına ilişkin araştırma sonuçları, çocuklara ilişkin kazanımlar dikkate alınarak dört grupta toplanmıştır (Edleson, 1999). Bunlar, çocukların davranışsal ve duygusal işleyişiyle ilgili sonuçlardır; çocukların bilişsel işlevleri ve tutumları; çocukların fiziksel işleyişi; ve çocuklar için ebeveynler arası şiddete tanık olmanın uzun vadeli etkileri.

Davranışsal işleyiş açısından; ebeveynlerin birbirlerine karşı şiddet içeren davranışlarını gözlemleyen çocuklar bu şekilde davranma eğilimindedirler. Somer ve Braunstein (1999) tarafından çocukların ebeveynler arası şiddete tanık olması ile çocuk suçu arasındaki ilişki değerlendirilmiştir (Somer ve Braunstein, 1999). Lewis, Shanok, Pincus ve Glasser'in (1979) şiddet içeren davranışlar sergileyen çocuklarla yaptığı çalışmada, bu çocukların %79'unun ebeveynleri arasında şiddete tanık olduğu, yalnızca % 29'unun şiddete tanık olmayan ailelerden olduğu belirtilmiştir.

Ebeveynler arası şiddete tanıklık etmek, çocuklarda yaşanan duygusal problemlerle de ilişkilendirilmiştir (Singer, 1995; Fantuzzo ve ark., 1991). Çocukların duygusal işleyiş sorunları; travmatik stres belirtileri, kayıp duyguları, üzüntü ve suçluluk, düşük empati, duygusal yoğunluk, geri çekilme ve saldırganlık (Harden ve Koblinsky, 1999), düşük benlik saygısı, depresyon, kaygı (Somer ve Braunstein, 1999; Harden ve Koblinsky, 1999) ve intihar girişiminde bulunma (Somer ve Braunstein, 1999) olarak belirtilmiştir. Travma teorisinde önerildiği gibi, Singer (1995), aile içi şiddete tanık olma ile travma sonrası stres ve toplam travma belirtileri arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğunu bildirmektedir (Singer, 1995). Aile içi şiddete tanık olan çocuklar arasında TSSB'nin tanık olmayan çocuklara göre daha yaygın olduğu; dolayısıyla, aile içi şiddete tanık olmak TSSB'nin önemli bir yordayıcısıdır (Rossman, 1998; Kipatrick ve Williams, 1997). Ek olarak, Singer (1995), ergenlerin ebeveynler arası şiddete maruz kalma ile depresyon, öfke, anksiyete, çözülme, travma sonrası stres belirtileri arasında anlamlı ve pozitif bir ilişkiye işaret etmektedir.

Diğer bir kategori ise çocukların bilişsel işleyiş ve tutumları ile ilgili problemdir. Ebeveynler arası şiddete maruz kalmanın çocuklar üzerindeki etkileri, çocukların bilişsel / akademik gelişiminde zorluklar olarak ortaya çıkmaktadır (Kitzmann ve ark., 2003; Harden ve Koblinsky, 1999). Ebeveynler arasında şiddete tanık olmasından dolayı duygusal ve bilişsel uyumdan sorun yaşama, okul performansında azalma olarak çocuklar üzerinde etki göstermektedir (Somer ve Braunstein, 1999). Aile içi şiddete tanık olmak, bilişsel alanda zorluk yaşama açısından çocuklar için bir risk faktörüdür (Goodman ve Rosenberg, 1987). Rossman (1998), aile içi şiddete maruz kalan çocukların, maruz kalmayanlara göre daha kötü bilişsel işlevselliğe sahip olduğunu bildirmiştir; aynı zamanda perspektif alma ve çalışma belleği görevlerinde, istismar edilmeyen görevlere göre daha düşük performans gösterirler.

Aile içi şiddete maruz kalmanın etkileri, şiddet içeren davranış eğilimleri şeklinde çocukların hayatı boyunca devam etmektedir. Salırgan davranışlar sergilemek, tecavüz etmek, tecavüze

teşebbüs etmek, öldürmeye teşebbüs etmek, adam kaçırmak ve öldürmek, ebeveynler arası şiddete maruz kalmış çocuklar tarafından gerçekleştirilme olasılığı daha yüksek olan suç davranışlarıdır (McCord, 1983). Aile içi şiddete tanık olmak, erkeklerin eşlerine karşı şiddet kullanmaları için bir risk faktörüdür (Hotaling ve Sugarman, 1986). Boden ve ark. (2010) ergenlerde ebeveynler arası şiddete maruz kalmanın davranış bozukluğu /conduct disorder ve karşıt gelme bozukluğu/ oppositional defiant disorder belirtilerle ilişkisine işaret etmektedir. Ebeveyn şiddetine tanık olmanın etkileri, sosyal öğrenme teorisine dayalı olarak Kalmuss (1984) tarafından da geriye dönük olarak incelenmiştir. Çocukluk çağında ebeveyn saldırganlığını gözlemlemekle şiddetli evlilik içi saldırganlığa karışmak arasında bir ilişki olduğu bulunmuştur. Hem erkek hem de kız olarak şiddete tanık olmak, şiddetli evlilik içi saldırganlığın kurbanı ve faileri olma olasılığını artırır. Straus ve Gelles'in (1990) partneri taciz eden yetişkinlerle yaptığı çalışma da sosyal öğrenme teorisine dayanmaktadır (Bandura, 1969; Straus ve Gelles, 1990) Bu çalışmada, ebeveynleri arasında şiddet gözlemcisi olan katılımcıların, eşlerini gözlemci olmayanlara göre üç kat daha fazla istismar ettikleri bildirilmiştir. Şiddet uygulayan kişilerin ailelerinin özellikleri incelendiğinde (Rosenbaum ve O'Leary, 1981), şiddet uygulayan erkeklerin şiddete tanık olarak şiddet içeren bir ailede yetişme olasılıklarının daha yüksek olduğu görülmüştür.

Şiddetten hem tanıklık hem de istismar yoluyla iki şekilde etkilenen çocuklar, sadece fiziksel olarak istismara uğramış olanlardan (Carlson, 1991) sadece tanık olanlardan ve hiçbir şekilde şiddetten etkilenmeyenlerden daha olumsuz sonuçlar göstermektedir (Hughes, Parkinson ve Vargo, 1989). Ek olarak Baldry (2007) ve Matud (2007) ebeveyn şiddetine tanık olan ve ebeveyn istismarı yaşayan çocukların daha ciddi sorunlarla karşılaşma olasılıklarının daha yüksek olduğunu bulmuşlardır (Baldry, 2007; Matud, 2007).

2.7. Gaslighting (Psikolojik Manipölasyon) Kavramı

Literatürde Türkçe karşılığı tam olarak olmayan “to gaslight someone” yani psikolojik manipölasyon bir kişiyi psikolojik yollarla kendi akıl sağlığını sorgulaması için manipüle etmek olarak tariflenmektedir (Lighter James, 2016). Bu tür duygusal ve psikolojik istismar hakkında bugüne kadar çok az deneysel araştırma bulunmaktadır. Son yıllarda giderek dikkat çeken gaslighting belirli bir tür gizli suiistimaldir (McGregor ve McGregor, 2014; Dorpat, 1996). Gaslighting, kimliğe bağlı bir kötüye kullanım biçimi olarak giderek daha fazla kabul görmektedir.

En basit şekli ile gaslight kişinin gerçeklik algılarıyla oynayarak kişinin, zihniyle gerçek dünya arasında bir zorlanmaya, bağlantı bozukluğuna sebep olacak şekilde ciddi ve şiddetli psikolojik baskı altına almaktır (Thomas, 2018; Repke ve ark., 2017).

Psikolojik “gaslighting” fenomeni (Calef ve Weinshel, 1981), İngiliz oyun yazarı Patrick Hamilton'ın 1938 tarihli Gas Light, Angel Street olarak da bilinen oyunundan, Charles Boyer ve Ingrid Bergman'ın oynadığı George Cukor tarafından yönetilen bir bireyin algısını değiştirmek için açgözlülüğten kaynaklanan kararlı çabasının zihin değiştiren etkisini belirtmek için 1944 yapımı Gaslight filminden alınmıştır. Gaslighting, Boyer'in "karısını delirdiğine inanması için psikolojik olarak manipüle etmek" için evdeki gaz lambalarını kısma karakterinin oynadığı eylemi ifade eder.

Gaslighting, hedeflenen bir bireye veya hedeflenen bir grubun üyelerine şüphe tohumları ekmeye çalışan ve onların kendi hafızalarını, algılarını ve akıl sağlığını sorgulamalarını sağlayan bir psikolojik manipölasyon biçimidir. Israrlı inkâr, yanlış yönlendirme, çelişki ve yalan kullanarak, mağduru istikrarsızlaştırmaya ve mağdurun inancını gayri meşrulaştırmaya çalışır (Dorpat, 1996).

Abramson (2014) gaslighting kavramını gaslighter'ın birisine tepkilerinin, algılarının, hatıralarının ve/veya inançlarının sadece yanlış değil, tamamen gerekçesiz - paradigmatik olarak, öyle nitelendirecek kadar temelsiz olduğu anlamında (bilinçli veya bilinçsiz) teşvik etmeye çalıştığı bir duygusal manipölasyon biçimi olarak tanımlamaktadır. Gaslighting, bir kişiye kendi yargılarına güvenilmeyeceğini ve yetkin olmadıklarını inceliklerle iletmekle ilgilidir, böylece kendi görüşlerine ve deneyimlerine güvenme konusundaki güvenlerini zayıflatır. Bu, bir kişiyi kötü ruh sağlığı da dâhil olmak üzere yaşamlarındaki olumsuz olaylardan sorumlu olduğuna ikna etme etkisine sahip olabilir. Abramson (2014) ayrıca “gaslighter” ın davranışlarından bir şekilde yararlanabileceğini, ancak bunu yapmak için birden fazla motivasyona sahip olabileceğini belirtmektedir. Daha da önemlisi, "gaslighter" bilinçli bir şekilde hareket etmeyebilir ve çoğu zaman davranışları için kendi güdülerini fark edemeyebilir. Gaslighting'in zaman içinde, birden fazla olayı içeren ve birden fazla kişi tarafından yapılması muhtemeldir bir durumdur.

Gavin (2011) kötüye kullanımı geniş anlamda, aşğılama, korku ve sözlü veya fiziksel saldırılar gibi kasıtlı taktikler yoluyla başka bir kişi üzerindeki gücü kontrol etme ve sürdürme anlamına gelen davranış olarak tanımlar. Duygusal istismar, açık ve gizli manipölasyon, sözlü kötü muamele, sindirme, eleştiri ve hoşnut olmayı reddetmeyi içeren bir psikolojik istismar biçimidir. Duygusal istismar, saldırganlık, inkâr ve / veya asgariye indirme gibi yöntemlerle başka bir bireyi psikolojik olarak boyun eğdirmek, kontrol etmek veya zarar vermek amacıyla yapılabilir. Bu, bireyin kişisel kimlik duygusunu, kendine güvenini ve kendine olan değerini zedeler. Bu tür taktikleri kullanan fail, bunu tavsiye veya rehberlik olarak gizleyebilir, ancak sürekli azarlama ve küçümseme, mağdurlarda derin, görünmez ve uzun süreli duygusal ve psikolojik yaralar bırakarak kişisel değer kaybına yol açar (Glaser, 2002). Lackhar (2001), duygusal istismarı istismarcının “başkasının iradesini, ihtiyaçlarını, arzularını veya algılarını yok etmeye” çalıştığı şeklinde tanımlar. Duygusal ve psikolojik istismar, uzun süreli etkiler

nedeniyle fiziksel istismardan daha zararlı olabilir (Hayes ve Jeffries, 2015; Lachkar, 2001; Ali, Oatley ve Toner, 1999; Geffner ve Rossman, 1997; Vitanza ve ark., 1995; Loring, 1994; Follingstad ve ark., 1990). Özel bir duygusal ve psikolojik istismar türü olan Gaslighting, amaçlanan hedef kişinin zihinsel dengesini zayıflatmak için kullanılan çeşitli manipülasyonlar kümesidir (Welch, 2008).

Manipülasyon; bir kişinin diğer bir kişiyi etkisi altına alması, farkında olarak yönlendirmesi ve isteği dışında davranmaya zorlaması halidir (Chapaux-Morelli ve Couderc, 2017). Psikolojik manipülasyon, aldatıcı, yetersiz ve taciz edici stratejiler kullanarak başkalarının algısını veya davranışlarını değiştirmeyi amaçlayan bir sosyal etki türü olarak tanımlanmıştır (Braiker, 2004). Psikolojik manipülasyonda, kişi diğer kişiyi duygusal baskı altına alıp, hareket alanını sınırlandırmaktadır (Nagler ve ark., 2014).

Gaslight Etkisi (Stern, 2007) kontrolü, gücü ve ilişkide haklı olma duygusunu sürdürmek isteyen bir gaslighter arasındaki bir etkileşimdir; ve "gaslightter'ın gerçeklik duygusunu tanımlamasına izin veren çünkü onu idealleştiren ve onayını arayan" gaslightee'dir. Böylece gerçeklik, gaslighter tarafından tanımlanır. Gaslighting taktiklerinin ve davranışlarının sonucu, gaslightee'nin kafa karışıklığı yaşamasına, kendinden şüphe duymasına ve geri çekilme dürtüsüne neden olur (Simon, 2010). Dorpat (1996), gaslighting'in, kararını ikinci bir kişiye (yani gaslightee) "empoze etmeye" çalışan bir kişiyi (yani, gaslighter) içerdiğini belirtir. Dorpat ayrıca "gaslighting sıklıkla rahatsız edici duygular, düşük benlik saygısı ve bilişsel dengesizliği uyandırarak bireyin (yani gaslightee'nin) kendi düşünme, algılama ve gerçekliği test etme yeteneklerini sorgulamasına neden olduğunu" belirtmektedir. Kendinden şüphe duymanın, öz saygının azaldığını, kafa karışıklığını, anksiyeteyi, depresyonu ve hatta psikozun gelişebileceğini eklemektedir (Dorpat, 1996). Stern (2007) gaslighting'in, gizli duygusal ve psikolojik istismarın doğasında bulunan gizli taktikleri, davranışları ve yıkıcı iletişimi kullanarak gaslighter'ın gücünü, hakimiyetini ve gerçekliğini sürdürmeyi amaçladığını

belirtmektedir. Kahn (2007) ayrıca, baskın partnerin (yani gaslighter'ın) "bu paradigma içinde partnerin psikolojik bütünlüğünü feda ettiğini eklemektedir (Kahn, 2007). Somut taciz eylemleri, gösterilecek kanıtlar, bir şeylerin yanlış olduğunu doğrulamanın sağlam bir yolu yoktur. Böyle bir ilişki duygusal olarak yoğun ve aynı zamanda eşitsizdir" şeklinde ifade etmektedir. İstismarcı, kurbanın duyguları, düşünceleri veya eylemlerinin tam kontrolünü istemekte ve mağduru düşmanca, taciz edici veya zorlayıcı şekillerde gizlice duygusal olarak istismar etmektedir (Dorpat, 2007).

Gaslighting belirtileri, mağdurdan bilgi alıkoymak, bilgiyi istismarcının bakış açısına uyacak şekilde karşı koymak, bilgiyi azaltmak, sözlü taciz (genellikle saldırgan şakalar şeklinde), mağdurun dikkatini dış kaynaklardan bloke etmek ve başka kaynaklardan başka yöne çevirmek, kurbanı önemsizleştirmek şeklindedir (Evans, 1996).

Son yıllarda, "gaslighting" terimi, belirli türden kişilikler için kullanılan bir kavram olmaya başlamıştır. Özellikle de psikopatların, kurbanların akıllarında o kadar çok şüphe yaratmaya ve kurban artık birçok konu hakkında kendi yargılarına güvenmez, manipülatörün iddialarını satın alan ve manipülatörün gücü ve kontrolü altına girmeye başlamıştır (Simon, 2011).

En yaygın görülen gaslighting yöntemi saklamak, değiştirmek ve kontrol etmektir. İstismarcı, kurbandan bir şeyler veya bilgi saklar, mağdurla ilgili bir şeyi değiştirmek ister, böylece mağdur istismarcının fantezisine dönüşür ve kurbanı tamamen kontrol eder (Greenberg, 2017).

Gaslighting, istismarcının güçlü bir silahıdır ve mağdur için çok zararlı olabilir. Gaslighting, özellikle uzun sürdüğü zaman, anksiyeteye, depresyona ve hatta psikoza neden olabilir. Zihinsel ve duygusal istismar, bilişsel ve duygusal hasarla birlikte birçok olumsuz düşünce ve duygu düğümünün oluşmasına neden olur. Bu tür tacizciler (gaslighters), kurbanın kendi içinde şüphe duymaya başlaması için kurbanın içebakış aynasını kırmayı severler. İstismarcılar genellikle kurbanlarına iftira atarlar ve çoğu zaman yalan söylemekte ısrar ederler. Gaslighters kurbanın

güvenilirliğini kaybetmesi için kurbanın akıl sağlığını sorgulamayı sever. Gaslighters genellikle çifte standartlara sahiptir, böylece hedeflenen kişi kendini izole ve dışlanmış hisseder. Çok popüler bir taktik, sıcak-soğuk davranışıdır. Fail bazen mağdurun kafasını karıştırmak için kurbanı olumlu pekiştirmeye atıyor (Sarkis, 2017) ve geri kalan zaman çok istismarcı ve soğuk oluyor. Gaslighters, kurbanın duygusal ve bilişsel sağlığına zarar vermek için nefret ve kıskançlık gibi toksik duygular (patolojik olumsuz duygular) kullanır. Mağdur, istismarcının kendisi hakkındaki olumsuz duygu ve düşüncelerini asla içselleştirmemelidir. Sadece sağlıklı olumsuz duyguları (örneğin sağlıklı öfke) kullanmak ve patolojik olumsuz duygular (nefret, öfke, depresyon, patolojik utanç, patolojik kaygı) geliştirmekten kaçınmak çok önemlidir. Mağdur, olumlu ve olumsuz duygular ve düşünceler arasındaki dengenin korunabilmesi için her zaman olumlu uyarıları aramalıdır. İstismarcı ile çatışma bittikten sonra, zihnin dengesini yeniden kurmak ve olumlu duygular (sevgi, neşe, minnettarlık) hissetmek ve kendisi hakkında olumlu düşünmek çok önemlidir.

Psikolog Dr. George K. Simon (2010)'a göre bazı manipülatif stratejilerden bahsetmektedir (Simon, 2010).

Yalan Söyleme (Lying): Kişinin bu davranışı yaptığı anda yalan söyleyip söylemediğini anlamak zordur, ancak çoğu zaman gerçek çok geç olduğunda ortaya çıkabilir. Yalan söyleme olasılığını en aza indirmenin en temel yolu, bazı kişilik türlerinin (özellikle psikopatların) yalan söyleme ve aldatma gibi davranışları konusunda uzman olduklarını anlamaktır.

İhmal Ederek Yalan Söyleme (Lying by omission): Gerçeğin önemli bir kısmını saklayarak çok ince bir yalan söyleme biçimidir.

İnkâr (Denial): Manipülatör, yanlış bir şey yaptığını kabul etmeyi reddeder.

Rasyonelleştirme (Rationalization): Manipülatör tarafından uygunsuz davranışlar için yapılan bir aklileştirme halidir.

Minimizasyon (Minimization): Bu davranış rasyonalizasyonla birleşen bir tür inkârdır. Manipölatör, davranışının başka birinin önerdiği kadar zararlı veya sorumsuz olmadığını iddia eder, örneğin bir alay veya hakaretin sadece bir şaka olduğunu söylemek gibi.

Seçici dikkatsizlik veya seçici dikkat (Selective inattention or selective attention): Manipölatör, "Duymak istemiyorum." gibi şeyler söyleyerek, gündeminden uzaklaştırabilecek herhangi bir şeye dikkat etmeyi reddeder.

Saptırma (Diversion): Manipölatör, düz bir soruya doğrudan cevap vermez ve bunun yerine dikkat dağıtıcı olup, sohbeti başka bir konuya yönlendirir.

Kaçınma (Evasion): Yönlendirmeye benzer, ancak ilgisiz, başıboş, belirsiz yanıtlar, sözler verir.

Gizli sindirme: Örtülü (ince, dolaylı veya zımni) tehditler kullanarak kurbanı savunmaya yönelten manipölatör.

Suçluluk Duygusu (Guilt trip): Özel bir tür sindirme taktiğidir. Manipölatör, vicdanlı kurbanı yeterince umursamadığını, çok bencil olduğunu veya kolay olduğunu öne sürer. Bu genellikle mağdurun kendini kötü hissetmesine neden olur, onu kendinden şüphe duyan, endişeli ve itaatkâr bir konumda tutmasını sağlar.

Utanç (Shaming): Manipölatör, kurbanda korkuyu ve kendinden şüphe duymayı artırmak için alay ve küçümseme kullanır. Manipölatörler bu taktiği başkalarını değersiz hissettirmek için kullanır ve bu yüzden onlara itaat eder. Utandırma taktikleri, şiddetli bir bakış veya bakış, hoş olmayan ses tonu, ince alaylar gibi olabilir. Manipölatörler, onlara meydan okumaya bile cüret ederlerse utanç duyabilirler. Mağdurda yetersizlik duygusu uyandırmanın etkili bir yoludur.

Kurban Rolü Oynamak (Playing the victim role): Manipölatör, acıma, sempati veya şefkat uyandırmak ve böylece bir başkasından bir şey almak için kendisini bir durumun veya

bir başkasının davranışının kurbanı olarak tasvir eder. Şefkatli ve vicdanlı insanlar kimsenin acı çektiğini görmeye dayanamazlar ve manipölator genellikle işbirliği sağlamak için sempati üzerine oynamayı kolay bulur.

Kurbanı Kötölemek (Vilifying the victim): Bu taktik, diğerlerinden daha çok, kurbanı savunmaya sokmanın ve aynı zamanda manipölatorün saldırgan niyetini maskeleyen güçlü bir yoldur.

Hizmetçi Rolünü Oynamak (Playing the servant role): Kendine hizmet eden bir gündemi, daha asil bir amaca hizmet kisvesi altında gizlemek, örneğin, bir otorite figürüne "itaatkâr" veya "hizmette" veya "sadece işini yapmak" için belirli bir şekilde hareket ettiğini söylemek.

Baştan Çıkarma (Seduction): Manipölator, savunmalarını düşürmek ve ona güven ve sadakatini kazandırmak için başkalarını cazibe, övgü, pohpohlama veya açık bir şekilde desteklemeyi kullanır.

Suçu Yansıtmak/Başkalarını Suçlamak (Projecting the blame /Blaming others):

Manipölator tespit edilmesi zor yollarla başkalarını günah keçisi olarak tanımlar.

Masum gibi Davranmak (Feigning innocence): Manipölator, yapılan herhangi bir zararın kasıtlı olmadığını veya suçlandıkları bir şeyi yapmadıklarını öne sürmeye çalışır. Manipölator bir şaşkınlık veya kızgınlık görüntüsü verebilir. Bu taktik, kurbanın kendi kararını ve muhtemelen kendi akıl sağlığını sorgulamasına neden olur.

Kafa Karışıklığı Numarası Yapmak (Feigning confusion): Manipölator, kurbanın ne hakkında konuştuğunu bilmiyormuş veya dikkatini çeken önemli bir konu hakkında kafası karışmış gibi davranarak aptal oynamaya çalışır.

Öfke (Brandishing anger): Manipölatör, yeterli duygusal yoğunluğu savuşturmak için öfkeyi ve kurbanı teslim olması için şok etmek için öfkeyi kullanır. Manipölatör aslında kızgın değil, sadece rol yapıyor. Sadece istediğini istiyor ve reddedildiğinde "sinirleniyor".

Manipölatörlerin en sık kullandığı stratejiler; yalan söyleme, duygu sömürüsü, kurban rolünü oynama, aşağılama ve provokasyon, duygusal şiddet, mahrum bırakma, suçluluk duygusu yaratma ve egoyu okşama şeklinde özetlenebilir (Björnsson, 2016; Buss ve ark., 1987).

Simon (2010)'a göre başarılı psikolojik manipölasyon için manipölatörün belli özelliklerin var olmasına değinmektedir. Bu özellikler saldırganın niyet ve davranışlarını gizlemesi, hangi taktiklerin en etkili olacağını belirlemek için mağdurun psikolojik hassasiyetlerini bilmesi, gerekirse mağdura zarar vermekten çekinmeyecek kadar acımasızlığa sahip olması şeklindedir. Sonuç olarak, manipölasyonun gizli saldırgan (ilişkisel saldırgan veya pasif saldırgan) yollarla gerçekleştirilmesi muhtemeldir.

Simon (2010) manipölatörlerin kurbanlarında bulabilecekleri bazı savunmasızlıklarından yararlanmaktadır. Bu savunmasızlıkları şöyle sıralamaktadır:

- Saflık (naïveté) - kurban, bazı insanların kurnaz, aldatıcı ve acımasız olduğu veya mağdur ediliyorsa "inkâr içinde" olduğu fikrini kabul etmekte çok zorlanır.
- Aşırı vicdanlılık (over-conscientiousness) - mağdur, manipölatöre şüphenin faydasını vermeye ve kurbanı suçladıkları şeylerin kendi tarafını görmeye çok isteklidir.
- Düşük özgüven (low self-confidence) - mağdur kendinden şüphe duyuyor, özgüven ve kararlılıktan yoksun, muhtemelen çok kolay savunmaya geçebilir.
- Aşırı entellektüelleştirme (over-intellectualization) - kurban anlamak için çok uğraşıyor ve manipölatörün incitmek için anlaşılabilir bir nedeni olduğuna inanıyor.

- Duygusal bağımlılık (emotional dependency) - mağdurun itaatkâr veya bağımlı bir kişiliği vardır. Mağdur ne kadar duygusal olarak bağımlıysa, sömürölmeye ve manipöle edilmeye karşı o kadar savunmasızdır.
- Manipölatörler genellikle kurbanlarının özelliklerini ve savunmasızlarını belirlemek için zaman ayırırlar.

2.8. Karanlık Üçlü Kavramı

Günümüze kişilik ve kişilik özelliklerinin ortaya çıkardığı davranışlara yönelik birçok çalışma yapılmıştır. Özellikle son dönemlerde “kişiliğin karanlık yönü” olarak ifade edilen ve Paulhus ve Williams (2002) tarafından literatüre kazandırılan “karanlık üçlü” kavramı dikkat çekmektedir. Karanlık üçlü kavramı subklinik narsisizm, makyavelizm ve subklinik psikopatiyi içermektedir (Paulhus, Williams, 2002). Kaiser ve Hogan (2010), kişiliği karanlık ve aydınlık yönleri olarak ikiye ayırarak tanımlamışlardır. Kişiliğin aydınlık yönü; bireyin olumlu bir izlenim yaratmak için kendi kendisini gözlediği, en iyi davranış ve tutumlar sergilediği halidir. Karanlık yönü ise; birey için diğerlerinin nasıl algıladığının önemli olmadığı, olumlu izlenim yaratmak için endişe duyulmama şeklindeki davranış ve tutumların sergilediği halidir (Kaiser ve Hogan, 2010). Kaiser ve arkadaşlarının (2015) yapmış olduğu bir çalışmada kişiliğin aydınlık yönünü; “Bireylerin sosyal etkileşim düzeylerinin niteliğini olumlu sıfatlarla eşleştiren bir takım özellikleri içermektedir.” şeklinde tanımlamaktadır (Kaiser ve ark., 2015). Aynı zamanda kişiliğin karanlık yönünü, empati eksikliği, kibirli olma, çevresinde yer alan kişileri kendi menfaatleri doğrultusunda aldatması ya da manipöle etmesi, zorlayıcı kişilerarası ilişkiler içinde bulunması gibi davranışları kapsamaktadır (Jonason, Lyons, Baughman ve ark., 2014).

Çalışmalarda bu üç kişilik yapısının dürtüsellik (Jonason ve Tost, 2010), manipölasyon (Jonason, Lyons, Bethell ve ark., 2013; Paulhus ve Williams, 2002), davranışsal saldırganlık (Jones ve Paulhus, 2010) ile ilişkili olduğu tespit edilmiştir.

Karanlık üçlü kavramını oluşturan bileşenlerin her birini - subklinik narsisizm, makyavelizm ve subklinik psikopati- tarihsel süreç boyunca gelişimini ele alarak incelemek faydalı olacaktır.

2.8.1. Karanlık Üçlü Boyutları

Literatürde Paulhus ve Williams (2002) tarafından “The Dark Triad of Personality” yani “Kişiliğin Karanlık Yönü” şeklinde ifade edilen, subklinik narsisizm, makyavelizm ve subklinik psikopati kavramlarını içinde barındırdığı görülmektedir (Paulhus ve Williams, 2002). Karanlık üçlü; içten olmayan davranışların sergilendiği, vicdansızlık, empati eksikliği gibi duyguların yaşandığı, kendi çıkarları doğrultusunda diğer insanları kullanma –manipüle etme- halinde olan ve toplum içerisinde sürekli kabul görmeyen kişilik yönlerini ifade etmektedir (Vonk ve ark., 2015). Aghababaei ve Blachnio (2015) tarafından açıklandığı gibi, psikopati ve narsisizm başlangıçta klinik psikoloji alanından gelmesine rağmen, Karanlık Üçlü'nün üyeleri olarak hasta olmayan bir popülasyonda alt klinik özellikler olarak kabul edilirler (Aghababaei ve Blachnio, 2015). Bu nedenle karanlık üçlü klinik psikoloji ve adli psikoloji başta olmak üzere tüm sosyal bilimlerin araştırma konusu olmuştur.

2.8.1.1. Narsisizm

Narsisizm, kaynağını Antik Yunan mitolojisinden almaktadır. Aşkına karşılık bulamayan yakışıklı ve kibirli olan bir gencin ve aşığının ölümlerini anlatan pek çok kaynak yer almaktadır. Narcissus hikayesinin en iyi bilinen klasik anlatımı, M.S. 8. Yüzyılda Metamorphoses adlı hikaye koleksiyonuna - toplam on beş farklı kitaptan oluşan Dönüşümler'in üçüncü kitabında Narkissos ve Ekho'nun hikâyesi yer almaktadır- dahil eden Romalı şair Ovidius'den gelmektedir. Efsaneye göre Narcissus güzelliğiyle herkesin hayran olduğu bir gençtir. Eus'un karısı Hera'yı cezalandırarak ona söylediği son heceyi tekrarlayabilen su perisi Ekho da dahil olmak üzere ona hayran olan birçok kişiyi reddetmiştir. Narcissus tarafından görmezden gelinen Ekho, sonunda geriye kalan tek şey tekrarlayan sesi yani yankısıdır. Narcissus'un zulmü, intikam tanrıçası Nemesis, küçümsediği başka birinin duasını yanıtladığında sonunda

cezalandırılır. Reddettiği birçok kişiye yaptığı gibi, onu karşılıksız aşka mahkûm eder. Bir su havuzunda kendini bir anlığına gören Narcissus, kendi yansıyan görüntüsünün güzelliği karşısında felç olmuştur. Kendine ne kadar bakarsa, o kadar çok sevgiye kapıldı, ama sevgisine karşılık vermediği diğerleri gibi, aşkında karşılıksız kaldı. Ölünceye kadar çaresizlik içinde kendi yansımasına bakmaya devam etti (akt. Levy ve ark., 2012).

Klasik anlatıyı takiben, bir kişilik özelliği olarak narsisizm üzerine ilk teorisyenler, normalliği veya patolojisine dair tanımlayıcı düşünceler olmasa da, onu insan cinselliğindeki tezahürleriyle ilişkili olarak incelediler. İngiliz seksolog ve hekim olan Havelock Ellis, 1897 yılında Narcissus mitini otoerotik bir cinsel duruma atıfta bulunmak için kullanan ilk kişiydi. Bu "Narcissus benzeri" vakalardaki eğilim, "cinsel duyguların öz hayranlıkla emilmesi ve çoğu zaman tamamen kaybolması" idi. Ellis'in efsanevi figürü çağırması, Alman psikiyatrist Paul Nöcke'nin 1899'da bu kavramı kendiliğın cinsel bir nesne olarak ele alındığı otoerotizm gözlemlerine uygulamasına yol açtı. 19. yüzyıl psikiyatrisi bağlamında abartılı bedensel meşguliyet bir sapkınlık olarak görülse de, Ellis daha sonra bu "psikolojik tavrın" normal spektrumunda düşünülebileceğini belirtti. Nöcke narsisizmi "kendine âşık olma hâli" olarak tanımlamakta, otoerotizmin en kuvvetli biçimi olduğunu dile getirmektedir. Psikanalistler, narsisizm kavramını ayrıntılandıran bir sonraki gruptu ve en eski referans Isidor Sadger'e atfedilebilir. Sadger, normal bir egoizm ve kendini sevme derecesi ile kişinin kendi bedenine aşırı değer biçme ve aşırı yatırım içeren daha aşırı ve patolojik biçimler arasında ayrım yapıyordu. Olgun cinsel sevgiyi, onunla sabitlenmemiş veya meşgul olmamasına rağmen, kendini sevmenin bir aşamasından geçmek zorunda olarak gördü. 1911'de Otto Rank, kadın hastalarla ilgili araştırmalarına dayandırdığı, yalnızca narsisizm üzerine ilk psikanalitik makalesini yazdı. Bu ve sonraki çalışmada, Rank, narsisizmi bir kibir olarak anlaması ve yalnızca cinsellik içermeyen, aynı zamanda savunma işlevlerine hizmet eden ve onunla bağlantılı olan kendine hayranlık anlayışı da dâhil olmak üzere bir dizi önemli erken fikirden

sorumludur. Daha sonra Kohut tarafından narsist bireyler başkalarının kendilerini bağı hissetmelerine ve güçlü ve güçlü insanların parıltısının tadını çıkarmaya ihtiyaç duyma eğiliminde olduğu görüşü ortaya çıkmıştır. Freud'un 1914'te kendi narsisizm üzerine yazdığı makalesinde yer aldığı gibi, Rank narsisizmi normal insani gelişme alanına yerleştirmeye yardımcı oldu. Freud'un narsisizm üzerine kendi görüşleri, bir tür cinsel sapkınlık ve ilkel düşüncenin kalitesinden "bir tür nesne seçimi, bir nesne ilişkisi modu ve öz saygıya" kadar çok çeşitlilik gösteriyordu. Konuyla ilgili yazılarında narsisizm, hem psiko-cinsel gelişimin evrensel bir aşaması hem de kendini koruma içgüdülerinin bir bileşeni ve aynı zamanda patolojik bir karakterin bir göstergesi olabilir. Teorisi psikotik hastalardan, küçük çocuklardan, hastalardan alınan klinik materyallerden ve cinsel aşk ilişkilerinden gelen gözlemlere dayanmaktadır. Freud ilk olarak 1910'da "Cinsellik Teorisi Üzerine Üç Deneme" ye eklenen daha sonraki bir dipnotta narsisizmden bahseder ve konu hakkında en kapsamlı şekilde "Narsisizm Üzerine: Bir Giriş" makalesinde bahsetmektedir. Bu makalede Freud, narsisizmde kişinin benlik duygusunu azaltacak herhangi bir bilgi veya duyguyu sürekli olarak farkında olmamanın dinamik özelliğine dikkat çekti. Bu makalede, aynı zamanda, gelişimsel bir perspektiften, normalden ama görece dışlayıcı olan benlikten olgun ilişkililiğe doğru hareketi tartıştı. Tüm bu ilk makalelerde, narsisizm, çağdaş özellik teorisyenlerinin normal özelliklerin patolojik tezahürlerini tanımladıkları gibi boyutsal bir psikolojik durum olarak tanımlanmıştır (akt. Levy ve ark., 2012).

Tüm bu yazılarda narsisizm, bir kişilik tipi veya bozukluğundan çok bir süreç veya durum olarak kavramsallaştırıldı. Buna bağılı olarak, patolojik narsisizmin gelişimi üzerine ilk spekülasyonlar, kıskançlık kavramı ile yakından bağlantılı olarak görülüyordu. Örneğin, Abraham narsisizmi bireyin deneyimlediği geçmiş bakım veren hayal kırıklıklarından dolayı kıskançlıkla ve aşk nesnelere karşı aşağılayıcı veya düşmanca bir tavırla ilişkilendirdi. Ernest Jones, "Tanrı Kompleksi" üzerine bir makalede narsisizmi patolojik bir karakter özelliği olarak

tanımlamış ve kavramsallaştırmıştır. Bir Tanrı Kompleksine sahip olanlar, mesafeli, erişilemez, kendine hayran, kendini beğenmiş, aşırı inançlı, teşhirci ve her şeye kadir ve her şeyi bilme fantezileri olan kişiler olarak görülüyordu. Jones, bireyin gerçeklik ve her şeye kadir olma görüşünün bir savunma olarak "harmanlanması" veya karıştırılması üzerine erken gözlemler yaptı. Çok daha sonra Reich, narsisizmin, kişinin benlik kavramını korumak için kendi kendine iltihaplanma ve saldırganlığın kullanıldığı patolojik bir benlik saygısı düzenlemesi biçimi olduğunu öne sürdü (akt. Levy ve ark., 2012).

Narsist kişilik veya karakter kavramı ilk olarak Wälder (1925) tarafından ifade edilmiştir. Wälder, narsisistik kişiliğe sahip bireyleri küçümseyen, başkalarından üstün hisseden, kendileriyle ve hayranlıkla meşgul olan ve duygusal yakınlıktan ziyade tamamen fiziksel zevke dayanan cinselliklerinde belirgin bir empati eksikliği sergileyen kişiler olarak tanımladı. Freud, 1914 tarihli makalesinde narsisizmi bir kişilik tipi olarak tartışmamış olmasına rağmen, 1931'de Wälder'i izleyerek, narsisistik libidinal veya karakter tipini tanımladı. Bu yazıda, narsist bireyi, öncelikle kendini korumaya odaklanan biri olarak tanımladı. Bu bireyler son derece bağımsız, dışa dönük, kolay göz korkutulmamış, saldırgan ve yakın yakın ilişkilerde sevgi ya da bağlılık gösteremeyen kişilerdi. Bu sorunlara rağmen Freud, bu kişilerin sıklıkla hayranlık ve ilgi çektiklerini ve çoğu zaman liderlik rollerinde olduklarını kaydetti. En önemlisi, Freud narsisizm ve saldırganlık arasındaki bağlantıyı bu makalede kurmuştur. Psikanalist Wilhelm Reich, kendine güven, kibir, kibir, soğukluk ve saldırganlıkla karakterize fallik-narsist karakteri öne sürerken Freud'un gözlemlerini genişletti. Daha da önemlisi Reich, ikisi arasındaki dinamiği açıklayarak narsisizm ve saldırganlık arasındaki bağlantıya ilişkin Freud'un gözlemini genişletti. Reich, narsist bireylerin duygusal olarak incinmeye, yaralanmaya veya soğuk küçümseme, kötü mizah veya açık saldırganlıkla tehdit edilmeye tepki verdiğini belirtti. Adından da anlaşılacağı gibi Reich, narsisizmi erkeklik fikirleriyle bağlantılı, erkeklerde daha yaygın olarak gördü ve narsisist bireyin fallusla aşırı özdeşleştiğini hissetti. Narsisizm ve

erkeklik arasındaki bağlantı ilk olarak Alfred Adler'in, amacı benlik saygısını artırmak olan güçlü, güçlü ve ayrıcalıklı olmayı istemek anlamına gelen erkeksi protesto kavramında görülebilir (Doğaner, 1996).

1939'da Karen Horney, narsisizmin farklı tezahürlerini öne sürerek narsisizmin bir karakter özelliği olduğu fikri üzerine inşa etti (Örneğin; aggressive- expansive, perfectionist, and arrogant-vindictive tipler). Ek olarak, Horney sağlıklı benlik saygısını patolojik narsisizmden ayırdı ve narsisizm teriminin gerçekçi olmayan kendi kendine iltihaplanma ile sınırlandırılmasını önerdi. Horney, kendi kendini şişirme ile, narsistin bunu yapmak için bir temel olmadığında kendisini sevdiğini, takdir ettiğini ve değer verdiğini kastediyordu. Bu, Kernberg'in patolojik büyüklük kavramına sonraki yazılarında görülebilecek önemli bir katkıdır. Horney, narsisizmin birçok yönü üzerinde Freud'la hemfikir olmasına rağmen, narsistlerin çok fazla öz sevgiden muzdarip olmadıklarını, bunun yerine kendilerinin gerçek yönleri de dahil olmak üzere kimseyi sevmeyeceklerini öne süren önerisinde ondan ayrıldı. Horney'in anlayışı, narsisizmdeki patolojik görkemliliğin savunmacı doğasıyla tutarlıdır (Konakay ve Çelik, 2018).

Bu savunma kavramı aynı zamanda gerçek bir benlik ile yanlış bir benlik kavramı arasında ayrım yapan Winnicott (1965) tarafından da ifade edilmiştir. Winnicott, narsist bireylerin savunmacı bir şekilde görkemli sahte bir kendilikle özdeşleştiğini öne sürdü. Winnicott'un fikirleri, sahte benliğe yapılan yatırımın, görkemli patolojik bir kendini temsil etmeye yapılan bu türden bir yatırıma benzer olması bakımından Kernberg'in ve Horney'in fikirlerine benzer. Winnicott'un narsisizm anlayışı, etiyolojisinde bakım verenin başarısızlığını ve gerçek benliğin ortaya çıkmasına izin vermek için terapide bir tutma ortamının rolünü vurgulaması açısından Kohut'a benzemektedir (Winnicott, 1965).

Kendini savunmasız hissetmeye karşı bir savunma olarak narsisizm fikrine dayanan Annie Reich (1960), narsist bireylerin tekrarlanan erken travmatik deneyimlerin bir sonucu olarak öz

saygılarını düzenleme yetersizliğinden muzdarip olduklarını öne sürdü. Daha sonra başkalarından, benliğin zayıf ve güçsüz olmadığı, bunun yerine güvenli, güçlü ve diğerlerinden üstün olduğu, kendini koruyan, görkemli bir fantezi dünyasına çekilirler. Reich'in çalışması da önemliydi çünkü narsistlerde görülen “özsaygının tekrarlayan ve şiddetli salınımlarını” (s. 224) ilk vurgulayan kişi oydu. Narsistlerin belirsizliğe, sıradanlığa veya başarısızlığa karşı çok az toleransları olduğunu ve kendilerini mükemmel veya tamamen başarısız olarak gördüklerini belirtti. Bu entegrasyon eksikliği, onların iştisamın yükseklikleri ile umutsuzluk ve depresyonun derinlikleri arasında dramatik bir şekilde değişmelerine yol açar (Reich, 1960).

1961'de Nemiah, narsisizmi yalnızca bir kişilik tipi olarak değil, narsisistik karakter bozukluğu terimini ortaya attığında bir bozukluk olarak açık bir şekilde tanımladı. 1967'de Kernberg, borderline kişilik örgütlenmesinin eklemelenmesinin bir parçası olarak, narsisistik kişilik yapısı dediği şeyin klinik bir tanımını sundu. Daha sonraki bir makalede Kernberg, bu karakter yapısının klinik özelliklerinin açık tanımlarını sundu, kolayca gözlemlenebilir davranışa dayalı bir tanı önerdi ve normal ve patolojik narsisizm arasında ayrım yaptı. Bununla birlikte, daha sonra narsisistik kişilik bozukluğu terimini tanıtan Kohut'du (akt. Campbell ve Miller, 2011; Kernberg, 1975; Kohut, 1971).

Kernberg'in ve Kohut'un narsisizm üzerine yazıları, kısmen, bu hastaların klinik olarak tanınmasının artmasına bir tepkiydi. Makaleleri, narsisizmin doğası ve en iyi nasıl kavramsallaştırılması ve tedavi edilmesi gerektiği konusunda dünya çapında muazzam bir ilgi uyandırdı. Kernberg'in (1975) görüşüne göre narsisizm, ebeveynlerin reddedilmesi, değersizleştirilmesi ve duygusal olarak geçersiz kılan bir ortamın bir sonucu olarak gelişir; ebeveynler, çocuklarına yaptıkları yatırımda tutarsızdırlar veya sıklıkla kendi çocuklarını tatmin etmek için çocuklarıyla etkileşime girer. Örneğin; bir ebeveyn bazen soğuk, küçümseyici ve bir çocuğu ihmal edebilir ve diğer zamanlarda, ebeveynin ihtiyaçlarına uygun olduğunda dikkatli ve hatta müdahaleci olabilir. Bu ebeveyn devalüasyon hipotezi, soğuk ve reddedici

ebeveynler nedeniyle çocuğun savunmacı bir şekilde geri çekildiğini ve patolojik olarak görkemli bir kendini temsil ettiğini belirtir. Gerçek çocuğun yönlerini, erken çevre deneyiminden sert ve yoksun bırakma sonucu çocuğun olmak istediği şeyin fantezileştirilmiş yönlerini ve ideal, sevgi dolu bir ebeveynin fantezileştirilmiş yönlerini birleştiren bu öz temsildir. Çocuğun olumsuz öz temsili reddedilir ve narsistin faaliyet gösterdiği aracılık yeri olan görkemli temsille bütünleştirilmez. Bu bölünmüş kabul edilemez öz temsil, narsistin deneyimini de karakterize eden boşlukta, hayranlık ve heyecan için kronik açlıkta ve utançta görülebilir (Kernberg, 1975; Akhtar ve Thomson, 1982).

Kernberg'in narsistin görkemli öz temsili kurulumunda savunmacı ve telafi edici olarak gördüğü şey, Kohut (1971) ters giden normal bir gelişim süreci olarak görüyor. Kohut, patolojik narsisizmi, ebeveynleri reddedilme ya da ilgisizlik nedeniyle idealize edememenin bir sonucu olarak görür. Kohut için çocukluk ihtişamı normaldir ve çocuğun idealize edilmiş ebeveyn figürleriyle özdeşleşmeye ve ona benzemeye çalıştığı bir süreç olarak anlaşılabilir. Çocuk, başkalarında takdir ettiği algılanan yetkinlik ve güç özelliklerini üstlenerek takdir edilmeyi umar. Normal gelişimde, bu erken görkemli benlik, sonunda gerçekçi tutku ve hedeflerle tamamlanmış entegre, canlı bir benlik duygusuna katkıda bulunur. Bununla birlikte, bu görkemli benlik uygun şekilde modüle edilmemişse, bunu büyülenmeci benliğin kişinin tüm kişiliğine entegre etme başarısızlığı izler. Kohut'a göre, bir yetişkin olarak, narsisizmi olan bir kişi, uygun kişisel gelişiminin ilk aşamalarında olan bir kişi gibi “arkaik” yollarla başkalarıyla katı bir şekilde ilişki kurar. Diğerleri benliğin uzantıları olarak alınır (Kohut’un terimi kendilik nesnesidir) ve kişinin kararlı bir kimlikle ilgili özsaygısını ve kaygılarını düzenlemesine güvenilir. Narsistler, günlük yaşamın normal dalgalanmalarını ve duygusal bağıntılarını yeterince yönetemedikleri için, diğer insanlar farkında olmadan onlara iç düzenleme sağlama rollerine düşürülür (koşulsuz destek hayranlığı ve tam empatik uyum yoluyla), aynı şekilde bir ebeveyn küçük bir çocuk için iç düzenleme sağlayacaktır (Kohut, 1971).

Kohut ve Kernberg, narsisizmin etiyoijisi ve tedavisi konusunda fikir birliğine varmasalar da, özellikle daha sağlıklı aralıktaki hastalar için, fenomenolojisi veya ifadesi üzerinde hemfikir oldular. Bu yazarların her ikisi de, sadece psikanalistler arasında değil, aynı zamanda çağdaş kişilik araştırmacıları ve teorisyenleri arasında da narsisistik kişilik bozukluğu kavramını şekillendirmede etkili olmuştur. Günümüzde narsisistik kişilik bozukluğu DSM-5'te B Kümesi kişilik bozuklukları arasında ve ICD-10'da psikiyatrik bir tanı olarak yer almaktadır (DSM-5, 2013; ICD-10, 2010).

Subklinik narsisizm, kendine hayranlık, kendine hak verme, davranışsal büyüklük (Jonason, Lyons, Bethell ve ark., 2013; Paulhus, 2001) ve kişilerarası sömürü ve manipölasyon (McDonald ve ark., 2012) ile karakterizedir. Sömürünün, narsisizmin temel bileşenlerinden biri olduğu ileri sürölmektedir ve bu, bir narsistin sosyal geleneğe daha fazla saygısızlık gösterebileceğini göstermektedir (Watson ve ark., 1984). Dahası, narsistler daha az suçluluk ve utanç hissettiklerini bildirirler (Gramzow ve Tangney, 1992) ve kişilerarası ve ilişkisel egemenlik ararlar (Foster ve ark., 2006). Subklinik narsisizm, Sedikides ve Gregg (2008) tarafından empati eksikliği ve başkalarının ihtiyaçlarına ilgi duyma, üstünlük duygularının varlığı ve bu nedenle, daha çok ilgi ve hayranlık tercihi olarak kavramsallaştırılmıştır (Sedikides ve Gregg, 2008). Benzer şekilde, Emmons (1987) subklinik narsistleri manipölatif kişilerarası eğilimlere sahip benmerkezci kendini geliştiren bireyler olarak tanımlamıştır (Emmons, 1987). Diğer bir deyişle narsistler, kendilerine hayranlık duyduklarında ve kendi başarılarını hayal ettiklerinde aşırı derecede kibirli ve kendilerinden başka insanları önemsemedikleri için diğer insanlara karşı empati kurmuyorlar (Ferne ve ark., 2016). Bu özellikler, kendi mükemmelliğiyle küstahça meşgul olan bir erkek avcı olan mitolojik figür Narcissus'tan gelen trait adıyla oldukça iyi temsil edilmektedir (Muris ve ark., 2017). Özetle subklinik narsisizm, gerçekçi olmayan olumlu bir kişisel görüş, hak sahibi olma duyguları ve başkalarına saygısızlık ile karakterizedir (Campbell ve Miller, 2011).

2.8.1.2. Psikopati

Psikopat kişilik, yüzyıllar boyunca dini, politik ve edebi metinlerde anekdot olarak tanımlanmıştır (Meloy, 1988). Tarihsel bir bakışta, Walker ve McCabe (1973) psikopatiyle ilişkili üç ayrı anlam tanımladılar. İlk anlam, bir tür psikopatoloji sergileyen tüm bireyleri kapsar. İkincisi, bir psikoza (yani şizofreni veya sanrısız bozukluk) atfedilemeyecek bir tür patoloji sergileyenleri içerir. Son olarak terim, etik olmayan veya ahlaki açıdan haksız eylemlerde bulunan tüm bireyleri tanımlamak için kullanılmıştır.

Philippe Pinel (1801/1962) psikopati kavramını tanımlayan ilk kişiydi, ancak o zamanlar psikopati psikiyatrik terminolojiye uymamaktaydı. Pinel, psikopatiyi tanımlamak için “Mania sans delire (Madness without delirium)” yani “deliryumsuz delilik” terimini kullanmıştır. Pinel bu terimle, herhangi bir psikotik belirtisi olmayan ve entellektüel becerileri normal olan bireylerdeki ahlaki değerlerin az olması ya da hiç olmaması ve kontrolsüz davranışları tanımlamaktadır (Pinel, 1962).

1800'lerin başından ortasına kadar Amerikalı ve İngiliz psikiyatristler de klinik çalışmalarında benzer bulgular bildiriyorlardı (Andrews, 2012; Rush, 1812). Bu bozukluğun etiolojisinin bir tür doğum kusurundan veya başka bir hastalıktan kaynaklandığı sonucuna varıldı. Bu nedenle, psikopat bireylerin suç eylemlerinden ve davranışlarından sorumlu olmadıkları fikri, Amerikalı psikiyatrist Benjamin Rush tarafından desteklendi. Rush, psikopat bireylerin hapishane yerine en iyi tıbbi tesislerde tedavi edildiğini savundu. Prichard, bu grubu tanımlamak için ahlaki delilik ifadesini önerdi ve bu tür bireylerin doğru ile yanlış arasındaki farkı bilmelerine rağmen, altta yatan bir eksiklik nedeniyle agresif davranmaya zorlandıkları sonucuna vardı (Toch, 1998).

Psikopatik aşağılık (Psychopathic inferiority) terimi, 1891'de Koch tarafından, psikoz veya mani gibi tipik hastalık semptomları göstermeyen, daha ziyade anormal davranışlar sergileyen bireyleri tanımlamak için icat edildi. "Psikopatik aşağılık", Prichard tarafından ortaya atılan

"ahlaki delilik" teriminin yerini alacaktı. Bununla birlikte, Koch'un sınıflandırma sistemi genişti ve daha yaygın bir kişilik bozukluğunun göstergesiydi. Bu başlık altında "bir erkeği kişisel yaşamında etkileyen ve en uygun durumlarda bile tam olarak normal zihinsel kapasiteye sahip görünmemesine neden olan doğuştan veya edinilmiş tüm zihinsel düzensizlikler" dahil edildi (Millon, Simonsen ve Birket-Smith, 1998). Bu geçiş, odağı şu anda psikopatiyle ilişkili belirli özelliklerden uzaklaştırdı ve şu anda kişilik bozuklukları olarak kabul edilen şeye yöneldi.

Emil Kraepelin (1915), kendi psikopati teorisini ortaya atarak ve iki gruptan bahsetmiştir. Birincisi obsesif, dürtüsel ve cinsel sapmalar sergileyen olarak tanımladı. İkinci grup, diğer garip veya tuhaf kişilik özellikleri sergileyen olarak tanımladı. Özellikle ikinci grup kendi içinde şekilde yedi alt gruba ayrıldı: (1) uyarılabilir (the excitable), (2) kararsız (the unstable), (3) dürtüsel (the impulsive), (4) eksantrik (the eccentric), (5) yalancılar ve dolandırıcılar (the liars and swindlers), (6) antisosyal (the antisocial) ve (7) kavgacı (the quarrelsome). Geriye dönüp bakıldığında, bu "tiplerin" çeşitli karakter patolojilerini tanımladığı ve belirli bir kişilik tipinden ziyade günümüzün modern kişilik bozukluklarına benzediği dikkat çekmektedir (Millon, Simonsen ve Birket-Smith, 1998).

Psikopatinin sonraki tanımları, yalnızca antisosyal bir geçmişi paylaşan heterojen bir suçlu grubunu da içermeye eğilimindeydi (Karpman, 1948). Psikopatlar genel terimlerle suçluluk, pişmanlık ve başkalarıyla kalıcı bağlardan yoksun olarak tanımlanırken, yüksek düzeyde dürtüsellik sahipler. McCord ve McCord'un (1964) tanımı çeşitli kişilik ve davranışsal özellikler içerir, ancak psikopatın en ayırt edici iki özelliğinin "suçsuzluk ve sevgisizlik" olduğunu özetlemektedir (McCord ve McCord, 1964).

1941'de Hervey Cleckley'in "The Mask of Sanity" adlı kitabında bu tür kişilerle yaptığı çalışmalarla psikopat kişiliğinin özünü yakaladığına inandığı 16 kişilik özelliği belirledi. Cleckley'in bahsettiği kişilik özellikleri şöyledir (Cleckley, 1941).

1. Yüzeysel çekicilik ve iyi "zekâ"
2. Sanrılar ve irrasyonel düşüncenin diğer belirtilerinin olmaması
3. "Sinirlilik" veya psikonevrotik belirtilerin olmaması
4. Güvenilmezlik
5. Sahtekârlık ve samimiyetsizlik
6. Pişmanlık ya da utanç eksikliği
7. Yetersiz motive edilmiş antisosyal davranış
8. Zayıf muhakeme ve deneyimle öğrenememe
9. Patolojik benmerkezcilik ve aşk için yetersizlik
10. Büyük duygusal tepkilerde genel yoksulluk
11. Spesifik içgörü kaybı
12. Genel kişilerarası ilişkilerde tepkisizlik
13. Alkollü veya alkolsüz çekici olmayan davranış
14. Nadiren intihar davranışı
15. Kişisel olmayan, önemsiz cinsel davranışlar
16. Yaşam planının olmaması

Cleckley'e göre psikopat, "uzun hapis cezalarına neden olan büyük suçları işlemesi muhtemel değildir. Ayrıca sıradan yasal cezalardan ve kısıtlamalardan kaçma yeteneği ile de ayırt edilir. Düzenli olarak kendisi için olduğu kadar toplum için de sorun yaratmasına ve sıklıkla polis tarafından ele alınmasına rağmen, karakteristik davranışı genellikle faaliyetlerinde kalıcı veya yeterli kısıtlamalara neden olacak suç işlemeyi içermez. Sık sık, belki yüz kez veya daha fazla tutuklanır. Ama neredeyse her zaman özgürlüğüne kavuşur ve eski uyumsuzluk modellerine geri döner." olarak tanımlanmaktadır (Cleckley, 1941).

Karpman'ın (1948) teorik perspektifi, doğası gereği psikodinamik ve bu nedenle, psikiyatrik bozuklukların veya semptomların altta yatan bir nevroz veya psikozdan kaynaklandığını ve

"birincil" ve "ikincil" psikopatlar arasında ayırım yapıldığından bahsetmektedir. Karpman'ın "anetopat" (anethopath) olarak adlandırdığı birincil psikopat, anayasal bir vicdan geliştirememelerinin bir sonucu olarak antisosyal davranışta bulunan bir grup kişiyi kapsarken, ikincil psikopatın antisosyal davranışı, altta yatan nevrotik çatışmanın bir sonucudur (Karpman, 1948). Bu psikodinamik yaklaşım, saldırganlık düzeyine göre psikopati ile kötü huylu narsisizmi birbirinden ayıran Kernberg'in (1975) yaklaşımıyla uyumludur. Kernberg (1975), kötü huylu narsistin saldırgan eğilimlerinin davranışsal olmaktan ziyade içsel olduğunu gördü. Narsist, ilişkilerin bozulmasına yol açacak şekilde başkalarını değersizleştirir, ancak psikopatın saldırganlık düzeyi üzerine hareket edilir ve bu nedenle davranışsal olarak fiziksel şiddete girme olasılığı düşüktür (Kernberg, 1975).

Blackburn (1988), psikopati yapısının gelişimini gözden geçirmiş ve kriterlere antisosyal davranışın dâhil edilmesinin "konuya önyargıda bulunmak olduğu" sonucuna varmıştır. Aslında bir bozukluğun kriterlerine antisosyal davranış dâhil etmenin kişilik özelliklerinin klinik değerlendirmesinden sapması ve klinik değerlendirmenin, bir tanıyı belirlemek için davranışsal semptomların değerlendirilmesinin aksine belirli davranışlara yol açan kişilik özelliklerini tanımlaması gerektiğini savunmaktadır (Blackburn, 1988).

19. yüzyıla kadar birçok psikopatik kişilik tanımı yer almaktadır. 1952 yılında Amerikan Psikiyatri Birliği (APA) karışıklığı gidermek için DSM-I'e "sosyopatik kişilik bozukluğu", daha sonrasında güncellenen tüm DSM'lerde "antisosyal kişilik" ve DSM-III ile "antisosyal kişilik bozukluğu" olarak tanı kriterleri arasında yer almaktadır. ICD-10 tanı ve sınıflandırmasında ise "ahlakdışı, antisosyal, asosyal, psikopatik ve sosyopatik kişilik bozuklukları" kavramlarına karşılık olarak "Disosyal Kişilik Bozukluğu" terimi kullanılmaktadır (DSM-5, 2013; ICD-10, 2010).

Subklinik psikopatinin temel özellikleri manipölasyon ve çekicilik (O'Toole ve ark., 2008), duygusuzluk (Herve, Ling ve Hare, 2000), saldırganlık (Blair ve ark., 2008), dürtüsellik,

antisosyallik ve kontrol eksikliği (Hare, 1991) olarak kabul edilir. Psikopatik özellikleri yüksek olan bireyler, düşük seviyelerde suçluluk, utanç ve genel empati ile daha da kötüleşebilen (Larson ve Buss, 2006) saldırganlık ve şiddete daha fazla eğilim gösterirler (Blair ve ark., 2008). İki faktörlü psikopat modeli (Jonason, Lyons, Bethell ve ark., 2013; Hare, 1991; Harpur ve ark., 1989) psikopatinin iki kategoriye ayrılabilceğini önermektedir. Faktör 1, psikopatinin kişilerarası ve duygusal bileşenlerini karakterize ederken, Faktör 2 sosyal ve davranışsal sapmayı karakterize eder (Hicks ve Patrick, 2006). Özellikle, Faktör 1 birincil psikopati olarak bilinir ve duygusuzluk, aldatma, olumsuz duygusallık ve düşük empati seviyeleri ile karakterizedir. İkincisi, psikopatinin reaktif faktörüdür ve saldırgan, antisosyal ve dürtüsel davranışla karakterizedir (Falkenbach ve ark., 2007; Hicks ve Patrick, 2006). Özetle subklinik psikopati, yüksek dürtüsellik ve pervasız antisosyal davranış, heyecan arayışı ile birlikte düşük empati ve kaygı ile ilişkilidir (Hare, 1996).

2.8.1.3. Makyavelizm

Makyavelcilik, Niccolo Machiavelli'nin (1469-1527) yazılarına dayanan bir terimdir. The Prince (1961) kitabında, Machiavelli, siyasette ve toplumda iktidarın başarısını ve başarılı bir siyasi hükümdarın ideal niteliklerini ifade etti ve bu nedenle Makyavelizm terimi, duygusuz, manipülatif ve aldatıcı kişilik özelliklerini ifade eder (Kessler ve ark., 2010). Christie ve Geis (1970), Machiavellianism yapısını teorik açıklamayla, ampirik çalışmaları desteklemek ve bunu ölçmek için 1970 yılında bir ölçek sağlamak için ilk kez çalışan araştırmacılarıdır. Bu ilk kitap, Makyavelci kişiliği daha iyi anlamak için çok sayıda başka çalışmaya ilham vermiştir ve şu anda Makyavelci kişiliğin, manipülatif, kendi kendisiyle diğerlerinden daha çok ilgilenen ve aldatma veya sonuçlarla ilgilenmeden kendi menfaati için manipülasyon kullanmaya istekli bir birey olarak temsil edildiği düşünülmektedir (Jakobwitz ve Egan, 2006; LaFontana ve Cillessen, 2002; Christie ve Geis, 1970). Makyavelliler, kişilerarası bağlamda duygusal terimlerle, ilişkilerinde mesafelidir, bu çoğunlukla düşük empati düzeylerine sahip oldukları

için ifade edilir ve aynı zamanda sosyal etkileşimler sırasında duygusal bağıllık eksikliğinin, etkileşimlerinde sömürü üslubuna sahip olmalarına neden olduğu düşünülür.

Makyavelizm Furnham ve ark. (2013) göre, alaycı bir dünya görüşüne sahiptir, ahlaki değerlerle ilgilenmez ve başarıya ulaşmak için kişilerarası manipölasyonun gerekliliğine inanır (Furnham, Richard ve Paulhus, 2013). Makyavelliler, eylemlerinin duygusal sonuçlarıyla ilgilenmek yerine hedeflerine ulaşmak için pratik sonuçları dikkate alarak karar verme eğilimindedirler (Zeigler-Hill ve Vonk, 2015).

Makyavelizm, başkalarının hesaplanmış manipölasyonunun yanı sıra kişilerarası bağlantı eksikliği (Jonason ve Webster, 2012; Rauthmann, 2011a) ve empati eksikliği (Jonason, Lyons, Bethell ve ark, 2013) ile karakterizedir. Makyavelliler tarafından kullanılan yaygın manipölatif ve sömürücü taktikler arasında, aldatma, iltifat, çekici ve duygusal tarafsızlık görölmektedir (Wilson ve ark, 1996; Christie ve Geis, 1970). Makyavellilerin soğuk veya alaycı bir bakış açısına sahip oldukları (Christie ve Gess, 1970) ve yüksek kişisel çıkarları nedeniyle başkalarına karşı kişilerarası ilişkilerde kaygıdan yoksun oldukları belirtilmektedir (Jakobwitz ve Egan, 2006).

Araştırmacılar makyavellilerin, makyavelli olmayanlara göre daha düşük seviyeli empati ve düşük duygusal bağlanma ile kişiler arası ilişkide olduklarını; başarılı ve manipölatif olmakla, daha iyi zihin okumaya (Paal ve Bereczkei, 2007) veya zekaya (O'Boyle ve ark., 2013) sahip olabileceğini tespit etmişlerdir. İlişkideki diğerlerini değerlendirirken ek yeteneklere sahip olmadıklarını destekleyen bir başka bulgu, savunmasız kişileri doğru değerlendiremediklerini, özellikle tüm hedefleri zayıf ve mağduriyete açık olarak algıladıklarını ve çoğunlukla başkalarını depresif bir ruh hali içinde ve düşük seviyede algıladıklarıdır. Benlik saygısı, başkalarını manipüle ederken “nicelikten nitelik” stratejisine sahip olduklarını gösterir (Black, Woodworth ve Porter, 2014).

Dahası, empati ve makyavelizm arasındaki ilişkinin incelenmesinde, Makyavellilerin soğuk empati tarzına sahip oldukları, yani başkalarının duygularını tanımlayabildikleri ancak deneyimleyemedikleri anlamına gelir (McIlwain, 2003), bu da onların farkında oldukları şeklinde yorumlanır davranışlarının başkaları üzerindeki etkisi ve bu nedenle “kurban” seçmek veya daha iyi zihin okuması yapmak yerine soğuk empati yeteneği ile belirli bir şekilde davranabilirler. Bu nedenle, empati düzeyleri gibi bilişsel düzeylere dayalı kişilerarası tarz üzerinde çalışmak yerine, kişilerarası bağlamda bir davranış olarak incelenmeye başlanmıştır. Rauthmann (2011a), karanlık üçlü ile kendini izleme arasındaki ilişkiyi ortaya koymak için, Makyavelciliğin kendini sunuşta koruyucu tarz ile pozitif yönde ilişkili olduğunu bulmuştur (Rauthmann, 2011b). Makyavelliler, sosyal etki taktikleri ile en yüksek korelasyona sahipler ve karanlık üçlünün diğer iki özelliği ile karşılaştırıldığında tüm sosyal etkileme taktikleriyle ilişkilendirilmiştir. Makyavelciler “amaca giden her yol mubahtır” yaklaşımını kullanırlar (Jonason ve Webster, 2012). Ne olursa olsun yaklaşımını destekleyen Makyavelliler, muhtemelen duygusal olarak bir durumdan kopuk kalma yeteneklerinden dolayı (Grams ve Rogers, 1990) ve ve makyavelizmde yüksek kişilerin de başkalarını manipüle etmek için suç indüksiyonu olarak kullandıkları bilinmektedir (Vangelisti ve ark., 1991). Ayrıca erkek makyavellilerin kadınlarla birçok kısa süreli ilişkisi olduğu bulunmuştur (Jonason, Luevano ve Adams, 2012).

Suç davranışı ile ilgili olarak, makyavelliler bireyin sahip olabileceği şeyi elde etmek için hızlı manipülasyon yapabilir, bu nedenle makyavelliler sosyal ve çiftleşme davranışlarında başarılı olarak düşünülebilir (Linton ve Wiener, 2001). Öte yandan, birçok alanda karar vermeyi oldukça etkileyen, bazen işlevsel, dürtüsellik olarak görülen bir başka özellik, makyavelizm için her iki şekilde de kanıtlar göstermiştir. Makyavelliler, makyavelli olmayanlardan daha iyi bir dürtü kontrolüne sahip olmadıkları halde, hızlı manipülasyon kabiliyetleri ile narsistlere ve psikopatlara kıyasla avantaja sahip olabilirler. Makyavelliler, şiddet içeren ve saldırgan

olanlardan ziyade kötü niyet için stratejik ve politik bir yol seçerler yani stratejik davranırlar (Jones, 2013). Özetle makyavelizm, laboratuvar ve gerçek dünya ortamlarında stratejik, soğuk, kendine özgü ve manipülatif davranışla karakterize edilir (Christie ve Geis, 1970).

2.8.2. Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri ve Psikolojik Manipölasyon

(Gaslighting) ile İlgili Çalışmalar

Travma, aile içi şiddet, güvensiz bağlanma stilleri ve yakınlık eksiklikleri gibi erken dönem işlevsel olmayan ilişkilerin, yakın bir partnere yönelik şiddet içeren davranışlar olasılığını artırdığı görölmektedir (Franklin ve Kercher, 2012).

Yapılan çalışmalarda gaslighting ilişkileri genellikle gaslighte'lar tarafından ortakları tarafından sergilenen belirli davranışları düşündükten sonra değerlendirilir. Klinik bir bakış açısından, işlevsiz bir duygusal düzenleme ve düşük düzeyde dürtü kontrolü ile ilişkili olan borderline ve antisosyal kişilik özellikleri, kişinin istismarcı davranışları tanımlama ve bunlara yanıt verme yeteneğini azaltabilir (Daigle ve Teasdale, 2018; Gunderson ve Sabo, 1993; Ménard ve Pincus, 2014).

2.9. Yeniden Mağduriyet (Re-Viktimizasyon)

Yeniden mağduriyet, son on yılda mağduriyet içinde artan ve ilgi gören önemli bir konu olmuştur. Çocukluk döneminde kötü muameleye maruz kalmış kişilerin yetişkinlik dönemlerinde yeniden mağduriyet riskinin yüksek olduğu düşünülebilir. Literatüre bakıldığında, yeniden mağduriyet çalışmalarının genellikle çocukluk çağı cinsel istismarı çerçevesinde üretildiği; ancak diğer kötüye kullanım türleri ile çok fazla çalışmanın olmadığı görölmektedir. Araştırmacılar, çocukluk çağı cinsel istismar mağdurlarının yeniden mağduriyet fenomenini uzun vadeli etkiler olarak deneyimleyebileceğinden bahsetmişlerdir (Russell, 1986). Ayrıca çocukluk çağı cinsel istismarının, özellikle sonraki ilişkilerinde bir kez daha cinsel olarak yeniden mağduriyete katkıda bulunduğuş düşünölmektedir (Finkelhor ve Browne, 1985).

2.9.1. Yeniden Mağduriyet Kavramı ve Tanımı

Clarke ve Llewelyn (1994), yeniden mağduriyeti "ilk kez çocuklukta meydana gelen istismar edici bir ilişki veya davranışın hoş karşılanmayan yeniden deneyimlenmesi" olarak tanımlamıştır. Ayrıca, hayatta kalanların yakın veya uzun vadeli ilişkiler kurduklarında, kendilerini kompulsif olarak bağlayabilecekleri hipotezi öne sürülmüştür çocuklukta itibaren istismarcılarına benzeyen uygun olmayan partnerler ve çocuklukta cinsel istismar öyküsü olan kadınlarda daha fazla cinsel saldırı vakası olduğuna dair bazı kanıtlar vardır (Clarke ve Llewelyn, 1994; Fromuth, 1986; Russell, 1986; Miller, Moeller ve ark., 1978).

Yeniden mağduriyet tanımı çalışmalarda farklı şekillerde karşımıza çıkmasına karşın, çocukluk döneminde cinsel istismara uğramış bireylerin yetişkin mağduriyeti olarak tanımlanmaktadır (Bundrick, 2004). Yeniden mağduriyet “bir suçlu mağduriyetinin hızlı bir şekilde diğerinin peşinden, şans faktörlerinin açıklayabileceğinden çok daha yüksek oranda geçebileceği” gözlemini ifade eder (Skogan, 1999).

2.9.2. Yeniden Mağduriyet Teorileri

Cinsel istismarın tetiklediği psikolojik süreçlerin gelecekteki mağduriyet riskini nasıl artırdığını açıklamak için çeşitli psikoloji modelleri varsayılmıştır. Bununla birlikte, özellikle bu teorilerin çoğu, çocuklukta istismarın mağdur için kısa ve uzun vadeli sonuçlarını, ayrıca bu sonuçlara dayalı olarak yetişkinlikte yeniden suçlama risklerini de açıklamaktadır (Davis ve ark., 2006).

Gold, Sinclair ve Balge'nin (GSB modeli, 1999) cinsel yeniden suçlama modelinde de görüldüğü gibi, mağdurun bilişsel atıfları ve başa çıkması, alkol kullanımı, uyuşturucu kullanımı ve sayısının dolaylı etkileri ile cinsel yeniden suçlama üzerinde doğrudan bir etki sergilemektedir. Bu şekilde, çocukluk çağı istismarı gibi olumsuz yaşam olayları yaşayan kişinin psikolojik sıkıntı ve düşük benlik saygısı yaşama olasılığının daha yüksek olduğunu öne sürmüşlerdir. Mağdur, istismarın, hayatının geri kalanını etkileyecek olan değişmez

özelliklerinden kaynaklandığına inanmaktadır. Olumsuz yaşam olayları mağdurun hatası olarak kabul edilir, asla değişmez, kalıcı olur ve mağdurun hayatı boyunca devam eder. Ayrıca GSB modeli, cinsel istismara uğramış kadınların, içsel, istikrarlı ve küresel olan bu olumsuz inançları kabul ettikleri ve aynı zamanda pasif davranışları da içeren bu olumsuz inançları kabul ettikleri için cinsel istismara uğrama riskinin daha yüksek olduğunu belirtmiştir (Gold, Sinclair ve Balge, 1999).

Yeniden mağduriyetin bir başka açıklaması da öğrenme teorilerine dayanmaktadır. Gelineas (akt. Aberle, 2001), çocukluk çağı istismarının önemli katkısının, yetişkin ilişkilerinde yeniden mağduriyeti de etkileyen kişilerarası ilişkilerdeki bozukluk olduğunu öne sürmüştür.

Özellikle ebeveynler tarafından istismara uğrayan bireyler hakları olmadığına ve istismarın sorumluluğunun kendi suçları olduğuna inanırlar; çünkü insanlar çocuklukta ebeveynleriyle etkileşime girerek nasıl ilişki kuracaklarını öğrenirler. Bu inançlar, kendilikle ilgili olumsuz atıflara ve kaçınmak gibi olumsuz başa çıkma tarzlarına neden olur. Yetişkin ilişkilerinde de zarar görmeye daha açık hale gelebilirler; çünkü eş seçimi gibi kararlar üzerinde hiçbir yetkiye sahip olmadıklarını ve kontrolleri olmadığını kabul ederler; çünkü şiddet ve istismarın ilişki kurma yolları olduğunu öğrenmişlerdir. Öğrenme teorisine gelince, çocukluk çağı istismarından kurtulanlar kendini suçlama duyguları nedeniyle ilişkilerde yoğun güven ve sevgi kazanma ihtiyacı duymaktadır. Bu nedenle yetişkinlikte istismarcı ilişkilerde yer alırlar çünkü beklentileri çarpık bilişsel atıfları ile paraleldir (akt. Aberle, 2001).

Browne ve Finkelhor, erken cinsel istismarın yetişkin ilişkilerinde daha sonraki istismara yansımalarını açıklamak için “travma yaratan” modeli gösterdi. İlk olarak, “travmatik cinselleştirme yoluyla, çocuk cinsel istismarının cinsiyetin sevgi veya dikkatle ilişkilendirilmesine yol açarak rastgele cinsel davranışları veya rastgele cinsel davranışları teşvik ettiği” tespit edilmiştir (Davis ve ark., 2006; Browne ve Finkelhor, 1985). İkinci olarak, mağdurların bireylerin güvenilirliği konusunda zayıf yargılama becerilerine sahip olduklarını

eklediler. Bununla birlikte, çocukluk çağı istismarından kaynaklanan suçluluk nedeniyle başkalarının güvenliğini yeniden tesis etme duyguları geliştirdiler. Ayrıca Browne ve Finkelhor, cinsel istismar mağdurlarının kendi kabul ettikleri “damgalama” sonucunda olumsuz benlik imajı geliştirdiklerini belirtmişlerdir. Damgalama, mağdurların yaşamları boyunca riskli cinsel davranışlarına neden olabilir. Çeşitli şekillerde olduğu gibi, toplum tarafından damgalamaya ilişkin endişeler nedeniyle, erken çocukluk çağı istismarı uzun bir süre boyunca gizlenebilir ve sosyal izolasyona yol açabilir. Başka bir deyişle, aşırı utanç, suçluluk ve farklı olma duygusu, düşük benlik saygısı ve kendini kabul etmede artışa neden olabilir. Aynı zamanda, mağdurun failin suçlanmasını içselleştirmesinden dolayı yeniden mağdur olmasına da katkıda bulunduğunu ileri sürmektedirler.

Son olarak, cinsel istismar mağdurları, istismarın yetişkin ilişkileri boyunca da devam edecek güçsüzlükleri nedeniyle yaşandığını kabul etmişlerdir (Browne ve Finkelhor, 1985). Seligman'ın depresyon için kurduğu öğrenilmiş çaresizlik teorisinde olduğu gibi, cinsel istismar mağdurları güçsüzlüğü kabul ettikleri için kendilerini istenmeyen cinsel eylemlerden alıkoyamazlar. Yeniden mağduriyeti hayatlarının bir parçası olarak kabul ederler (akt. Aberle, 2001).

Young tarafından geliştirilen şema kuramına göre birey, yaşam olayları hakkında, kişinin erken yaşam deneyimlerine dayalı olarak organize edilmiş düşünce ve davranış kalıpları olarak atıflar geliştirir; ve bu şemalarla dünyayı anlamlandırır. Yaşam deneyimleri olumsuz ise, uyumsuz olarak düzenlenmiş şemalar kişinin yaşamı boyunca kullanılacaktır. Uyumsuz şemaların kullanılması sonucunda birey, duygularını bloke edebilir, kaçınmayı ve kendini izole etmeyi tercih eder. Uyumsuz şemalar, istismar gibi travmalarla da ilişkili olabilir. Bu şekilde, istismar mağduru güvensizlik ve istismar hakkında şemalar geliştirebilir; başkalarının ona zarar vermesini, kötüye kullanmasını, aşağılamasını, aldatmasını, manipüle etmesini ve ondan yararlanmasını beklerler. Genel olarak bu inançlar, zararın kasıtlı olduğunu ve haksız ve aşırı

ihmalden kaynaklandığını içerir. Taciz mağdurları, ilişkiyi, yakın ilişkilerin her zaman aldatılmak ve manipüle edilmekle sonuçlandığını öne süren bir mercekten yorumlarlar. Ayrıca cezalandırma şemasını da geliştirirler; hata yapanlar cezalandırılmalı ve affedilmemelidir. İstismara uğramış mağdurlar, erken yaşta yaşanan istismar deneyimlerinin kendilerinin hatası olduğuna inananlar, kendilerini daha önceki olaydan sorumlu hissettikleri için daha fazla mağduriyet olan durumlara sokabilirler (Young, 2009).

Yeniden yapılanmayı açıklayan bilişsel ve bilişsel-davranışçı modellerin yanı sıra, klasik psikodinamik ve nesne ilişkileri teorileri, yeniden yapılanma için başka açıklamalar sunar. Başlangıç olarak, kötü psikolojik işlevler ve ilişki kalitesi göz önünde bulundurularak, çocukluk çağı cinsel istismar mağdurlarının olumsuz etkilenen gelişim sürecine dayalı olarak yeniden mağduriyet tartışılmaktadır. Yeniden mağduriyet, çocukluktaki cinsel istismarı olası bir öncül ve yine mağduriyet için risk faktörü olarak ele alır (Bundrick, 2004).

Melanie Klein'ın nesne ilişkileri kuramında (akt. Mitchell ve Black, 2012), gelişmekte olan çocuğun dünyayı “nesnelerle” ilişkilere ve onlar hakkındaki sevgi ve nefret dolu fantezilere dayanarak yorumladığından bahsedilmiştir. Klein'a göre, çocuğun dünyasının ikiye ayrılmasının nedeni budur: koruyucu ve onarıcı olan iyi meme sevgisi (iyi iç kısım) ve ölümcül yıkıcılığı gösteren kötü memenin nefreti (kötü iç kısım). İyi memenin (nesne) kötü memeden (nesneden) ayrılması gerekiyordu. Nesne ile olan ilişkiyi daha güvenli bir yer olarak algılar. Kötü nesne temsilleri, fiziksel ve psikolojik ihtiyaçların gecikmesi sonucu atanabilir. Böylelikle erken çocukluk deneyimleri çocuğun dünya hakkındaki algısını şekillendirmekte ve ihtiyaçlarının bebekken karşılanıp karşılanmadığına bağlı olarak sonraki ilişkilerini etkilemektedir.

Chewning-Korpach'a göre (akt. Aberle, 2001), suçlanan bireyler, istismarlarının bilinçsiz bir şekilde tekrarlanmasına katkıda bulunur. Ek olarak, çocukluk çağı istismarından kurtulanların bir kez daha mağdur olmak için bilinçsizce yüksek riskli durumlara dahil olma olasılıklarının

daha yüksek olduğunu belirtti. Bu bağlamda Davies ve Frawley (1994), Freud'un kendisinin tanımladığı “tekrar zorunluluğu/ repetition compulsion” terimine, bireyin baskı nedeniyle hatırlanamayacak bir şekilde hareket ettiğini, neden böyle davrandığına dair hiçbir fikre sahip olmadan açıklığa kavuşturmuşlardır. bunu ve defalarca tekrar ediyor. Özellikle birey, çocukluk çağı istismarı gibi travmatik olayı bir şekilde yaşam kalıpları olarak yeniden yaşar (Davies ve Frawley, 1994).

Nesne ilişkisi teorileri, yeniden yapılanma olgusunu daha ayrıntılı olarak açıklar. Fairbairn'in gösterdiği gibi (Davies ve Frawley, 1994) çocuğun psikolojik gelişimi bakıcılar ile temaslara dayanmaktadır. İstismara uğramış çocuklarla ilgili varsayımlarına göre, aralarındaki ilişki çocuk için istismar edici olabilir. Kötü bir nesneyle ilişki sadece istismara uğramış veya ihmal edilmiş çocuk için acı verici değil, aynı zamanda utanç vericidir. Çünkü ebeveynler istismarcı veya ihmalkâr ise çocuklar, erken nesne ilişkilerinde şekillenen özdeşleşimlere dayanarak kendilerini kötü olarak kabul etmektedirler. İstismara uğrayan ve ihmal edilen çocuklar kötü ebeveynlerini reddedemezler, bu nedenle kötülüğü içselleştirirler. Sonuçta, çocuğun kötü olduğu yerde ebeveyn iyidir ve kötü muameleye maruz kalmış bir çocuğun çarpıtılmış nesne temsillerine göre istismarın gerçekleşmesinin nedeni budur.

Fairbairn'in açıklamalarına paralel olarak Carey (1997), bir çocuk bir ebeveyn tarafından istismar edilirse, ne olursa olsun, çocuğun hayatta kalmak için ebeveyne ihtiyacı vardır ve ebeveynle olan bağı sürdürmeye çalışacağını belirtmiştir (Carey, 1997). Basitçe, çocuk bağlanma figürü tarafından istismar edilse bile, istismarcı ebeveynle olan bağı koruyacaktır çünkü dışarıdan daha güvenli olduğuna inanılmaktadır. Benzer şekilde Kernberg (akt. Corsini ve Wedding, 2008), ebeveyn ile kendisi arasındaki bağı korumak için çocuğun önce ebeveyni iyi ve kötü olarak ikiye ayırdığını gösterdi; besleyici kadar iyi ve cezalandırıcı ve yutucu kadar kötü. Sonuç olarak, çocuk ebeveynin kötü yanını içselleştirir ve kötü-ben olarak kendini temsil etmesine neden olur. Ebeveyn tarafından taciz edilen bu "kötü ben" dir. Aksi takdirde, çocuk

"iyi" olduğunda "iyi ebeveyn" oradadır. Bu çarpık gerçekliğe bölme denir, çünkü istismarcı ebeveyn iyi olduğunda, kötü olan çocuğun kendisidir. Ek olarak, istismara uğrayan çocuğun suçlanması gerektiği varsayımı vardır. İstismara uğrayan çocuk, ebeveyn-çocuk ilişkisi sonucunda gelişen benlik duygusunu koruyabilen ilişkileri yetişkinlikte geliştirir. Başka bir deyişle, istismar mağduru yeni yetişkin ilişkilerinde mağdur edilen ilişkilerde yeniden mağduriyete neden olacak benzer koşulları arar (Carey, 1997).

Benzer şekilde Celani (1999), çocukluk çağı istismarından kurtulanların yetişkinlikte darp kurbanı olabileceğini belirtmiştir (Celani, 1999). Çocuğun kendisini istismarcı ebeveyninden korumak için bölme savunma mekanizmasını kullandığı ve bunları güvenli olarak kabul ettiği fikrini açıkladı. İstismara uğramış çocuk kötülüğü içselleştirdi çünkü ebeveynin olumsuz temsilleri çocuğun ihtiyaç duyduğu güvenlik duygusuna zarar veriyor. Ayrıca mağdur çocuk, terk edilme korkusu ve ilişkiyi kaybetme korkusu nedeniyle faile olan öfkesini ve öfkesini gizler (akt. Aberle, 2001). Bu nedenle, yetişkin ilişkilerinde istismarcı bir partner anlamına gelen yeni bir nesne ve benzer mağduriyet kalıplarına sahip olan ve yeniden suçlama sonrasında öfkesini daha güvenli ifade edebilen bir ilişki bulmaya çalışır.

İstismara uğrayan ve ihmal edilen çocuklar, ebeveynleri tarafından gönderilen iletişim formlarına ebeveynlerini eklediler. Bu formlar bağlanma kalıpları haline gelir ve yaşamları boyunca başkalarına bağlanır. Diğer bir deyişle, ilişkilerin temelleri erken çocukluk döneminde içselleştirilir ve yetişkin ilişkilerine doğru taşınır. Taciz içeren ilişkiler söz konusu olduğunda, birey şiddet desenli ilişkiler kurmaya çalışır (akt. Mitchell ve Black, 2012).

2.9.3. Çocukluk Çağı Ökseleyici Yaşantıların Yeniden Mağduriyete Yönelik

Çalışmalar

Yapılan çalışmalarda, çocukluk çağı ökseleyici yaşantıları olan bireylerin ilerleyen yaşamlarında yeniden mağdur olma risklerinin arttığı da saptanmıştır (Cotter ve ark., 2016).

Meta-analiz çalışmasına göre; yapılan çalışmalarda çocukluk dönemi cinsel istismara maruz kalan kişilerin yetişkinlik döneminde cinsel yeniden mağduriyetin ortalama prevalansı %47.9 (%95 güven aralıkları [43.6, %52.3]) olarak bulunmuştur (Walker ve ark., 2017).

3. Gereç ve Yöntem

3.1. Araştırmanın Örnekleme

Araştırmanın evreni 18-65 yaş arasındaki bireylerdir. Araştırmanın örnekleme yaşları 18-65 arasında değişen 720 kadın ve 283 erkek olmak üzere toplam 1003 katılımcıdan oluşmaktadır. Araştırmanın örnekleme basit rastgele ve kartopu örnekleme yöntemi ile oluşturulmuştur. Kartopu örnekleme yöntemi herhangi bir şekilde evrendeki birimlerden biriyle bağlantı kurma ve bağlantı kurulan kişinin yardımıyla diğer birimlere ve sırayla diğer birimlerle temas kurma yöntemidir. Böylece örneklemin kartopu etkisiyle, zincirleme olarak büyütülmesi sağlanır (Gürbüz, 2018). Basit rastgele örnekleme yönteminde sosyodemografik özellikleri bakımından kümeleşme göstermeyen homojen bir evren söz konusudur ve evrede bulunan her birimin örnek olarak seçilme şansı birbirine eşittir (Tezcan, 2017). Çalışmada rastgele ve kartopu örnekleme yöntemi ile hem çevrimiçi hem de basılı formlar aracılığı ile veri toplanmıştır. Çevrimiçi toplanan veri sayısı 500, basılı formlar aracılığı ile toplanan veri sayısı 503'tür. Araştırmaya katılan kadın katılımcıların yaş ortalaması 31.42 (ss=9.921), erkeklerin yaş ortalaması 34.05 (ss=11.219) olup, örneklemin tamamının yaş ortalaması 32.16 (ss=10.366) olarak hesaplanmıştır.

3.2. Veri Toplama Araçları

3.2.1. Aydınlatılmış Onam Formu

Çalışmaya katılan kişilere araştırmayı tanıtan ve burada elde edilen bilgilerin kullanma amacının açıklandığı bir bilgilendirme formu araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Onam formunda araştırmayı yapan üniversite, enstitü, araştırmanın danışmanı, araştırmacı tanıtılmış ve iletişim bilgileri paylaşılmıştır. Gönüllük esasına göre araştırmaya katılan kişilerin kabul etme seçeneğini işaretleyerek araştırmaya katılım için rızaları alınmıştır (Ek-1).

3.2.2. Demografik Bilgi Formu

Çalışmadaki katılımcıların demografik-kişisel bilgilerini elde etmek amacıyla oluşturulmuş, araştırmacı tarafından hazırlanan 20 maddelik bir ankettir. Örneklemi oluşturan katılımcılarla ilgili olarak, yaş, cinsiyet, ekonomik durum, eğitim durumu, medeni durum gibi bilgilere ulaşılması planlanarak hazırlanmıştır (Ek-2).

3.2.3. Özel Hayata ve Olumsuz Yaşam Deneyimlerine Yönelik Bilgi Formu

Bu form araştırmacı tarafından hazırlanmış olup, katılımcıların büyüme süreçleri, psikiyatri öyküleri, alkol-madde kullanım öyküleri, korunmasız ve riskli cinsel yaşam öyküleri, intihar girişimi öyküleri, kendini yaralama öyküleri, travmatik yaşantı öyküleri, mağduriyet öyküleri hakkında detaylı sorular sorulmuştur. Toplam 26 maddelik bir ankettir (Ek-3).

3.2.4. Çocukluk Örselenme Yaşantıları Ölçeği (ÇÖYÖ)

D. P. Bernstein ve arkadaşları (1994) tarafından geliştirilmiş, Aslan ve Alpaslan (1999) tarafından Türkçe'ye uyarlanmış, çocukluk çağındaki örselenme yaşantılarını geriye dönük olarak taramaya yönelik sorulardan oluşan, 40 maddelik, 5'li likert tipte bir ölçektir (Ek-4).

Aslan ve Alpaslan (1999) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada, fiziksel istismar, duygusal istismar ve ihmal, cinsel istismar olmak üzere üç alt boyutu belirlenmiştir. Ölçekte yer alan soruların yanıt seçenekleri hiçbir zaman (1), nadiren (2), bazen (3), sıklıkla (4) ve çok sık (5) şeklinde yer almıştır. Ölçekten alınabilen en düşük puan 40; en yüksek puan 200'dür. Alınan puanın yüksek olması çocukluk çağı örselenme yaşantılarının daha fazla yaşandığını göstermektedir. Ölçeğin alt boyutlarına ait soru maddeleri ve ters puanlanan soru maddeleri aşağıda yer almaktadır.

Fiziksel İstismar: 1, 2, 3, 5, 6, 9, 14, 16, 18, 21, 23, 24, 25, 27, 30, 33

Duygusal İstismar ve İhmal: 4, 7, 8, 10, 11, 12, 13, 15, 19, 20, 22, 26, 28, 32, 35, 36, 37, 38, 40

Cinsel İstismar: 17, 29, 31, 34, 39

Ters Puanlanan Maddeler: 4, 7, 8, 10, 12, 13, 15, 19, 22, 23, 26, 28, 32, 35, 38, 40

Ölçeğin, geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları üniversite öğrencileri üzerinde yapılmıştır. Ölçeğin geçerlik çalışması için, Yapı Geçerliği ve Faktör Analizi yapılmıştır. Ölçeğin fiziksel istismarı, duygusal istismarı-ihmal ve cinsel istismarı yansıtan bir faktör yapısına sahip olduğunu tespit edilmiştir.

Ölçeğin, güvenilirlik çalışması Cronbach Alfa yapılmıştır. Ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı 0.96'dır. Alt ölçeklerin Cronbach Alfa kat sayısı, fiziksel istismar için 0.94, duygusal istismar ve ihmal için 0.95 ve cinsel istismar için 0.94 olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgular ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğunu göstermektedir (Aslan, Halime, Nazan & Alparslan, (1999).

Araştırmanın örneklemini için Çocukluk Örselenme Yaşantıları Ölçeğinin iç tutarlılık katsayıları toplam puan için $\alpha=.944$, fiziksel istismar alt boyutu için $\alpha=.888$, duygusal istismar ve ihmal alt boyutu için $\alpha=.936$ ve cinsel istismar alt boyutu için $\alpha=.799$ olarak hesaplanmıştır.

3.2.5. Karanlık Üçlü Kişilik Ölçeği (KÜÖ)

Jones ve Paulhus (2014) tarafından geliştirilmiş, Türkçeye standardize edilmesi ve geçerlilik güvenilirlik çalışması Özsoy ve arkadaşları (2017) tarafından yapılmıştır. Toplamda 27 maddeden oluşan ölçek 5'li likert tipi olup, makyavelizm, narsisizm ve psikopati alt boyutlarından oluşmakta; her bir alt boyut dokuz madde ile ölçülmektedir. Ölçekte yer alan soruların yanıt seçenekleri kesinlikle katılmıyorum (1), katılmıyorum (2), kararsızım (3), katılıyorum (4), kesinlikle katılıyorum (5) şeklinde yer almıştır (Ek-5). Araştırmacılar ölçeğin Türkçe versiyonun geçerli ve güvenilir olduğu sonucuna varmıştır. Ölçeğin alt boyutlarına ait soru maddeleri aşağıda yer almaktadır.

Makyavelizm: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9

Narsisizm: 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17,18

Psikopati: 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27

Ters Puanlanan Maddeler: 11, 15, 17, 20, 25

Araştırmanın örneklemini için Karanlık Üçlü Kişilik Ölçeği iç tutarlılık katsayıları toplam puan için $\alpha=.781$, Makyavelizm alt boyutu için $\alpha=.769$, Narsisizm alt boyutu için $\alpha=.619$ ve psikopati alt boyutu için $\alpha=.582$ olarak hesaplanmıştır.

3.2.6. Anne-Babaya Bağlanma Ölçeği (ABBÖ)

Parker, Tupling ve Brown (1979) tarafından geliştirilmiş, Kapçı ve Küçüker (2006) tarafından Türkçe'ye uyarlanmış, Bowlby'nin bağlanma kuramını temel alarak geliştirilen, bireyin algısı açısından ana babasıyla kurulan ilişki örüntüsünü geriye dönük olarak taramaya yönelik anne ve baba formundan oluşan ve katılımcıların anne ile babalarını ayrı ayrı değerlendirdiği, 25 maddelik 4'lü likert tipi bir ölçektir (Ek-6).

Kapçı ve Küçüker (2006) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada, ilgi ve kontrol/aşırı koruma olmak üzere iki alt boyutu belirlenmiştir.

Ölçekte yer alan soruların yanıt seçenekleri tamamen böyleydi (3), kısmen böyleydi (2), pek böyle değildi (1) ve hiç böyle değildi (0) şeklinde yer almıştır. Ölçeğin ilgi alt boyutundan en düşük puan 0; en yüksek puan 36'dır. Alınan puanın yüksek olması bakım veren, sıcak ve kabullenici anne-babayı temsil ederken, düşük puan olması ise, soğuk ve reddedici anne-babayı temsil etmektedir. Ölçeğin kontrol/aşırı koruma alt boyutundan en düşük puan 0; en yüksek puan 39'dur. Alınan puanın yüksek olması özerkliğe izin vermeyen kontrolcü anne-babayı temsil ederken; düşük puanlar özerkliğe izin veren anne-babayı temsil etmektedir. Ölçeğin alt boyutlarına ait soru maddeleri ve ters puanlanan soru maddeleri aşağıda yer almaktadır.

İlgi: 2, 3, 4, 7, 14, 15, 16, 18, 21, 22, 24, 25

İlgi Alt Boyutunda Ters Puanlanan Maddeler: 2, 3, 4, 7, 14, 15, 16, 18, 21, 22, 24, 25

Kontrol/Aşırı Koruma: 1, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 17, 19, 20, 23

Kontrol/Aşırı Koruma Alt Boyutunda Ters Puanlanan Maddeler: 8, 9, 10, 13, 19, 20, 23

Ölçeğin, geçerlik ve güvenirlik çalışmaları üniversite öğrencileri üzerinde yapılmıştır. Ölçeğin ölçüt geçerliğini belirlemek için ana baba bağlanma ölçeği ile aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutum ölçeği ve ana baba tutum ölçeği arasındaki korelasyonlara bakılmıştır. Genel olarak korelasyonların anlamlı ve beklendik yönde olduğu görülmüştür.

Ölçeğin, güvenirlik çalışması iç tutarlılık, iki yar ve test tekrar test istatistikleriyle yapılmıştır. Ölçeğin güvenirliği tüm ölçek için anne formunda 0,90; baba formunda 0,89 olarak bulunmuştur. Test- tekrar test güvenirliği için anne ilgi alt boyutu için 0,91; baba ilgi alt boyutu için 0,90; anne kontrol/aşırı koruma alt boyutu için 0,64; baba kontrol/aşırı koruma alt boyutu için 0,78 olarak bulunmuştur. Bu bulgular ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğunu göstermektedir (Kapçı ve Küçüker, 2006).

Araştırmanın örneklemi için Anne-Babaya Bağlanma Ölçeği iç tutarlılık katsayıları annenin ilgisi alt boyutu için $\alpha=.546$, annenin kontrolü/aşırı koruması alt boyutu için $\alpha=.780$, babanın ilgisi alt boyutu için $\alpha=.515$ ve babanın kontrolü/aşırı koruması için $\alpha=.763$ olarak hesaplanmıştır.

3.2.7. Aile İşleyiş Biçimi Ölçeği (AİBÖ)

Deal, Trivette ve Dunst (1988) tarafından geliştirilmiş, Tiftik ve Gökler (2010) tarafından Türkçe'ye uyarlanmış, ailelerin güçlü yanlarını ve becerileri, yetenekleri, kaynaklarını vb. değerlendirmek amacıyla geliştirilmiş olan, 26 maddelik, 5'li likert tipi bir ölçektir (Ek-7).

Tiftik ve Gökler (2010) tarafından yapılan çalışmada, aile içi etkileşimsel örüntüler ve aile değerleri, aile bağlılığı, aile içi başa çıkma stratejileri olmak üzere üç alt boyutu belirlenmiştir. Ölçekte yer alan soruların yanıt seçenekleri benim aileme hiç uymuyor (1), benim aileme çok az uyuyor (2), benim aile biraz uyuyor (3), benim aileme oldukça uyuyor (4) ve benim aileme tamamen uyuyor (5) şeklinde yer almıştır. Ölçeğin alt boyutlarına ait soru maddeleri aşağıda yer almaktadır.

Aile İçi Etkileşimsel Örüntüler ve Aile Değerleri: 1, 2, 4, 5, 6, 8, 9, 13, 15, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26

Aile Bağlılığı: 12, 16, 18, 19

Aile İçi Başa Çıkma Stratejileri: 3, 10, 11, 17

Yapılan ilk güvenirlik analizi sonucunda Cronbach Alpha değeri .94 olarak bulunmuştur. Ölçeğin iç tutarlığını düşürdüğü saptanan 7. madde ve communality değeri .30'un altında olan 14. madde dışarıda bırakılmıştır. Geri kalan 24 maddenin Cronbach Alpha değeri .95 olarak bulunmuştur. Mevcut çalışma için, her alt ölçeğin iç tutarlılığı tatmin edici bulunmuştur. Aile içi etkileşimsel örüntüler ve aile değerleri faktörün iç tutarlılık katsayısı .94'tür. Aile bağlılığı faktörünün iç tutarlılık katsayısı .77'dir. Aile içi başa çıkma stratejileri faktörünün iç tutarlılık katsayısı .78'dir.

Araştırmanın örneklemini için Aile İşleyiş Biçimi Ölçeği iç tutarlılık katsayıları toplam puan için $\alpha=.969$, aile içi etkileşimsel örüntüler ve aile değerleri alt boyutu için $\alpha=.961$, aile bağlılığı alt boyutu için $\alpha=.901$, aile içi başa çıkma stratejiler için $\alpha=.874$ olarak hesaplanmıştır.

3.2.8. Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği-Çocuk Formu (KAET-Ç)

Perris ve arkadaşları tarafından 1980 yılında 81 maddeden oluşan ölçek, 1999 yılında Arrindell tarafından 23 maddeye düşürülmüş ve Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği-Çocuk Formu (KAET-Ç) adını almıştır. KAET-Ç'nin Türkçe formunun psikometrik özellikleri Dirik ve arkadaşları (2004) tarafından öğrenci örneklemiyle yapılan pilot çalışmada incelenmiş ve Türkçe formunun da güvenilir ve geçerli olduğu ile ilgili ilk veriler elde edilmiştir.

Yetişkinlere çocukluk dönemlerinde anne-babalarının kendilerine olan davranışlarını, hem anne hem de babayı ayrı ayrı değerlendirebilmeleri için geliştirilmiş olan, 23 maddelik, 4'lü likert tipi bir ölçektir (Ek-8).

Ölçekte 7 madde duygusal sıcaklık, 9 madde aşırı koruyuculuk ve 7 madde de reddedicilik boyutları olmak üzere toplam üç alt boyut belirlenmiştir. Alt boyutlardan duygusal sıcaklık, anne babanın kabul edici, destekleyici ve değer veren tutumlarını ifade eden, aşırı koruyuculuk, çocuklarının güvende olması konusunda aşırı endişeli ailelerin tutumunu gösteren, reddedicilik ise çocuklarına karşı eleştirici ve yargılayıcı bir tavır takınan ailelerin davranışlarına karşılık gelen maddeleri içeren boyutlardır. Ölçekte yer alan soruların yanıt seçenekleri hayır, hiçbir zaman (1), evet, arada sırada (2), evet, sık sık (3) ve evet, çoğu zaman/her zaman (4) şeklinde yer almıştır. Ölçeğin alt boyutlarına ait soru maddeleri ve ters puanlanan soru maddeleri aşağıda yer almaktadır.

Duygusal Sıcaklık: 2, 6, 9, 12, 14, 19, 23

Aşırı Koruyuculuk: 3, 5, 8, 10, 11, 17, 18, 20, 22

Reddedicilik: 1, 4, 7, 13, 15, 16 21

Ters Puanlanan Madde: 17

Pilot çalışmada Cronbach alfa değerleri anne duygusal sıcak, anne aşırı koruyucu ve anne reddedici tutumlar için sırasıyla 0,65, 0,71, ve 0,68'dir. Algılanan baba tutumları için iç tutarlılık değerleri baba duygusal sıcak, baba aşırı koruyucu ve baba reddedici tutumlar için sırasıyla 0,73, 0,72, ve 0,50'dir. KAET-Ç'nin alt ölçeklerinin iç tutarlılığını değerlendirmek için Cronbach alfa değerleri incelenmiştir. İç tutarlılık değerleri baba duygusal sıcaklık, aşırı koruyuculuk ve reddedicilik için sırasıyla 0,79, 0,73, ve 0,71'dir. Algılanan anne tutumları için iç tutarlılık katsayıları ise duygusal sıcaklık, aşırı koruyuculuk ve reddedicilik için sırasıyla 0,75, 0,72, ve 0,64'tür.

Araştırmanın örneklemini için Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği-Çocuk Formu iç tutarlılık katsayıları anne toplam puan için $\alpha=.757$, anne duygusal sıcaklık alt boyutu için $\alpha=.870$, anne aşırı koruyuculuk alt boyutu için $\alpha=.814$, anne reddedicilik alt boyutu için

$cr\alpha=.820$; baba toplam puan için $cr\alpha=.785$, baba duygusal sıcaklık alt boyutu için $cr\alpha=.879$, baba aşırı koruyuculuk alt boyutu için $cr\alpha=.830$, baba reddedicilik alt boyutu için $cr\alpha=.849$ olarak hesaplanmıştır.

3.2.9. Adapte Edilmiş Çatışma Çözme Ölçeği (AEÇÇÖ)

Straus (1979) tarafından çocukların şiddete tanık olma durumlarını değerlendirmek amacıyla ilk kez 1971 yılında geliştirilen, 1979 yılında geçerlik-güvenirlilik ve faktör yapısı çalışmaları yapılan ölçek Baldry (2003) yılında 9-17 yaşları arasında ebeveynler arasında şiddete tanık olma halini değerlendirmek amacıyla İtalyan gençler arasında yaptığı çalışma ile son haline getirilen 10 maddelik, 5li likert tipi bir ölçektir (Ek-9).

Ölçekte anneden babaya ve babadan anneye olmak üzere 2 boyutu olmakta soruların yanıt seçenekleri hiçbir zaman (1), hemen hemen hiçbir zaman (2), bazen (3), sık sık (4) ve her zaman (5) şeklinde yer almıştır. Ölçeğin alt boyutlarına ait soru maddeleri aşağıda yer almaktadır.

Babadan Anneye: 1, 2, 3, 4, 5

Anneden Babaya: 6, 7, 8, 9, 10

Ölçeğin Türkçe uyarlaması için Cronbach alfa değerleri babadan anneye yönelik formu için .89, anneden babaya yönelik formu için .88 olarak bulunmuştur (Sarıot, 2011).

Araştırmanın örneklemi için Adapte Edilmiş Çatışma Çözme Ölçeği iç tutarlılık katsayıları toplam puan için $cr\alpha=.900$, babadan anneye alt boyutu için $cr\alpha=.915$, anneden babaya alt boyutu için $cr\alpha=.848$ olarak hesaplanmıştır.

3.2.10. İnsan İlişkilerinde Manipülasyon Ölçeği (İİMÖ)

Yılmaz (2018) tarafından geliştirilmiş, geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılan duygusal manipülasyonu değerlendirmek amacıyla geliştirilmiş olan, 39 maddelik, 5'li likert tipi bir ölçektir (Ek-10).

Yılmaz (2018) tarafından yapılan çalışmada, saldırgan manipölasyon, duygusal manipölasyon, kurban seçimi, kendini gizleme ve stratejiler olmak üzere beş alt boyutu belirlenmiştir. Ölçekte yer alan soruların yanıt seçenekleri bana tamamen benziyor (1), bana biraz benziyor (2), emin değilim (3), bana benzemiyor (4), bana hiç benzemiyor (5) şeklinde yer almıştır. Ölçekten alınabilen en düşük puan 39; en yüksek puan 195'dir. Ölçeğin alt boyutlarına ait soru maddeleri ve ters puanlanan soru maddeleri aşağıda yer almaktadır.

Saldırgan Manipölasyon: 1, 9, 10, 15, 27

Duygusal Manipölasyon: 2, 17, 20, 22, 23, 24, 30, 33, 35, 36

Kurban Seçimi: 6, 7, 8, 12, 19, 31

Kendini Gizleme: 3, 4, 5, 14, 16, 21, 28, 32, 34

Strateji: 13, 15, 18, 25, 26, 29, 37, 38, 39

Yapılan iç tutarlılık analiz sonuçları; saldırgan manipölasyon boyutu için Crombach (α)=.953; duygusal manipölasyon boyutu için Crombach (α)=.917; kurban seçimi boyutu için Crombach (α)=.940; kendini gizleme boyutu için Crombach (α)=.927; strateji kullanma boyutu için Crombach (α)=.919; ölçek geneli için ise Crombach (α)=.892 olduğu bulunmuştur. Yılmaz (2018) tarafından yapılan ölçeğin iç tutarlılığının ve iki yarı test güvenirliliğinin yüksek olduğu gösterilmiştir (Yılmaz, 2018).

Araştırmanın örneklemi için İnsan İlişkilerinde Manipölasyon Ölçeği iç tutarlılık katsayıları toplam puan için α =.955, saldırgan manipölasyon alt boyutu için α =.768, duygusal manipölasyon alt boyutu için α =.898, kurban seçimi alt boyutu için α =.736, kendini gizleme alt boyutu için α =.824, strateji alt boyutu için α =.887 olarak hesaplanmıştır.

3.3. Veri Toplama İşlemi

Araştırmanın verileri hem çevrim içi ortamda hem de basılı formlar aracılığıyla toplanmıştır. Araştırmanın verilerinin basılı formları katılımcılara sözlü olarak bilgi verildikten sonra

Aydınlatılmış Onam formu ve ölçek bataryası katılımcılara sunulmuştur. Araştırmanın verilerinin çevrim içi formları sosyal platformlar aracılığı ile toplanmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen veriler SPSS v.21 ile istatistik analize tabi tutulmuştur.

3.4.1. Normallik Varsayımının Test Edilmesi

İstatistiksel analizlere geçilmeden önce katılımcıların ölçeklerden aldıkları puanların normallik varsayımını karşılayıp karşılamadığı Kolmogorov-Smirnov testiyle ve puanların çan eğrisindeki çarpıklık (Skewness) ve basıklık (Kurtosis) değerlerinin George ve Mallery (2010) tarafından belirlenen ± 2 değerleri arasında olup olmadığı incelenerek değerlendirilmiştir.

Normal dağılım gösteren puanlar için parametrik testler (Pearson korelasyon analizi, regresyon analizleri, aracı ve düzenleyici değişken analizleri, bağımsız örneklem t testi ve varyans analizleri) kullanılırken, normal dağılım göstermeyen puanlar için parametrik olmayan testler (Spearman korelasyon analizi, bağımsız örneklem Mann Whitney U testi, Kruskal Wallis H testi) kullanılır.

George ve Mallery (2010) psikometrik testlerde normallik varsayımının karşılanması için çarpıklık ve basıklık değerlerinin ± 2 aralığında olmasının yeterli olacağını bildirmişlerdir.

Aşağıda her ölçek için farklı tablolarda (Tablo III. I. - Tablo III. VII) örneklemin tamamı için ölçeklerden alınan ortalama puanlar, standart sapmalar, minimum maksimum puan aralıkları ve normallik testleri (Kolmogorov-Smirnov ve Skewness-Kurtosis) sonuçları verilmiştir.

Tablo III. I. Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Ölçeği İçin Normallik Testi Bulguları

	N	Puan Aralığı	ORT	SS	Skewness	Kurtosis	K-S's p
ÇÖYÖ	1003	40-176	66.12	22.573	1.216	1.244	.000
ÇÖYO-Fİ	1003	16-80	24.18	8.728	2.145*	6.214*	.000
ÇÖYÖ-Dİ	1003	19-87	36.00	15.112	1.033	.372	.000
ÇÖYÖ-Cİ	1003	5-25	5.93	2.287	3.667*	16.428*	.000

*Skewness-Kurtosis ± 2 normal dağılım yok (George ve Mallery, 2010) ** $p > .05$ Kolmogorov-Smirnov normal dağılım

Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Ölçeği için normallik testlerinin sonuçları incelendiğinde Komogorov-Smirnov için normallik varsayımının karşılanmadığı bulunmuştur. Diğer yandan çarpıklık ve basıklık değerlerinin ± 2 aralığında olup olmadığı değerlendirildiğinde ölçekten alınan toplam puanların ve duygusal istismar ve ihmal puanlarının normal dağılım gösterdiği ancak fiziksel istismar ve cinsel istismar puanlarının normal dağılım sergilemediği bulunmuştur. Dolayısıyla Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Ölçeğinin Fiziksel İstismar ve Cinsel İstismar alt ölçekleri Pearson korelasyon analizi, regresyon analizleri ve bu analizlere bağlı olarak yapılan aracı ya da düzenleyici değişken analizi modellerine sokulmamıştır. Bu alt boyutlar için gruplararası karşılaştırmalarda Mann Whitney U testi ve Kruskal Wallis Testi yürütülmüştür. Korelasyon analizlerinde ise Spearman korelasyon analiz kullanılmıştır. Ölçeğin toplam puanı ve duygusal istismar ve ihmal puanları normal dağılım sergilediğinden bu alt boyutlar için parametrik testler kullanılmıştır.

Tablo III. II. Karanlık Üçlü Kişilik Ölçeği İçin Normallik Testi Bulguları

	N	Puan Aralığı	ORT	SS	Skewness	Kurtosis	K-S's p
KÜÖ	1003	33-118	69.31	12.392	.324	.060	.000
KÜÖ-M	1003	9-45	24.67	6.628	.137	-.020	.001
KÜÖ-N	1003	9-45	26.08	5.216	.163	.324	.000
KÜÖ-P	1003	9-44	18.55	4.985	.702	.956	.000

*Skewness-Kurtosis ± 2 normal dağılım yok (George ve Mallery, 2010) ** $p > .05$ Kolmogorov-Smirnov normal dağılım

Karanlık Üçlü Kişilik Ölçeği için normallik testlerinin sonuçları incelendiğinde Komogorov-Smirnov için normallik varsayımının karşılanmadığı bulunmuştur. Diğer yandan çarpıklık ve basıklık değerlerinin ± 2 aralığında olup olmadığı değerlendirildiğinde ölçekten alınan toplam puan ve alt ölçeklerden alınan puanların normallik varsayımını karşıladığı tespit edilmiştir. Bu nedenle bu ölçekle yapılan analizler parametrik testler kullanılarak yürütülmüştür.

Tablo III. III. Anne-Babaya Bağlanma Ölçeği İçin Normallik Testi Bulguları

	N	Puan Aralığı	ORT	SS	Skewness	Kurtosis	K-S's p
ABBÖ-İA	1003	0-32	19.29	4.581	-.395	1.848	.000
ABBÖ-KA	1003	1-39	26.16	6.625	-.389	-.070	.000
ABBÖ-İB	1003	0-36	18.66	4.918	-.285	1.622	.000
ABBÖ-KB	1003	0-39	25.70	7.027	-.309	-.373	.000

*Skewness-Kurtosis ± 2 normal dağılım yok (George ve Mallery, 2010) ** $p > .05$ Kolmogorov-Smirnov normal dağılım

Anne-Babaya Bağlanma Ölçeği için normallik testlerinin sonuçları incelendiğinde Komogorov-Smirnov için normallik varsayımının karşılanmadığı bulunmuştur. Diğer yandan çarpıklık ve basıklık değerlerinin ± 2 aralığında olup olmadığı değerlendirildiğinde ölçekten alınan puanların normallik varsayımını karşıladığı tespit edilmiştir. Bu nedenle bu ölçekle yapılan analizler parametrik testler kullanılarak yürütülmüştür.

Tablo III. IV. Aile İşleyiş Biçimi Ölçeği İçin Normallik Testi Bulguları

	N	Puan Aralığı	ORT	SS	Skewness	Kurtosis	K-S's p
AİBÖ-AEÖAD	1003	16-80	63.15	14.419	-1.096	.846	.000
AİBÖ-AB	1003	4-20	14.09	4.359	-.485	-.650	.000
AİBÖ-AİBÇS	1003	4-20	13.56	4.009	-.328	-.506	.000

*Skewness-Kurtosis ± 2 normal dağılım yok (George ve Mallery, 2010) **p>.05 Kolmogorov-Smirnov normal dağılım

Aile İşleyiş Biçimi Ölçeği için normallik testlerinin sonuçları incelendiğinde Komogorov-Smirnov için normallik varsayımının karşılanmadığı bulunmuştur. Diğer yandan çarpıklık ve basıklık değerlerinin ± 2 aralığında olup olmadığı değerlendirildiğinde ölçekten alınan puanların normallik varsayımını karşıladığı tespit edilmiştir. Bu nedenle bu ölçekle yapılan analizler parametrik testler kullanılarak yürütülmüştür.

Tablo III. V. Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği Çocuk Formu İçin Normallik Testi Bulguları

	N	Puan Aralığı	ORT	SS	Skewness	Kurtosis	K-S's p
KAET-DSA	1003	7-28	19.37	5.202	-.403	-.657	.000
KAET-AKA	1003	9-36	19.87	5.552	.680	.126	.000
KAET-RDA	1003	7-24	10.41	3.773	1.426	1.696	.000
KAET-DSB	1003	7-28	18.40	5.795	-.264	-.911	.000
KAET-AKB	1003	9-36	18.30	5.686	.762	.221	.000
KAET-RDB	1003	7-21	9.89	3.629	1.603	1.991	.000

*Skewness-Kurtosis ± 2 normal dağılım yok (George ve Mallery, 2010) **p>.05 Kolmogorov-Smirnov normal dağılım

Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği için normallik testlerinin sonuçları incelendiğinde Komogorov-Smirnov için normallik varsayımının karşılanmadığı bulunmuştur. Diğer yandan çarpıklık ve basıklık değerlerinin ± 2 aralığında olup olmadığı

değerlendirildiğinde ölçekten alınan puanların normallik varsayımını karşıladığı tespit edilmiştir. Bu nedenle bu ölçekle yapılan analizler parametrik testler kullanılarak yürütülmüştür.

Tablo III. VI. Adapte Edilmiş Çatışma Çözme Ölçeği İçin Normallik Testi Bulguları

	N	Puan Aralığı	ORT	SS	Skewness	Kurtosis	K-S's p
AECCÖ	1003	10-41	15.64	6.374	1.306	1.152	.000
AECCÖ-BA	1003	5-25	8.56	4.373	1.513	1.822	.000
AECCÖ-AB	1003	5-16	7.08	2.850	1.634	1.995	.000

*Skewness-Kurtosis ± 2 normal dağılım yok (George ve Mallery, 2010) ** $p > .05$ Kolmogorov-Smirnov normal dağılım

Adapte Edilmiş Çatışma Çözme Ölçeği için normallik testlerinin sonuçları incelendiğinde Komogorov-Smirnov için normallik varsayımının karşılanmadığı bulunmuştur. Diğer yandan çarpıklık ve basıklık değerlerinin ± 2 aralığında olup olmadığı değerlendirildiğinde ölçekten alınan toplam puan ve alt ölçeklerden alınan puanların normallik varsayımını karşıladığı tespit edilmiştir. Bu nedenle bu ölçekle yapılan analizler parametrik testler kullanılarak yürütülmüştür.

Tablo III. VII. İnsan İlişkilerinde Manipülasyon Ölçeği İçin Normallik Testi Bulguları

	N	Puan Aralığı	ORT	SS	Skewness	Kurtosis	K-S's p
İİMO	1003	39-195	90.43	31.488	.577	.101	.000
İİMO-SM	1003	5-25	10.26	4.364	.935	.546	.000
İİMO-DM	1003	10-50	20.35	9.039	1.009	.544	.000
İİMO-KS	1003	6-30	14.85	5.116	.291	-.256	.000
İİMO-KG	1003	9-45	23.42	8.275	.163	-.581	.000
İİMO-S	1003	9-45	21.47	8.721	.440	-.564	.000

*Skewness-Kurtosis ± 2 normal dağılım yok (George ve Mallery, 2010) ** $p > .05$ Kolmogorov-Smirnov normal dağılım

İnsan İlişkilerinde Manipülasyon Ölçeği için normallik testlerinin sonuçları incelendiğinde Komogorov-Smirnov için normallik varsayımının karşılanmadığı bulunmuştur. Diğer yandan çarpıklık ve basıklık değerlerinin ± 2 aralığında olup olmadığı değerlendirildiğinde ölçekten alınan toplam puan ve alt ölçeklerden alınan puanların normallik varsayımını karşıladığı tespit edilmiştir. Bu nedenle bu ölçekle yapılan analizler parametrik testler kullanılarak yürütülmüştür.

3.4.2. Araştırmada Yürütülen Analizler

3.4.2.1. Betimleyici Analizler

Araştırmanın hipotezlerine ilişkin analizlere geçilmeden önce katılımcıların cinsiyetlerine göre demografik, klinik, adli değişkenler ve ölçeklerden aldıkları ortalamaların karşılaştırıldığı betimleyici analizler yürütülmüştür.

Demografik Bilgi Formunda ve Özel Hayata ve Olumsuz Yaşam Deneyimlerine Yönelik Bilgi Formunda kategorik değişken olarak verilen yanıtlarının cinsiyete göre frekans dağılımları ve yüzdeleri ile bu dağılımlar arasındaki farkların belirlenmesine yönelik Pearson ki-kare analizi; sürekli değişken olarak verilen yanıtların cinsiyete göre ortalamaları, standart sapmaları verilmiş ve bağımsız örneklem t testi yürütülmüştür.

Katılımcıların adli değişkenler olan yaralanma, cinsel saldırıya maruz kalma, duygusal şiddete maruz kalma sıklıkları hiçbir zaman=1, nadiren=2, çoğu zaman=3 ve her zaman=4 olmak üzere hem kategorik hem de sürekli değişkendirler. Sıklık belirtir özellikleri ve sürekli değişken nitelikleri nedeniyle 1-4 arasında değişen puanlar olarak istatistiksel analize tabi tutulmuşlardır. Söz konusu adli değişkenlerin sıklık puanlarının normal dağılım sergilememesi nedeniyle bu değişkenlerle yapılan analizlerde parametrik olmayan testler (Mann Whitney U, Kruskal Wallis H testi ve Spearman korelasyon analizi) kullanılmıştır. Parametrik olmayan testlerde sıra ortalaması kullanıldığından adli değişkenlere ait ortalamaların izlenebilmesi ve 1-4 arası

puanlamada yerinin gözlenebilmesi için tablolarda ayrıca ortalama ve standart sapma değerleri verilmiştir.

Katılımcıların cinsiyetlerine göre araştırmada kullanılan ölçeklerden aldıkları ortalama puanların karşılaştırıldığı bağımsız örneklem t testi ve Mann Whitney U testi yürütülmüştür.

Katılımcıların cinsiyetlerine göre yeniden mağduriyetlerinin karşılaştırılmasında frekans dağılımları, yüzdeleri ve ki-kare analizi yürütülmüştür.

3.4.2.2. Araştırmanın Hipotezlerine İlişkin Analizler

Bu araştırmanın amaçlarından biri Karanlık Üçlü Kişilik Özelliklerinin oluşumuna etki eden faktörlerin belirlenmesi ile ilgili olduğundan araştırmanın hipotezleri bu doğrultuda kurulmuştur. Araştırmada kullanılan tüm değişkenlerin birbirleri ile ilişkileri bulunabilir ya da bulunmayabilir. Uygulanacak analizler hipotezlerin test edilmesine yönelik olarak belirlenmiştir.

Bu doğrultuda ilk olarak, karanlık üçlü kişilik özellikleri, insan ilişkilerinde manipülasyon, çocukluk çağı örseleyici yaşantıları, ebeveyne bağlanma, ebeveyn tutumları ve aile içi şiddet tanıklık puanları arasındaki ilişkilerinin incelendiği Pearson korelasyon analizleri ve regresyon analizleri yürütülmüştür. Ayrıca katılımcıların 18 yaş öncesi ve sonrası mağduriyet sıklıkları ile ölçeklerden aldıkları puanlar arasındaki ilişkilerin incelendiği Pearson korelasyon analizleri yürütülmüştür. Korelasyon analizlerinde etki büyüklüğü Cohen'in (1988) değerlendirmesine göre belirlenmiştir. Buna göre korelasyon katsayısı .10'un altında olduğunda çok küçük etki düzeyi, .10-.29 arasında olduğunda küçük etki düzeyi, .30-.49 arasında olduğunda orta etki düzeyi, .50-.69 arasında olduğunda büyük etki düzeyi, .70 üzerinde olduğunda çok büyük etki düzeyi olarak değerlendirilmiştir.

İkinci olarak regresyon ve aracı değişken analizleri yürütülmüştür. Regresyon analizlerinde sırasıyla çocukluk çağı örseleyici yaşantıları, insan ilişkilerinde manipülasyon ve karanlık üçlü

özellikler bağımlı değişkenler, ebeveyn tutumları, bağlanma ve aile içi şiddete tanıklık bağımsız değişkenler olmak üzere çoklu regresyon analizleri yürütülmüştür. Bu analizlerde ilk olarak çocukluk çağı örseleyici yaşantıları üzerinde ebeveyn tutumları, bağlanma ve aile içi şiddete tanıklık, ikinci olarak insan ilişkilerinde manipülasyon üzerinde ebeveyn tutumları, bağlanma, aile içi şiddete tanıklık ve çocukluk çağı örseleyici yaşantıları, üçüncü olarak karanlık üçlü üzerinde ebeveyn tutumları, bağlanma, aile içi şiddete tanıklık, çocukluk çağı örseleyici yaşantıları ve insan ilişkilerinde manipülasyonun etkileri ele alınmıştır.

Regresyon analizleri sonrasında aracı değişken analizlerine geçilmiş ve karanlık üçlü gelişiminin anlaşılabilmesi için dört aracı değişken modeli geliştirilmiştir. Her modelde bir bağımsız değişken (aile içi şiddete tanıklık, olumsuz ebeveyn tutumları), iki aracı değişken (çocukluk çağı örselenme yaşantıları ve insan ilişkilerinde manipülasyon) ve bir bağımlı (sonuç) değişkeni (karanlık üçlü kişilik) bulunmaktadır. Modeller Hayes Process Macro v. 4.0 (Hayes, 2021) ile test edilmiş olup, Hayes'in İki Aracı Değişkenli Modeli (Model 6) kullanılmıştır (Igartua ve Hayes 2021). Hayes'in SPSS için geliştirdiği Process Macro eklentileri, daha önce Baron ve Kenny (1986) adımları takip edilerek yapılan bir dizi regresyon analizi adımını tek seferde ve çoklu aracı değişkenlerle yapmaya olanak sağlaması ve sonuçların güvenilirliği için son yıllarda sıklıkla tercih edilen bir yoldur (Hayes ve Preacher, 2014). Baron ve Kenny (1986) regresyon analizlerinde ilk olarak bağımsız değişkenin bağımlı değişkeni yordaması, ikinci olarak bağımsız değişkenin aracı değişkeni yordaması, üçüncü olarak hem bağımsız değişken hem de bağımlı değişken birlikte regresyon modeline sokulduklarında bağımsız değişkenin ilk regresyon katsayısında düşüş (kısmi aracılık) ya da anlamlılık kaybının (tam aracılık) olması gerektiğini aracı değişkenin ise anlamlı yordayıcılığının bulunması gerektiğini bildirmişlerdir. Hayes'in tek aracı değişkenli modeli Model 4 olarak Process Macroda yer edinmiştir ve Hayes bu eklentisi ile birlikte model şablonları belirlemiştir. Araştırmacı kullanacağı model için uygun şablonu belirleyerek

programa bu modeli tanıtır. Analiz bu şekilde yürütölmektedir. Şimdiki çalışmada Model 6 yani iki aracı değişkeni bulunan şablon kullanılmıştır. Bu şablona göre modele 4 değişken girmektedir. Bunlardan biri bağımsız değişken, diğeri bağımlı değişken ve diğeri ikisi aracı değişkenlerdir. Modelde “bağımsız değişkenin ilk aracı değişkeni, ilk aracı değişkenin ikinci aracı değişkeni, ikinci aracı değişkenin de sonuç yani bağımlı değişkeni ortaya çıkaracağı” bir yol bulunmaktadır. Tüm değişkenlerin birbiri ile korelasyonlarının bulunması gerekmektedir ancak bu korelasyon katsayılarının yine çoklu bağlantı problemi yaratmıyor olması gerekmektedir. Pallant (2007) regresyon analizlerinde, bağımlı değişken ve bağımsız değişken arasındaki korelasyon katsayısının .70 üzerinde olmasının çoklu bağlantı problemi yaratabileceğini, bunun bir neden sonuç ilişkisi olabileceğini bildirmiştir.

3.4.2.3. Yeniden Mağduriyete İlişkin Analizler

Yeniden mağduriyete ilişkin analizler, çalışmada belirlenen 18 yaş öncesi mağduriyeti olanlarla hem 18 yaş öncesi hem de sonrasında yeniden mağdur olanları kapsamaktadır. 18 yaşından önce mağduriyeti bulunanlarla hem 18 yaş öncesi hem de 18 yaş sonrası mağduriyeti bulunanların demografik, klinik, adli olaylar, madde kullanımı durumlarına dağılımları için ki-kare analizi; ölçeklerden aldıkları ortalama puanların karşılaştırılması için ise bağımsız örneklem t testi yürütölmüştür.

4. Bulgular

4.1. Betimleyici İstatistiksel Analizlere İlişkin Bulgular

4.1.1. Demografik Değişkenler

Tablo IV. I.'de katılımcıların ölçekleri doldurdukları ortama göre yaş ortalamaları, standart sapmaları ve bağımsız örneklem t testi bulguları verilmiştir.

Tablo IV. I. Katılımcıların ölçekleri doldurdukları ortama göre yaş ortalamaları, standart sapmaları ve bağımsız örneklem t testi bulguları

Ortam	N	Yaş aralığı	μ	SS	t	p
Basılı ölçek	503	18-65	29.38	9.973	-8.830	.000*
Çevrimiçi	500	18-65	34.95	10.007		
Toplam	1003	18-65	32.16	10.366		

*p<.05

Katılımcıların tamamının yaş ortalaması $\mu=32.16$ bulunmuştur. Katılımcıların ölçekleri doldurdukları ortama göre yaş ortalamaları incelendiğinde, ölçekleri çevrimiçi olarak dolduran katılımcıların yaş ortalamaları ($\mu=34.95$) basılı ölçek dolduranların ortalamalarından ($\mu=29.38$) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur ($t=-8.830$; $p=.000$).

Bu kısımdan itibaren araştırmanın katılımcılarının cinsiyetlerine göre Demografik Bilgi Formunda ve Özel Hayata ve Olumsuz Yaşam Deneyimlerine Yönelik Bilgi Formunda kategorik değişken olarak verilen yanıtlarının frekans dağılımları ve yüzdeleri ile bu dağılımlar arasındaki farkların belirlenmesine yönelik Pearson ki-kare analizi; sürekli değişken olarak verilen yanıtların ortalamaları, standart sapmaları ve bağımsız örneklem t testi bulguları verilmiştir.

Tablo IV. II.'de katılımcıların cinsiyetlerine göre ölçekleri doldurdıkları ortama ilişkin frekans dağılımları, yüzdeleri ve Pearson ki-kare analizi bulguları verilmiştir.

Tablo IV. II. Katılımcıların cinsiyetlerine göre ölçekleri doldurdıkları ortama ilişkin frekans dağılımları, yüzdeleri ve Pearson ki-kare analizi bulguları

Ortam	Kadın		Erkek		Toplam		χ^2	p
	n	%	n	%	n	%		
Basılı ölçek	324	45.0	179	63.3	503	50.1	27.068	.000*
Çevrimiçi	396	55.0	104	36.7	500	49.9		
Toplam	720	100.0	283	100.0	1003	100.0		

*p<.05

Tablo IV. III.'de katılımcıların cinsiyetlerine göre yaş ortalamaları, standart sapmaları ve bağımsız örneklem t testi bulguları verilmiştir.

Tablo IV. III. Katılımcıların cinsiyetlerine göre yaş ortalamaları, standart sapmaları ve bağımsız örneklem t testi bulguları

Cinsiyet	N	Yaş aralığı	μ	SS	t	p
Kadın	720	18-65	31.42	9.921	-3.457	.001*
Erkek	283	18-65	34.05	11.219		
Toplam	1003	18-65	32.16	10.366		

*p<.05

Katılımcıların tamamının yaş ortalaması $\mu=32.16$ bulunmuştur. Katılımcıların cinsiyetlerine göre yaş ortalamaları incelendiğinde, araştırmaya katılan erkeklerin yaş ortalamaları ($\mu=34.05$) kadınların yaş ortalamalarından ($\mu=31.42$) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur ($t=-3.457$; $p=.001$).

Tablo IV. IV.'de katılımcıların cinsiyetlerine göre demografik özelliklerine ilişkin frekans dağılımları, yüzdeler ve Pearson ki-kare analizi bulguları verilmiştir.

Tablo IV. IV. Katılımcıların cinsiyetlerine göre demografik özelliklerine ilişkin frekans dağılımları, yüzdeler ve Pearson ki-kare analizi bulguları

Değişken	Değişken kategorisi	Kadın		Erkek		Toplam		χ^2	p
		n	%	n	%	n	%		
Çalışma Durumu	Evet, çalışıyor	435	60.4	213	75.3	648	64.6	20.306	.000*
	Hayır çalışmıyor	266	36.9	63	22.3	329	32.8		
	Emekli	19	2.6	7	2.5	26	2.6		
	Toplam	720	100.0	283	100.0	1003	100.0		
Eğitim Durumu	Lise ve altı	231	32.1	112	39.6	343	34.2	5.783	.056
	Üniversite	273	37.9	102	36.0	375	37.4		
	Yüksek Lisans	216	30.0	69	24.4	285	28.4		
	Toplam	720	100.0	283	100.0	1003	100.0		
Medeni Durum	Bekar	438	60.8	144	50.9	582	58.0	14.319	.003*
	Evli	223	31.0	122	43.1	345	34.4		
	Boşanmış	50	6.9	16	5.7	66	6.6		
	Dul	9	1.3	1	0.4	10	1.0		
	Toplam	720	100.0	283	100.0	1003	100.0		
Şu an birlikte yaşadığı	Anne -baba /kardeş	307	42.6	100	35.3	407	40.6	10.588	.014*
	Eş ve/veya çocuk	248	34.4	124	43.8	372	37.1		
	Tek	100	13.9	43	15.2	143	14.3		
	Diğer	65	9.0	16	5.7	81	8.1		
	Toplam	720	100.0	283	100.0	1003	100.0		
Gelir Düzeyi	Geliri yok, aile destek veriyor	262	36.4	58	20.5	320	31.9	25.214	.000*
	2000 TL altı	21	2.9	13	4.6	34	3.4		
	2000-5000 TL	218	30.3	99	35.0	317	31.6		
	5000-8000 TL	109	15.1	52	18.4	161	16.1		
	8000 TL üstü	110	15.3	61	21.6	171	17.0		
	Toplam	720	100.0	283	100.0	1003	100.0		
Çocuk	Evet, var	202	28.1	112	39.6	314	31.3	12.537	.000*
	Hayır, yok	518	71.9	171	60.4	689	68.7		
	Toplam	720	100.0	283	100.0	1003	100.0		
	Metropol	466	64.7	191	67.5	657	65.5	8.275	.082
	Şehir	169	23.5	56	19.8	225	22.4		

Hayatını geçirdiği yer	İlçe	63	8.8	19	6.7	82	8.2
	Kasaba	7	1.0	3	1.1	10	1.0
	Köy	15	2.1	14	4.9	29	2.9
	Toplam	720	100.0	283	100.0	1003	100.0

*p<.05

Katılımcıların çalışma durumları incelendiğinde %64.6'sının bir işte çalışıyor oldukları, %32.8'nin çalışmıyor, %2.6'sının ise emekli oldukları belirlenmiştir. Çalışma durumlarının cinsiyetlere dağılımları incelendiğinde, erkeklerin çalışma oranlarının (%75.3) kadınların çalışma oranlarından (%60.4) anlamlı düzeyde yüksek olduğu [$\chi^2_{(2)}=20.306$; $p=.000$], emeklilik durumları bakımından kadınların (%2.6) ve erkeklerin (%2.5) birbirlerine denk oldukları gözlenmiştir.

Katılımcıların eğitim durumları incelendiğinde, %34.2'snin lise ve altı düzeyde, %37.4'ünün üniversite düzeyinde ve %28.4'ünün yüksek lisans düzeyinde eğitimlerinin bulunduğu belirlenmiştir. Eğitim durumlarının cinsiyetlere dağılımları incelendiğinde, erkeklerin ve kadınların eğitim durumlarına dağılımları arasında anlamlı fark bulunmamıştır [$\chi^2_{(2)}=5.783$; $p=.056$].

Katılımcıların medeni durumları incelendiğinde, %58'inin bekar, %34.4'ünün evli, %6.6'sının boşanmış ve %1'inin dul olduğu belirlenmiştir. Medeni durumun cinsiyetlere dağılımları incelendiğinde, bekar kadınların oranlarının (%60.8) bekar erkeklere oranla (%50.9) anlamlı düzeyde yüksek; evli erkeklerin oranlarının (%43.1) evli kadınlara oranla (%31) anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur [$\chi^2_{(3)}=14.319$; $p=.003$]. Boşanmış olma durumu bakımından kadınların (%6.9) ve erkeklerin (%5.7) birbirine denk oldukları, diğer yandan dul olma durumu bakımından kadınların (%1.3) ve erkeklerin (%0.4) birbirine denk oldukları gözlenmiştir.

Katılımcıların şu an birlikte yaşadıkları kimseler incelendiğinde, %40.6'sının anne-baba/kardeşle birlikte, %37.1'inin eş ve/veya çocukla, %14.3'ünün tek başına ve %8.1'inin diğer kimselerle yaşadıkları belirlenmiştir. Birlikte yaşanan kimseler bakımından cinsiyetlere dağılımlar incelendiğinde, anne-baba/kardeşle yaşayan kadınların oranlarının (%42.6) erkelere oranla (%35.3) anlamlı düzeyde yüksek; eş ve/veya çocukla yaşıyan erkeklerin oranlarının (%43.8) kadınlara oranla (%34.4) anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur [$\chi^2_{(3)}=10.588$; $p=.014$]. Tek başına yaşıyan kadınlarla (%13.9) erkeklerin (%15.2) oranlarının birbirine denk oldukları, ayrıca diğer kimselerle yaşıyan kadınlarla (%9) erkeklerin (%5.7) oranlarının birbirine denk oldukları gözlenmiştir.

Katılımcıların gelir düzeyleri bakımından dağılımları incelendiğinde, %31.9'unun gelirin olmadığı ve ailelerinin destek verdiği, %3.4'ünün gelirlerinin 2000 TL altında, %31.6'sının gelirlerinin 2000-5000 TL arasında, %16.1'nin gelirlerinin 5000-8000 TL arasında ve %17'sinin gelirlerinin 8000 TL ve üzerinde olduğu belirlenmiştir. Gelir düzeyleri bakımından cinsiyetlere dağılımlar incelendiğinde, geliri olmayan ve aile desteği alan kadınların oranı (%36.4) erkeklerin oranından (%20.5) anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlenmiştir [$\chi^2_{(4)}=25.214$; $p=.000$]. Diğer gelir düzeyleri bakımından kadın ve erkeklerin dağılımları arasında anlamlı fark bulunmamıştır.

Katılımcıların çocuk sahibi olma durumu bakımından dağılımları incelendiğinde %31.3'ünün çocuk sahibi olduğu belirlenmiştir. Çocuk sahibi olma bakımından cinsiyetlere dağılımlar incelendiğinde çocuk sahibi olan erkeklerin oranı (%39.6) kadınların oranından (%28.1) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur [$\chi^2_{(1)}=12.537$; $p=.000$].

Katılımcıların hayatlarının geçtiği yer bakımından dağılımları incelendiğinde %65.5'inin metropol, %22.4'ünün şehir, %8.2'sinin ilçe, %1'inin kasaba ve %2.9'unun köyde bulundukları belirlenmiştir. Hayatın geçtiği yer bakımından cinsiyetlere dağılımlar arasında anlamlı fark bulunmamıştır [$\chi^2_{(4)}=8.275$; $p=.082$].

Tablo IV. V.'de katılımcıların cinsiyetlerine göre ebeveynlerinin demografik özelliklerine ilişkin frekans dağılımları, yüzdeler ve Pearson ki-kare analizi bulguları verilmiştir.

Tablo IV. V. Katılımcıların cinsiyetlerine göre ebeveynlerinin demografik özelliklerine ilişkin frekans dağılımları, yüzdeler ve Pearson ki-kare analizi bulguları

Değişken	Değişken kategorisi	Kadın		Erkek		Toplam		χ^2	p
		n	%	n	%	n	%		
Ebeveyn Medeni Durumu	Evli	513	71.3	201	71.0	714	71.2	8.484	.075
	Boşanmış	78	10.8	18	6.4	96	9.6		
	Anne sağ değil	21	2.9	9	3.2	30	3.0		
	Baba sağ değil	79	11.0	35	12.4	114	11.4		
	İkisi de sağ değil	29	4.0	20	7.1	49	4.9		
	Toplam	720	100.0	283	100.0	1003	100.0		
Anne Eğitim	Okuryazar değil	35	4.9	31	11.0	66	6.6	27.484	.000*
	Okuryazar	41	5.7	22	7.8	63	6.3		
	İlkokul	198	27.5	95	33.6	293	29.2		
	Ortaokul	96	13.3	40	14.1	136	13.6		
	Lise	190	26.4	59	20.8	249	24.8		
	Üniversite	144	20.0	33	11.7	177	17.6		
	Yüksek Lisans	16	2.2	3	1.1	19	1.9		
	Toplam	720	100.0	283	100.0	1003	100.0		
Baba Eğitim	Okuryazar değil	11	1.5	10	3.5	21	2.1	20.072	.000*
	Okuryazar	21	2.9	14	4.9	35	3.5		
	İlkokul	146	20.3	81	28.6	227	22.6		
	Ortaokul	113	15.7	46	16.3	159	15.9		
	Lise	180	25.0	63	22.3	243	24.2		
	Üniversite	208	28.9	56	19.8	264	26.3		
	Yüksek Lisans	41	5.7	13	4.6	54	5.4		
	Toplam	720	100.0	283	100.0	1003	100.0		

*p<.05

Katılımcıların ebeveynlerinin medeni durumları incelendiğinde, %71.2'sinin evli, %9.6'sının boşanmış olduğu, %3'ünün annesinin sağ olmadığı, %11.4'ünün babasının sağ olmadığı, %4.9'unun her iki ebeveyninin de sağ olmadığı belirlenmiştir. Katılımcıların ebeveynlerinin

medeni durumlarının cinsiyetlere dağılımları arasında anlamlı fark bulunmamıştır [$\chi^2_{(4)}=8.484$; $p=.075$].

Katılımcıların annelerinin eğitim durumları incelendiğinde, %6.6'sının okuryazar olmadığı, %6.3'ünün okuryazar olduğu, %29.2'sinin ilkokul mezunu, %13.6'sının ortaokul mezunu, %24.8'inin lise mezunu, %17.6'sının üniversite ve %1.9'unun yüksek lisans mezunu olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların annelerinin eğitim durumlarının cinsiyetlere dağılımlar incelendiğinde, okuryazar olmayan annesi bulunan erkeklerin oranı (%11) kadınların oranından (%4.9) anlamlı düzeyde yüksek; ilkokul mezunu annesi bulunan erkeklerin oranı (%33.6) kadınların oranından (%27.5) anlamlı düzeyde yüksek; annesi lise mezunu olan kadınların oranı (%26.4) erkeklerin oranından (%20.8) anlamlı düzeyde yüksek; annesi üniversite mezunu olan kadınların oranı (%20) erkeklerin oranından (%11.7) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur [$\chi^2_{(6)}=27.484$; $p=.000$]. Okuryazar, ortaokul mezunu ve yüksek lisans mezunu annesi bulunan kadın ve erkeklerin dağılımları arasında anlamlı fark bulunmamıştır.

Katılımcıların babalarının eğitim durumları incelendiğinde, %2.1'inin okuryazar olmadığı, %3.5'inin okuryazar olduğu, %22.6'sının ilkokul mezunu, %15.9'unun ortaokul mezunu, %24.2'sinin lise mezunu, %26.3'ünün üniversite ve %5.4'ünün yüksek lisans mezunu olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların babalarının eğitim durumlarının cinsiyetlere dağılımlar incelendiğinde, babası ilkokul mezunu olan erkeklerin oranının (%28.6) kadınların oranından (%20.3) anlamlı düzeyde yüksek; babası üniversite mezunu olan kadınların oranının (%28.9) erkeklerin oranından (19.8) anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur [$\chi^2_{(6)}=20.072$; $p=.000$]. Okuryazar olmayan, okuryazar, ortaokul, lise ve yüksek lisan mezunu babaları bulunan kadın ve erkeklerin dağılımları arasında anlamlı fark bulunmamıştır.

Tablo IV. VI.'da katılımcıların cinsiyetlerine göre büyüme süreçlerine ilişkin frekans dağılımları, yüzdeler ve Pearson ki-kare analizi bulguları verilmiştir.

Tablo IV. VI. Katılımcıların cinsiyetlerine göre büyüme süreçlerine ilişkin frekans dağılımları, yüzdeler ve Pearson ki-kare analizi bulguları

Değişken	Değişken kategorisi	Kadın		Erkek		Toplam		χ^2	p
		n	%	n	%	n	%		
0-1 Yaş Büyüten	Anne ve Baba	502	69.7	220	77.7	722	72.0	8.232	.144
	Anne	143	19.9	45	15.9	188	18.7		
	Baba	1	0.1	0	0.0	1	0.1		
	Anneanne/Babanne	58	8.1	16	5.7	74	7.4		
	Bakıcı	11	1.5	1	0.4	12	1.2		
	Diğer	5	0.7	1	0.4	6	0.6		
	Toplam	720	100.0	283	100.0	1003	100.0		
1-3 Yaş Büyüten	Anne ve Baba	480	66.7	211	74.6	691	68.9	9.040	.107
	Anne	125	17.4	44	15.5	169	16.8		
	Baba	3	0.4	0	0.0	3	0.3		
	Anneanne/Babanne	83	11.5	23	8.1	106	10.6		
	Bakıcı	22	3.1	3	1.1	25	2.5		
	Diğer	7	1.0	2	0.7	9	0.9		
	Toplam	720	100.0	283	100.0	1003	100.0		
3-6 Yaş Büyüten	Anne ve Baba	483	67.1	208	73.5	691	68.9	7.279	.201
	Anne	124	17.2	47	16.6	171	17.0		
	Baba	1	0.1	0	0.0	1	0.1		
	Anneanne/Babanne	81	11.3	23	8.1	104	10.4		
	Bakıcı	21	2.9	3	1.1	24	2.4		
	Diğer	10	1.4	2	0.7	12	1.2		
	Toplam	720	100.0	283	100.0	1003	100.0		
6-12 Yaş Büyüten	Anne ve Baba	487	67.6	214	75.6	701	69.9	7.671	.175
	Anne	140	19.4	45	15.9	185	18.4		
	Baba	8	1.1	1	0.4	9	0.9		
	Anneanne/Babanne	63	8.8	18	6.4	81	8.1		
	Bakıcı	9	1.3	3	1.1	12	1.2		
	Diğer	13	1.8	2	0.7	15	1.5		
	Toplam	720	100.0	283	100.0	1003	100.0		
12-18 Yaş Büyüten	Anne ve Baba	504	70.0	206	72.8	710	70.8	5.154	.397
	Anne	149	20.7	46	16.3	195	19.4		
	Baba	10	1.4	2	0.7	12	1.2		
	Anneanne/Babanne	28	3.9	17	6.0	45	4.5		

Bakıcı	2	0.3	1	0.4	3	0.3
Diğer	27	3.8	11	3.9	38	3.8
Toplam	720	100.0	283	100.0	1003	100.0

*p<.05

Katılımcıların 0-1 yaş döneminde kim tarafından büyütüldükleri incelendiğinde, %72'sinin anne ve babası, %18.7'sinin annesi, %0.1'inin babası, %7.4'ünün anneanne/babaanne, %1.2'sinin bakıcı, %0.6'sının diğer kimseler tarafından büyütüldüğü belirlenmiştir. Katılımcıların 0-1 yaş döneminde kim tarafından büyütüldüklerinin cinsiyetlere dağılımları arasında anlamlı fark bulunmamıştır [$\chi^2_{(5)}=8.232$; p=.144].

Katılımcıların 1-3 yaş döneminde kim tarafından büyütüldükleri incelendiğinde, %68.9'unun anne ve babası, %16.8'inin annesi, %0.3'ünün babası, %10.6'sının anneanne/babaanne, %2.5'inin bakıcı, %0.9'unun diğer kimseler tarafından büyütüldüğü belirlenmiştir. Katılımcıların 1-3 yaş döneminde kim tarafından büyütüldüklerinin cinsiyetlere dağılımları arasında anlamlı fark bulunmamıştır [$\chi^2_{(5)}=9.040$; p=.107].

Katılımcıların 3-6 yaş döneminde kim tarafından büyütüldükleri incelendiğinde, %68.9'unun anne ve babası, %17'sinin annesi, %0.1'inin babası, %10.4'ünün anneanne/babaanne, %2.4'ünün bakıcı, %1.2'sinin diğer kimseler tarafından büyütüldüğü belirlenmiştir. Katılımcıların 3-6 yaş döneminde kim tarafından büyütüldüklerinin cinsiyetlere dağılımları arasında anlamlı fark bulunmamıştır [$\chi^2_{(5)}=7.279$; p=.201].

Katılımcıların 6-12 yaş döneminde kim tarafından büyütüldükleri incelendiğinde, %69.9'unun anne ve babası, %18.4'ünün annesi, %0.9'unun babası, %8.1'inin anneanne/babaanne, %1.2'sinin bakıcı, %1.5'inin diğer kimseler tarafından büyütüldüğü belirlenmiştir. Katılımcıların 6-12 yaş döneminde kim tarafından büyütüldüklerinin cinsiyetlere dağılımları arasında anlamlı fark bulunmamıştır [$\chi^2_{(5)}=7.671$; p=.175].

Katılımcıların 12-18 yaş döneminde kim tarafından büyütüldükleri incelendiğinde, %70.8'inin anne ve babası, %19.4'ünün annesi, %1.2'sinin babası, %4.5'inin anneanne/babanne, %0.3'ünün bakıcı, %3.8'inin diğer kimseler tarafından büyütüldüğü belirlenmiştir. Katılımcıların 12-18 yaş döneminde kim tarafından büyütüldüklerinin cinsiyetlere dağılımları arasında anlamlı fark bulunmamıştır [$\chi^2_{(5)}=5.154$; $p=.397$].

4.1.2. Klinik Değişkenler

Tablo IV. VII.'de katılımcıların cinsiyetlerine göre psikiyatrik öykülerine ilişkin frekans dağılımları, yüzdeler ve Pearson ki-kare analizi bulguları verilmiştir.

Tablo IV. VII. Katılımcıların cinsiyetlerine göre psikiyatrik öykülerine ilişkin frekans dağılımları, yüzdeler ve Pearson ki-kare analizi bulguları

Değişken	Değişken kategorisi	Kadın		Erkek		Toplam		χ^2	p
		n	%	n	%	n	%		
Psikiyatrik sorun ile doktora başvurma	Evet	295	41.0	75	26.5	370	36.9	18.272	.000*
	Hayır	425	59.0	208	73.5	633	63.1		
	Toplam	720	100.0	283	100.0	1003	100.0		
Psikiyatrik ilaç kullanma	Evet	284	39.4	64	22.6	348	34.7	25.395	.000*
	Hayır	436	60.6	219	77.4	655	65.3		
	Toplam	720	100.0	283	100.0	1003	100.0		
Psikolog/psikoterapi alma	Evet	377	52.4	77	27.2	454	45.3	51.875	.000*
	Hayır	343	47.6	206	72.8	549	54.7		
	Toplam	720	100.0	283	100.0	1003	100.0		
Ailede Psikiyatrik Rahatsızlık	Yok	480	66.7	208	73.5	688	68.6	4.401	.036*
	Var	240	33.3	75	26.5	315	31.4		
	Toplam	720	100.0	283	100.0	1003	100.0		
Annede psikiyatrik rahatsızlık	Evet	112	15.6	28	9.9	140	14.0	5.422	.020*
	Hayır	608	84.4	255	90.1	863	86.0		
	Toplam	720	100.0	283	100.0	1003	100.0		
Babada psikiyatrik rahatsızlık	Evet	54	7.5	16	5.7	70	7.0	1.067	.302
	Hayır	666	92.5	267	94.3	933	93.0		
	Toplam	720	100.0	283	100.0	1003	100.0		
	Evet	84	11.7	21	7.4	105	10.5	3.908	.048*

Kardeşte	Hayır	636	88.3	262	92.6	898	89.5		
psikiyatrik									
rahatsızlık	Toplam	720	100.0	283	100.0	1003	100.0		
Eşte	Evet	4	0.6	8	2.8	12	1.2		
psikiyatrik	Hayır	716	99.4	275	97.2	991	98.8	8.866	.003*
rahatsızlık	Toplam	720	100.0	283	100.0	1003	100.0		
Çocukta	Evet	6	0.8	5	1.8	11	1.1		
psikiyatrik	Hayır	714	99.2	278	98.2	992	98.9	1.632	.201
rahatsızlık	Toplam	720	100.0	283	100.0	1003	100.0		
Akraba	Evet	57	7.9	11	3.9	68	6.8		
psikiyatrik	Hayır	663	92.1	272	96.1	935	93.2	5.220	.022*
rahatsızlık	Toplam	720	100.0	283	100.0	1003	100.0		

*p<.05

Katılımcıların psikiyatrik sorunla doktora başvurma durumları incelendiğinde, %36.9'unun psikiyatrik sorunla doktora başvurdukları belirlenmiştir. Katılımcıların cinsiyetlerine göre psikiyatrik sorunla doktora başvurma durumları incelendiğinde, kadınların oranının (%41) erkeklerden (%26.5) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur [$\chi^2_{(1)}=18.272$; $p=.000$].

Katılımcıların psikiyatrik ilaç kullanma durumları incelendiğinde, %34.7'sinin psikiyatrik ilaç kullandıklarını olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların cinsiyetlerine göre psikiyatrik ilaç kullanma durumları incelendiğinde, kadınların oranının (%39.4) erkeklerden (%22.6) anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur [$\chi^2_{(1)}=25.395$; $p=.000$].

Katılımcıların psikolog/psikoterapi alma durumları incelendiğinde, %45.3'ünün psikolog/psikoterapi aldıkları belirlenmiştir. Katılımcıların cinsiyetlerine göre psikolog/psikoterapi alma durumları incelendiğinde, kadınların oranının (%52.4) erkeklerden (%27.2) anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur [$\chi^2_{(1)}=51.875$; $p=.000$].

Katılımcıların ailelerinde psikiyatrik rahatsızlık bulunup bulunmadığı incelendiğinde, %31.4'ünün ailelerinde psikiyatrik rahatsızlık bulunduğu belirlenmiştir. Katılımcıların cinsiyetlerine göre ailedeki psikiyatrik rahatsızlık dağılımları incelendiğinde, ailesinde

psikiyatrik rahatsızlık bulunan kadınların oranının (%33.3) erkeklerden (%26.5) anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur [$\chi^2_{(1)}=4.401$; $p=.036$].

Katılımcıların annelerinde psikiyatrik rahatsızlık bulunup bulunmadığı incelendiğinde, %14'ünün annesinin psikiyatrik rahatsızlığının bulunduğu belirlenmiştir. Katılımcıların cinsiyetlerine göre annelerinde psikiyatrik rahatsızlık dağılımları incelendiğinde, annesinde psikiyatrik rahatsızlık bulunan kadınların oranının (%15.6) erkeklerden (%9.9) anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur [$\chi^2_{(1)}=5.422$; $p=.020$].

Katılımcıların babalarında psikiyatrik rahatsızlık bulunup bulunmadığı incelendiğinde, %7'sinin babasının psikiyatrik rahatsızlığının bulunduğu belirlenmiştir. Katılımcıların cinsiyetlerine göre babalarında psikiyatrik rahatsızlık dağılımları incelendiğinde, kadın ve erkeklerin dağılımları arasında anlamlı fark bulunmamıştır [$\chi^2_{(1)}=1.067$; $p=.302$].

Katılımcıların kardeşlerinde psikiyatrik rahatsızlık bulunup bulunmadığı incelendiğinde, %10.5'inin kardeşinin psikiyatrik rahatsızlığının bulunduğu belirlenmiştir. Katılımcıların cinsiyetlerine göre kardeşlerinde psikiyatrik rahatsızlık dağılımları incelendiğinde, kardeşinde psikiyatrik rahatsızlık bulunan kadınların oranının (%11.7) erkeklerden (%7.4) anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur [$\chi^2_{(1)}=3.908$; $p=.048$].

Katılımcıların eşlerinde psikiyatrik rahatsızlık bulunup bulunmadığı incelendiğinde, %1.2'sinin eşlerinin psikiyatrik rahatsızlığının bulunduğu belirlenmiştir. Katılımcıların cinsiyetlerine göre eşlerinde psikiyatrik rahatsızlık dağılımları incelendiğinde, eşlerinde psikiyatrik rahatsızlık bulunan erkeklerin oranı (%2.8) kadınların oranından (%0.6) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur [$\chi^2_{(1)}=8.866$; $p=.003$].

Katılımcıların çocuklarında psikiyatrik rahatsızlık bulunup bulunmadığı incelendiğinde, %1.1'inin çocuğunda psikiyatrik rahatsızlığının bulunduğu belirlenmiştir. Katılımcıların

cinsiyetlerine göre çocuklarındaki psikiyatrik rahatsızlık dağılımları incelendiğinde, kadın ve erkeklerin dağılımları arasında anlamlı fark bulunmamıştır [$\chi^2_{(1)}=1.632$; $p=.201$].

Katılımcıların akrabalarında psikiyatrik rahatsızlık bulunup bulunmadığı incelendiğinde, %6.8'inin akrabalarında psikiyatrik rahatsızlığının bulunduğu belirlenmiştir. Katılımcıların cinsiyetlerine göre akrabalarında psikiyatrik rahatsızlık dağılımları incelendiğinde, akrabalarında psikiyatrik rahatsızlık bulunan kadınların oranı (%7.9) erkeklerini oranından (%3.9) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur [$\chi^2_{(1)}=5.220$; $p=.022$].

Tablo IV. VIII'de katılımcıların cinsiyetlerine göre alkol-madde kullanım sıklıklarına ilişkin frekans dağılımları, yüzdeler ve Pearson ki-kare analizi bulguları verilmiştir.

Tablo IV. VIII. Katılımcıların cinsiyetlerine göre alkol-madde kullanım sıklıklarına ilişkin frekans dağılımları, yüzdeler ve Pearson ki-kare analizi bulguları

Madde	Kullanım Sıklığı	Kadın		Erkek		Toplam		χ^2	p
		n	%	n	%	n	%		
Alkol	Hiç	280	38.9	102	36.0	382	38.1	15.04	.005 *
	Sadece 1-2 kez	184	25.6	49	17.3	233	23.2		
	Ayda 1-3	201	27.9	97	34.3	298	29.7		
	Haftada 1-5	49	6.8	29	10.2	78	7.8		
	Hemen hemen her gün	6	0.8	6	2.1	12	1.2		
	Toplam	720	100.0	283	100.0	1003	100.0		
Esrar (marihuan, , joint, kubar, bonzai vb)	Hiç	646	89.7	244	86.2	890	88.7	7.318	.120
	Sadece 1-2 kez	58	8.1	25	8.8	83	8.3		
	Ayda 1-3	12	1.7	9	3.2	21	2.1		
	Haftada 1-5	3	0.4	2	0.7	5	0.5		
	Hemen hemen her gün	1	0.1	3	1.1	4	0.4		
	Toplam	720	100.0	283	100.0	1003	100.0		
Ecstasy (Ekstazi)	Hiç	711	98.8	279	98.6	990	98.7	.549	.760
	Sadece 1-2 kez	8	1.1	4	1.4	12	1.2		

	Ayda 1-3	1	0.1	0	0.0	1	0.1		
	Toplam	720	100. 0	283	100. 0	100 3	100. 0		
Eroin	Hiç	720	100. 0	283	100. 0	100 3	100. 0	-	-
	Toplam	720	100. 0	283	100. 0	100 3	100. 0		
Kokain, Taş	Hiç	714	99.2	279	98.6	993	99.0		
	Sadece 1-2 kez	6	0.8	3	1.1	9	0.9	2.667	.263
	Ayda 1-3	0	0.0	1	0.4	1	0.1		
	Toplam	720	100. 0	283	100. 0	100 3	100. 0		
Uçucu maddeler (tiner, bali, gaz vb)	Hiç	720	100. 0	281	99.3	100 1	99.8	2.166	.144
	Sadece 1-2 kez	0	0.0	2	0.7	2	0.2		
	Toplam	720	100. 0	283	100. 0	100 3	100. 0		
Çeşitli haplar (akineton, tantum, xanax, rivotril, roş vb)	Hiç	708	98.3	278	98.2	986	98.3		
	Sadece 1-2 kez	8	1.1	4	1.4	12	1.2	.567	.904
	Ayda 1-3	3	0.4	1	0.4	4	0.4		
	Haftada 1-5	1	0.1	0	0.0	1	0.1		
	Toplam	720	100. 0	283	100. 0	100 3	100. 0		
Amfetami n türevleri (metamfet amin, ice vb)	Hiç	714	99.2	283	100. 0	997	99.4		
	Sadece 1-2 kez	3	0.4	0	0.0	3	0.3		
	Ayda 1-3	1	0.1	0	0.0	1	0.1	2.373	.668
	Haftada 1-5	1	0.1	0	0.0	1	0.1		
	Hemen hemen her gün	1	0.1	0	0.0	1	0.1		
	Toplam	720	100. 0	283	100. 0	100 3	100. 0		
Diğer (LSD, GHB vb)	Hiç	713	99.0	283	100. 0	996	99.3		
	Sadece 1-2 kez	5	0.7	0	0.0	5	0.5	2.771	.428
	Ayda 1-3	1	0.1	0	0.0	1	0.1		
	Hemen hemen her gün	1	0.1	0	0.0	1	0.1		

Toplam	720	100. 0	283	100. 0	100 3	100. 0

*p<.05

Katılımcıların alkol kullanım sıklıkları incelendiğinde, %38.1'inin hiç kullanmadığı, %23.2'sinin sadece 1-2 kez, %29.7'sinin ayda 1-3 kez, %7.8'nin haftada 1-5 kez, %1.2'sinin hemen her gün kullandıkları belirlenmiştir. Alkol kullanım sıklıklarının cinsiyetlere dağılımları incelendiğinde, sadece 1-2 kez alkol kullanan kadınların oranının (%25.6) erkeklerden (%17.3) anlamlı düzeyde yüksek; ayda 1-3 kez alkol kullanan erkeklerin oranının (%34.3) kadınlardan (%27.9) anlamlı düzeyde yüksek; haftada 1-5 kez alkol kullanan erkeklerin oranının (%10.2) kadınlardan (%6.8) anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur [$\chi^2_{(4)}=15.042$; $p=.005$]. Hiç alkol kullanmayan kadın (%38.9) ve erkeklerin (%36) dağılımlarının birbirine denk; hemen her gün alkol kullanan kadın (%0.8) ve erkeklerin (%2.1) oranlarının birbirine denk olduğu gözlenmiştir.

Katılımcıların esrar kullanım sıklıkları incelendiğinde, %88.7'sinin hiç esrar kullanmadığı, %8.3'ünün sadece 1-2 kez, %2.1'inin ayda 1-3 kez, %0.5'nin haftada 1-5 kez, %0.4'ünün hemen her gün esrar kullandıkları belirlenmiştir. Katılımcıların cinsiyetlerine göre esrar kullanım sıklıklarına ilişkin dağılımlar incelendiğinde, aralarında anlamlı fark bulunmamıştır [$\chi^2_{(4)}=7.318$; $p=.120$].

Katılımcıların ekstazi kullanımı sıklıkları incelendiğinde, %98.7'sinin hiç ekstazi kullanmadığı, %1.2'sinin sadece 1-2 kez kullandığı, %0.1'nin ayda 1-3 kez kullandığı belirlenmiştir. Katılımcıların cinsiyetlerine göre ekstazi kullanım sıklıklarına ilişkin dağılımlar incelendiğinde, aralarında anlamlı fark bulunmamıştır [$\chi^2_{(2)}=.549$; $p=.760$].

Katılımcıların eroin kullanım sıklıkları incelendiğinde hiçbir katılımcının eroin kullanımının olmadığı belirlenmiştir.

Katılımcıların kokain, taş kullanım sıklıkları incelendiğinde, %99'unun hiç kullanmadığı, %0.9'unun sadece 1-2 kez kullandığı, %0.1'nin ayda 1-3 kez kullandığı belirlenmiştir. Katılımcıların cinsiyetlerine göre kokain, taş kullanım sıklıklarına ilişkin dağılımlar incelendiğinde, aralarında anlamlı fark bulunmamıştır [$\chi^2_{(2)}=2.667$; $p=.263$].

Katılımcıların uçucu madde kullanım sıklıkları incelendiğinde, %99.8'inin hiç kullanmadığı, %0.2'sinin sadece 1-2 kez kullandığı belirlenmiştir. Katılımcıların cinsiyetlerine göre uçucu madde kullanım sıklıklarına ilişkin dağılımlar incelendiğinde, aralarında anlamlı fark bulunmamıştır [$\chi^2_{(1)}=2.166$; $p=.144$].

Katılımcıların çeşitli hapları kullanım sıklıkları incelendiğinde, %98.3'ünün hiç kullanmadığı, %1.2'sinin sadece 1-2 kez, %0.4'ünün ayda 1-3 kez, %0.1'nin haftada 1-5 kez kullandığı belirlenmiştir. Katılımcıların cinsiyetlerine göre çeşitli hapları kullanma sıklıklarına ilişkin dağılımlar incelendiğinde, aralarında anlamlı fark bulunmamıştır [$\chi^2_{(3)}=.567$; $p=.904$].

Katılımcıların amfetamin türevlerini kullanım sıklıkları incelendiğinde, %99.4'ünün hiç kullanmadığı, %0.3'ünün sadece 1-2 kez, %0.1'nin ayda 1-3 kez, %0.1'nin haftada 1-5 kez, %0.1'nin hemen her gün kullandığı belirlenmiştir. Katılımcıların cinsiyetlerine göre amfetamin türevlerini kullanım sıklıklarına ilişkin dağılımlar incelendiğinde, aralarında anlamlı fark bulunmamıştır [$\chi^2_{(4)}=2.373$; $p=.668$].

Katılımcıların diğer maddeleri kullanım sıklıkları incelendiğinde %99.3'ünün hiç kullanımının olmadığı, %0.5'nin sadece 1-2 kez, %0.1'nin ayda 1-3 kez, %0.1'nin hemen her gün diğer maddeleri kullandıkları belirlenmiştir. Katılımcıların cinsiyetlerine göre diğer maddeleri kullanım sıklıklarına ilişkin dağılımlar incelendiğinde, aralarında anlamlı fark bulunmamıştır [$\chi^2_{(3)}=2.771$; $p=.428$].

Tablo IV. IX.'da katılımcıların cinsiyetlerine göre riskli cinsel yaşam öykülerine ilişkin frekans dağılımları, yüzdeler ve Pearson ki-kare analizi bulguları verilmiştir.

Tablo IV. IX. Katılımcıların cinsiyetlerine göre riskli cinsel yaşam öykülerine ilişkin frekans dağılımları, yüzdeler ve Pearson ki-kare analizi bulguları

Değişken	Değişken kategorisi	Kadın		Erkek		Toplam		χ^2	p
		n	%	n	%	n	%		
Korunmasız cinsel ilişki	Hayır	488	67.8	150	53.0	638	63.6	19.157	.000*
	Evet	232	32.2	133	47.0	365	36.4		
	Toplam	720	100.0	283	100.0	1003	100.0		
Tek gecelik cinsel ilişki	Hayır	600	83.3	151	53.4	751	74.9	97.037	.000*
	Evet	120	16.7	132	46.6	252	25.1		
	Toplam	720	100.0	283	100.0	1003	100.0		
Cinsel yolla bulaşan hastalık	Hayır	689	95.7	274	96.8	963	96.0	.672	.412
	Evet	31	4.3	9	3.2	40	4.0		
	Toplam	720	100.0	283	100.0	1003	100.0		
18 yaş öncesi kürtaj	Hayır	717	99.6	282	99.6	999	99.6	.020	.886
	Evet	3	0.4	1	0.4	4	0.4		
	Toplam	720	100.0	283	100.0	1003	100.0		
18 yaş öncesi düşük	Hayır	718	99.7	283	100.0	1001	99.8	.788	.375
	Evet	2	0.3	0	0.0	2	0.2		
	Toplam	720	100.0	283	100.0	1003	100.0		
18 yaş sonrası kürtaj	Hayır	652	90.6	260	91.9	912	90.9	.427	.513
	Evet	68	9.4	23	8.1	91	9.1		
	Toplam	720	100.0	283	100.0	1003	100.0		
18 yaş sonrası kürtaj sayısı	1	47	69.1	19	82.6	66	72.5	2.043	.563
	2	14	20.6	3	13.0	17	18.7		
	3	4	5.9	1	4.3	5	5.5		
	4	3	4.4	0	0.0	3	3.3		
	Toplam	68	100.0	23	100.0	91	100.0		
Sevgiliye sadakatsizlik / aldatma	Hayır	604	83.9	214	75.6	818	81.6	9.238	.002*
	Evet	116	16.1	69	24.4	185	18.4		
	Toplam	720	100.0	283	100.0	1003	100.0		
Eşe sadakatsizlik / aldatma	Hayır	696	96.7	250	88.3	946	94.3	26.283	.000*
	Evet	24	3.3	33	11.7	57	5.7		
	Toplam	720	100.0	283	100.0	1003	100.0		
Boşanma Durumu	Hayır	659	91.5	260	91.9	919	91.6	.032	.859
	Evet	61	8.5	23	8.1	84	8.4		
	Toplam	720	100.0	283	100.0	1003	100.0		
Boşanma Sayısı	1	54	88.5	18	78.3	72	85.7	1.437	.231
	2	7	11.5	5	21.7	12	14.3		

	Toplam	61	100.0	23	100.0	84	100.0
*p<.05							

Katılımcıların korunmasız cinsel ilişki öyküleri incelendiğinde, %36.4'ünün korunmasız cinsel ilişkilerin bulunduğu belirlenmiştir. Katılımcıların cinsiyetlerine göre korunmasız cinsel ilişki öyküleri incelendiğinde, korunmasız cinsel ilişki yaşayan kadınların oranı (%67.8) erkeklerden (%53) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur [$\chi^2_{(1)}=19.157$; $p=.000$].

Katılımcıların tek gecelik cinsel ilişki öyküleri incelendiğinde, %25.1'inin tek gecelik cinsel ilişki öykülerinin bulunduğu belirlenmiştir. Katılımcıların cinsiyetlerine göre tek gecelik cinsel ilişki öyküleri incelendiğinde, tek gecelik cinsel ilişki öyküleri bulunan erkeklerin oranı (%46.6) kadınlarından (%16.7) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur [$\chi^2_{(1)}=97.037$; $p=.000$].

Katılımcıların cinsel yolla bulaşan hastalık öyküleri incelendiğinde, %4'ünün cinsel yolla bulaşan hastalık öykülerinin bulunduğu belirlenmiştir. Katılımcıların cinsiyetlerine göre bakıldığında anlamlı fark bulunmamıştır [$\chi^2_{(1)}=.672$; $p=.412$].

Katılımcıların 18 yaş öncesi kürtaaj öyküleri incelendiğinde, %0.4'ünün 18 yaş öncesi kürtaaj öykülerinin bulunduğu belirlenmiştir. Katılımcıların cinsiyetlerine göre bakıldığında anlamlı fark bulunmamıştır [$\chi^2_{(1)}=.020$; $p=.886$].

Katılımcıların 18 yaş öncesi düşük öyküleri incelendiğinde, %0.2'sinin 18 yaş öncesi düşük öykülerinin bulunduğu belirlenmiştir. Katılımcıların cinsiyetlerine göre bakıldığında anlamlı fark bulunmamıştır [$\chi^2_{(1)}=.788$; $p=.375$].

Katılımcıların 18 yaş sonrası kürtaaj öyküleri incelendiğinde, %9.1'inin 18 yaş sonrası kürtaaj öykülerinin bulunduğu belirlenmiştir. Katılımcıların cinsiyetlerine göre bakıldığında anlamlı fark bulunmamıştır [$\chi^2_{(1)}=.427$; $p=.513$].

Katılımcılardan 18 yaş sonrası kürtaj öyküleri bulunanların kürtaj sayıları incelendiğinde %72.5'nin bir kez, %18.7'sinin iki kez, %5.5'inin üç kez, %3.3'ünün 4 kez kürtaj olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların cinsiyetlerine göre bakıldığında anlamlı fark bulunmamıştır [$\chi^2_{(1)}=2.043$; $p=.563$].

Katılımcıların sevgiliye sadakatsizlik/aldatma öyküleri incelendiğinde, %18.4'ünün sevgiliye sadakatsizlik/aldatma öykülerinin bulunduğu belirlenmiştir. Katılımcıların cinsiyetlerine göre incelendiğinde, sevgiliye sadakatsizlik/aldatma öyküleri bulunan erkeklerin oranı (%24.4) kadınlardan (%16.1) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur [$\chi^2_{(1)}=9.238$; $p=.002$].

Katılımcıların eşe sadakatsizlik/aldatma öyküleri incelendiğinde, %5.7'sinin eşe sadakatsizlik/aldatma öykülerinin bulunduğu belirlenmiştir. Katılımcıların cinsiyetlerine göre incelendiğinde, eşe sadakatsizlik/aldatma öyküleri bulunan erkeklerin oranı (%11.7) kadınlardan (%3.3) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur [$\chi^2_{(1)}=26.283$; $p=.000$].

Katılımcıların boşanma öyküleri incelendiğinde, %8.4'ünün boşanma öykülerinin bulunduğu belirlenmiştir. Katılımcıların cinsiyetlerine göre bakıldığında aralarında anlamlı fark bulunmamıştır [$\chi^2_{(1)}=0.32$; $p=.859$].

Katılımcılardan boşanma öyküsü bulunanların boşanma sayıları incelendiğinde, %85.7'sinin bir kez, %14.3'ünün iki kez boşandıkları belirlenmiştir. Katılımcıların cinsiyetlerine göre bakıldığında aralarında anlamlı fark bulunmamıştır [$\chi^2_{(1)}=1.437$; $p=.231$].

Tablo IV. X.'da katılımcıların cinsiyetlerine göre intihar ve kendine zarar verme öykülerine ilişkin frekans dağılımları, yüzdeler ve Pearson ki-kare analizi bulguları verilmiştir.

Tablo IV. X. Katılımcıların cinsiyetlerine göre intihar ve kendine zarar verme öykülerine ilişkin frekans dağılımları, yüzdeler ve Pearson ki-kare analizi bulguları

Değişken	Değişken kategorisi	Kadın		Erkek		Toplam		χ^2	p
		n	%	n	%	n	%		
18 yaş öncesi intihar girişimi	Hayır	677	94.0	273	96.5	950	94.7	2.414	.120
	Evet	43	6.0	10	3.5	53	5.3		
	Toplam	720	100.0	283	100.0	1003	100.0		
18 yaş öncesi intihar girişimin de kullanıla n yol	Kesici alet	10	23.3	1	10.0	11	20.8	6.124	.190
	Asmaya çalışma	4	9.3	0	0.0	4	7.5		
	İlaç içme	24	55.8	6	60.0	30	56.6		
	Yüksekten atlama	4	9.3	1	10.0	5	9.4		
	Diğer	1	2.3	2	20.0	3	5.7		
	Toplam	43	100.0	10	100.0	53	100.0		
18 yaş sonrası intihar girişimi	Hayır	688	95.6	275	97.2	963	96.0	1.388	.239
	Evet	32	4.4	8	2.8	40	4.0		
	Toplam	720	100.0	283	100.0	1003	100.0		
18 yaş sonrası intihar girişimin de kullanıla n yol	Kesici alet	6	18.8	1	12.5	7	17.5	11.047	.087
	Ateşli silah	0	0.0	1	12.5	1	2.5		
	Asmaya çalışma	1	3.1	1	12.5	2	5.0		
	Kimyasal / zehirli madde	1	3.1	0	0.0	1	2.5		
	İlaç içme	20	62.5	3	37.5	23	57.5		
	Yüksekten atlama	3	9.4	0	0.0	3	7.5		
	Diğer	1	3.1	2	25.0	3	7.5		
	Toplam	32	100.0	8	100.0	40	100.0		
18 yaş öncesi kendini yaralama	Hayır	627	87.1	260	91.9	887	88.4	4.556	.033*
	Evet	93	12.9	23	8.1	116	11.6		
	Toplam	720	100.0	283	100.0	1003	100.0		
18 yaş öncesi kendini yaralama da	Kendini kesme	37	39.8	9	39.1	46	39.7	1.779	.879
	Kendini yakma	5	5.4	1	4.3	6	5.2		
	Deriyi kazıma	18	19.4	5	21.7	23	19.8		
	Başını sert bir yere vurma	13	14.0	2	8.7	15	12.9		

kullanıla	Bedenin bir								
n yol	bölgesini sert bir	17	18.3	4	17.4	21	18.1		
	yere vurma								
	Diğer	3	3.2	2	8.7	5	4.3		
	Toplam	93	100.0	23	100.0	116	100.0		
18 yaş	Hayır	663	92.1	268	94.7	931	92.8		
sonrası	Evet	57	7.9	15	5.3	72	7.2	2.087	.149
kendini	Toplam	720	100.0	283	100.0	1003	100.0		
yaralama									
	Kendini kesme	14	24.6	3	20.0	17	23.6		
18 yaş	Kendini yakma	1	1.8	1	6.7	2	2.8		
sonrası	Deriyi kazıma	5	8.8	1	6.7	6	8.3		
kendini	Başını sert bir	8	14.0	4	26.7	12	16.7	2.892	.717
yaralama	yere vurma								
da	Bedenin bir								
kullanıla	bölgesini sert bir	21	36.8	5	33.3	26	36.1		
n yol	yere vurma								
	Diğer	8	14.0	1	6.7	9	12.5		
	Toplam	57	100.0	15	100.0	72	100.0		

*p<.05

Katılımcıların 18 yaş öncesi intihar girişimi öyküleri incelendiğinde, %5.3'ünün 18 yaş öncesi intihar girişimi öykülerinin bulunduğu belirlenmiştir. Katılımcıların cinsiyetlerine göre bakıldığında aralarında anlamlı fark bulunmamıştır [$\chi^2_{(1)}=2.414$; p=.120].

Katılımcılardan 18 yaş öncesi intihar girişimi öyküsü bulunanların intihar girişimlerinde kullandıkları yollar incelendiğinde, %20.8'inin kesici alet, %7.5'ini asmaya çalışma, %56.6'sının ilaç içme, %9.4'ünün yüksekten atlama, %5.7'sinin diğer yolları kullandığı belirlenmiştir. Katılımcıların cinsiyetlerine göre bakıldığında aralarında anlamlı fark bulunmamıştır [$\chi^2_{(4)}=6.124$; p=.190].

Katılımcıların 18 yaş sonrası intihar girişimi öyküleri incelendiğinde, %4'ünün 18 yaş sonrası intihar girişimlerinin bulunduğu belirlenmiştir. Katılımcıların cinsiyetlerine göre bakıldığında aralarında anlamlı fark bulunmamıştır [$\chi^2_{(1)}=1.388$; p=.239].

Katılımcılarında 18 yaş sonrası intihar girişimi öyküsü bulunanların intihar girişimlerinde kullandıkları yollar incelendiğinde, %17.5'inin kesici alet, %2.5'inin ateşli silah, %5'inin asmaya çalışma, %2.5'inin kimyasal/zehirli madde, %57.5'inin ilaç içme, %7.5'inin yüksekten atlama, %7.5'inin diğer yolları kullandığı belirlenmiştir. Katılımcıların cinsiyetlerine göre bakıldığında aralarında anlamlı fark bulunmamıştır [$\chi^2_{(6)}=11.047$; $p=.087$].

Katılımcıların 18 yaş öncesi kendini yaralama öyküleri incelendiğinde, %11.6'sının 18 yaş öncesinde kendini yaralama öykülerinin bulunduğu belirlenmiştir. Katılımcıların cinsiyetlerine göre incelendiğinde 18 yaş öncesi kendini yaralama öyküsü bulunan kadınların oranı (%12.9) erkeklerden (%8.1) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur [$\chi^2_{(1)}=4.556$; $p=.033$].

Katılımcılardan 18 yaş öncesi kendini yaralama öyküsü bulunanların kendini yaralamada kullandıkları yollar incelendiğinde, %39.7'sinin kendini kesme, %5.2'sinin kendini yakma, %19.8'inin deriyi kazıma, %12.9'unun başını sert bir yere vurma, %18.1'inin beden bir bölgesini sert bir yere vurma, %4.3'ünün diğer yolları kullandığı belirlenmiştir. Katılımcıların cinsiyetlerine göre bakıldığında aralarında anlamlı fark bulunmamıştır [$\chi^2_{(5)}=1.779$; $p=.897$].

Katılımcıların 18 yaş sonrası kendini yaralama öyküleri incelendiğinde, %7.2'sinin 18 yaş sonrası kendini yaralama öykülerinin bulunduğu belirlenmiştir. Katılımcıların cinsiyetlerine göre bakıldığında aralarında anlamlı fark bulunmamıştır [$\chi^2_{(1)}=2.087$; $p=.149$].

Katılımcılardan 18 yaş sonrası kendini yaralama öyküsü bulunanların kendini yaralamada kullandıkları yollar incelendiğinde, %23.6'sının kendini kesme, %2.8'inin kendini yakma, %8.3'ünün deriyi kazıma, %16.7'sinin başını sert bir yere vurma, %36.1'inin bedeninin bir bölgesini sert bir yere vurma, %12.5'inin diğer yolları kullandığı belirlenmiştir. Katılımcıların cinsiyetlerine göre bakıldığında aralarında anlamlı fark bulunmamıştır [$\chi^2_{(5)}=2.892$; $p=.717$].

Tablo IV. XI'de katılımcıların cinsiyetlerine göre travmatik yaşam öykülerine ilişkin frekans dağılımları, yüzdeler ve Pearson ki-kare analizi bulguları verilmiştir.

Tablo IV. XI Katılımcıların cinsiyetlerine göre travmatik yaşam öykülerine ilişkin frekans dağılımları, yüzdeler ve Pearson ki-kare analizi bulguları

Değişken	Değişken kategorisi	Kadın		Erkek		Toplam		χ^2	p
		n	%	n	%	n	%		
18 yaş öncesi önemli yaşam olayı	Yaşamadım	190	26.4	96	33.9	286	28.5	5.656	.017*
	Yaşadım	530	73.6	187	66.1	717	71.5		
	Toplam	720	100.0	283	100.0	1003	100.0		
Birinci dereceden yakın kaybı (anne, baba, kardeş)	Hayır	665	92.4	258	91.2	923	92.0	.395	.530
	Evet	55	7.6	25	8.8	80	8.0		
	Toplam	720	100.0	283	100.0	1003	100.0		
Bir yakının kaybı	Hayır	308	42.8	147	51.9	455	45.4	6.886	.009*
	Evet	412	57.2	136	48.1	548	54.6		
	Toplam	720	100.0	283	100.0	1003	100.0		
Ciddi bir kaza, yangın ya da patlama	Hayır	620	86.1	237	83.7	857	85.4	.914	.339
	Evet	100	13.9	46	16.3	146	14.6		
	Toplam	720	100.0	283	100.0	1003	100.0		
Doğal afet (deprem, sel vb.)	Hayır	457	63.5	199	70.3	656	65.4	4.208	.040*
	Evet	263	36.5	84	29.7	347	34.6		
	Toplam	720	100.0	283	100.0	1003	100.0		
Hayatı tehdit eden hastalık	Hayır	663	92.1	264	93.3	927	92.4	.420	.517
	Evet	57	7.9	19	6.7	76	7.6		
	Toplam	720	100.0	283	100.0	1003	100.0		
Cezaevine girme	Hayır	712	98.9	277	97.9	989	98.6	1.503	.220
	Evet	8	1.1	6	2.1	14	1.4		
	Toplam	720	100.0	283	100.0	1003	100.0		
İşkenceye maruz kalma	Hayır	707	98.2	277	97.9	984	98.1	.108	.742
	Evet	13	1.8	6	2.1	19	1.9		
	Toplam	720	100.0	283	100.0	1003	100.0		
Diğer (taciz)	Hayır	713	99.0	282	99.6	995	99.2	.983	.321
	Evet	7	1.0	1	0.4	8	0.8		
	Toplam	720	100.0	283	100.0	1003	100.0		

*p<.05

Katılımcıların 18 yaş öncesi önemli yaşam olayı yaşantıları incelendiğinde, %71.5'nin 18 yaş öncesi önemli yaşam olaylarının olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların cinsiyetlerine göre 18 yaş öncesi önemli yaşam olayı yaşantıları incelendiğinde, 18 yaş öncesi önemli yaşam olayı yaşantısı bulunan kadınların oranı (%73.6) erkeklerden (%66.1) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur [$\chi^2_{(1)}=5.656$; $p=.017$].

Katılımcıların birinci dereceden yakın kaybı yaşantıları incelendiğinde, %8'nin birinci dereceden yakın kaybının bulunduğu belirlenmiştir. Katılımcıların cinsiyetlerine göre birinci dereceden yakın kaybı yaşantılarına bakıldığında, aralarında anlamlı fark bulunmamıştır [$\chi^2_{(1)}=.395$; $p=.530$].

Katılımcıların bir yakın kaybı yaşantıları incelendiğinde, %54.6'sının bir yakın kaybının bulunduğu belirlenmiştir. Katılımcıların cinsiyetlerine göre bir yakın kaybı yaşantıları incelendiğinde, bir yakını kaybeden kadınların oranı (%57.2) erkeklerden (%48.1) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur [$\chi^2_{(1)}=6.886$; $p=.009$].

Katılımcıların ciddi bir kaza, yangın ya da patlama yaşantıları incelendiğinde, %14.6'sının ciddi bir kaza, yangın ya da patlama yaşantılarının bulunduğu belirlenmiştir. Katılımcıların cinsiyetlerine bakıldığında anlamlı fark bulunmamıştır [$\chi^2_{(1)}=.914$; $p=.339$].

Katılımcıların doğal afet yaşantıları incelendiğinde, %34.6'sının doğal afet yaşantılarının bulunduğu belirlenmiştir. Katılımcıların cinsiyetlerine göre doğal afet yaşantısı dağılımları incelendiğinde doğal afet yaşantısı bulunan kadınların oranı (%36.5) erkeklerden (%29.7) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur [$\chi^2_{(1)}=4.208$; $p=.040$].

Katılımcıların hayatı tehdit eden hastalık yaşantıları incelendiğinde, %7.6'sının hayatı tehdit eden hastalık yaşantılarının bulunduğu belirlenmiştir. Katılımcıların cinsiyetlerine göre bakıldığında anlamlı fark bulunmamıştır [$\chi^2_{(1)}=.420$; $p=.517$].

Katılımcıların ceza evine girme yaşantıları incelendiğinde, %1.4'ünün ceza evine girme yaşantılarının bulunduğu belirlenmiştir. Katılımcıların cinsiyetlerine göre bakıldığında anlamlı fark bulunmamıştır [$\chi^2_{(1)}=1.503$; $p=.220$].

Katılımcıların işkenceye maruz kalma yaşantıları incelendiğinde, %1.9'unun işkenceye maruz kaldığı belirlenmiştir. Katılımcıların cinsiyetlerine göre bakıldığında anlamlı fark bulunmamıştır [$\chi^2_{(1)}=.108$; $p=.742$].

Katılımcıların diğer travmatik yaşantıları incelendiğinde, %0.8'inin taciz yanıtı verdiği belirlenmiştir. Katılımcıların cinsiyetlerine göre bakıldığında aralarında anlamlı fark bulunmamıştır [$\chi^2_{(1)}=.983$; $p=.321$].

4.1.3. Adli Değişkenler

Tablo IV. XII.'de katılımcıların cinsiyetlerine göre 18 yaş öncesi yaralanma sıklıklarına ilişkin sıra ortalamaları ve Mann Whitney U testi bulguları verilmiştir.

Tablo IV. XII. Katılımcıların cinsiyetlerine göre 18 yaş öncesi yaralanma sıklıklarına ilişkin sıra ortalamaları ve Mann Whitney U testi bulguları

18 yaştan önce yaralanma	Cinsiyet	N	Sıra ORT	ORT	SS	z	p
Yetişkin aile bireyi tarafından	Kadın	720	503.37	1.27	.533	-.326	.745
	Erkek	283	498.52	1.26	.528		
Yetişkin partner tarafından	Kadın	720	505.08	1.05	.245	-1.646	.100
	Erkek	283	494.16	1.03	.221		
Yetişkin akraba tarafından	Kadın	720	500.94	1.02	.157	-.711	.477
	Erkek	283	504.69	1.04	.236		
Yetişkin tanıdık tarafından	Kadın	720	496.75	1.02	.152	-3.102	.002*
	Erkek	283	515.35	1.06	.285		
Yetişkin yabancı tarafından	Kadın	720	485.15	1.02	.123	-7.871	.000*
	Erkek	283	544.88	1.14	.369		
Yetişkin olmayan aile bireyi tarafından	Kadın	720	509.06	1.13	.388	-2.414	.016*
	Erkek	283	484.04	1.07	.278		
	Kadın	720	503.86	1.02	.143		

Yetişkin olmayan partner tarafından	Erkek	283	497.27	1.00	.059		
Yetişkin olmayan akraba tarafından	Kadın	720	502.16	1.02	.139	-.137	.891
	Erkek	283	501.58	1.01	.118		
Yetişkin olmayan tanıdık tarafından	Kadın	720	491.67	1.05	.221	-4.029	.000*
	Erkek	283	528.28	1.14	.384		
Yetişkin olmayan yabancı tarafından	Kadın	720	481.76	1.01	.111	-9.110	.000*
	Erkek	283	553.50	1.16	.388		

*p<.05

Katılımcıların cinsiyetlerine göre 18 yaştan önce yetişkin tanıdık tarafından yaralanma sıklığı ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmuştur ($z=-3.102$; $p=.002$). Erkeklerin yetişkin tanıdık tarafından yaralanma sıklığı sıra ortalamaları ($\mu=515.35$) kadınlardan ($\mu=496.75$) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Katılımcıların cinsiyetlerine göre 18 yaştan önce yetişkin yabancı tarafından yaralanma sıklığı ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmuştur ($z=-7.871$; $p=.000$). Erkeklerin yetişkin yabancı tarafından yaralanma sıklığı sıra ortalamaları ($\mu=544.88$) kadınlardan ($\mu=485.15$) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Katılımcıların cinsiyetlerine göre 18 yaştan önce yetişkin olmayan aile bireyi tarafından yaralanma sıklığı ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmuştur ($z=-2.414$; $p=.016$). Kadınların yetişkin olmayan aile bireyi tarafından yaralanma sıklığı sıra ortalamaları ($\mu=509.06$) erkeklerden ($\mu=484.04$) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Katılımcıların cinsiyetlerine göre 18 yaştan önce yetişkin olmayan tanıdık tarafından yaralanma sıklığı ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmuştur ($z=-4.029$; $p=.000$). Erkeklerin yetişkin olmayan tanıdık tarafından yaralanma sıklığı sıra ortalamaları ($\mu=528.28$) kadınlardan ($\mu=491.67$) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Katılımcıların cinsiyetlerine göre 18 yaştan önce yetişkin olmayan yabancı tarafından yaralanma sıklığı ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmuştur ($z=-9.110$; $p=.000$). Erkeklerin yetişkin olmayan yabancı tarafından yaralanma sıklığı sıra ortalamaları ($\mu=553.50$) kadınlardan ($\mu=481.76$) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Diğer sıra ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamıştır.

Tablo IV. XIII’de katılımcıların cinsiyetlerine göre 18 yaş öncesi cinsel eyleme maruz kalma sıklıklarına ilişkin sıra ortalamaları ve Mann Whitney U testi bulguları verilmiştir.

Tablo IV. XIII. Katılımcıların cinsiyetlerine göre 18 yaş öncesi cinsel eyleme maruz kalma sıklıklarına ilişkin sıra ortalamaları ve Mann Whitney U testi bulguları

18 yaştan önce cinsel eyleme maruz kalma	Cinsiyet	N	Sıra ORT	ORT	SS	z	p
Yetişkin aile bireyi tarafından	Kadın	720	503.86	1.02	.189	-1.656	.098
	Erkek	283	497.27	1.00	.059		
Yetişkin partner tarafından	Kadın	720	504.93	1.05	.273	-1.759	.079
	Erkek	283	494.55	1.01	.118		
Yetişkin akraba tarafından	Kadın	720	510.41	1.07	.280	-3.888	.000*
	Erkek	283	480.61	1.01	.133		
Yetişkin tanıdık tarafından	Kadın	720	508.96	1.08	.322	-3.131	.002*
	Erkek	283	484.30	1.02	.132		
Yetişkin yabancı tarafından	Kadın	720	513.88	1.12	.340	-4.207	.000*
	Erkek	283	471.76	1.03	.195		
Yetişkin olmayan aile bireyi tarafından	Kadın	720	504.45	1.02	.157	-1.968	.049*
	Erkek	283	495.77	1.00	.059		
Yetişkin olmayan partner tarafından	Kadın	720	505.12	1.04	.246	-1.843	.065
	Erkek	283	494.07	1.01	.118		
Yetişkin olmayan akraba tarafından	Kadın	720	507.23	1.06	.235	-2.464	.014*
	Erkek	283	488.71	1.02	.177		
Yetişkin olmayan tanıdık tarafından	Kadın	720	509.04	1.08	.293	-3.063	.002*
	Erkek	283	484.08	1.02	.144		
Yetişkin olmayan yabancı tarafından	Kadın	720	508.36	1.06	.229	-3.162	.002*
	Erkek	283	485.82	1.01	.103		

* $p<.05$

Katılımcıların cinsiyetlerine göre 18 yaştan önce yetişkin akraba tarafından cinsel eyleme maruz kalma sıklığı sıra ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmuştur ($z=-3.888$; $p=.000$). Kadınların yetişkin akraba tarafından cinsel eyleme maruz kalma sıklığı sıra ortalamaları ($\mu=510.41$) erkeklerden ($\mu=480.61$) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Katılımcıların cinsiyetlerine göre 18 yaştan önce yetişkin tanıdık tarafından cinsel eyleme maruz kalma sıklığı sıra ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmuştur ($z=-3.131$; $p=.002$). Kadınların yetişkin tanıdık tarafından cinsel eyleme maruz kalma sıklığı sıra ortalamaları ($\mu=508.96$) erkeklerden ($\mu=484.30$) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Katılımcıların cinsiyetlerine göre 18 yaştan önce yetişkin yabancı tarafından cinsel eyleme maruz kalma sıklığı sıra ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmuştur ($z=-4.207$; $p=.000$). Kadınların yetişkin yabancı tarafından cinsel eyleme maruz kalma sıklığı sıra ortalamaları ($\mu=513.88$) erkeklerden ($\mu=471.76$) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Katılımcıların cinsiyetlerine göre 18 yaştan önce yetişkin olmayan aile bireyi tarafından cinsel eyleme maruz kalma sıklığı sıra ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmuştur ($z=-1.968$; $p=.049$). Kadınların yetişkin olmayan aile bireyi tarafından cinsel eyleme maruz kalma sıklığı sıra ortalamaları ($\mu=504.45$) erkeklerden ($\mu=495.77$) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Katılımcıların cinsiyetlerine göre 18 yaştan önce yetişkin olmayan akraba tarafından cinsel eyleme maruz kalma sıklığı sıra ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmuştur ($z=-2.464$; $p=.014$). Kadınların yetişkin olmayan akraba tarafından cinsel eyleme maruz kalma sıklığı sıra ortalamaları ($\mu=507.23$) erkeklerden ($\mu=488.71$) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Katılımcıların cinsiyetlerine göre 18 yaştan önce yetişkin olmayan tanıdık tarafından cinsel eyleme maruz kalma sıklığı sıra ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmuştur ($z=-3.063$;

$p=.002$). Kadınların yetişkin olmayan tanıdık tarafından cinsel eyleme maruz kalma sıklığı sıra ortalamaları ($\mu=509.04$) erkeklerden ($\mu=484.08$) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Katılımcıların cinsiyetlerine göre 18 yaştan önce yetişkin olmayan yabancı tarafından cinsel eyleme maruz kalma sıklığı sıra ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmuştur ($z=-3.162$; $p=.002$). Kadınların yetişkin olmayan yabancı tarafından cinsel eyleme maruz kalma sıklığı sıra ortalamaları ($\mu=508.36$) erkeklerden ($\mu=485.82$) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Diğer sıra ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamıştır.

Tablo IV. XIV’de katılımcıların cinsiyetlerine göre 18 yaş öncesi duygusal şiddete maruz kalma sıklıklarına ilişkin sıra ortalamaları ve Mann Whitney U testi bulguları verilmiştir.

Tablo IV. XIV. Katılımcıların cinsiyetlerine göre 18 yaş öncesi duygusal şiddete maruz kalma sıklıklarına ilişkin sıra ortalamaları ve Mann Whitney U testi bulguları

18 yaştan önce duygusal şiddete maruz kalma	Cinsiyet	N	Sıra ORT	ORT	SS	z	p
Yetişkin aile bireyi tarafından	Kadın	720	531.39	1.61	.798	-5.960	.000*
	Erkek	283	427.24	1.30	.600		
Yetişkin partner tarafından	Kadın	720	508.65	1.16	.486	-2.157	.031*
	Erkek	283	485.08	1.10	.369		
Yetişkin akraba tarafından	Kadın	720	512.20	1.21	.542	-2.955	.003*
	Erkek	283	476.06	1.11	.397		
Yetişkin tanıdık tarafından	Kadın	720	499.19	1.16	.457	-.822	.411
	Erkek	283	509.14	1.17	.432		
Yetişkin yabancı tarafından	Kadın	720	500.62	1.11	.355	-.472	.637
	Erkek	283	505.51	1.12	.376		
Yetişkin olmayan aile bireyi tarafından	Kadın	720	515.52	1.25	.583	-3.687	.000*
	Erkek	283	467.60	1.11	.365		
Yetişkin olmayan partner tarafından	Kadın	720	512.17	1.15	.476	-3.511	.000*
	Erkek	283	476.12	1.05	.281		
Yetişkin olmayan akraba tarafından	Kadın	720	505.83	1.13	.448	-1.397	.162
	Erkek	283	492.27	1.08	.357		
Yetişkin olmayan tanıdık tarafından	Kadın	720	503.83	1.23	.548	-.484	.628
	Erkek	283	497.34	1.20	.499		

Yetişkin olmayan yabancı tarafından	Kadın	720	498.44	1.08	.307	-1.369	.171
	Erkek	283	511.05	1.11	.351		

*p<.05

Katılımcıların cinsiyetlerine göre 18 yaştan önce yetişkin aile bireyi tarafından duygusal şiddete maruz kalma sıklığı sıra ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmuştur ($z=-5.960$; $p=.000$). Kadınların yetişkin aile bireyi tarafından duygusal şiddete maruz kalma sıklığı sıra ortalamaları ($\mu=531.39$) erkeklerden ($\mu=427.24$) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Katılımcıların cinsiyetlerine göre 18 yaştan önce yetişkin partner tarafından duygusal şiddete maruz kalma sıklığı sıra ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmuştur ($z=-2.157$; $p=.031$). Kadınların yetişkin partner tarafından duygusal şiddete maruz kalma sıklığı sıra ortalamaları ($\mu=508.65$) erkeklerden ($\mu=485.08$) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Katılımcıların cinsiyetlerine göre 18 yaştan önce yetişkin akraba tarafından duygusal şiddete maruz kalma sıklığı sıra ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmuştur ($z=-2.955$; $p=.003$). Kadınların yetişkin akraba tarafından duygusal şiddete maruz kalma sıklığı sıra ortalamaları ($\mu=512.20$) erkeklerden ($\mu=476.06$) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Katılımcıların cinsiyetlerine göre 18 yaştan önce yetişkin olmayan aile bireyi tarafından duygusal şiddete maruz kalma sıklığı sıra ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmuştur ($z=-3.687$; $p=.000$). Kadınların yetişkin olmayan aile bireyi tarafından duygusal şiddete maruz kalma sıklığı sıra ortalamaları ($\mu=515.52$) erkeklerden ($\mu=467.60$) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Katılımcıların cinsiyetlerine göre 18 yaştan önce yetişkin olmayan partner tarafından duygusal şiddete maruz kalma sıklığı sıra ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmuştur ($z=-3.511$; $p=.000$). Kadınların yetişkin olmayan partner tarafından duygusal şiddete maruz kalma sıklığı sıra ortalamaları ($\mu=512.17$) erkeklerden ($\mu=476.12$) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Diğer sıra ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamıştır.

Tablo IV. XV.'de katılımcıların cinsiyetlerine göre 18 yaştan sonra fiziksel şiddete maruz kalma sıklıklarına ilişkin sıra ortalamaları ve Mann Whitney U testi bulguları verilmiştir.

Tablo IV. XV. Katılımcıların cinsiyetlerine göre 18 yaştan sonra fiziksel şiddete maruz kalma sıklıklarına ilişkin sıra ortalamaları ve Mann Whitney U testi bulguları

18 yaştan sonra fiziksel şiddete maruz kalma	Cinsiyet	N	Sıra ORT	ORT	SS	z	p
Yetişkin aile bireyi tarafından	Kadın	720	507.48	1.12	.373	-1.910	.056
	Erkek	283	488.06	1.08	.328		
Yetişkin partner tarafından	Kadın	720	517.34	1.15	.430	-5.348	.000*
	Erkek	283	462.97	1.01	.118		
Yetişkin akraba tarafından	Kadın	720	502.07	1.01	.105	-.064	.949
	Erkek	283	501.83	1.01	.145		
Yetişkin tanıdık tarafından	Kadın	720	495.58	1.01	.123	-4.231	.000*
	Erkek	283	518.34	1.06	.252		
Yetişkin yabancı tarafından	Kadın	720	484.98	1.02	.134	-8.028	.000*
	Erkek	283	545.31	1.14	.391		

*p<.05

Katılımcıların cinsiyetlerine göre 18 yaştan sonra yetişkin partner tarafından fiziksel şiddete maruz kalma sıklığı sıra ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmuştur ($z=-5.348$; $p=.000$).

Kadınların 18 yaştan sonra yetişkin partner tarafından fiziksel şiddete maruz kalma sıra ortalamaları ($\mu=517.34$) erkeklerden ($\mu=462.97$) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Katılımcıların cinsiyetlerine göre 18 yaştan sonra yetişkin tanıdık tarafından fiziksel şiddete maruz kalma sıklığı sıra ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmuştur ($z=-4.231$; $p=.000$).

Erkeklerin 18 yaştan sonra yetişkin tanıdık tarafından fiziksel şiddete maruz kalma sıra ortalamaları ($\mu=518.34$) kadınlardan ($\mu=495.58$) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Katılımcıların cinsiyetlerine göre 18 yaştan sonra yetişkin yabancı tarafından fiziksel şiddete maruz kalma sıklığı sıra ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmuştur ($z=-8.028$; $p=.000$). Erkeklerin 18 yaştan sonra yetişkin yabancı tarafından fiziksel şiddete maruz kalma sıra ortalamaları ($\mu=545.31$) kadınlardan ($\mu=484.98$) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Diğer sıra ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamıştır.

Tablo IV. XVI.'da katılımcıların cinsiyetlerine göre 18 yaştan sonra cinsel şiddete maruz kalma sıklıklarına ilişkin sıra ortalamaları ve Mann Whitney U testi bulguları verilmiştir.

Tablo IV. XVI. Katılımcıların cinsiyetlerine göre 18 yaştan sonra cinsel şiddete maruz kalma sıklıklarına ilişkin sıra ortalamaları ve Mann Whitney U testi bulguları

18 yaştan sonra cinsel şiddete maruz kalma	Cinsiyet	N	Sıra ORT	ORT	SS	z	p
Yetişkin aile bireyi tarafından	Kadın	720	502.38	1.01	.134	-.404	.686
	Erkek	283	501.04	1.01	.084		
Yetişkin partner tarafından	Kadın	720	511.91	1.10	.347	-3.966	.000*
	Erkek	283	476.80	1.02	.132		
Yetişkin akraba tarafından	Kadın	720	503.47	1.01	.117	-1.416	.157
	Erkek	283	498.27	1.00	.059		
Yetişkin tanıdık tarafından	Kadın	720	504.04	1.04	.227	-1.245	.213
	Erkek	283	496.82	1.02	.132		
Yetişkin yabancı tarafından	Kadın	720	513.56	1.11	.334	-4.296	.000*
	Erkek	283	472.58	1.02	.144		

* $p<.05$

Katılımcıların cinsiyetlerine göre 18 yaştan sonra yetişkin partner tarafından cinsel şiddete maruz kalma sıklığı sıra ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmuştur ($z=-3.966$; $p=.000$). Kadınların 18 yaştan sonra yetişkin partner tarafından cinsel şiddete maruz kalma sıra ortalamaları ($\mu=511.91$) erkeklerden ($\mu=476.80$) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Katılımcıların cinsiyetlerine göre 18 yaştan sonra yetişkin yabancı tarafından cinsel şiddete maruz kalma sıklığı sıra ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmuştur ($z=-4.296$; $p=.000$). Kadınların 18 yaştan sonra yetişkin yabancı tarafından cinsel şiddete maruz kalma sıra ortalamaları ($\mu=513.56$) erkeklerden ($\mu=472.58$) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Diğer sıra ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamıştır.

Tablo IV. XVII.'de katılımcıların cinsiyetlerine göre 18 yaştan sonra temassız cinsel şiddete maruz kalma sıklıklarına ilişkin sıra ortalamaları ve Mann Whitney U testi bulguları verilmiştir.

Tablo IV. XVII. Katılımcıların cinsiyetlerine göre 18 yaştan sonra temassız cinsel şiddete maruz kalma sıklıklarına ilişkin sıra ortalamaları ve Mann Whitney U testi bulguları

18 yaştan sonra temassız cinsel şiddete maruz kalma	Cinsiyet	N	Sıra ORT	ORT	SS	z	p
Yetişkin aile bireyi tarafından	Kadın	720	503.27	1.02	.157	-1.288	.198
	Erkek	283	498.77	1.00	.059		
Yetişkin partner tarafından	Kadın	720	508.32	1.12	.432	-2.432	.015*
	Erkek	283	485.92	1.05	.226		
Yetişkin akraba tarafından	Kadın	720	501.97	1.02	.170	-.025	.980
	Erkek	283	502.07	1.01	.118		
Yetişkin tanıdık tarafından	Kadın	720	505.51	1.09	.358	-1.416	.157
	Erkek	283	493.06	1.05	.217		
Yetişkin yabancı tarafından	Kadın	720	524.99	1.26	.519	-6.057	.000*
	Erkek	283	443.52	1.07	.278		

* $p<.05$

Katılımcıların cinsiyetlerine göre 18 yaştan sonra yetişkin partner tarafından temassız cinsel şiddete maruz kalma sıklığı sıra ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmuştur ($z=-2.432$; $p=.015$). Kadınların 18 yaştan sonra yetişkin partner tarafından temassız cinsel şiddete maruz kalma sıra ortalamaları ($\mu=508.32$) erkeklerden ($\mu=485.92$) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Katılımcıların cinsiyetlerine göre 18 yaştan sonra yetişkin yabancı tarafından temassız cinsel şiddete maruz kalma sıklığı sıra ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmuştur ($z=-6.057$; $p=.000$). Kadınların 18 yaştan sonra yetişkin yabancı tarafından temassız cinsel şiddete maruz kalma sıra ortalamaları ($\mu=524.99$) erkeklerden ($\mu=443.52$) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Diğer ortalamalar arasında anlamlı fark bulunmamıştır.

Tablo IV. XVIII.'de katılımcıların cinsiyetlerine göre 18 yaştan sonra duygusal şiddete maruz kalma sıklıklarına ilişkin sıra ortalamaları ve Mann Whitney U testi bulguları verilmiştir.

Tablo IV. XVIII. Katılımcıların cinsiyetlerine göre 18 yaştan sonra duygusal şiddete maruz kalma sıklıklarına ilişkin sıra ortalamaları ve Mann Whitney U testi bulguları

18 yaştan sonra duygusal şiddete maruz kalma	Cinsiyet	N	Sıra ORT	ORT	SS	z	p
Yetişkin aile bireyi tarafından	Kadın	720	525.09	1.33	.637	-5.755	.000*
	Erkek	283	443.26	1.11	.397		
Yetişkin partner tarafından	Kadın	720	530.93	1.41	.675	-6.618	.000*
	Erkek	283	428.40	1.13	.374		
Yetişkin akraba tarafından	Kadın	720	509.06	1.12	.415	-2.653	.008*
	Erkek	283	484.04	1.05	.226		
Yetişkin tanıdık tarafından	Kadın	720	502.28	1.13	.408	-.091	.927
	Erkek	283	501.30	1.11	.320		
Yetişkin yabancı tarafından	Kadın	720	502.23	1.10	.322	-.080	.936
	Erkek	283	501.40	1.10	.326		

* $p<.05$

Katılımcıların cinsiyetlerine göre 18 yaştan sonra yetişkin aile bireyi tarafından duygusal şiddete maruz kalma sıklığı sıra ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmuştur ($z=-5.755$; $p=.000$). Kadınların 18 yaştan sonra yetişkin aile bireyi tarafından duygusal şiddete maruz kalma sıra ortalamaları ($\mu=525.09$) erkeklerden ($\mu=443.26$) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Katılımcıların cinsiyetlerine göre 18 yaştan sonra yetişkin partner tarafından duygusal şiddete maruz kalma sıklığı sıra ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmuştur ($z=-6.618$; $p=.000$). Kadınların 18 yaştan sonra yetişkin partner tarafından duygusal şiddete maruz kalma sıra ortalamaları ($\mu=530.93$) erkeklerden ($\mu=428.40$) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Katılımcıların cinsiyetlerine göre 18 yaştan sonra yetişkin akraba tarafından duygusal şiddete maruz kalma sıklığı sıra ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmuştur ($z=-2.653$; $p=.008$). Kadınların 18 yaştan sonra yetişkin akraba tarafından duygusal şiddete maruz kalma sıra ortalamaları ($\mu=509.06$) erkeklerden ($\mu=484.04$) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Diğer ortalamalar arasında anlamlı fark bulunmamıştır.

Tablo IV. XIX.'da katılımcıların cinsiyetlerine göre şiddet olayı sonrası yetkili mercilere başvuru durumlarına ilişkin frekans dağılımları, yüzdeler ve Pearson ki-kare analizi bulguları verilmiştir.

Tablo IV. XIX. Katılımcıların cinsiyetlerine göre şiddet olayı sonrası yetkili mercilere başvuru durumlarına ilişkin frekans dağılımları, yüzdeler ve Pearson ki-kare analizi bulguları

Değişken	Değişken kategorisi	Kadın		Erkek		Toplam		χ^2	p
		n	%	n	%	n	%		
Yetkili	Hayır	671	93.2	274	96.8	945	94.2	4.901	.027*
mercile	Evet	49	6.8	9	3.2	58	5.8		
başvuru	Toplam	720	100.0	283	100.0	1003	100.0		

* $p<.05$

Katılımcıların şiddet mağduriyeti sonrasında yetkili mercilere başvuru durumları incelendiğinde, %5.8'inin yetkili mercilere başvurduğu belirlenmiştir. Katılımcıların cinsiyetlerine göre yetkili mercilere başvuru durumları incelendiğinde, yetkili mercilere

başvuran kadınların oranı (%6.8) erkeklerden (%3.2) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur [$\chi^2_{(1)}=4.901$; $p=.027$].

4.1.4. Ölçeklerden Alınan Puanlar

Tablo IV. XX.'de katılımcıların cinsiyetlerine göre Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar, standart sapmalar ve bağımsız örneklem t testi/Mann Whitney U testi bulguları verilmiştir.

Tablo IV. XX. Katılımcıların cinsiyetlerine göre Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar, standart sapmalar ve bağımsız örneklem t testi/Mann Whitney U testi bulguları

	Cinsiyet	N	μ/μ_r	SS	t/z	p
ÇÖYÖ	Kadın	720	66.57	23.070	1.037	.300
	Erkek	283	64.99	21.254		
ÇÖYO-Fİ ¹	Kadın	720	510.88		-1.551	.121
	Erkek	283	479.42			
ÇÖYÖ-Dİ	Kadın	720	36.06	15.322	.189	.850
	Erkek	283	35.86	14.590		
ÇÖYÖ-Cİ ¹	Kadın	720	514.42		-2.779	.005*
	Erkek	283	470.41			

* $p<.05$

¹ Mann Whitney U

Katılımcıların cinsiyetlerine göre Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Ölçeğinin cinsel istismar alt ölçeğinden aldıkları sıra ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmuştur ($z=-2.779$; $p=.005$). Kadınların çocukluk çağı cinsel istismar yaşantısı sıra ortalamaları ($\mu_r=514.42$) erkeklerinkinden ($\mu_r=470.41$) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Katılımcıların cinsiyetlerine göre Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Ölçeğinden aldıkları toplam puan ortalamaları ve diğer alt ölçeklerinden aldıkları ortalamalar/sıra ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamıştır.

Tablo IV. XXI.'de katılımcıların cinsiyetlerine göre Karanlık Üçlü Kişilik Ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar, standart sapmalar ve bağımsız örneklem t testi bulguları verilmiştir.

Tablo IV. XXI. Katılımcıların cinsiyetlerine göre Karanlık Üçlü Kişilik Ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar, standart sapmalar ve bağımsız örneklem t testi bulguları

	Cinsiyet	N	μ	SS	t	p
KÜÖ	Kadın	720	68.06	11.960	-5.143	.000*
	Erkek	283	72.48	12.919		
KÜÖ-M	Kadın	720	24.16	6.454	-3.956	.000*
	Erkek	283	25.99	6.891		
KÜÖ-N	Kadın	720	25.87	5.168	-2.110	.035*
	Erkek	283	26.64	5.304		
KÜÖ-P	Kadın	720	18.04	4.804	-5.269	.000*
	Erkek	283	19.86	5.204		

*p<.05

Katılımcıların cinsiyetlerine göre Karanlık Üçlü Kişilik Ölçeğinden aldıkları toplam puan ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmuştur ($t=-5.143$; $p=.000$). Erkeklerin karanlık üçlü toplam puan ortalamaları ($\mu=72.48$) kadınlarınkinden ($\mu=68.06$) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Katılımcıların cinsiyetlerine göre Karanlık Üçlü Kişilik Ölçeği Makyavelizm alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar arasında anlamlı fark bulunmuştur ($t=-3.956$; $p=.000$). Erkeklerin Makyavelizm ortalamaları ($\mu=25.99$) kadınlarınkinden ($\mu=24.16$) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Katılımcıların cinsiyetlerine göre Karanlık Üçlü Kişilik Ölçeği Narsisizm alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar arasında anlamlı fark bulunmuştur ($t=-2.110$; $p=.035$). Erkeklerin Narsisizm ortalamaları ($\mu=26.64$) kadınlarınkinden ($\mu=25.87$) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Katılımcıların cinsiyetlerine göre Karanlık Üçlü Kişilik Ölçeği Psikopati alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar arasında anlamlı fark bulunmuştur ($t=-5.269$; $p=.000$). Erkeklerin Psikopati ortalamaları ($\mu=19.86$) kadınlarınkinden ($\mu=18.04$) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Tablo IV. XXII.'de katılımcıların cinsiyetlerine göre Anne-Babaya Bağlanma Ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar, standart sapmalar ve bağımsız örneklem t testi bulguları verilmiştir.

Tablo IV. XXII. Katılımcıların cinsiyetlerine göre Anne-Babaya Bağlanma Ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar, standart sapmalar ve bağımsız örneklem t testi bulguları

	Cinsiyet	N	μ	SS	t	p
ABBÖ-İA	Kadın	720	19.23	4.658	-.628	.530
	Erkek	283	19.43	4.385		
ABBÖ-KA	Kadın	720	25.83	6.938	-2.707	.007*
	Erkek	283	26.99	5.681		
ABBÖ-İB	Kadın	720	19.04	4.922	3.869	.000*
	Erkek	283	17.71	4.786		
ABBÖ-KB	Kadın	720	25.70	7.049	.052	.958
	Erkek	283	25.68	6.984		

* $p<.05$

Katılımcıların cinsiyetlerine göre Anne-Babaya Bağlanma Ölçeği Kontrolcü/Aşırı Koruyucu Anne alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar arasında anlamlı fark bulunmuştur ($t=-2.707$; $p=.007$). Erkeklerin kontrolcü/aşırı koruyucu anne ortalamaları ($\mu=26.99$) kadınlarınkinden ($\mu=25.83$) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Katılımcıların cinsiyetlerine göre Anne-Babaya Bağlanma Ölçeği İlgili Baba alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar arasında anlamlı fark bulunmuştur ($t=3.869$; $p=.000$). Kadınların ilgili baba ortalamaları ($\mu=19.04$) erkeklerinkinden ($\mu=17.71$) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Katılımcıların cinsiyetlerine göre Anne-Babaya Bağlanma Ölçeğinin İlgili Anne ve Kontrolcü/Aşırı Koruyucu Baba alt ölçeklerinden alınan ortalama puanlar arasında anlamlı fark bulunmamıştır.

Tablo IV. XXIII.'de katılımcıların cinsiyetlerine göre Aile İşleyiş Biçimi Ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar, standart sapmalar ve bağımsız örneklem t testi bulguları verilmiştir.

Tablo IV. XXIII. Katılımcıların cinsiyetlerine göre Aile İşleyiş Biçimi Ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar, standart sapmalar ve bağımsız örneklem t testi bulguları

	Cinsiyet	N	μ	SS	t	p
AİBÖ-AEÖAD	Kadın	720	62.93	14.432	-.776	.438
	Erkek	283	63.71	14.394		
AİBÖ-AB	Kadın	720	14.04	4.391	-.640	.522
	Erkek	283	14.23	4.281		
AİBÖ-AİBÇS	Kadın	720	13.45	4.046	-1.403	.161
	Erkek	283	13.84	3.907		

*p<.05

Katılımcıların cinsiyetlerine göre Aile İşleyiş Biçimi Ölçeği alt boyutları olan Aile İçi Etkileşimsel Örüntüler ve Aile Değerleri, Aile Bağlılığı ve Aile İçi Başa Çıkma Stratejileri arasında anlamlı fark bulunmamıştır.

Tablo IV. XXIV.'de katılımcıların cinsiyetlerine göre Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar, standart sapmalar ve bağımsız örneklem t testi bulguları verilmiştir.

Tablo IV. XXIV. Katılımcıların cinsiyetlerine göre Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar, standart sapmalar ve bağımsız örneklem t testi bulguları

	Cinsiyet	N	μ	SS	t	p
KAET-DSA	Kadın	720	19.07	5.354	-3.043	.002*
	Erkek	283	20.12	4.721		
KAET-AKA	Kadın	720	20.18	5.789	2.979	.003*
	Erkek	283	19.11	4.825		
KAET-RDA	Kadın	720	10.78	3.981	5.722	.000*
	Erkek	283	9.46	2.985		
KAET-DSB	Kadın	720	18.64	5.821	2.067	.039*
	Erkek	283	17.80	5.694		
KAET-AKB	Kadın	720	18.56	5.936	2.324	.020*
	Erkek	283	17.64	4.943		
KAET-RDB	Kadın	720	9.90	3.712	.107	.915
	Erkek	283	9.87	3.413		

*p<.05

Katılımcıların cinsiyetlerine göre Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği Annenin Duygusal Sıcaklığı alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar arasında anlamlı fark bulunmuştur ($t=-3.043$; $p=.002$). Erkeklerin duygusal sıcak anne ortalamaları ($\mu=20.12$) kadınlarınkinden ($\mu=19.07$) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Katılımcıların cinsiyetlerine göre Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği Annenin Aşırı Koruyuculuğu alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar arasında anlamlı fark bulunmuştur ($t=2.979$; $p=.003$). Kadınların aşırı koruyucu anne ortalamaları ($\mu=20.18$) erkeklerinkinden ($\mu=19.11$) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Katılımcıların cinsiyetlerine göre Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği Annenin Reddediciliği alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar arasında anlamlı fark bulunmuştur

($t=5.722$; $p=.000$). Kadınların reddedici anne ortalamaları ($\mu=10.78$) erkeklerinkinden ($\mu=9.46$) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Katılımcıların cinsiyetlerine göre Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği Babanın Duygusal Sıcaklığı alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar arasında anlamlı fark bulunmuştur ($t=2.067$; $p=.039$). Kadınların duygusal sıcak baba ortalamaları ($\mu=18.64$) erkeklerinkinden ($\mu=17.80$) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Katılımcıların cinsiyetlerine göre Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği Babanın Aşırı Koruyuculuğu alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar arasında anlamlı fark bulunmuştur ($t=2.324$; $p=.020$). Kadınların aşırı koruyucu baba ortalamaları ($\mu=18.56$) erkeklerinkinden ($\mu=17.64$) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Katılımcıların cinsiyetlerine göre Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği Babanın Reddediciliği alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar arasında anlamlı fark bulunmamıştır.

Tablo IV. XXV.'de katılımcıların cinsiyetlerine göre Adapte Edilmiş Çatışma Çözme Ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar, standart sapmalar ve bağımsız örneklem t testi bulguları verilmiştir.

Tablo IV. XXV. Katılımcıların cinsiyetlerine göre Adapte Edilmiş Çatışma Çözme Ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar, standart sapmalar ve bağımsız örneklem t testi bulguları

	Cinsiyet	N	μ	SS	t	p
AECCÖ	Kadın	720	15.83	6.417	1.564	.118
	Erkek	283	15.13	6.246		
AECCÖ-BA	Kadın	720	8.61	4.344	.550	.583
	Erkek	283	8.44	4.452		
AECCÖ-AB	Kadın	720	7.23	2.919	2.782	.006*
	Erkek	283	6.70	2.634		

* $p<.05$

Katılımcıların cinsiyetlerine göre Adapte Edilmiş Çatışma Çözme Ölçeği Anneden Babaya alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar arasında anlamlı fark bulunmuştur ($t=2.782$; $p=.006$). Kadınların anneden babaya alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\mu=7.23$) erkeklerinkinden ($\mu=6.70$) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Katılımcıların cinsiyetlerine göre Adapte Edilmiş Çatışma Çözme Ölçeğinden aldıkları toplam puan ortalamaları ve babadan anneye alt boyutundan aldıkları ortalama puanlar arasında anlamlı fark bulunmamıştır.

Tablo IV. XXVI.'da katılımcıların cinsiyetlerine göre İnsan İlişkilerinde Manipülasyon Ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar, standart sapmalar ve bağımsız örneklem t testi bulguları verilmiştir.

Tablo IV. XXVI. Katılımcıların cinsiyetlerine göre İnsan İlişkilerinde Manipülasyon Ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar, standart sapmalar ve bağımsız örneklem t testi bulguları

	Cinsiyet	N	μ	SS	t	p
İİMO	Kadın	720	89.40	30.930	-1.656	.098
	Erkek	283	93.05	32.773		
İİMO-SM	Kadın	720	10.13	4.283	-1.511	.131
	Erkek	283	10.59	4.553		
İİMO-DM	Kadın	720	20.12	8.918	-1.270	.204
	Erkek	283	20.93	9.331		
İİMO-KS	Kadın	720	14.57	5.130	-2.824	.005*
	Erkek	283	15.58	5.019		
İİMO-KG	Kadın	720	23.37	8.066	-.325	.745
	Erkek	283	23.56	8.799		
İİMO-S	Kadın	720	21.10	8.472	-2.047	.041*
	Erkek	283	22.40	9.274		

* $p<.05$

Katılımcıların cinsiyetlerine göre İnsan İlişkilerinde Manipölasyon Ölçeği Kurban Seçimi alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar arasında anlamlı fark bulunmuştur ($t=-2.824$; $p=.005$). Erkeklerin kurban seçimi ortalamaları ($\mu=15.58$) kadınlarınkinden ($\mu=14.57$) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Katılımcıların cinsiyetlerine göre İnsan İlişkilerinde Manipölasyon Ölçeği Strateji alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar arasında anlamlı fark bulunmuştur ($t=-2.047$; $p=.041$). Erkeklerin strateji ortalamaları ($\mu=22.40$) kadınlarınkinden ($\mu=21.10$) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Katılımcıların cinsiyetlerine göre İnsan İlişkilerinde Manipölasyon Ölçeği ve diğer alt ölçeklerinden aldıkları ortalama puanlar arasında anlamlı fark bulunmamıştır.

4.1.5. Yeniden Mağduriyete İlişkin Bulgular

Tablo IV. XXVII.'de katılımcıların cinsiyetlerine göre yeniden mağduriyet dağılımları, yüzdeleri ve ki-kare analizi bulguları verilmiştir.

Tablo IV. XXVII. Katılımcıların cinsiyetlerine göre yeniden mağduriyet dağılımları, yüzdeleri ve ki-kare analizi bulguları

Değişken	Değişken kategorisi	Kadın		Erkek		Toplam		χ^2	p
		n	%	n	%	n	%		
Yaralanma	Hayır	7	63.6	9	90.0	16	76.2	2.007	.157
	Evet	4	36.4	1	10.0	5	23.8		
	Toplam	11	100.0	10	100.0	21	100.0		
Cinsel Şiddete Maruz Kalma	Hayır	12	66.7	-	-	12	66.7	-	-
	Evet	6	33.3	-	-	6	33.3		
	Toplam	18	100.0	-	-	18	100.0		
Duygusal Şiddete Maruz Kalma	Hayır	47	45.2	16	64.0	63	48.8	2.853	.091
	Evet	57	54.8	9	36.0	66	51.2		
	Toplam	104	100.0	25	100.0	129	100.0		
	Hayır	44	38.9	14	43.8	58	40.0	.241	.624
	Evet	69	61.1	18	56.3	87	60.0		

Yeniden							
Mağduriyet	Toplam	113	100.0	32	100.0	145	100.0
Toplam							

*p<.05

Katılımcıların yaralanma/fiziksel şiddet açısından yeniden mağduriyetleri incelendiğinde 18 yaşından önce yaralanmaya maruz kalanların %23.8'inin 18 yaştan sonra yeniden yaralanmaya/fiziksel şiddete maruz kaldıkları belirlenmiştir. Cinsiyetler açısından yeniden mağduriyet durumu değerlendirildiğinde kadın ve erkeklerin yeniden mağduriyet dağılımları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır [$\chi^2_{(1)}=2.007$; p=.157].

Katılımcıların cinsel şiddete maruz kalma açısından yeniden mağduriyetleri incelendiğinde, erkeklerde yeniden mağduriyetin olmadığı, kadınlarda ise 18 yaştan önce cinsel şiddete maruz kalanların %33.3'ünün 18 yaştan sonra yeniden cinsel şiddete maruz kaldıkları belirlenmiştir.

Katılımcıların duygusal şiddete maruz kalma açısından yeniden mağduriyetleri incelendiğinde, 18 yaştan önce duygusal şiddete maruz kalanların %51.2'sinin 18 yaştan sonra yeniden duygusal şiddete maruz kaldıkları belirlenmiştir. Cinsiyetler açısından yeniden mağduriyet durumları değerlendirildiğinde kadın ve erkeklerin yeniden mağduriyet dağılımları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır [$\chi^2_{(1)}=2.853$; p=.091].

Katılımcıların herhangi bir şiddete maruz kalma açısından toplam yeniden mağduriyetleri incelendiğinde 18 yaştan önce mağduriyet yaşayanların %40'ının 18 yaştan sonra yeniden mağdur oldukları belirlenmiştir. Cinsiyetler açısından toplam yeniden mağduriyet durumları incelendiğinde kadın ve erkeklerin total yeniden mağduriyet dağılımları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır [$\chi^2_{(1)}=.241$; p=.624].

4.2. Hipotezlerin Test Edilmesine İlişkin Bulgular

4.2.1. Korelasyon Analizleri

4.2.1.1. Ölçeklerden Alınan Puanlar Arasındaki İlişkiler

H1: Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları ile Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri arasında pozitif yönde anlamlı ilişki vardır.

Tablo IV. XXVIII.'de katılımcıların Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Ölçeğinden ve Karanlık Üçlü Kişilik Ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki Pearson korelasyon analizi bulguları verilmiştir.

Tablo IV. XXVIII. Katılımcıların Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Ölçeğinden ve Karanlık Üçlü Kişilik Ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki Pearson korelasyon analizi bulguları

	ÇÖYÖ	ÇÖYO-Fİ	ÇÖYÖ-Dİ	ÇÖYÖ-Cİ
KÜÖ	.064*	.123**	.015	.064*
KÜÖ-M	.041	.108**	-.007	.049
KÜÖ-N	-.085**	-.008	-.123**	.013
KÜÖ-P	.193**	.172**	.176**	.081*

*p<.05; **p<.01

Katılımcıların çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile karanlık üçlü özellikleri arasında çok küçük etki büyüklüğünde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=.064$; $p<.05$). Katılımcıları çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile Makyavelizm düzeyleri arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($r=.041$; $p>.05$). Katılımcıları çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile Narsisizm düzeyleri arasında çok küçük etki büyüklüğünde negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=-.085$; $p<.05$). Katılımcıları çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile Psikopati

düzeyleri arasında küçük etki büyüklüğünde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=.193$; $p<.01$).

Katılımcıların çocukluk çağı fiziksel istismar ve ihmal yaşantıları ile karanlık üçlü özellikleri arasında küçük etki büyüklüğünde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=.123$; $p<.01$).

Çocukluk çağı fiziksel istismar ve ihmal düzeyi arttıkça karanlık üçlü özellikleri artmaktadır.

Katılımcıların çocukluk çağı fiziksel istismar ve ihmal yaşantıları ile Makyavelizm düzeyleri arasında küçük etki büyüklüğünde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=.108$; $p<.01$).

Katılımcıların çocukluk çağı fiziksel istismar ve ihmal yaşantıları ile Narsisizm düzeyleri arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($r=-.008$; $p>.05$). Katılımcıların çocukluk çağı fiziksel istismar ve ihmal yaşantıları ile Psikopati düzeyleri arasında küçük etki büyüklüğünde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=.172$; $p<.01$).

Katılımcıların çocukluk çağı duygusal istismar yaşantıları ile karanlık üçlü özellikleri ($r=.015$; $p>.05$) ve Makyavelizm ($r=-.007$; $p>.05$) düzeyleri arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır.

Katılımcıların çocukluk çağı duygusal istismar yaşantıları ile Narsisizm düzeyleri arasında küçük etki büyüklüğünde negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=-.123$; $p<.01$).

Katılımcıların çocukluk çağı duygusal istismar yaşantıları ile Psikopati düzeyleri arasında küçük etki büyüklüğünde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=.176$; $p<.01$).

Katılımcıların çocukluk çağı cinsel istismar yaşantıları ile karanlık üçlü özellikleri arasında çok küçük etki büyüklüğünde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=.064$; $p<.05$).

Katılımcıların çocukluk çağı cinsel istismar yaşantıları ile Makyavelizm ($r=.049$; $p>.05$) ve Narsisizm ($r=.013$; $p>.05$) düzeyleri arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır. Katılımcıların çocukluk çağı cinsel istismar yaşantıları ile Psikopati düzeyleri arasında çok küçük etki büyüklüğünde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=.081$; $p<.05$).

H2: Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları ile Anne-Babaya Bağlanma arasında negatif yönde anlamlı ilişki vardır.

Tablo IV. XXIX.'da katılımcıların Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Ölçeğinden ve Anne-Babaya Bağlanma Ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki Pearson korelasyon analizi bulguları verilmiştir.

Tablo IV. XXIX. Katılımcıların Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Ölçeğinden ve Anne-Babaya Bağlanma Ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki Pearson korelasyon analizi bulguları

	ÇÖYÖ	ÇÖYO-Fİ	ÇÖYÖ-Dİ	ÇÖYÖ-Cİ
ABBÖ-İA	-.244**	-.120**	-.281**	-.107**
ABBÖ-KA	-.492**	-.396**	-.480**	-.167**
ABBÖ-İB	-.128**	-.031	-.162**	-.078*
ABBÖ-KB	-.517**	-.464**	-.478**	-.159**

*p<.05; **p<.01

Katılımcıların çocukluk çağı örselenme yaşantıları puanları ile ilgili anne puanları arasında küçük etki büyüklüğünde negatif yönde ($r=-.244$; $p<.01$); koruyucu anne puanları arasında orta etki büyüklüğünde negatif yönde ($r=-.492$; $p<.01$), ilgili baba puanları arasında küçük etki büyüklüğünde negatif yönde ($r=-.128$; $p<.01$) ve koruyucu baba puanları arasında büyük etki büyüklüğünde negatif yönde ($r=-.517$; $p<.01$) anlamlı ilişki bulunmuştur.

Katılımcıların çocukluk fiziksel istismar ve ihmal yaşantıları puanları ile ilgili anne puanları arasında küçük etki büyüklüğünde negatif yönde ($r=-.120$; $p<.01$); koruyucu anne puanları arasında orta etki büyüklüğünde negatif yönde ($r=-.396$; $p<.01$) ve koruyucu baba puanları arasında orta etki büyüklüğünde negatif yönde ($r=-.464$; $p<.01$) anlamlı ilişki bulunmuştur ancak ilgili baba puanları arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır.

Katılımcıların çocukluk çağı duygusal istismar yaşantıları puanları ile ilgili anne puanları arasında küçük etki büyüklüğünde negatif yönde ($r=-.281$; $p<.01$); koruyucu anne puanları arasında orta etki büyüklüğünde negatif yönde ($r=-.480$; $p<.01$), ilgili baba puanları arasında küçük etki büyüklüğünde negatif yönde ($r=-.162$; $p<.01$) ve koruyucu baba puanları arasında orta etki büyüklüğünde negatif yönde ($r=-.478$; $p<.01$) anlamlı ilişki bulunmuştur.

Katılımcıların çocukluk çağı cinsel istismar yaşantıları puanları ile ilgili anne puanları arasında küçük etki büyüklüğünde negatif yönde ($r=-.107$; $p<.01$); koruyucu anne puanları arasında küçük etki büyüklüğünde negatif yönde ($r=-.167$; $p<.01$), ilgili baba puanları arasında çok küçük etki büyüklüğünde negatif yönde ($r=-.078$; $p<.05$) ve koruyucu baba puanları arasında küçük etki büyüklüğünde negatif yönde ($r=-.159$; $p<.01$) anlamlı ilişki bulunmuştur.

H3: Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları ile Aile İşleyiş Biçimi arasında negatif yönde anlamlı ilişki vardır.

Tablo IV. XXX.'da katılımcıların Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Ölçeğinden ve Aile İşleyiş Biçimi Ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki Pearson korelasyon analizi bulguları verilmiştir.

Tablo IV. XXX. Katılımcıların Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Ölçeğinden ve Aile İşleyiş Biçimi Ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki Pearson korelasyon analizi bulguları

	ÇÖYÖ	ÇÖYO-Fİ	ÇÖYÖ-Dİ	ÇÖYÖ-Cİ
AİBÖ-AEÖAD	-.587**	-.465**	-.577**	-.200**
AİBÖ-AB	-.513**	-.425**	-.493**	-.182**
AİBÖ-AİBÇS	-.459**	-.382**	-.441**	-.154**

* $p<.05$; ** $p<.01$

Katılımcıların çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile aile içi etkileşimsel örüntüler ve aile değerleri puanları arasında büyük etki büyüklüğünde negatif yönde ($r=-.587$; $p<.01$), aile bağlılığı puanları arasında büyük etki büyüklüğünde negatif yönde ($r=-.513$; $p<.01$), aile içi başa çıkma stratejileri arasında orta etki büyüklüğünde negatif yönde ($r=-.459$; $p<.01$) anlamlı ilişki bulunmuştur.

Katılımcıların çocukluk çağı fiziksel istismar ve ihmal yaşantıları ile aile içi etkileşimsel örüntüler ve aile değerleri puanları arasında orta etki büyüklüğünde negatif yönde ($r=-.465$; $p<.01$), aile bağlılığı puanları arasında orta etki büyüklüğünde negatif yönde ($r=-.425$; $p<.01$), aile içi başa çıkma stratejileri arasında orta etki büyüklüğünde negatif yönde ($r=-.382$; $p<.01$) anlamlı ilişki bulunmuştur.

Katılımcıların çocukluk çağı duygusal istismar yaşantıları ile aile içi etkileşimsel örüntüler ve aile değerleri puanları arasında büyük etki büyüklüğünde negatif yönde ($r=-.577$; $p<.01$), aile bağlılığı puanları arasında orta etki büyüklüğünde negatif yönde ($r=-.493$; $p<.01$), aile içi başa çıkma stratejileri arasında orta etki büyüklüğünde negatif yönde ($r=-.441$; $p<.01$) anlamlı ilişki bulunmuştur.

Katılımcıların çocukluk çağı cinsel istismar yaşantıları ile aile içi etkileşimsel örüntüler ve aile değerleri puanları arasında küçük etki büyüklüğünde negatif yönde ($r=-.200$; $p<.01$), aile bağlılığı puanları arasında küçük etki büyüklüğünde negatif yönde ($r=-.182$; $p<.01$), aile içi başa çıkma stratejileri arasında küçük etki büyüklüğünde negatif yönde ($r=-.154$; $p<.01$) anlamlı ilişki bulunmuştur.

H4a: Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları ile Olumlu Algılanan Ebeveyn Tutumları arasında negatif yönde anlamlı ilişki vardır.

H4b: Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları ile Olumsuz Algılanan Ebeveyn Tutumları arasında pozitif yönde anlamlı ilişki vardır.

Tablo IV. XXXI.'de katılımcıların Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Ölçeğinden ve Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki Pearson korelasyon analizi bulguları verilmiştir.

Tablo IV. XXXI. Katılımcıların Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Ölçeğinden ve Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki Pearson korelasyon analizi bulguları

	ÇÖYÖ	ÇÖYO-Fİ	ÇÖYÖ-Dİ	ÇÖYÖ-Cİ
KAET-DSA	-.537**	-.337**	-.586**	-.143**
KAET-AKA	.201**	.290**	.117**	.106**
KAET-RDA	.499**	.511**	.426**	.164**
KAET-DSB	-.561**	-.405**	-.582**	-.147**
KAET-AKB	.203**	.297**	.117**	.086**
KAET-RDB	.539**	.593**	.438**	.161**

*p<.05; **p<.01

Katılımcıların çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile duygusal sıcak anne puanları arasında büyük etki büyüklüğünde negatif yönde ($r=-.537$; $p<.01$), aşırı koruyucu anne puanları arasında küçük etki büyüklüğünde pozitif yönde ($r=.201$; $p<.01$), reddedici anne puanları arasında büyük etki büyüklüğünde pozitif yönde ($r=.499$; $p<.01$), duygusal sıcak baba puanları arasında büyük etki büyüklüğünde negatif yönde ($r=-.561$; $p<.01$), aşırı koruyucu baba puanları arasında küçük etki büyüklüğünde pozitif yönde ($r=.203$; $p<.01$), reddedici baba puanları arasında büyük etki büyüklüğünde pozitif yönde ($r=.539$; $p<.01$) anlamlı ilişki bulunmuştur.

Katılımcıların çocukluk çağı fiziksel istismar ve ihmal yaşantıları ile duygusal sıcak anne puanları arasında orta etki büyüklüğünde negatif yönde ($r=-.337$; $p<.01$), aşırı koruyucu anne puanları arasında küçük etki büyüklüğünde pozitif yönde ($r=.290$; $p<.01$), reddedici anne puanları arasında büyük etki büyüklüğünde pozitif yönde ($r=.511$; $p<.01$), duygusal sıcak baba puanları arasında orta etki büyüklüğünde negatif yönde ($r=-.405$; $p<.01$), aşırı koruyucu baba

puanları arasında orta etki büyüklüğünde pozitif yönde ($r=.297$; $p<.01$), reddedici baba puanları arasında büyük etki büyüklüğünde pozitif yönde ($r=.593$; $p<.01$) anlamlı ilişki bulunmuştur.

Katılımcıların çocukluk çağı duygusal istismar yaşantıları ile duygusal sıcak anne puanları arasında büyük etki büyüklüğünde negatif yönde ($r=-.586$; $p<.01$), aşırı koruyucu anne puanları arasında küçük etki büyüklüğünde pozitif yönde ($r=.117$; $p<.01$), reddedici anne puanları arasında orta etki büyüklüğünde pozitif yönde ($r=.426$; $p<.01$), duygusal sıcak baba puanları arasında büyük etki büyüklüğünde negatif yönde ($r=-.582$; $p<.01$), aşırı koruyucu baba puanları arasında küçük etki büyüklüğünde pozitif yönde ($r=.117$; $p<.01$), reddedici baba puanları arasında orta etki büyüklüğünde pozitif yönde ($r=.438$; $p<.01$) anlamlı ilişki bulunmuştur.

Katılımcıların çocukluk çağı cinsel istismar yaşantıları ile duygusal sıcak anne puanları arasında küçük etki büyüklüğünde negatif yönde ($r=-.143$; $p<.01$), aşırı koruyucu anne puanları arasında küçük etki büyüklüğünde pozitif yönde ($r=.106$; $p<.01$), reddedici anne puanları arasında küçük etki büyüklüğünde pozitif yönde ($r=.164$; $p<.01$), duygusal sıcak baba puanları arasında küçük etki büyüklüğünde negatif yönde ($r=-.147$; $p<.01$), aşırı koruyucu baba puanları arasında çok küçük etki büyüklüğünde pozitif yönde ($r=.086$; $p<.01$), reddedici baba puanları arasında küçük etki büyüklüğünde pozitif yönde ($r=.161$; $p<.01$) anlamlı ilişki bulunmuştur.

H5: Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları ile Aile İçi Şiddete Tanıklık arasında pozitif yönde anlamlı ilişki vardır.

Tablo IV. XXXII.'de katılımcıların Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Ölçeğinden ve Adapte Edilmiş Çatışma Ölçeğinden (Şiddete Tanıklık) aldıkları puanlar arasındaki Pearson korelasyon analizi bulguları verilmiştir.

Tablo IV. XXXII. Katılımcıların Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Ölçeğinden ve Adapte Edilmiş Çatışma Ölçeğinden (Şiddete Tanıklık) aldıkları puanlar arasındaki Pearson korelasyon analizi bulguları

	ÇÖYÖ	ÇÖYO-Fİ	ÇÖYÖ-Dİ	ÇÖYÖ-Cİ
AECCÖ	.523**	.608**	.397**	.214**
AECCÖ-BA	.520**	.608**	.396**	.198**
AECCÖ-AB	.370**	.426**	.280**	.175**

*p<.05; **p<.01

Katılımcıların çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile şiddete tanıklık puanları arasında büyük etki büyüklüğünde pozitif yönde ($r=.523$; $p<.01$), babadan anneye şiddete tanıklık puanları arasında büyük etki büyüklüğünde pozitif yönde ($r=.520$; $p<.01$), anneden babaya şiddete tanıklık puanları arasında orta etki büyüklüğünde pozitif yönde ($r=.370$; $p<.01$) anlamlı ilişki bulunmuştur.

Katılımcıların çocukluk çağı fiziksel istismar ve ihmal yaşantıları ile şiddete tanıklık puanları arasında büyük etki büyüklüğünde pozitif yönde ($r=.608$; $p<.01$), babadan anneye şiddete tanıklık puanları arasında büyük etki büyüklüğünde pozitif yönde ($r=.608$; $p<.01$), anneden babaya şiddete tanıklık puanları arasında orta etki büyüklüğünde pozitif yönde ($r=.426$; $p<.01$) anlamlı ilişki bulunmuştur.

Katılımcıların çocukluk çağı duygusal istismar yaşantıları ile şiddete tanıklık puanları arasında orta etki büyüklüğünde pozitif yönde ($r=.397$; $p<.01$), babadan anneye şiddete tanıklık puanları arasında orta etki büyüklüğünde pozitif yönde ($r=.396$; $p<.01$), anneden babaya şiddete tanıklık puanları arasında küçük etki büyüklüğünde pozitif yönde ($r=.280$; $p<.01$) anlamlı ilişki bulunmuştur.

Katılımcıların çocukluk çağı cinsel istismar yaşantıları ile şiddete tanıklık puanları arasında küçük etki büyüklüğünde pozitif yönde ($r=.214$; $p<.01$), babadan anneye şiddete tanıklık puanları arasında küçük etki büyüklüğünde pozitif yönde ($r=.198$; $p<.01$), anneden babaya şiddete tanıklık puanları arasında küçük etki büyüklüğünde pozitif yönde ($r=.175$; $p<.01$) anlamlı ilişki bulunmuştur.

H6: Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları ile İnsan İlişkilerinde Manipülasyon arasında pozitif yönde anlamlı ilişki vardır.

Tablo IV. XXXIII.'de katılımcıların Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Ölçeğinden ve İnsan İlişkilerinde Manipülasyon Ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki Pearson korelasyon analizi bulguları verilmiştir.

Tablo IV. XXXIII. Katılımcıların Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Ölçeğinden ve İnsan İlişkilerinde Manipülasyon Ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki Pearson korelasyon analizi bulguları

	ÇÖYÖ	ÇÖYO-Fİ	ÇÖYÖ-Dİ	ÇÖYÖ-Cİ
İİMO	.236**	.190**	.217**	.179**
İİMO-SM	.236**	.195**	.217**	.159**
İİMO-DM	.219**	.151**	.212**	.189**
İİMO-KS	.226**	.179**	.215**	.135**
İİMO-KG	.202**	.172**	.181**	.152**
İİMO-S	.183**	.165**	.156**	.151**

* $p<.05$; ** $p<.01$

Katılımcıların çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile insan ilişkilerinde manipülasyon ($r=.236$; $p<.01$), saldırgan manipülasyon ($r=.236$; $p<.01$), duygusal manipülasyon ($r=.219$; $p<.01$), kurban seçimi ($r=.226$; $p<.01$), kendini gizleme ($r=.202$; $p<.01$) ve strateji ($r=.183$; $p<.01$) düzeyleri arasında küçük etki büyüklüğünde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Katılımcıların çocukluk çağı fiziksel istismar ve ihmal yaşantıları ile insan ilişkilerinde manipölasyon ($r=.190$; $p<.01$), saldırgan manipölasyon ($r=.195$; $p<.01$), duygusal manipölasyon ($r=.151$; $p<.01$), kurban seçimi ($r=.179$; $p<.01$), kendini gizleme ($r=.172$; $p<.01$) ve strateji ($r=.165$; $p<.01$) düzeyleri arasında küçük etki büyüklüğünde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Katılımcıların çocukluk çağı duygusal istismar yaşantıları ile insan ilişkilerinde manipölasyon ($r=.217$; $p<.01$), saldırgan manipölasyon ($r=.217$; $p<.01$), duygusal manipölasyon ($r=.212$; $p<.01$), kurban seçimi ($r=.215$; $p<.01$), kendini gizleme ($r=.181$; $p<.01$) ve strateji ($r=.156$; $p<.01$) düzeyleri arasında küçük etki büyüklüğünde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Katılımcıların çocukluk çağı cinsel istismar yaşantıları ile insan ilişkilerinde manipölasyon ($r=.179$; $p<.01$), saldırgan manipölasyon ($r=.159$; $p<.01$), duygusal manipölasyon ($r=.189$; $p<.01$), kurban seçimi ($r=.135$; $p<.01$), kendini gizleme ($r=.152$; $p<.01$) ve strateji ($r=.151$; $p<.01$) düzeyleri arasında küçük etki büyüklüğünde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

H7a: Karanlık Üçlü Kişilik Ölçeği ile Anne-Babaya Bağlanma-ilgi alt boyutu arasında anlamlı ilişki yoktur.

H7b: Karanlık Üçlü Kişilik Ölçeği ile Anne-Babaya Bağlanma-kontrol/aşırı koruma alt boyutu arasında negatif yönde anlamlı ilişki vardır.

Tablo IV. XXXIV.'de katılımcıların Karanlık Üçlü Kişilik Ölçeğinden ve Anne-Babaya Bağlanma Ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki Pearson korelasyon analizi bulguları verilmiştir.

Tablo IV. XXXIV. Katılımcıların Karanlık Üçlü Kişilik Ölçeğinden ve Anne-Babaya Bağlanma Ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki Pearson korelasyon analizi bulguları

	KÜÖ	KÜÖ-M	KÜÖ-N	KÜÖ-P
ABBÖ-İA	.061	.050	.069*	.012
ABBÖ-KA	-.137**	-.107**	.022	-.219**
ABBÖ-İB	.012	-.010	.051	-.011
ABBÖ-KB	-.116**	-.079*	.013	-.198**

*p<.05; **p<.01

Katılımcıların karanlık üçlü kişilik puanları ile koruyucu anne ($r=-.137$; $p<.01$) ve koruyucu baba ($r=-.116$; $p<.01$) puanları arasında küçük etki büyüklüğünde negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Katılımcıların karanlık üçlü kişilik puanları ile ilgili anne ve ilgili baba puanları arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır.

Katılımcıların Makyavelizm puanları ile koruyucu anne ($r=-.107$; $p<.01$) puanları arasında küçük etki büyüklüğünde ve koruyucu baba ($r=-.079$; $p<.05$) puanları arasında çok küçük etki büyüklüğünde negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Katılımcıların Makyavelizm puanları ile ilgili anne ve ilgili baba puanları arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır.

Katılımcıların Narsisizm puanları ile ilgili anne puanları arasında çok küçük etki büyüklüğünde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=.069$; $p<.05$). Katılımcıların Narsisizm puanları ile koruyucu anne, koruyucu baba ve ilgili baba puanları arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır.

Katılımcıların Psikopati puanları ile koruyucu anne ($r=-.219$; $p<.01$) ve koruyucu baba ($r=-.198$; $p<.01$) puanları arasında küçük etki büyüklüğünde negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Katılımcıların Psikopati puanları ile ilgili anne ve ilgili baba puanları arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır.

Diğer değişkenler arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır.

H8: Karanlık Üçlü Kişilik ile Aile İşleyiş Biçimi arasında negatif yönde anlamlı ilişki vardır.

Tablo IV. XXXV.'de katılımcıların Karanlık Üçlü Kişilik Ölçeğinden ve Aile İşleyiş Biçimi Ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki Pearson korelasyon analizi bulguları verilmiştir.

Tablo IV. XXXV. Katılımcıların Karanlık Üçlü Kişilik Ölçeğinden ve Aile İşleyiş Biçimi Ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki Pearson korelasyon analizi bulguları

	KÜÖ	KÜÖ-M	KÜÖ-N	KÜÖ-P
AİBÖ-AEÖAD	-.047	-.016	.091**	-.192**
AİBÖ-AB	-.081*	-.070*	.061	-.171**
AİBÖ-AİBÇS	-.044	-.023	.067*	-.149**

*p<.05; **p<.01

Katılımcıların karanlık üçlü kişilik puanları ile aile bağılılığı puanları arasında çok küçük etki büyüklüğünde negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=-.081$; $p<.05$).

Katılımcıların Makyavelizm puanları ile aile bağılılığı puanları arasında çok küçük etki büyüklüğünde negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=-.070$; $p<.05$).

Katılımcıların Narsisizm puanları ile aile içi etkileşimsel örüntüler ve aile değerleri puanları arasında ($r=.091$; $p<.01$) ve aile içi başa çıkma stratejileri puanları arasında ($r=.067$; $p<.05$) çok küçük etki büyüklüğünde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Katılımcıların Psikopati puanları ile aile içi etkileşimsel örüntüler ve aile değerleri puanları arasında ($r=-.192$; $p<.01$), aile bağılılığı puanları arasında ($r=-.171$; $p<.01$) ve aile içi başa çıkma stratejileri puanları arasında ($r=-.149$; $p<.01$) çok küçük etki büyüklüğünde negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Diğer değişkenler arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır.

H9a: Karanlık Üçlü Kişilik ile Olumlu Algılanan Ebeveyn Tutumları arasında negatif yönde anlamlı ilişki vardır.

H9b: Karanlık Üçlü Kişilik ile Olumsuz Algılanan Ebeveyn Tutumları arasında pozitif yönde anlamlı ilişki vardır.

Tablo IV. XXXVI.'da katılımcıların Karanlık Üçlü Kişilik Ölçeğinden ve Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki Pearson korelasyon analizi bulguları verilmiştir.

Tablo IV. XXXVI. Katılımcıların Karanlık Üçlü Kişilik Ölçeğinden ve Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki Pearson korelasyon analizi bulguları

	KÜÖ	KÜÖ-M	KÜÖ-N	KÜÖ-P
KAET-DSA	.037	.032	.154**	-.110**
KAET-AKA	.126**	.117**	.041	.116**
KAET-RDA	.045	.022	-.020	.105**
KAET-DSB	-.041	-.046	.088**	-.134**
KAET-AKB	.101**	.070*	.027	.128**
KAET-RDB	.104**	.075*	.004	.154**

*p<.05; **p<.01

Katılımcıların karanlık üçlü puanları ile aşırı koruyucu anne ($r=.126$; $p<.01$), aşırı koruyucu baba ($r=.101$; $p<.01$) ve reddedici baba ($r=.104$; $p<.01$) puanları arasında küçük etki büyüklüğünde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Katılımcıların Makyavelizm puanları ile aşırı koruyucu anne ($r=.117$; $p<.01$) puanları arasında küçük etki büyüklüğünde, aşırı koruyucu baba ($r=.070$; $p<.05$) ve reddedici baba ($r=.075$; $p<.05$) puanları arasında çok küçük etki büyüklüğünde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Katılımcıların Narsisizm puanları ile duygusal sıcak anne puanları ($r=.154$; $p<.01$) arasında küçük etki büyüklüğünde, duygusal sıcak baba puanları ($r=.088$; $p<.01$) arasında çok küçük etki büyüklüğünde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Katılımcıların Psikopati puanları ile duygusal sıcak anne ($r=-.110$; $p<.01$) ve duygusal sıcak baba ($r=-.134$; $p<.01$) puanları arasında küçük etki büyüklüğünde negatif yönde; aşırı koruyucu anne ($r=.116$; $p<.01$), reddedici anne ($r=.105$; $p<.01$), aşırı koruyucu baba ($r=.128$; $p<.01$) ve reddedici baba ($r=.154$; $p<.01$) puanları arasında küçük etki büyüklüğünde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Diğer değişkenler arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır.

H10: Karanlık Üçlü Kişilik ile Aile İçi Şiddete Tanıklık arasında pozitif yönde anlamlı ilişki vardır.

Tablo IV. XXXVII.'de katılımcıların Karanlık Üçlü Kişilik Ölçeğinden ve Adapte Edilmiş Çatışma Ölçeğinden (Şiddete Tanıklık) aldıkları puanlar arasındaki Pearson korelasyon analizi bulguları verilmiştir.

Tablo IV. XXXVII. Katılımcıların Karanlık Üçlü Kişilik Ölçeğinden ve Adapte Edilmiş Çatışma Ölçeğinden (Şiddete Tanıklık) aldıkları puanlar arasındaki Pearson korelasyon analizi bulguları

	KÜÖ	KÜÖ-M	KÜÖ-N	KÜÖ-P
AECCÖ	.078*	.059	.020	.095**
AECCÖ-BA	.066*	.026	.027	.102**
AECCÖ-AB	.073*	.092**	.004	.056

* $p<.05$; ** $p<.01$

Katılımcıların karanlık üçlü kişilik puanları ile şiddete tanıklık ($r=.078$; $p<.05$), babadan anneye şiddete tanıklık ($r=.066$; $p<.05$), anneden babaya şiddete tanıklık ($r=.073$; $p<.05$) puanları arasında çok küçük etki büyüklüğünde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Katılımcıların Makyavelizm puanları ile anneden babaya şiddete tanıklık puanları arasında çok küçük etki büyüklüğünde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=.092$; $p<.01$).

Katılımcıların Psikopati puanları ile şiddete tanıklık ($r=.095$; $p<.01$) puanları arasında çok küçük etki büyüklüğünde ve babadan anneye şiddete tanıklık ($r=.102$; $p<.01$) puanları arasında küçük etki büyüklüğünde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Diğer değişkenler arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır.

H11: Karanlık Üçlü Kişilik ile İnsan İlişkilerinde Manipülasyon arasında pozitif yönde anlamlı ilişki vardır.

Tablo IV. XXXVIII.'de katılımcıların Karanlık Üçlü Kişilik Ölçeğinden ve İnsan İlişkilerinde Manipülasyon Ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki Pearson korelasyon analizi bulguları verilmiştir.

Tablo IV. XXXVIII. Katılımcıların Karanlık Üçlü Kişilik Ölçeğinden ve İnsan İlişkilerinde Manipülasyon Ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki Pearson korelasyon analizi bulguları

	KÜÖ	KÜÖ-M	KÜÖ-N	KÜÖ-P
İİMO	.421**	.383**	.199**	.330**
İİMO-SM	.357**	.246**	.193**	.359**
İİMO-DM	.302**	.279**	.121**	.253**
İİMO-KS	.356**	.319**	.157**	.296**
İİMO-KG	.393**	.404**	.165**	.268**
İİMO-S	.455**	.400**	.263**	.325**

* $p<.05$; ** $p<.01$

Katılımcıların karanlık üçlü kişilik puanları ile insan ilişkilerinde manipülasyon ($r=.421$; $p<.01$), saldırgan manipülasyon ($r=.357$; $p<.01$), duygusal manipülasyon ($r=.302$; $p<.01$), kurban seçimi ($r=.356$; $p<.01$), kendini gizleme ($r=.393$; $p<.01$) ve strateji ($r=.455$; $p<.01$) puanları arasında orta etki büyüklüğünde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Katılımcıların Makyavelizm puanları ile insan ilişkilerinde manipülasyon ($r=.383$; $p<.01$), kurban seçimi ($r=.319$; $p<.01$), kendini gizleme ($r=.404$; $p<.01$) ve strateji ($r=.400$; $p<.01$) puanları arasında orta etki büyüklüğünde; saldırgan manipülasyon ($r=.246$; $p<.01$), duygusal manipülasyon ($r=.279$; $p<.01$) puanları arasında küçük etki büyüklüğünde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Katılımcıların Narsisizm puanları ile insan ilişkilerinde manipülasyon ($r=.199$; $p<.01$), saldırgan manipülasyon ($r=.193$; $p<.01$), duygusal manipülasyon ($r=.121$; $p<.01$), kurban seçimi ($r=.157$; $p<.01$), kendini gizleme ($r=.165$; $p<.01$) ve strateji ($r=.263$; $p<.01$) puanları arasında küçük etki büyüklüğünde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Katılımcıların Psikopati puanları ile insan ilişkilerinde manipülasyon ($r=.330$; $p<.01$), saldırgan manipülasyon ($r=.359$; $p<.01$), kurban seçimi ($r=.296$; $p<.01$) ve strateji ($r=.325$; $p<.01$) puanları arasında orta etki büyüklüğünde; duygusal manipülasyon ($r=.253$; $p<.01$) ve kendini gizleme ($r=.268$; $p<.01$) puanları arasında küçük etki büyüklüğünde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

H12: Anne-Babaya Bağlanma ile Aile İşleyiş Biçimi arasında pozitif yönde anlamlı ilişki vardır.

Tablo IV. XXXIX.'da katılımcıların Anne-Babaya Bağlanma Ölçeğinden ve Aile İşleyiş Biçimi Ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki Pearson korelasyon analizi bulguları verilmiştir.

Tablo IV. XXXIX. Katılımcıların Anne-Babaya Bağlanma Ölçeğinden ve Aile İşleyiş Biçimi Ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki Pearson korelasyon analizi bulguları

	ABBÖ-İA	ABBÖ-KA	ABBÖ-İB	ABBÖ-KB
AİBÖ-AEÖAD	.207**	.419**	.147**	.436**
AİBÖ-AB	.129**	.394**	.103**	.468**
AİBÖ-AİBÇS	.090**	.350**	.064*	.368**

* $p<.05$; ** $p<.01$

Katılımcıların ilgili anne puanları ile aile içi etkileşimsel örüntüler ve aile değerleri ($r=.207$; $p<.01$), aile bağıllığı ($r=.129$; $p<.01$) puanları arasında küçük etki büyüklüğünde; aile içi başa çıkma stratejileri ($r=.090$; $p<.01$) puanları arasında çok küçük etki büyüklüğünde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Katılımcıların kontrolcü/aşırı koruyucu anne puanları ile aile içi etkileşimsel örüntüler ve aile değerleri ($r=.419$; $p<.01$), aile bağıllığı ($r=.394$; $p<.01$), aile içi başa çıkma stratejileri ($r=.350$; $p<.01$) puanları arasında orta etki büyüklüğünde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Katılımcıların ilgili baba puanları ile aile içi etkileşimsel örüntüler ve aile değerleri ($r=.147$; $p<.01$), aile bağıllığı ($r=.103$; $p<.01$) puanları arasında küçük etki büyüklüğünde; aile içi başa çıkma stratejileri ($r=.064$; $p<.05$) puanları arasında çok küçük etki büyüklüğünde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Katılımcıların aşırı koruyucu baba puanları ile aile içi etkileşimsel örüntüler ve aile değerleri ($r=.436$; $p<.01$), aile bağıllığı ($r=.468$; $p<.01$), aile içi başa çıkma stratejileri ($r=.368$; $p<.01$) puanları arasında orta etki büyüklüğünde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

H13a: Anne-Babaya Bağlanma ile Olumlu Algılanan Ebeveyn Tutumları arasında pozitif yönde anlamlı ilişki vardır.

H13a: Anne-Babaya Bağlanma ile Olumsuz Algılanan Ebeveyn Tutumları arasında negatif yönde anlamlı ilişki vardır.

Tablo IV. XXXX.'da katılımcıların Anne-Babaya Bağlanma Ölçeğinden ve Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki Pearson korelasyon analizi bulguları verilmiştir.

Tablo IV. XXXX. Katılımcıların Anne-Babaya Bağlanma Ölçeğinden ve Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki Pearson korelasyon analizi bulguları

	ABBÖ-İA	ABBÖ-KA	ABBÖ-İB	ABBÖ-KB
KAET-DSA	.262**	.523**	.102**	.295**
KAET-AKA	.271**	-.490**	.170**	-.269**
KAET-RDA	-.117**	-.526**	-.003	-.270**
KAET-DSB	.115**	.276**	.211**	.590**
KAET-AKB	.159**	-.181**	.356**	-.479**
KAET-RDB	-.052	-.244**	-.012	-.589**

*p<.05; **p<.01

Katılımcıların ilgili anne puanları ile duygusal sıcak anne ($r=.262$; $p<.01$), aşırı koruyucu anne ($r=.271$; $p<.01$), duygusal sıcak baba ($r=.115$; $p<.01$), aşırı koruyucu baba ($r=.159$; $p<.01$) puanları arasında küçük etki büyüklüğünde pozitif yönde; reddedici anne ($r=-.117$; $p<.01$) küçük etki büyüklüğünde negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Katılımcıların kontrolcü/aşırı koruyucu anne puanları ile duygusal sıcak anne ($r=.523$; $p<.01$) puanları arasında büyük etki büyüklüğünde; duygusal sıcak baba ($r=.276$; $p<.01$) küçük etki büyüklüğünde pozitif yönde anlamlı; aşırı koruyucu anne ($r=-.490$; $p<.01$) puanları arasında orta etki büyüklüğünde, reddedici anne ($r=-.526$; $p<.01$) puanları arasında büyük etki büyüklüğünde, aşırı koruyucu baba ($r=-.181$; $p<.01$) ve reddedici baba ($r=-.244$; $p<.01$) küçük etki büyüklüğünde negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Katılımcıların ilgili baba puanları ile duygusal sıcak anne ($r=.102$; $p<.01$), aşırı koruyucu anne ($r=.170$; $p<.01$), duygusal sıcak baba ($r=.211$; $p<.01$) puanları arasında küçük etki büyüklüğünde, aşırı koruyucu baba ($r=.356$; $p<.01$) puanları arasında orta etki büyüklüğünde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Katılımcıların kontrolcü/aşırı koruyucu baba puanları ile duygusal sıcak anne ($r=.295$; $p<.01$) puanları arasında küçük etki büyüklüğünde, duygusal sıcak baba ($r=.590$; $p<.01$) puanları arasında büyük etki büyüklüğünde pozitif yönde anlamlı; aşırı koruyucu anne ($r=-.269$; $p<.01$), reddedici anne ($r=-.270$; $p<.01$) puanları arasında küçük etki büyüklüğünde, aşırı koruyucu baba ($r=-.479$; $p<.01$) puanları arasında orta etki büyüklüğünde ve reddedici baba ($r=-.589$; $p<.01$) puanları arasında büyük etki büyüklüğünde negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Diğer değişkenler arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır.

H14: Anne-Babaya Bağlanma ile Aile İçi Şiddete Tanıklık arasında negatif yönde anlamlı ilişki vardır.

Tablo IV. XXXXI.'de katılımcıların Anne-Babaya Bağlanma Ölçeğinden ve Adapte Edilmiş Çatışma Ölçeğinden (Şiddete Tanıklık) aldıkları puanlar arasındaki Pearson korelasyon analizi bulguları verilmiştir.

Tablo IV. XXXXI. Katılımcıların Anne-Babaya Bağlanma Ölçeğinden ve Adapte Edilmiş Çatışma Ölçeğinden (Şiddete Tanıklık) aldıkları puanlar arasındaki Pearson korelasyon analizi bulguları

	ABBÖ-İA	ABBÖ-KA	ABBÖ-İB	ABBÖ-KB
AECCÖ	-.069*	-.246**	-.005	-.376**
AECCÖ-BA	-.038	-.189**	-.005	-.442**
AECCÖ-AB	-.095**	-.259**	-.004	-.164**

* $p<.05$; ** $p<.01$

Katılımcıların ilgili anne puanları ile şiddete tanıklık ($r=-.069$; $p<.05$) ve anneden babaya şiddete tanıklık ($r=-.095$; $p<.01$) puanları arasında çok küçük etki büyüklüğünde negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Katılımcıların kontrolcü/aşırı koruyucu anne puanları ile şiddete tanıklık ($r=-.246$; $p<.01$), babadan anneye şiddete tanıklık ($r=-.189$; $p<.01$), anneden babaya şiddete tanıklık ($r=-.259$; $p<.01$) puanları arasında küçük etki büyüklüğünde negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Katılımcıların kontrolcü/aşırı koruyucu baba puanları ile şiddete tanıklık ($r=-.376$; $p<.01$), babadan anneye şiddete tanıklık ($r=-.442$; $p<.01$) puanları arasında orta etki büyüklüğünde, anneden babaya şiddete tanıklık ($r=-.164$; $p<.01$) puanları arasında küçük etki büyüklüğünde negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

H15: Anne-Babaya Bağlanma ile İnsan İlişkilerinde Manipülasyon arasında negatif yönde anlamlı ilişki vardır.

Tablo IV. XXXXII.'de katılımcıların Anne-Babaya Bağlanma Ölçeğinden ve İnsan İlişkilerinde Manipülasyon Ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki Pearson korelasyon analizi bulguları verilmiştir.

Tablo IV. XXXXII. Katılımcıların Anne-Babaya Bağlanma Ölçeğinden ve İnsan İlişkilerinde Manipülasyon Ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki Pearson korelasyon analizi bulguları

	ABBÖ-İA	ABBÖ-KA	ABBÖ-İB	ABBÖ-KB
İİMO	-.119**	-.234**	-.142**	-.203**
İİMO-SM	-.119**	-.213**	-.122**	-.184**
İİMO-DM	-.128**	-.219**	-.148**	-.185**
İİMO-KS	-.102**	-.250**	-.126**	-.214**
İİMO-KG	-.077*	-.216**	-.121**	-.187**
İİMO-S	-.091**	-.169**	-.106**	-.155**

* $p<.05$; ** $p<.01$

Katılımcıların ilgili anne puanları ile insan ilişkilerinde manipülasyon ($r=-.119$; $p<.01$), saldırgan manipülasyon ($r=-.119$; $p<.01$), duygusal manipülasyon ($r=-.128$; $p<.01$), kurban seçimi ($r=-.102$; $p<.01$) puanları arasında küçük etki büyüklüğünde, kendini gizleme ($r=-.077$;

$p<.05$), strateji ($r=-.091$; $p<.01$) puanları arasında çok küçük etki büyüklüğünde negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Katılımcıların kontrolcü/aşırı koruyucu anne puanları ile insan ilişkilerinde manipülasyon ($r=-.234$; $p<.01$), saldırgan manipülasyon ($r=-.213$; $p<.01$), duygusal manipülasyon ($r=-.219$; $p<.01$), kurban seçimi ($r=-.250$; $p<.01$) kendini gizleme ($r=-.216$; $p<.05$), strateji ($r=-.169$; $p<.01$) puanları arasında küçük etki büyüklüğünde negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Katılımcıların ilgili baba puanları ile insan ilişkilerinde manipülasyon ($r=-.142$; $p<.01$), saldırgan manipülasyon ($r=-.122$; $p<.01$), duygusal manipülasyon ($r=-.148$; $p<.01$), kurban seçimi ($r=-.126$; $p<.01$) kendini gizleme ($r=-.121$; $p<.05$), strateji ($r=-.106$; $p<.01$) puanları arasında küçük etki büyüklüğünde negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Katılımcıların kontrolcü/aşırı koruyucu baba puanları ile insan ilişkilerinde manipülasyon ($r=-.203$; $p<.01$), saldırgan manipülasyon ($r=-.184$; $p<.01$), duygusal manipülasyon ($r=-.185$; $p<.01$), kurban seçimi ($r=-.214$; $p<.01$) kendini gizleme ($r=-.187$; $p<.05$), strateji ($r=-.155$; $p<.01$) puanları arasında küçük etki büyüklüğünde negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

H16a: Aile İşleyiş Biçimi ile Olumlu Algılanan Ebeveyn Tutumları arasında pozitif yönde anlamlı ilişki vardır.

H16b: Aile İşleyiş Biçimi ile Olumsuz Algılanan Ebeveyn Tutumları arasında negatif yönde anlamlı ilişki vardır.

Tablo IV. XXXXIII.'de katılımcıların Aile İşleyiş Biçimi Ölçeğinden ve Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki Pearson korelasyon analizi bulguları verilmiştir.

Tablo IV. XXXXIII. Katılımcıların Aile İşleyiş Biçimi Ölçeğinden ve Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki Pearson korelasyon analizi bulguları

	AİBÖ-AEÖAD	AİBÖ-AB	AİBÖ-AİBÇS
KAET-DSA	.470**	.402**	.380**
KAET-AKA	-.163**	-.221**	-.217**
KAET-RDA	-.392**	-.373**	-.357**
KAET-DSB	.485**	.471**	.413**
KAET-AKB	-.107**	-.169**	-.137**
KAET-RDB	-.358**	-.348**	-.303**

*p<.05; **p<.01

Katılımcıların aile içi etkileşimsel örüntüler ve aile değerleri puanları ile duygusal sıcak anne ($r=.470$; $p<.01$), duygusal sıcak baba ($r=.485$; $p<.01$) puanları arasında orta etki büyüklüğünde pozitif yönde anlamlı; aşırı kontrolcü anne ($r=-.163$; $p<.01$), aşırı kontrolcü baba ($r=-.107$) puanları arasında küçük etki büyüklüğünde negatif yönde anlamlı; reddedici anne ($r=-.392$; $p<.01$), reddedici baba ($r=-.358$; $p<.01$) puanları arasında orta etki büyüklüğünde negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Katılımcıların aile bağlılığı puanları ile duygusal sıcak anne ($r=.402$; $p<.01$), duygusal sıcak baba ($r=.471$; $p<.01$) puanları arasında orta etki büyüklüğünde pozitif yönde anlamlı; aşırı kontrolcü anne ($r=-.221$; $p<.01$), aşırı kontrolcü baba ($r=-.169$; $p<.01$) puanları arasında küçük etki büyüklüğünde negatif yönde anlamlı; reddedici anne ($r=-.373$; $p<.01$), reddedici baba ($r=-.348$; $p<.01$) puanları arasında orta etki büyüklüğünde negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Katılımcıların aile içi başa çıkma stratejileri ile duygusal sıcak anne ($r=.380$; $p<.01$), duygusal sıcak baba ($r=.413$; $p<.01$) puanları arasında orta etki büyüklüğünde pozitif yönde anlamlı; aşırı kontrolcü anne ($r=-.217$; $p<.01$), aşırı kontrolcü baba ($r=-.137$; $p<.01$) puanları arasında küçük etki büyüklüğünde negatif yönde anlamlı; reddedici anne ($r=-.357$; $p<.01$), reddedici baba ($r=-.303$; $p<.01$) puanları arasında orta etki büyüklüğünde negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

H17: Aile İşleyiş Biçimi ile Aile İçi Şiddete Tanıklık arasında negatif yönde anlamlı ilişki vardır.

Tablo IV. XXXXIV.'de katılımcıların Aile İşleyiş Biçimi Ölçeğinden ve Adapte Edilmiş Çatışma Ölçeğinden (Şiddete Tanıklık) aldıkları puanlar arasındaki Pearson korelasyon analizi bulguları verilmiştir.

Tablo IV. XXXXIV. Katılımcıların Aile İşleyiş Biçimi Ölçeğinden ve Adapte Edilmiş Çatışma Ölçeğinden (Şiddete Tanıklık) aldıkları puanlar arasındaki Pearson korelasyon analizi bulguları

	AİBÖ-AEÖAD	AİBÖ-AB	AİBÖ-AİBÇS
AECCÖ	-.327**	-.323**	-.302**
AECCÖ-BA	-.320**	-.322**	-.290**
AECCÖ-AB	-.239**	-.227**	-.230**

*p<.05; **p<.01

Katılımcıların aile içi etkileşimsel örüntüler ve aile değerleri puanları ile şiddete tanıklık ($r=-.327$; $p<.01$), babadan anneye şiddete tanıklık ($r=-.320$; $p<.01$) puanları arasında orta etki büyüklüğünde, anneden babaya şiddete tanıklık ($r=-.239$; $p<.01$) puanları arasında küçük etki büyüklüğünde negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Katılımcıların aile bağlılığı puanları ile şiddete tanıklık ($r=-.323$; $p<.01$), babadan anneye şiddete tanıklık ($r=-.322$; $p<.01$) puanları arasında orta etki büyüklüğünde, anneden babaya şiddete tanıklık ($r=-.227$; $p<.01$) puanları arasında küçük etki büyüklüğünde negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Katılımcıların aile içi başa çıkma stratejileri ile şiddete tanıklık ($r=-.302$; $p<.01$) puanları arasında orta etki büyüklüğünde, babadan anneye şiddete tanıklık ($r=-.290$; $p<.01$), anneden

babaya şiddete tanıklık ($r=-.230$; $p<.01$) puanları arasında küçük etki büyüklüğünde negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

H18: Aile İşleyiş Biçimi ile İnsan İlişkilerinde Manipülasyon arasında negatif yönde anlamlı ilişki vardır.

Tablo IV. XXXXV.'de katılımcıların Aile İşleyiş Biçimi Ölçeğinden ve İnsan İlişkilerinde Manipülasyon Ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki Pearson korelasyon analizi bulguları verilmiştir.

Tablo IV. XXXXV. Katılımcıların Aile İşleyiş Biçimi Ölçeğinden ve İnsan İlişkilerinde Manipülasyon Ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki Pearson korelasyon analizi bulguları

	AİBÖ-AEÖAD	AİBÖ-AB	AİBÖ-AİBÇS
İİMO	-.237**	-.246**	-.204**
İİMO-SM	-.222**	-.202**	-.186**
İİMO-DM	-.225**	-.213**	-.172**
İİMO-KS	-.199**	-.213**	-.176**
İİMO-KG	-.228**	-.261**	-.209**
İİMO-S	-.186**	-.203**	-.174**

* $p<.05$; ** $p<.01$

Katılımcıların aile içi etkileşimsel örüntüler ve aile değerleri puanları ile insan ilişkilerinde manipülasyon ($r=-.237$; $p<.01$), saldırgan manipülasyon ($r=-.222$; $p<.01$), duygusal manipülasyon ($r=-.225$; $p<.01$), kurban seçme ($r=-.199$; $p<.01$), kendini gizleme ($r=-.228$; $p<.01$), strateji ($r=-.186$; $p<.01$) puanları arasında küçük etki büyüklüğünde negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Katılımcıların aile bağlılığı puanları ile insan ilişkilerinde manipülasyon ($r=-.246$; $p<.01$), saldırgan manipülasyon ($r=-.202$; $p<.01$), duygusal manipülasyon ($r=-.213$; $p<.01$), kurban

seçme ($r=-.213$; $p<.01$), kendini gizleme ($r=-.261$; $p<.01$), strateji ($r=-.203$; $p<.01$) puanları arasında küçük etki büyüklüğünde negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Katılımcıların aile içi başa çıkma stratejileri ile insan ilişkilerinde manipülasyon ($r=-.204$; $p<.01$), saldırgan manipülasyon ($r=-.186$; $p<.01$), duygusal manipülasyon ($r=-.172$; $p<.01$), kurban seçme ($r=-.176$; $p<.01$), kendini gizleme ($r=-.209$; $p<.01$), strateji ($r=-.174$; $p<.01$) puanları arasında küçük etki büyüklüğünde negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

H19a: Olumlu Algılanan Ebeveyn Tutumları ile Aile İçi Şiddete Tanıklık arasında negatif yönde anlamlı ilişki vardır.

H19b: Olumsuz Algılanan Ebeveyn Tutumları ile Şiddete Tanıklık arasında pozitif yönde anlamlı ilişki vardır.

Tablo IV. XXXXVI.'da katılımcıların Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeğinden ve Adapte Edilmiş Çatışma Ölçeğinden (Şiddete Tanıklık) aldıkları puanlar arasındaki Pearson korelasyon analizi bulguları verilmiştir.

Tablo IV. XXXXVI. Katılımcıların Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeğinden ve Adapte Edilmiş Çatışma Ölçeğinden (Şiddete Tanıklık) aldıkları puanlar arasındaki Pearson korelasyon analizi bulguları

	KAET- DSA	KAET- AKA	KAET- RDA	KAET- DSB	KAET- AKB	KAET- RDB
AECCÖ	-.183**	.212**	.347**	-.311**	.226**	.444**
AECCÖ-BA	-.135**	.173**	.254**	-.373**	.237**	.490**
AECCÖ-AB	-.204**	.209**	.386**	-.124**	.142**	.242**

* $p<.05$; ** $p<.01$

Katılımcıların duygusal sıcak anne puanları ile şiddete tanıklık ($r=-.183$; $p<.01$), babadan anneye şiddete tanıklık ($r=-.135$; $p<.01$), anneden babaya şiddete tanıklık ($r=-.204$; $p<.01$) puanları arasında küçük etki büyüklüğünde negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Katılımcıların aşırı kontrolcü anne puanları ile şiddete tanıklık ($r=.212$; $p<.01$), babadan anneye şiddete tanıklık ($r=.173$; $p<.01$), anneden babaya şiddete tanıklık ($r=.209$; $p<.01$) puanları arasında küçük etki büyüklüğünde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Katılımcıların reddedici anne puanları ile şiddete tanıklık ($r=.347$; $p<.01$) puanları arasında orta etki büyüklüğünde, babadan anneye şiddete tanıklık ($r=.254$; $p<.01$) puanları arasında küçük etki büyüklüğünde, anneden babaya şiddete tanıklık ($r=.386$; $p<.01$) puanları arasında orta etki büyüklüğünde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Katılımcıların duygusal sıcak baba puanları ile şiddete tanıklık ($r=-.311$; $p<.01$), babadan anneye şiddete tanıklık ($r=-.373$; $p<.01$) orta etki büyüklüğünde, anneden babaya şiddete tanıklık ($r=-.124$; $p<.01$) puanları arasında küçük etki büyüklüğünde negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Katılımcıların aşırı kontrolcü baba puanları ile şiddete tanıklık ($r=.226$; $p<.01$), babadan anneye şiddete tanıklık ($r=.237$; $p<.01$), anneden babaya şiddete tanıklık ($r=.142$; $p<.01$) puanları arasında küçük etki büyüklüğünde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Katılımcıların reddedici baba puanları ile şiddete tanıklık ($r=.444$; $p<.01$), babadan anneye şiddete tanıklık ($r=.490$; $p<.01$) puanları arasında orta etki büyüklüğünde, anneden babaya şiddete tanıklık ($r=.242$; $p<.01$) puanları arasında küçük etki büyüklüğünde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

H20a: Olumlu Algılanan Ebeveyn Tutumları ile İnsan İlişkilerinde Manipülasyon arasında negatif yönde anlamlı ilişki vardır.

H20b: Olumsuz Algılanan Ebeveyn Tutumları ile İnsan İlişkilerinde Manipülasyon arasında pozitif yönde anlamlı ilişki vardır.

Tablo IV. XXXXVII.'de katılımcıların Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeğinden ve İnsan İlişkilerinde Manipülasyon Ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki Pearson korelasyon analizi bulguları verilmiştir.

Tablo IV. XXXXVII. Katılımcıların Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeğinden ve İnsan İlişkilerinde Manipülasyon Ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki Pearson korelasyon analizi bulguları

	KAET- DSA	KAET- AKA	KAET- RDA	KAET- DSB	KAET- AKB	KAET- RDB
İİMO	-.185**	.133**	.183**	-.205**	.096**	.191**
İİMO-SM	-.179**	.082**	.167**	-.170**	.091**	.178**
İİMO-DM	-.191**	.119**	.168**	-.192**	.085**	.167**
İİMO-KS	-.177**	.116**	.169**	-.184**	.113**	.190**
İİMO-KG	-.172**	.148**	.173**	-.223**	.071*	.166**
İİMO-S	-.106**	.110**	.137**	-.143**	.081*	.156**

*p<.05; **p<.01

Katılımcıların duygusal sıcak anne puanları ile insan ilişkilerinde manipülasyon ($r=-.185$; $p<.01$), saldırgan manipülasyon ($r=-.179$; $p<.01$), duygusal manipülasyon ($r=-.191$; $p<.01$), kurban seçme ($r=-.177$; $p<.01$), kendini gizleme ($r=-.172$; $p<.01$), strateji ($r=-.106$; $p<.01$) puanları arasında küçük etki büyüklüğünde negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Katılımcıların aşırı kontrolcü anne puanları ile insan ilişkilerinde manipülasyon ($r=.133$; $p<.01$) puanları arasında küçük etki büyüklüğünde, saldırgan manipülasyon ($r=.082$; $p<.01$) puanları arasında çok küçük etki büyüklüğünde, duygusal manipülasyon ($r=.119$; $p<.01$), kurban seçme ($r=.116$; $p<.01$), kendini gizleme ($r=.148$; $p<.01$), strateji ($r=.110$; $p<.01$) puanları arasında küçük etki büyüklüğünde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Katılımcıların reddedici anne puanları ile insan ilişkilerinde manipülasyon ($r=.183$; $p<.01$), saldırgan manipülasyon ($r=.167$; $p<.01$), duygusal manipülasyon ($r=.168$; $p<.01$), kurban seçme

($r=.169$; $p<.01$), kendini gizleme ($r=.173$; $p<.01$), strateji ($r=.137$; $p<.01$) puanları arasında küçük etki büyüklüğünde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Katılımcıların duygusal sıcak baba puanları ile insan ilişkilerinde manipölasyon ($r=-.205$; $p<.01$), saldırgan manipölasyon ($r=-.170$; $p<.01$), duygusal manipölasyon ($r=-.192$; $p<.01$), kurban seçme ($r=-.184$; $p<.01$), kendini gizleme ($r=-.223$; $p<.01$), strateji ($r=-.143$; $p<.01$) puanları arasında küçük etki büyüklüğünde negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Katılımcıların aşırı kontrolcü baba puanları ile insan ilişkilerinde manipölasyon ($r=.96$; $p<.01$), saldırgan manipölasyon ($r=.091$; $p<.01$), duygusal manipölasyon ($r=.085$; $p<.01$) puanları arasında çok küçük etki büyüklüğünde, kurban seçme ($r=.113$; $p<.01$) puanları arasında küçük etki büyüklüğünde, kendini gizleme ($r=.071$; $p<.01$), strateji ($r=.081$; $p<.01$) puanları arasında çok küçük etki büyüklüğünde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Katılımcıların reddedici baba puanları ile insan ilişkilerinde manipölasyon ($r=.191$; $p<.01$), saldırgan manipölasyon ($r=.178$; $p<.01$), duygusal manipölasyon ($r=.167$; $p<.01$), kurban seçme ($r=.190$; $p<.01$), kendini gizleme ($r=.166$; $p<.01$), strateji ($r=.156$; $p<.01$) puanları arasında küçük etki büyüklüğünde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

H21: Aile İçi Şiddete Tanıklık ile İnsan İlişkilerinde Manipölasyon arasında pozitif yönde anlamlı ilişki vardır.

Tablo IV. XXXXVIII.'de katılımcıların Adapte Edilmiş Çatışma Ölçeğinden (Şiddete Tanıklık) ve İnsan İlişkilerinde Manipölasyon Ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki Pearson korelasyon analizi bulguları verilmiştir.

Tablo IV. XXXXVIII. Katılımcıların Adapte Edilmiş Çatışma Ölçeğinden (Şiddete Tanıklık) ve İnsan İlişkilerinde Manipülasyon Ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki Pearson korelasyon analizi bulguları

	AECCÖ	AECCÖ-BA	AECCÖ-AB
İİMO	.129**	.100**	.135**
İİMO-SM	.137**	.120**	.121**
İİMO-DM	.099**	.071*	.113**
İİMO-KS	.132**	.120**	.113**
İİMO-KG	.123**	.096**	.128**
İİMO-S	.104**	.072*	.123**

*p<.05; **p<.01

Katılımcıların şiddete tanıklık puanları ile insan ilişkilerinde manipülasyon ($r=.129$; $p<.01$), saldırgan manipülasyon ($r=.137$; $p<.01$), duygusal manipülasyon ($r=.099$; $p<.01$), kurban seçme ($r=.132$; $p<.01$), kendini gizleme ($r=.123$; $p<.01$), strateji ($r=.104$; $p<.01$) puanları arasında küçük etki büyüklüğünde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Katılımcıların babadan anneye şiddete tanıklık puanları ile insan ilişkilerinde manipülasyon ($r=.100$; $p<.01$), saldırgan manipülasyon ($r=.120$; $p<.01$) puanları arasında küçük etki büyüklüğünde, duygusal manipülasyon ($r=.071$; $p<.05$) puanları arasında çok küçük etki büyüklüğünde, kurban seçme ($r=.120$; $p<.01$) puanları arasında küçük etki büyüklüğünde, kendini gizleme ($r=.096$; $p<.01$), strateji ($r=.072$; $p<.05$) puanları arasında çok küçük etki büyüklüğünde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Katılımcıların anneden babaya şiddete tanıklık puanları ile insan ilişkilerinde manipülasyon ($r=.135$; $p<.01$), saldırgan manipülasyon ($r=.121$; $p<.01$), duygusal manipülasyon ($r=.113$; $p<.01$), kurban seçme ($r=.113$; $p<.01$), kendini gizleme ($r=.128$; $p<.01$), strateji ($r=.123$; $p<.01$) puanları arasında küçük etki büyüklüğünde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

4.2.1.2. 18 yaş öncesi ve sonrası mağduriyet sıklığı ile ölçek puanları arasındaki ilişkiler

H22a: 18 yaş öncesi ve sonrası mağduriyet ile ÇÖYÖ arasında anlamlı ilişki var mıdır?

H22b: 18 yaş öncesi ve sonrası mağduriyet ile KÜÖ arasında anlamlı ilişki var mıdır?

H22c: 18 yaş öncesi ve sonrası mağduriyet ile ABBÖ arasında anlamlı ilişki var mıdır?

H22d: 18 yaş öncesi ve sonrası mağduriyet ile AİBÖ arasında anlamlı ilişki var mıdır?

H22e: 18 yaş öncesi ve sonrası mağduriyet ile KAET arasında anlamlı ilişki var mıdır?

H22f: 18 yaş öncesi ve sonrası mağduriyet ile AECCÖ arasında anlamlı ilişki var mıdır?

H22g: 18 yaş öncesi ve sonrası mağduriyet ile İİMÖ arasında anlamlı ilişki var mıdır?

Tablo IV. XXXXIX.'da katılımcıların 18 yaş öncesi ve sonrası mağduriyet sıklıkları ile ölçek puanları arasındaki Pearson korelasyon analizi bulguları verilmiştir.

Tablo IV. XXXXIX. Katılımcıların 18 yaş öncesi ve sonrası mağduriyet sıklıkları ile ölçek puanları arasındaki Pearson korelasyon analizi bulguları

	18 öncesi				18 sonrası			
	Yaralanma	Cinsel şiddet	Duygusal şiddet	18 yaş öncesi mağduriyet sıklığı	Yaralanma	Cinsel şiddet	Duygusal şiddet	18 yaş sonrası mağduriyet sıklığı
ÇÖYÖ	.404**	.364**	.471**	.543**	.332**	.289**	.368**	.423**
ÇÖYO-Fİ	.470**	.331**	.512**	.583**	.406**	.320**	.421**	.489**
ÇÖYÖ-Dİ	.290**	.262**	.368**	.411**	.247**	.193**	.277**	.310**
ÇÖYÖ-Cİ	.279**	.594**	.267**	.420**	.094**	.360**	.195**	.261**
KÜÖ	.132**	.053	.127**	.142**	.079*	.109**	.104**	.123**
KÜÖ-M	.100**	.056	.156**	.154**	.046	.137**	.133**	.140**
KÜÖ-N	.055	.008	-.008	.013	.036	.044	.016	.034
KÜÖ-P	.137**	.049	.117**	.136**	.097**	.043	.064*	.084**
ABBÖ-İA	-.074*	-.128**	-.042	-.084**	-.050	-.054	-.034	-.054
ABBÖ-KA	-.184**	-.159**	-.287**	-.297**	-.148**	-.189**	-.269**	-.273**
ABBÖ-İB	-.031	-.003	.032	.013	.006	.011	.037	.029

ABBÖ-KB	-.229**	-.145**	-.290**	-.308**	-.201**	-.125**	-.215**	-.236**
AİBÖ- AEÖAD	-.227**	-.202**	-.316**	-.341**	-.208**	-.160**	-.259**	-.276**
AİBÖ-AB	-.192**	-.193**	-.305**	-.320**	-.170**	-.158**	-.275**	-.274**
AİBÖ- AİBÇS	-.190**	-.156**	-.278**	-.291**	-.161**	-.141**	-.251**	-.251**
KAET-DSA	-.131**	-.134**	-.195**	-.210**	-.135**	-.120**	-.185**	-.195**
KAET-AKA	.168**	.091**	.244**	.244**	.102**	.164**	.248**	.238**
KAET-RDA	.285**	.215**	.399**	.420**	.236**	.235**	.396**	.395**
KAET-DSB	-.159**	-.146**	-.215**	-.235**	-.134**	-.083**	-.156**	-.165**
KAET-AKB	.186**	.114**	.254**	.263**	.158**	.138**	.237**	.240**
KAET-RDB	.310**	.175**	.407**	.423**	.332**	.196**	.354**	.386**
AECCÖ	.370**	.246**	.362**	.427**	.268**	.228**	.311**	.349**
AECCÖ-BA	.341**	.211**	.328**	.386**	.262**	.155**	.259**	.292**
AECCÖ-AB	.305**	.228**	.305**	.363**	.199**	.271**	.300**	.333**
İİMO	.134**	.140**	.190**	.209**	.090**	.162**	.150**	.171**
İİMO-SM	.157**	.102**	.152**	.179**	.112**	.125**	.114**	.144**
İİMO-DM	.106**	.141**	.164**	.182**	.076**	.154**	.146**	.163**
İİMO-KS	.124**	.086**	.166**	.176**	.074**	.087**	.099**	.112**
İİMO-KG	.110**	.143**	.188**	.201**	.063**	.170**	.162**	.173**
İİMO-S	.115**	.125**	.160**	.178**	.091**	.150**	.119**	.148**

*p<.05;

**p<.01

18 yaş öncesi yaralanma sıklığı ile;

- ÇÖYÖ (r=.404; p<.01), ÇÖYÖ-Fİ (r=.470; p<.01), ÇÖYÖ-Dİ (r=.290; p<.01), ÇÖYÖ-Cİ (r=.279; p<.01) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.
- KUÖ (r=.132; p<.01), KUÖ-M (r=.100; p<.01), KUÖ-P (r=.137; p<.01) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ancak KUÖ-N (r=.055; p>.05) arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır.
- ABBÖ-İA (r=-.074; p<.05), ABBÖ-KA (r=-.184; p<.01), ABBÖ-KB (r=-.229; p<.01) arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ancak ABBÖ-İB (r=-.031; p>.05) arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır.

- AİBÖ-AEÖAD ($r=-.227$; $p<.01$), AİBÖ-AB ($r=-.192$; $p<.01$) ve AİBÖ-AİBÇS ($r=-.190$; $p<.01$) arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.
- KAET-DSA ($r=-.131$; $p<.01$) ve KAET-DSB ($r=-.159$; $p<.01$) arasında negatif yönde anlamlı; KAET-AKA ($r=.168$; $p<.01$), KAET-AKB ($r=.186$; $p<.01$), KAET-RDA ($r=.285$; $p<.01$), KAET-RDB ($r=.310$; $p<.01$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.
- AECCÖ ($r=.370$; $p<.01$), AECCÖ-BA ($r=.341$; $p<.01$) ve AECCÖ-AB ($r=.305$; $p<.01$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.
- İİMÖ ($r=.134$; $p<.01$), İİMÖ-SM ($r=.157$; $p<.01$), İİMÖ-DM ($r=.106$; $p<.01$), İİMÖ-KS ($r=.124$; $p<.01$), İİMÖ-KG ($r=.110$; $p<.01$), İİMÖ-S ($r=.115$; $p<.01$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

18 yaş öncesi cinsel şiddet sıklığı ile;

- ÇÖYÖ ($r=.364$; $p<.01$), ÇÖYÖ-Fİ ($r=.331$; $p<.01$), ÇÖYÖ-Dİ ($r=.262$; $p<.01$), ÇÖYÖ-Cİ ($r=.594$; $p<.01$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.
- KUÖ ($r=.053$; $p>.05$), KUÖ-M ($r=.056$; $p>.05$), KUÖ-N ($r=.008$; $p>.05$), KUÖ-P ($r=.049$; $p>.05$) arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır.
- ABBÖ-İA ($r=-.128$; $p<.01$), ABBÖ-KA ($r=-.159$; $p<.01$), ABBÖ-KB ($r=-.145$; $p<.01$) arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ancak ABBÖ-İB ($r=-.003$; $p>.05$) arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır.
- AİBÖ-AEÖAD ($r=-.202$; $p<.01$), AİBÖ-AB ($r=-.193$; $p<.01$) ve AİBÖ-AİBÇS ($r=-.156$; $p<.01$) arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.
- KAET-DSA ($r=-.134$; $p<.01$) ve KAET-DSB ($r=-.146$; $p<.01$) arasında negatif yönde anlamlı; KAET-AKA ($r=.091$; $p<.01$), KAET-AKB ($r=.114$; $p<.01$), KAET-RDA ($r=.215$; $p<.01$), KAET-RDB ($r=.175$; $p<.01$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

- AECCÖ ($r=.246$; $p<.01$), AECCÖ-BA ($r=.211$; $p<.01$) ve AECCÖ-AB ($r=.228$; $p<.01$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.
- İİMÖ ($r=.140$; $p<.01$), İİMÖ-SM ($r=.102$; $p<.01$), İİMÖ-DM ($r=.141$; $p<.01$), İİMÖ-KS ($r=.086$; $p<.01$), İİMÖ-KG ($r=.143$; $p<.01$), İİMÖ-S ($r=.125$; $p<.01$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

18 yaş öncesi duygusal şiddet sıklığı ile;

- ÇÖYÖ ($r=.471$; $p<.01$), ÇÖYÖ-Fİ ($r=.512$; $p<.01$), ÇÖYÖ-Dİ ($r=.368$; $p<.01$), ÇÖYÖ-Cİ ($r=.267$; $p<.01$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.
- KUÖ ($r=.127$; $p<.01$), KUÖ-M ($r=.156$; $p<.01$), KUÖ-P ($r=.117$; $p<.01$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ancak KUÖ-N ($r=-.008$; $p>.05$) arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır.
- ABBÖ-KA ($r=-.287$; $p<.01$) ve ABBÖ-KB ($r=-.290$; $p<.01$) arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ancak ABBÖ-İA ($r=-.042$; $p>.05$) ve ABBÖ-İB ($r=-.032$; $p>.05$) arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır.
- AİBÖ-AEÖAD ($r=-.316$; $p<.01$), AİBÖ-AB ($r=-.305$; $p<.01$) ve AİBÖ-AİBÇS ($r=-.278$; $p<.01$) arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.
- KAET-DSA ($r=-.195$; $p<.01$) ve KAET-DSB ($r=-.215$; $p<.01$) arasında negatif yönde anlamlı; KAET-AKA ($r=.244$; $p<.01$), KAET-AKB ($r=.254$; $p<.01$), KAET-RDA ($r=.399$; $p<.01$), KAET-RDB ($r=.407$; $p<.01$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.
- AECCÖ ($r=.362$; $p<.01$), AECCÖ-BA ($r=.328$; $p<.01$) ve AECCÖ-AB ($r=.305$; $p<.01$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.
- İİMÖ ($r=.190$; $p<.01$), İİMÖ-SM ($r=.152$; $p<.01$), İİMÖ-DM ($r=.164$; $p<.01$), İİMÖ-KS ($r=.166$; $p<.01$), İİMÖ-KG ($r=.188$; $p<.01$), İİMÖ-S ($r=.160$; $p<.01$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

18 yaş öncesi toplam mağduriyet sıklığı ile;

- ÇÖYÖ ($r=.543$; $p<.01$), ÇÖYÖ-Fİ ($r=.583$; $p<.01$), ÇÖYÖ-Dİ ($r=.411$; $p<.01$), ÇÖYÖ-Cİ ($r=.420$; $p<.01$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.
- KUÖ ($r=.142$; $p<.01$), KUÖ-M ($r=.154$; $p<.01$), KUÖ-P ($r=.136$; $p<.01$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ancak KUÖ-N ($r=.013$; $p>.05$) arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır.
- ABBÖ-İA ($r=-.084$; $p<.05$), ABBÖ-KA ($r=-.297$; $p<.01$), ABBÖ-KB ($r=-.308$; $p<.01$) arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ancak ABBÖ-İB ($r=-.013$; $p>.05$) arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır.
- AİBÖ-AEÖAD ($r=-.341$; $p<.01$), AİBÖ-AB ($r=-.320$; $p<.01$) ve AİBÖ-AİBÇS ($r=-.291$; $p<.01$) arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.
- KAET-DSA ($r=-.210$; $p<.01$) ve KAET-DSB ($r=-.235$; $p<.01$) arasında negatif yönde anlamlı; KAET-AKA ($r=.244$; $p<.01$), KAET-AKB ($r=.263$; $p<.01$), KAET-RDA ($r=.420$; $p<.01$), KAET-RDB ($r=.423$; $p<.01$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.
- AECCÖ ($r=.427$; $p<.01$), AECCÖ-BA ($r=.386$; $p<.01$) ve AECCÖ-AB ($r=.363$; $p<.01$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.
- İİMÖ ($r=.209$; $p<.01$), İİMÖ-SM ($r=.179$; $p<.01$), İİMÖ-DM ($r=.182$; $p<.01$), İİMÖ-KS ($r=.176$; $p<.01$), İİMÖ-KG ($r=.201$; $p<.01$), İİMÖ-S ($r=.178$; $p<.01$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

18 yaş sonrası yaralanma sıklığı ile;

- ÇÖYÖ ($r=.332$; $p<.01$), ÇÖYÖ-Fİ ($r=.406$; $p<.01$), ÇÖYÖ-Dİ ($r=.247$; $p<.01$), ÇÖYÖ-Cİ ($r=.094$; $p<.01$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

- KUÖ ($r=.079$; $p<.05$) ve KUÖ-P ($r=.097$; $p<.01$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ancak KUÖ-M ($r=.046$; $p>.05$) ve KUO-N ($r=.036$; $p>.05$) arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır.
- ABBÖ-KA ($r=-.148$; $p<.01$), ABBÖ-KB ($r=-.201$; $p<.01$) arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ancak ABBÖ-İA ($r=-.050$; $p<.05$) ve ABBÖ-İB ($r=-.006$; $p>.05$) arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır.
- AİBÖ-AEÖAD ($r=-.208$; $p<.01$), AİBÖ-AB ($r=-.170$; $p<.01$) ve AİBÖ-AİBÇS ($r=-.161$; $p<.01$) arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.
- KAET-DSA ($r=-.135$; $p<.01$) ve KAET-DSB ($r=-.134$; $p<.01$) arasında negatif yönde anlamlı; KAET-AKA ($r=.102$; $p<.01$), KAET-AKB ($r=.158$; $p<.01$), KAET-RDA ($r=.236$; $p<.01$), KAET-RDB ($r=.332$; $p<.01$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.
- AECCÖ ($r=.268$; $p<.01$), AECCÖ-BA ($r=.262$; $p<.01$) ve AECCÖ-AB ($r=.199$; $p<.01$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.
- İİMÖ ($r=.090$; $p<.01$), İİMÖ-SM ($r=.112$; $p<.01$), İİMÖ-DM ($r=.076$; $p<.01$), İİMÖ-KS ($r=.074$; $p<.01$), İİMÖ-KG ($r=.063$; $p<.01$), İİMÖ-S ($r=.091$; $p<.01$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

18 yaş sonrası cinsel şiddet sıklığı ile;

- ÇÖYÖ ($r=.289$; $p<.01$), ÇÖYÖ-Fİ ($r=.320$; $p<.01$), ÇÖYÖ-Dİ ($r=.193$; $p<.01$), ÇÖYÖ-Cİ ($r=.360$; $p<.01$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.
- KUÖ ($r=.109$; $p<.01$) ve KUÖ-M ($r=.137$; $p<.01$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ancak KUO-N ($r=.044$; $p>.05$) ve KUÖ-P ($r=.043$; $p>.05$) arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır.

- ABBÖ-KA ($r=-.189$; $p<.01$), ABBÖ-KB ($r=-.125$; $p<.01$) arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ancak ABBÖ-İA ($r=-.054$; $p<.05$) ve ABBÖ-İB ($r=-.011$; $p>.05$) arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır.
- AİBÖ-AEÖAD ($r=-.160$; $p<.01$), AİBÖ-AB ($r=-.158$; $p<.01$) ve AİBÖ-AİBÇS ($r=-.141$; $p<.01$) arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.
- KAET-DSA ($r=-.120$; $p<.01$) ve KAET-DSB ($r=-.083$; $p<.01$) arasında negatif yönde anlamlı; KAET-AKA ($r=.164$; $p<.01$), KAET-AKB ($r=.138$; $p<.01$), KAET-RDA ($r=.235$; $p<.01$), KAET-RDB ($r=.196$; $p<.01$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.
- AECCÖ ($r=.228$; $p<.01$), AECCÖ-BA ($r=.155$; $p<.01$) ve AECCÖ-AB ($r=.271$; $p<.01$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.
- İİMÖ ($r=.162$; $p<.01$), İİMÖ-SM ($r=.125$; $p<.01$), İİMÖ-DM ($r=.154$; $p<.01$), İİMÖ-KS ($r=.087$; $p<.01$), İİMÖ-KG ($r=.170$; $p<.01$), İİMÖ-S ($r=.150$; $p<.01$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

18 yaş sonrası duygusal şiddet sıklığı ile;

- ÇÖYÖ ($r=.368$; $p<.01$), ÇÖYÖ-Fİ ($r=.421$; $p<.01$), ÇÖYÖ-Dİ ($r=.277$; $p<.01$), ÇÖYÖ-Cİ ($r=.195$; $p<.01$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.
- KUÖ ($r=.104$; $p<.01$) ve KUÖ-M ($r=.133$; $p<.01$) ve KUÖ-P ($r=.064$; $p<.05$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ancak KUÖ-N ($r=.016$; $p>.05$) arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır.
- ABBÖ-KA ($r=-.269$; $p<.01$), ABBÖ-KB ($r=-.215$; $p<.01$) arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ancak ABBÖ-İA ($r=-.034$; $p<.05$) ve ABBÖ-İB ($r=-.037$; $p>.05$) arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır.
- AİBÖ-AEÖAD ($r=-.259$; $p<.01$), AİBÖ-AB ($r=-.275$; $p<.01$) ve AİBÖ-AİBÇS ($r=-.251$; $p<.01$) arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

- KAET-DSA ($r=-.185$; $p<.01$) ve KAET-DSB ($r=-.156$; $p<.01$) arasında negatif yönde anlamlı; KAET-AKA ($r=.248$; $p<.01$), KAET-AKB ($r=.237$; $p<.01$), KAET-RDA ($r=.396$; $p<.01$), KAET-RDB ($r=.354$; $p<.01$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.
- AECCÖ ($r=.311$; $p<.01$), AECCÖ-BA ($r=.259$; $p<.01$) ve AECCÖ-AB ($r=.300$; $p<.01$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.
- İİMÖ ($r=.150$; $p<.01$), İİMÖ-SM ($r=.114$; $p<.01$), İİMÖ-DM ($r=.146$; $p<.01$), İİMÖ-KS ($r=.099$; $p<.01$), İİMÖ-KG ($r=.162$; $p<.01$), İİMÖ-S ($r=.119$; $p<.01$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

18 yaş sonrası toplam mağduriyet sıklığı ile;

- ÇÖYÖ ($r=.423$; $p<.01$), ÇÖYÖ-Fİ ($r=.489$; $p<.01$), ÇÖYÖ-Dİ ($r=.310$; $p<.01$), ÇÖYÖ-Cİ ($r=.261$; $p<.01$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.
- KUÖ ($r=.123$; $p<.01$) ve KUÖ-M ($r=.140$; $p<.01$) ve KUÖ-P ($r=.084$; $p<.05$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ancak KUÖ-N ($r=.034$; $p>.05$) arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır.
- ABBÖ-KA ($r=-.273$; $p<.01$), ABBÖ-KB ($r=-.236$; $p<.01$) arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ancak ABBÖ-İA ($r=-.054$; $p<.05$) ve ABBÖ-İB ($r=-.029$; $p>.05$) arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır.
- AİBÖ-AEÖAD ($r=-.276$; $p<.01$), AİBÖ-AB ($r=-.274$; $p<.01$) ve AİBÖ-AİBÇS ($r=-.251$; $p<.01$) arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.
- KAET-DSA ($r=-.195$; $p<.01$) ve KAET-DSB ($r=-.165$; $p<.01$) arasında negatif yönde anlamlı; KAET-AKA ($r=.238$; $p<.01$), KAET-AKB ($r=.240$; $p<.01$), KAET-RDA ($r=.395$; $p<.01$), KAET-RDB ($r=.386$; $p<.01$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

- AECCÖ ($r=.349$; $p<.01$), AECCÖ-BA ($r=.292$; $p<.01$) ve AECCÖ-AB ($r=.333$; $p<.01$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.
- İİMÖ ($r=.171$; $p<.01$), İİMÖ-SM ($r=.144$; $p<.01$), İİMÖ-DM ($r=.163$; $p<.01$), İİMÖ-KS ($r=.112$; $p<.01$), İİMÖ-KG ($r=.173$; $p<.01$), İİMÖ-S ($r=.148$; $p<.01$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

4.2.2. Regresyon ve Aracı Değişken Analizleri

4.2.2.1. Regresyon Analizleri

H23: Olumsuz Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Aile İçi Şiddete Tanıklık değişkenleri Çocukluk Çağı Örseleyici Yaşantıları üzerinde anlamlı düzeyde yordar.

Tablo IV. L.'de olumsuz ebeveyn tutumları ve aile içi şiddete tanıklık değişkenlerinin çocukluk çağı örseleyici yaşantıları üzerindeki etkisine ilişkin çoklu regresyon analizi bulguları verilmiştir.

Tablo IV. L. Olumsuz ebeveyn tutumları ve aile içi şiddete tanıklık değişkenlerinin çocukluk çağı örseleyici yaşantıları üzerindeki etkisine ilişkin çoklu regresyon analizi bulguları

	r	r ²	F	B	Std. Hata	β	t
Sabit				23.687	2.353		10.066
KAET-AKA				-.238	.121	-.058	-1.959
KAET-AKB				-.414	.121	-.104	-3.420*
KAET-RDA	.684	.468	145.844*	1.991	.184	.333	10.821*
KAET-RDB				1.901	.205	.306	9.262*
AECCÖ-BA				1.568	.159	.304	9.848*
AECCÖ-AB				.252	.231	.032	1.091

* $p<.05$

Olumsuz ebeveyn tutumları ve aile içi şiddete tanıklık değişkenlerinin çocukluk çağı örseleyici yaşantıları üzerindeki etkisine ilişkin çoklu regresyon analizi sonucunda elde edilen modelin anlamlı olduğu [$F(6-996)=145.844$; $p<.05$] bulunmuştur. Modele giren değişkenlerin çocukluk çağı örseleyici yaşantıları bağımlı değişkenindeki varyansın %47'sini açıkladığı belirlenmiştir ($r=.684$; $r^2=.468$). Analiz sonucunda, KAET-AKB ($t=-3.420$; $p<.05$), KAET-RDA ($t=10.821$; $p<.05$), KAET-RDB ($t=9.262$; $p<.05$) ve AECCÖ-BA ($t=9.848$; $p<.05$) değişkenlerinin çocukluk çağı örseleyici yaşantılarını anlamlı düzeyde yordadıkları ancak KAET-AKA ($t=-1.959$; $p<.05$) ve AECCÖ-AB ($t=1.091$; $p<.05$) değişkenlerinin çocukluk çağı örseleyici yaşantılarını anlamlı düzeyde yordamadıkları belirlenmiştir.

H24: Olumlu Algılanan Ebeveyn Tutumları, Bağlanma ve Aile İşleyişi değişkenleri Çocukluk Çağı Örseleyici Yaşantıları üzerinde anlamlı düzeyde yordar.

Tablo IV. LI.'de bağlanma, olumlu ebeveyn tutumları ve aile işleyişi değişkenlerinin çocukluk çağı örseleyici yaşantıları üzerindeki etkisine ilişkin çoklu regresyon analizi bulguları verilmiştir.

Tablo IV. LI. Bağlanma, olumlu ebeveyn tutumları ve aile işleyişi değişkenlerinin çocukluk çağı örseleyici yaşantıları üzerindeki etkisine ilişkin çoklu regresyon analizi bulguları

	R	R ²	F	B	Std. Hata	β	t
Sabit				157.317	3.286		47.873*
ABBÖ-İA				-.619	.124	-.126	-4.992*
ABBÖ-İB				.188	.114	.041	1.649
ABBÖ-KA				-.611	.094	-.179	-6.520*
ABBÖ-KB				-.544	.095	-.169	-5.737*
AİBÖ-AEÖAD	.738	.544	131.607*	-.512	.075	-.327	-6.838*
AİBÖ-AB				.382	.253	.074	1.510
AİBÖ-AİBÇS				.129	.231	.023	.558
KAET-DSA				-.601	.129	-.138	-4.655*
KAET-DSB				-.869	.122	-.223	-7.113*

*p<.05

Bağlanma, olumlu ebeveyn tutumları ve aile işleyişi değişkenlerinin çocukluk çağı örseleyici yaşantıları üzerindeki etkisine ilişkin çoklu regresyon analizi sonucunda elde edilen modelin anlamlı olduğu [$F(9-993)=131.607$; $p<.05$] bulunmuştur. Modele giren değişkenlerin çocukluk çağı örseleyici yaşantıları bağımlı değişkenindeki varyansın %54'ünü açıkladığı belirlenmiştir ($r=.738$; $r^2=.544$). Analiz sonucunda, ABBÖ-İA ($t=-4.992$; $p<.05$), ABBÖ-KA ($t=-6.520$; $p<.05$), ABBÖ-KB ($t=-5.737$; $p<.05$), AİBÖ-AEÖAD ($t=-6.837$; $p<.05$), KAET-DSA ($t=-4.655$; $p<.05$) ve KAET-DSB ($t=-7.113$; $p<.05$) değişkenlerinin çocukluk çağı örselenme yaşantılarını anlamlı düzeyde yordadığı, ancak ABBÖ-İB ($t=1.649$; $p>.05$), AİBÖ-AB ($t=1.510$; $p>.05$) ve AİBÖ-AİBCS ($t=.558$; $p>.05$) değişkenlerinin çocukluk çağı örselenme yaşantılarını anlamlı düzeyde yordamadığı bulunmuştur.

H25: Çocukluk Örseleyici Yaşantıların, Olumsuz Algılanan Ebeveyn Tutumları, ve Aile İçi Şiddete Tanıklık değişkenleri İnsan İlişkilerinde Manipülasyon üzerinde anlamlı düzeyde yordar.

Tablo IV. LII.'de çocukluk çağı örseleyici yaşantılarının, olumsuz ebeveyn tutumları ve aile içi şiddete tanıklık değişkenlerinin insan ilişkilerinde manipülasyon üzerindeki etkisine ilişkin çoklu regresyon analizi bulguları verilmiştir.

Tablo IV. LII. Çocukluk çağı örseleyici yaşantılarının, olumsuz ebeveyn tutumları ve aile içi şiddete tanıklık değişkenlerinin insan ilişkilerinde manipülasyon üzerindeki etkisine ilişkin çoklu regresyon analizi bulguları

	r	r ²	F	B	Std. Hata	β	t
Sabit				57.301	4.545		12.608*
KAET-AKA				.445	.223	.078	1.991*
KAET-AKB	.273	.075	11.462*	-.159	.224	-.029	-.711
KAET-RDA				.013	.358	.002	.037

KAET-RDB	.995	.394	.115	2.527*
AECCÖ-BA	-.749	.307	-.104	-2.442*
AECCÖ-AB	.896	.425	.081	2.106*
ÇÖYÖ	.262	.058	.187	4.485*

*p<.05

Çocukluk çağı ökseleyici yaşantılarının, olumsuz ebeveyn tutumları ve aile içi şiddete tanıklık değişkenlerinin insan ilişkilerinde manipölasyon üzerindeki etkisine ilişkin çoklu regresyon analizi sonucunda elde edilen modelin anlamlı olduğu [$F(7-995)=11.462$; $p<.05$] bulunmuştur. Modele giren değişkenlerin insan ilişkilerinde manipölasyon bağımlı değişkenindeki varyansın %8'ini açıkladığı belirlenmiştir ($r=.273$; $r^2=.075$). Analiz sonucunda, KAET-AKA ($t=1.991$; $p<.05$), KAET-RDB ($t=2.527$; $p<.05$), AECCÖ-BA ($t=-2.442$; $p<.05$), AECCÖ-AB ($t=2.106$; $p<.05$) ve ÇÖYÖ ($t=4.485$; $p<.05$) değişkenlerinin insan ilişkilerinde manipölasyonu anlamlı düzeyde yordadığı bulunmuştur, ancak KAET-AKB ($t=-.711$; $p<.05$) ve KAET-RDA ($t=.037$; $p>.05$) değişkenlerinin insan ilişkilerinde manipölasyonu anlamlı düzeyde yordamadığı bulunmuştur.

H26: Bağlanma, Olumlu Algılanan Ebeveyn Tutumları, ve Aile İşleyişi değişkenleri İnsan İlişkilerinde Manipölasyon üzerinde anlamlı düzeyde yordar.

Tablo IV. LIII.'de bağlanma, olumlu ebeveyn tutumları ve aile işleyişi değişkenlerinin insan ilişkilerinde manipölasyon üzerindeki etkisine ilişkin çoklu regresyon analizi bulguları verilmiştir.

Tablo IV. LIII. Bağlanma, olumlu ebeveyn tutumları ve aile işleyişi değişkenlerinin insan ilişkilerinde manipölasyon üzerindeki etkisine ilişkin çoklu regresyon analizi bulguları

	R	R ²	F	B	Std. Hata	β	t
Sabit				148.187	6.428		23.053*
ABBÖ-İA	.321	.103	12.694*	-.302	.242	-.044	-1.246
ABBÖ-İB				-.577	.223	-.090	-2.594*

ABBÖ-KA	-.662	.183	-.139	-3.615*
ABBÖ-KB	-.246	.185	-.055	-1.326
AİBÖ-AEÖAD	.022	.146	.010	.149
AİBÖ-AB	-.969	.494	-.134	-1.960
AİBÖ-AİBÇS	-.010	.452	-.001	-.023
KAET-DSA	.003	.252	.000	.011
KAET-DSB	-.280	.239	-.052	-1.172

*p<.05

Bağlanma, olumlu ebeveyn tutumları ve aile işleyişi değişkenlerinin insan ilişkilerinde manipülasyon üzerindeki etkisine ilişkin çoklu regresyon analizi sonucunda elde edilen modelin anlamlı olduğu [$F(9-993)=12.694$; $p<.05$] bulunmuştur. Modele giren değişkenlerin insan ilişkilerinde manipülasyon bağımlı değişkenindeki varyansın %10'unu açıkladığı belirlenmiştir ($r=.321$; $r^2=.103$). Analiz sonucunda, ABBÖ-İB ($t=-2.594$; $p<.05$), ABBÖ-KA ($t=-3.615$; $p<.05$) değişkenlerinin insan ilişkilerinde manipülasyonu anlamlı düzeyde yordadığı ancak ABBÖ-İA ($t=-1.246$; $p>.05$), ABBÖ-KB ($t=-1.326$; $p>.05$), AİBÖ-AEÖAD ($t=.149$; $p>.05$), AİBÖ-AB ($t=-1.960$; $p>.05$), AİBÖ-AİBÇS ($t=-.023$; $p>.05$), KAET-DSA ($t=.011$; $p>.05$) ve KAET-DSB ($t=-1.172$; $p>.05$) değişkenlerinin insan ilişkilerinde manipülasyonu anlamlı düzeyde yordamadığı bulunmuştur.

H27: Çocukluk Örseleyici Yaşantıların, Olumlu ve Olumsuz Algılanan Ebeveyn Tutumları, Aile İçi Şiddete Tanıklık, Bağlanma ve Aile İşleyişi değişkenleri Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri üzerinde anlamlı düzeyde yordar.

Tablo IV. LIV.'de çocukluk çağı örseleyici yaşantılarının, olumlu ve olumsuz ebeveyn tutumlarının, aile içi şiddete tanıklık, bağlanma ve aile işleyişi değişkenlerinin karanlık üçlü kişilik özellikleri üzerindeki etkisine ilişkin çoklu regresyon analizi bulguları verilmiştir.

Tablo IV. LIV. Çocukluk çağı örseleyici yaşantılarının, olumlu ve olumsuz ebeveyn tutumlarının, aile içi şiddete tanıklık, bağlanma ve aile işleyişi değişkenlerinin karanlık üçlü kişilik özellikleri üzerindeki etkisine ilişkin çoklu regresyon analizi bulguları

	r	r ²	F	B	Std. Hata	β	t
Sabit				48.236	4.890		9.865*
ÇÖYÖ				-.008	.025	-.014	-.296
ABBÖ-İA				.159	.092	.059	1.715
ABBÖ-KA				-.245	.079	-.131	-3.108*
ABBÖ-İB				.058	.086	.023	.671
ABBÖ-KB				-.023	.081	-.013	-.291
AİBÖ-AEÖAD				.008	.054	.009	.140
AİBÖ-AB				-.150	.180	-.053	-.833
AİBÖ-AİBÇS				.244	.163	.079	1.493
KAET-DSA				.274	.100	.115	2.743*
KAET-AKA				.025	.095	.011	.268
KAET-RDA	.514	.264	16.764*	-.173	.141	-.053	-1.225
KAET-DSB				-.004	.095	-.002	-.045
KAET-AKB				.009	.094	.004	.092
KAET-RDB				.135	.151	.040	.897
AECCÖ-BA				-.007	.114	-.002	-.058
AECCÖ-AB				.121	.154	.028	.786
İİMO-SM				.188	.136	.066	1.379
İİMO-DM				-.336	.071	-.245	-4.713*
İİMO-KS				.337	.098	.139	3.447*
İİMO-KG				.147	.073	.098	2.022*
İİMO-S				.605	.084	.426	7.224*

*p<.05

Çocukluk çağı örseleyici yaşantılarının, olumlu ve olumsuz ebeveyn tutumlarının, aile içi şiddete tanıklık, bağlanma ve aile işleyişi değişkenlerinin karanlık üçlü kişilik özellikleri üzerindeki etkisine ilişkin çoklu regresyon analizi sonucunda elde edilen modelin anlamlı olduğu [$F(21-981)=16.764$; $p<.05$] bulunmuştur. Modele giren değişkenlerin karanlık üçlü kişilik bağımlı değişkenindeki varyansın %26'sını açıkladığı belirlenmiştir ($r=.514$; $r^2=.264$).

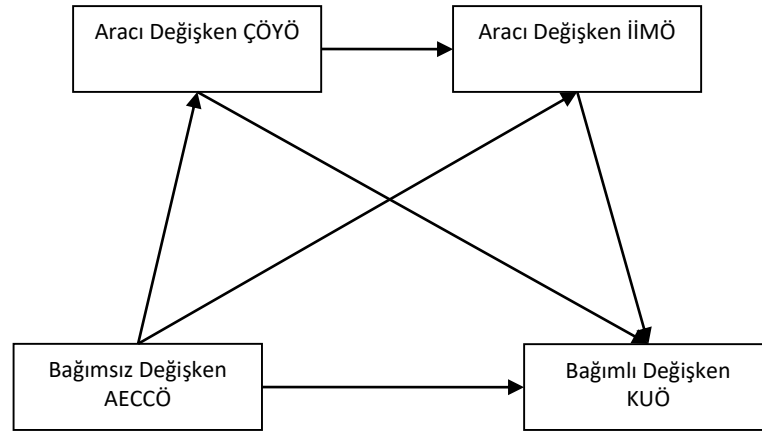
Analiz sonucunda, ABBÖ-KA ($t=-3.108$; $p<.05$), KAET-DSA ($t=2.743$; $p<.05$), İİMÖ-DM ($t=-4.713$; $p<.05$), İİMÖ-KS ($t=3.447$; $p<.05$), İİMÖ-KG ($t=2.022$; $p<.05$) ve İİMÖ-S ($t=7.224$; $p<.05$) değişkenlerinin karanlık üçlü kişiliği anlamlı düzeyde yordadığı ancak diğer değişkenlerin anlamlı yordayıcılıklarının bulunmadığı belirlenmiştir.

4.2.2.2. *Aracı Değişken Analizleri*

Araştırmanın değişkenleri arasındaki korelasyon ve regresyon analizi bulguları incelendiğinde karanlık üçlü gelişiminde aile içindeki olumsuz yaşantıların (aile içi şiddete tanıklık, olumsuz ebeveyn tutumları) çocukluk çağında örseleyici olduğu dolayısıyla manipülatif özelliklerin gelişimine katkısının bulunduğu, tüm bu değişkenlerin karanlık üçlü kişiliğin gelişiminde rolünün olabileceği değerlendirilmiştir. Karanlık üçlü gelişiminin anlaşılabilmesi için dört aracı değişken modeli geliştirilmiştir. Her modelde bir bağımsız değişken (aile içi şiddete tanıklık, olumsuz ebeveyn tutumları), iki aracı değişken (çocukluk çağı örselenme yaşantıları ve insan ilişkilerinde manipülasyon) ve bir bağımlı (sonuç) değişkeni (karanlık üçlü kişilik) bulunmaktadır. Modeller Hayes Process Macro ile test edilmiş olup, Hayes'in İki Aracı Değişken Modeli (Model 6) kullanılmıştır.

H28: Aile İçi Şiddete Tanıklık ile Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri arasındaki ilişkide Çocukluk Çağı Örseleyici Yaşantılar ve İnsan İlişkilerinde Manipülasyon aracı (mediator) rol oynamaktadır.

Şekil 4.1'de AECCO ile KUÖ arasındaki ilişkide ÇÖYÖ ve İİMÖ'nün aracılık etkisine ilişkin aracı değişken modeli verilmiştir.

Şekil 4.1. AECCO ile KUÖ arasındaki ilişkide ÇÖYÖ ve İİMÖ'nün aracılık etkisine ilişkin aracı değişken modeli

Tablo IV. LV.'te AECCO ile KUÖ arasındaki ilişkide ÇÖYÖ ve İİMÖ'nün aracılık etkisine ilişkin aracı değişken analizi bulguları verilmiştir.

Tablo IV. LV. AECCO ile KUÖ arasındaki ilişkide ÇÖYÖ ve İİMÖ'nün aracılık etkisine ilişkin aracı değişken analizi bulguları

		R	R ²	F	B	B _{se}	β	t	LLCI	ULCI
A1	AECCÖ → KUÖ	.078	.006	6.188*	.152	.061	.078	2.487*	.032	.273
A2	AECCÖ → ÇÖYÖ	.523	.273	375.967*	1.851	.095	.523	19.390*	1.663	2.038
A3	ÇÖYÖ → İİMÖ	.236	.056	29.494*	.323	.50	.232	6.424*	.224	.422
	AECCÖ → İİMÖ				.041	.178	.008	.232	-.308	.391
	ÇÖYÖ → KUÖ				-.037	.019	-.068	-1.989*	-.074	.000
A4	İİMÖ → KUÖ	.425	.181	73.585*	.169	.012	.429	14.574*	.146	.192
	AECCÖ → KUÖ				.114	.065	.058	1.740	-.014	.242

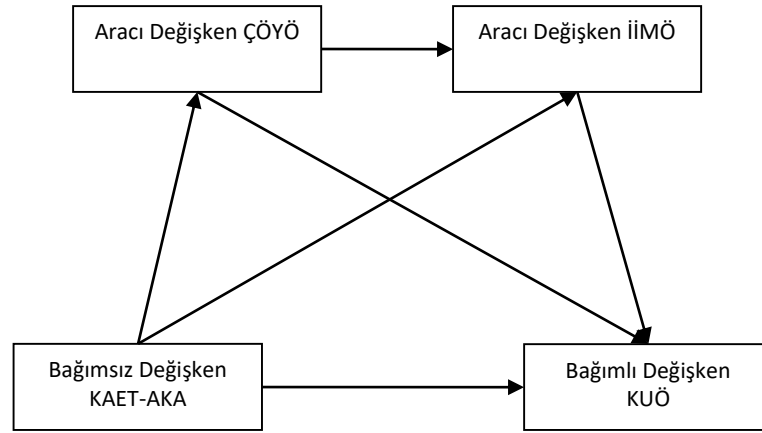
*p<.05

Aracı değişken analizi için yürütülen regresyon analizleri sonucunda, ilk adımda AECCÖ'nün KUÖ'yü anlamlı düzeyde yordadığı bulunmuştur [B=.152; GA= .032; .273]. İkinci adımda AECCÖ'nün ÇÖYÖ'yü anlamlı düzeyde yordadığı bulunmuştur [B=1.851; GA=1.663; 2.038]. Üçüncü adımda AECCÖ ve ÇÖYÖ'nün modele birlikte girmesi sonucunda ÇÖYÖ'nün İİMÖ'yü anlamlı düzeyde yordadığı [B=.323; GA= .224; .422] ancak AECCÖ'nün İİMÖ'yü

anlamli düzeyde yordamadığı [B=.041; GA= -.308; .391] bulunmuştur. Dördüncü adımda AECCÖ, ÇÖYÖ ve İİMÖ'nün modele birlikte girmesi sonucunda, ÇÖYÖ'nün KUÖ'yü anlamli düzeyde yordadığı [B= -.037; GA=-.074; .000], İİMÖ'nün KUÖ'yü anlamli düzeyde yordadığı [B=.169; GA=.146; .192] ancak AECCÖ'nün KUÖ'yü artık anlamli düzeyde yordamadığı [B=.114; GA= -.014; .242] bulunmuştur. Regresyon analizleri ile modeldeki yollar incelendiğinde, AECCÖ ile KUÖ arasındaki ilişkide ÇÖYÖ'nün tek başına aracılık etkisinin bulunmadığı (Effect: -.036; BootLLCI: -.075; Boot ULCI: .003), AECCÖ ile KUÖ arasındaki ilişkide İİMÖ'nün tek başına aracılık etkisinin bulunmadığı (Effect: .004; BootLLCI: -.030; Boot ULCI: .040), ancak ÇÖYÖ ve İİMÖ'nün birlikte modele girmesiyle AECCÖ ile KUÖ arasındaki ilişkiye birlikte aracılık ettikleri belirlenmiştir (Effect: .052; BootLLCI: .033; Boot ULCI: .073), ÇÖYÖ ve İİMÖ'nün modele girmesiyle AECCÖ'nün KUÖ üzerindeki anlamli etkisi kaybolmuştur. Dolayısıyla **AECCÖ ile KUÖ arasındaki ilişkide ÇÖYÖ ve İİMÖ'nün tam aracılık etkisinin bulunduğu** tespit edilmiştir.

H29: Algılanan Ebeveyn Tutumu-Aşırı Koruyuculuk-anne alt boyutu ile Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri arasındaki ilişkide Çocukluk Çağı Ökseleyici Yaşantılar ve İnsan İlişkilerinde Manipölasyon aracı (mediator) rol oynamaktadır.

Şekil 4.2'de KAET-AKA ile KUÖ arasındaki ilişkide ÇÖYÖ ve İİMÖ'nün aracılık etkisine ilişkin aracı değışken modeli verilmiştir.

Şekil 4.2. KAET-AKA ile KUÖ arasındaki ilişkide ÇÖYÖ ve İİMÖ'nün aracılık etkisine ilişkin aracı değişken modeli

Tablo IV. LVI.'da KAET-AKA ile KUÖ arasındaki ilişkide ÇÖYÖ ve İİMÖ'nün aracılık etkisine ilişkin aracı değişken analizi bulguları verilmiştir.

Tablo IV. LVI. KAET-AKA ile KUÖ arasındaki ilişkide ÇÖYÖ ve İİMÖ'nün aracılık etkisine ilişkin aracı değişken analizi bulguları

		R	R ²	F	B	B _{se}	t	β	LLCI	ULCI
A1	KAET-AKA → KUÖ	.126	.016	16.262*	.282	.070	4.033*	.126	.145	.420
A2	KAET-AKA → ÇÖYÖ	.201	.041	42.300*	.819	.126	6.504*	.201	.572	1.066
A3	ÇÖYÖ → İİMÖ				.304	.044	6.976*	.218	.224	.422
	KAET-AKA → İİMÖ	.252	.063	33.769*	.505	.177	2.851*	.089	.157	.853
	ÇÖYÖ → KUÖ				-.029	.016	-1.749	-.052	-.061	.003
A4	İİMÖ → KUÖ	.430	.185	75.444*	.166	.012	14.313*	.422	.143	.189
	KAET-AKA → KUÖ				.180	.065	2.758*	.081	.052	.309

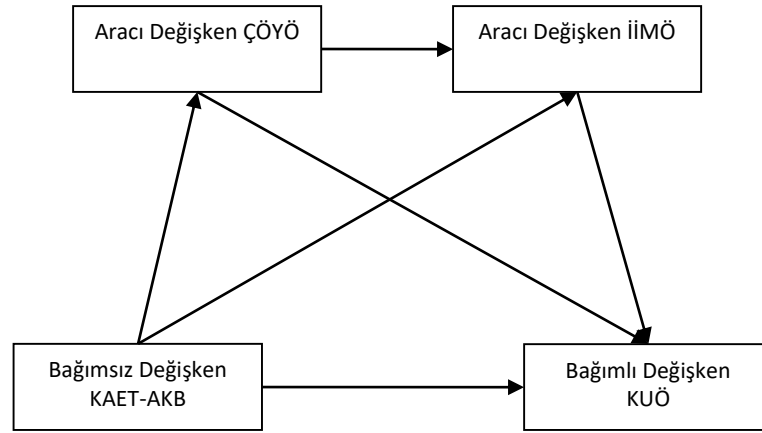
*p<.05

Aracı değişken analizi için yürütülen regresyon analizleri sonucunda, ilk adımda KAET-AKA'nın KUÖ'yü anlamlı düzeyde yordadığı bulunmuştur [B=.282; GA= .145; .420]. İkinci adımda KAET-AKA'nın ÇÖYÖ'yü anlamlı düzeyde yordadığı bulunmuştur [B=.819; GA=.572; 1.066]. Üçüncü adımda KAET-AKA ve ÇÖYÖ'nün modele birlikte girmesi

sonucunda ÇÖYÖ'nün $[B=.304; GA= .224; .422]$ ve KAET-AKA'nın $[B=.505; GA= .157; .853]$ İİMÖ'yü anlamlı düzeyde yordadığı bulunmuştur. Dördüncü adımda KAET-AKA, ÇÖYÖ ve İİMÖ'nün modele birlikte girmesi sonucunda, ÇÖYÖ'nün KUÖ'yü anlamlı düzeyde yordamadığı $[B= -.029; GA= -.061; .003]$, İİMÖ'nün KUÖ'yü anlamlı düzeyde yordadığı $[B=.166; GA=.143; .189]$ KAET-AKA'nın KUÖ'yü hala anlamlı düzeyde yordadığı ama regresyon katsayısında düşüş olduğu $[B=.180; GA= .052; .309]$ bulunmuştur. Regresyon analizleri ile modeldeki yollar incelendiğinde, KAET-AKA ile KUÖ arasındaki ilişkide ÇÖYÖ'nün tek başına aracılık etkisinin bulunmadığı (Effect: $-.023$; BootLLCI: $-.053$; Boot ULCI: $.004$), KAET-AKA ile KUÖ arasındaki ilişkide İİMÖ'nün tek başına aracılık etkisinin bulunduğu (Effect: $.084$; BootLLCI: $.022$; Boot ULCI: $.155$), ÇÖYÖ ve İİMÖ'nün birlikte modele girmesiyle KAET-AKA ile KUÖ arasındaki ilişkiye birlikte aracılık ettikleri belirlenmiştir (Effect: $.041$; BootLLCI: $.023$; Boot ULCI: $.063$). ÇÖYÖ VE İİMÖ'nün modele girmesiyle KAET-AKA'nın KUÖ üzerindeki anlamlı etkisi sürmüş ancak regresyon katsayısında düşüş gözlenmiştir. Dolayısıyla **KAET-AKA ile KUÖ arasındaki ilişkide ÇÖYÖ ve İİMÖ'nün kısmi aracılık etkisinin bulunduğu tespit edilmiştir.**

H30: Algılanan Ebeveyn Tutumu-Aşırı Koruyuculuk-baba alt boyutu ile Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri arasındaki ilişkide Çocukluk Çağı Ökseleyici Yaşantılar ve İnsan İlişkilerinde Manipülasyon aracı (mediator) rol oynamaktadır.

Şekil 4.3'de KAET-AKB ile KUÖ arasındaki ilişkide ÇÖYÖ ve İİMÖ'nün aracılık etkisine ilişkin aracı değişken modeli verilmiştir.

Şekil 4.3. KAET-AKB ile KUÖ arasındaki ilişkide ÇÖYÖ ve İİMÖ'nün aracılık etkisine ilişkin aracı değişken modeli

Tablo IV. LVII.'de KAET-AKB ile KUÖ arasındaki ilişkide ÇÖYÖ ve İİMÖ'nün aracılık etkisine ilişkin aracı değişken analizi bulguları verilmiştir.

Tablo IV. LVII. KAET-AKB ile KUÖ arasındaki ilişkide ÇÖYÖ ve İİMÖ'nün aracılık etkisine ilişkin aracı değişken analizi bulguları

		R	R ²	F	B	B _{se}	β	t	LLCI	ULCI
A1	KAET-AKB → KUÖ	.101	.010	10.266*	.220	.069	.101	3.204*	.085	.354
A2	KAET-AKB → ÇÖYÖ	.203	.041	42.918*	.805	.123	.203	6.551*	.564	1.046
A3	ÇÖYÖ → İİMÖ	.241	.058	30.801*	.315	.044	.226	7.205*	.229	.401
	KAET-AKB → İİMÖ				.276	.174	.050	1.588	-.065	.616
	ÇÖYÖ → KUÖ				-.028	.016	-.051	-1.707	-.060	.004
A4	İİMÖ → KUÖ	.428	.183	74.708*	.168	.012	.426	14.468*	.145	.191
	KAET-AKB → KUÖ				.153	.064	.070	2.408*	.028	.278

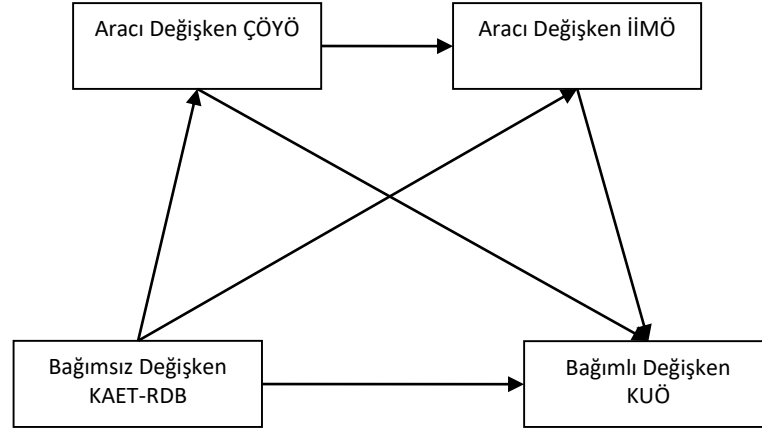
*p<.05

Aracı değişken analizi için yürütülen regresyon analizleri sonucunda, ilk adımda KAET-AKB'nin KUÖ'yü anlamlı düzeyde yordadığı bulunmuştur [B=.220; GA= .085; .354]. İkinci adımda KAET-AKB'nin ÇÖYÖ'yü anlamlı düzeyde yordadığı bulunmuştur [B=.805; GA=.564; 1.046]. Üçüncü adımda KAET-AKB ve ÇÖYÖ'nün modele birlikte girmesi sonucunda ÇÖYÖ'nün [B=.315; GA= .229; .401] İİMÖ'yü anlamlı düzeyde yordadığı ancak

KAET-AKB'nin $[B=.276; GA= -.065; .616]$ artık yordayıcılığının olmadığı bulunmuştur. Dördüncü adımda KAET-AKB, ÇÖYÖ ve İİMÖ'nün modele birlikte girmesi sonucunda, ÇÖYÖ'nün KUÖ'yü anlamlı düzeyde yordamadığı $[B= -.029; GA= -.061; .003]$, İİMÖ'nün KUÖ'yü anlamlı düzeyde yordadığı $[B=.168; GA=.145; .191]$ KAET-AKB'nin KUÖ'yü hala anlamlı düzeyde yordadığı ama regresyon katsayısında düşüş olduğu $[B=.153; GA= .028; .278]$ bulunmuştur. Regresyon analizleri ile modeldeki yollar incelendiğinde, KAET-AKB ile KUÖ arasındaki ilişkide ÇÖYÖ'nün tek başına aracılık etkisinin bulunmadığı (Effect: $-.023$; BootLLCI: $-.052$; Boot ULCI: $.006$), KAET-AKB ile KUÖ arasındaki ilişkide İİMÖ'nün tek başına aracılık etkisinin bulunmadığı (Effect: $.046$; BootLLCI: $-.010$; Boot ULCI: $.107$), ancak ÇÖYÖ ve İİMÖ'nün birlikte modele girmesiyle KAET-AKB ile KUÖ arasındaki ilişkiye birlikte aracılık ettikleri belirlenmiştir (Effect: $.043$; BootLLCI: $.024$; Boot ULCI: $.065$). ÇÖYÖ VE İİMÖ'nün modele girmesiyle KAET-AKB'nin KUÖ üzerindeki anlamlı etkisi sürmüş ancak regresyon katsayısında düşüş gözlenmiştir. Dolayısıyla **KAET-AKB ile KUÖ arasındaki ilişkide ÇÖYÖ ve İİMÖ'nün kısmi aracılık etkisinin bulunduğu tespit edilmiştir.**

H31: Algılanan Ebeveyn Tutumu-Reddedicilik-baba alt boyutu ile Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri arasındaki ilişkide Çocukluk Çağı Ökseleyici Yaşantılar ve İnsan İlişkilerinde Manipülasyon aracı (mediator) rol oynamaktadır.

Şekil 4.4'de KAET-RDB ile KUÖ arasındaki ilişkide ÇÖYÖ ve İİMÖ'nün aracılık etkisine ilişkin aracı değişken modeli verilmiştir.

Şekil 4.4. KAET-RDB ile KUÖ arasındaki ilişkide ÇÖYÖ ve İİMÖ'nün aracılık etkisine ilişkin aracı değişken modeli

Tablo IV. LVIII.'de KAET-RDB ile KUÖ arasındaki ilişkide ÇÖYÖ ve İİMÖ'nün aracılık etkisine ilişkin aracı değişken analizi bulguları verilmiştir.

Tablo IV. LVIII. KAET-RDB ile KUÖ arasındaki ilişkide ÇÖYÖ ve İİMÖ'nün aracılık etkisine ilişkin aracı değişken analizi bulguları

		R	R ²	F	B	B _{se}	t	β	LLCI	ULCI
A1	KAET-RDB → KUÖ	.104	.011	10.862*	.354	.107	3.296*	.104	.143	.567
A2	KAET-RDB → ÇÖYÖ	.539	.290	409.577*	3.352	.166	20.238*	.539	3.027	3.677
A3	ÇÖYÖ → İİMÖ				.262	.051	5.157*	.188	.162	.361
	KAET-RDB → İİMÖ	.248	.061	32.690*	.779	.316	2.468*	.090	.159	1.398
	ÇÖYÖ → KUÖ				-.038	.019	-1.997*	-.069	-.075	-.001
A4	İİMÖ → KUÖ	.425	.181	73.589*	.168	.012	14.407*	.426	.145	.190
	KAET-RDB → KUÖ				.203	.116	1.743	.059	-.026	.431

*p<.05

Aracı değişken analizi için yürütülen regresyon analizleri sonucunda, ilk adımda KAET-RDB'nin KUÖ'yü anlamlı düzeyde yordadığı bulunmuştur [B=.354; GA= .143; .567]. İkinci adımda KAET-RDB'nin ÇÖYÖ'yü anlamlı düzeyde yordadığı bulunmuştur [B=3.352; GA=3.027; 3.677]. Üçüncü adımda KAET-RDB ve ÇÖYÖ'nün modele birlikte girmesi

sonucunda ÇÖYÖ'nün $[B=.262; GA= .162; .361]$ ve KAET-RDB'nin $[B=.779; GA= .159; 1.398]$ İİMÖ'yü anlamlı düzeyde yordadığı bulunmuştur. Dördüncü adımda KAET-RDB, ÇÖYÖ ve İİMÖ'nün modele birlikte girmesi sonucunda, ÇÖYÖ'nün $[B= -.038; GA= -.075; -.001]$, İİMÖ'nün $[B=.168; GA=.145; .190]$ KUÖ'yü anlamlı düzeyde yordadığı ama KAET-RDB'nin KUÖ'yü artık anlamlı düzeyde yordadığı ve regresyon katsayısında düşüş olduğu $[B=.203; GA= -.026; .431]$ bulunmuştur. Regresyon analizleri ile modeldeki yollar incelendiğinde, KAET-RDB ile KUÖ arasındaki ilişkide ÇÖYÖ'nün tek başına aracılık etkisinin bulunmadığı (Effect: $-.127$; BootLLCI: $-.271$; Boot ULCI: $.011$), KAET-RDB ile KUÖ arasındaki ilişkide İİMÖ'nün tek başına aracılık etkisinin bulunduğu (Effect: $.130$; BootLLCI: $.013$; Boot ULCI: $.265$), ÇÖYÖ ve İİMÖ'nün birlikte modele girmesiyle KAET-RDB ile KUÖ arasındaki ilişkiye birlikte aracılık ettikleri belirlenmiştir (Effect: $.147$; BootLLCI: $.078$; Boot ULCI: $.221$). ÇÖYÖ VE İİMÖ'nün modele girmesiyle KAET-RDB'nin KUÖ üzerindeki anlamlı etkisinin kaybolduğu gözlenmiştir. Dolayısıyla **KAET-RDB ile KUÖ arasındaki ilişkide ÇÖYÖ ve İİMÖ'nün tam aracılık etkisinin bulunduğu tespit** edilmiştir.

4.2.3. Yeniden Mağdur Olan Gruba İlişkin Analizler

Tablo IV. LIX.'da 18 yaş öncesinde mağdur olanlarla hem 18 yaş öncesi hem de sonrası mağdur olanların demografik özelliklerine ilişkin frekans dağılımları, yüzdeleri ve bu dağılımlar arasındaki farklara ilişkin ki-kare analizi bulguları verilmiştir.

Tablo IV. LIX. 18 yaş öncesinde mağdur olanlarla hem 18 yaş öncesi hem de sonrası mağdur olanların demografik özelliklerine ilişkin frekans dağılımları, yüzdeleri ve bu dağılımlar arasındaki farklara ilişkin ki-kare analizi bulguları

		Mağduriyet		Yeniden Mağduriyet		Toplam		χ^2	p
		n	%	n	%	n	%		
Cinsiyet	Kadın	44	75.9	69	79.3	113	77.9	.241	.624
	Erkek	14	24.1	18	20.7	32	22.1		
Toplam		58	100.0	87	100.0	145	100.0		
Çalışma Durumu	Evet, çalışıyor	29	50.0	50	57.5	79	54.5	2.113	.348
	Hayır çalışmıyor	28	48.3	37	42.5	65	44.8		
	Emekli	1	1.7	0	0.0	1	0.7		
Toplam		58	100.0	87	100.0	145	100.0		
Eğitim Durumu	Lise ve altı	25	43.1	30	34.5	55	37.9	2.741	.254
	Üniversite	15	25.9	34	39.1	49	33.8		
	Yüksek Lisans	18	31.0	23	26.4	41	28.3		
Toplam		58	100.0	87	100.0	145	100.0		
Medeni Durum	Bekar	42	72.4	57	65.5	99	68.3	2.453	.484
	Evli	13	22.4	21	24.1	34	23.4		
	Boşanmış	3	5.2	6	6.9	9	6.2		
	Dul	0	0.0	3	3.4	3	2.1		
Toplam		58	100.0	87	100.0	145	100.0		
Çocuk	Evet, var	8	13.8	21	24.1	29	20.0	2.328	.127
	Hayır, yok	50	86.2	66	75.9	116	80.0		
Toplam		58	100.0	87	100.0	145	100.0		
Ebeveyn Medeni Durumu	Evli	40	69.0	62	71.3	102	70.3	.830	.934
	Boşanmış	10	17.2	11	12.6	21	14.5		
	Anne sağ değil	1	1.7	2	2.3	3	2.1		
	Baba sağ değil	6	10.3	11	12.6	17	11.7		
	İkisi de sağ değil	1	1.7	1	1.1	2	1.4		

Toplam	58	100. 0	87	100. 0	145	100. 0

18 yaş öncesinde mağdur olanlarla hem 18 yaş öncesi hem de sonrası mağdur olanların demografik özelliklerine ilişkin frekans dağılımları arasındaki farklar incelendiğinde, cinsiyete, çalışma durumuna, eğitim durumuna, medeni duruma, çocuk sahibi olmaya ve ebeveyn medeni durumuna dağılımları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Genel olarak mağdur olanların dağılımları incelendiğinde mağdur olan grubun %77.9'unun kadın olduğu, %54.5'inin halen bir işte çalışmakta olduğu, %37.9'unun lise ve altı düzeyde, %33.8'inin üniversite düzeyinde ve %28.3'ünün yüksek lisans düzeyinde eğitiminin bulunduğu, %68.3'ünün bekar, %23.4'ünün evli ve %6.2'sinin boşanmış olduğu, %20'inin çocuklarının olduğu, %70.3'ünün ebeveynlerinin halen evli, %14.5'ünün ebeveynlerinin boşanmış, %2.1'inin annelerinin sağ olmadığı, %11.7'sinin babalarının sağ olmadığı, %1.4'ünün her iki ebeveyninin de sağ olmadığı belirlenmiştir.

Tablo IV. LX.'da 18 yaş öncesinde mağdur olanlarla hem 18 yaş öncesi hem de sonrası mağdur olanların belirli yaş dönemlerinde kimler tarafından büyütüldüklerine ilişkin frekans dağılımları, yüzdeleri ve bu dağılımlar arasındaki farklara ilişkin ki-kare analizi bulguları verilmiştir.

Tablo IV. LX. 18 yaş öncesinde mağdur olanlarla hem 18 yaş öncesi hem de sonrası mağdur olanların belirli yaş dönemlerinde kimler tarafından büyütüldüklerine ilişkin frekans dağılımları, yüzdeleri ve bu dağılımlar arasındaki farklara ilişkin ki-kare analizi bulguları

		Mağduriyet		Yeniden Mağduriyet		Toplam		χ^2	p
		n	%	n	%	n	%		
0-1 Yaş Büyüten	Anne ve Baba	33	56.9	63	72.4	96	66.2	5.437	.142
	Anne	19	32.8	20	23.0	39	26.9		
	Anneanne/Babaan ne	5	8.6	2	2.3	7	4.8		
	Bakıcı	1	1.7	2	2.3	3	2.1		
	Toplam	58	100.0	87	100.0	145	100.0		
1-3 Yaş Büyüten	Anne ve Baba	31	53.4	60	69.0	91	62.8	7.543	.110
	Anne	16	27.6	16	18.4	32	22.1		
	Anneanne/Babaan ne	10	17.2	6	6.9	16	11.0		
	Bakıcı	1	1.7	4	4.6	5	3.4		
	Diğer	0	0.0	1	1.1	1	0.7		
	Toplam	58	100.0	87	100.0	145	100.0		
3-6 Yaş Büyüten	Anne ve Baba	32	55.2	57	65.5	89	61.4	3.757	.440
	Anne	16	27.6	18	20.7	34	23.4		
	Anneanne/Babaan ne	8	13.8	7	8.0	15	10.3		
	Bakıcı	2	3.4	3	3.4	5	3.4		
	Diğer	0	0.0	2	2.3	2	1.4		
	Toplam	58	100.0	87	100.0	145	100.0		
6-12 Yaş Büyüten	Anne ve Baba	32	55.2	55	63.2	87	60.0	4.385	.495
	Anne	15	25.9	17	19.5	32	22.1		
	Baba	2	3.4	0	0.0	2	1.4		
	Anneanne/Babaan ne	6	10.3	11	12.6	17	11.7		
	Bakıcı	1	1.7	2	2.3	3	2.1		
	Diğer	2	3.4	2	2.3	4	2.8		
	Toplam	58	100.0	87	100.0	145	100.0		
	Anne ve Baba	29	50.0	56	64.4	85	58.6	3.587	.610
	Anne	20	34.5	20	23.0	40	27.6		

	Baba	1	1.7	2	2.3	3	2.1
12-18	Anneanne/Babanne	4	6.9	4	4.6	8	5.5
Yaş	ne						
Büyüten	Bakıcı	1	1.7	2	2.3	3	2.1
	Diğer	3	5.2	3	3.4	6	4.1
Toplam		58	100.0	87	100.0	145	100.0

18 yaş öncesinde mağdur olanlarla hem 18 yaş öncesi hem de sonrası mağdur olanların belirli yaş dönemlerinde kimler tarafından büyütüldüklerine ilişkin frekans dağılımları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Genel olarak dağılımlar incelendiğinde, 0-1 yaş arasında, %66.2'si anne ve baba tarafından, %26.9'unun sadece anne, %4.8'inin anneanne/babanne, %2.1'inin bakıcı tarafından büyütüldüğü; 1-3 yaş arasında, %62.8'inin anne ve baba tarafından, %22.1'inin sadece anne, %11'inin anneanne/babanne, %3.4'ünün bakıcı, %0.7'sinin diğer kimseler tarafından büyütüldüğü; 3-6 yaş arasında, %61.4'ünün anne ve baba, %23.4'ünün sadece anne, %10.3'ünün anneanne/babanne, %3.4'ünün bakıcı, %1.4'ünün diğer kimseler tarafından büyütüldüğü; 6-12 yaş arasında %60'ının anne ve baba, %22.1'ünün sadece anne, %1.4'ünün sadece baba, %11.7'sinin anneanne/babanne, %2.1'inin bakıcı, %2.8'inin diğer kimseler tarafından büyütüldüğü; 12-18 yaş arasında, %58.6'sının anne ve baba, %27.6'sının sadece anne, %2.1'inin sadece baba, %5.5'inin anneanne/babanne, %2.1'inin bakıcı, %4.1'inin diğer kimseler tarafından büyütüldüğü belirlenmiştir.

Tablo IV. LXI.'de 18 yaş öncesinde mağdur olanlarla hem 18 yaş öncesi hem de sonrası mağdur olanların klinik özelliklerine ilişkin frekans dağılımları, yüzdeleri ve bu dağılımlar arasındaki farklılara ilişkin ki-kare analizi bulguları verilmiştir.

Tablo IV. LXI. 18 yaş öncesinde mağdur olanlarla hem 18 yaş öncesi hem de sonrası mağdur olanların klinik özelliklerine ilişkin frekans dağılımları, yüzdeleri ve bu dağılımlar arasındaki farklara ilişkin ki-kare analizi bulguları

		Mağduriyet		Yeniden Mağduriyet		Toplam		χ^2	p
		n	%	n	%	n	%		
Psikiyatrik sorun ile doktora başvurma	Evet	31	53.4	45	51.7	76	52.4	.041	.839
	Hayır	27	46.6	42	48.3	69	47.6		
Toplam		58	100.0	87	100.0	145	100.0		
Psikiyatrik ilaç kullanma	Evet	25	43.1	40	46.0	65	44.8	.116	.733
	Hayır	33	56.9	47	54.0	80	55.2		
Toplam		58	100.0	87	100.0	145	100.0		
Psikolog/psikoterapi alma	Evet	32	55.2	58	66.7	90	62.1	1.953	.162
	Hayır	26	44.8	29	33.3	55	37.9		
Toplam		58	100.0	87	100.0	145	100.0		
Ailede Psikiyatrik Rahatsızlık	Yok	31	53.4	43	49.4	74	51.0	.225	.635
	Var	27	46.6	44	50.6	71	49.0		
Toplam		58	100.0	87	100.0	145	100.0		

18 yaş öncesinde mağdur olanlarla hem 18 yaş öncesi hem de sonrası mağdur olanların klinik özelliklerine ilişkin frekans dağılımları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Genel olarak incelendiğinde, %52.4'ünün psikiyatrik sorun ile doktora başvurusunun olduğu, %44.8'inin psikiyatrik ilaç kullanıyor olduğu, %62.1'inin psikolog/psikoterapi alıyor olduğu, %49'unun ailesinde psikiyatrik rahatsızlık öyküsü bulunduğu belirlenmiştir.

Tablo IV. LXII.'de 18 yaş öncesinde mağdur olanlarla hem 18 yaş öncesi hem de sonrası mağdur olanların alkol ve esrar kullanımına ilişkin frekans dağılımları, yüzdeleri ve bu dağılımlar arasındaki farklara ilişkin ki-kare analizi bulguları verilmiştir.

Tablo IV. LXII. 18 yaş öncesinde mağdur olanlarla hem 18 yaş öncesi hem de sonrası mağdur olanların alkol ve esrar kullanımına ilişkin frekans dağılımları, yüzdeleri ve bu dağılımlar arasındaki farklara ilişkin ki-kare analizi bulguları

		Mağduriyet		Yeniden Mağduriyet		Toplam		χ^2	p
		n	%	n	%	n	%		
Alkol	Hiç	17	29.3	22	25.3	39	26.9	1.413	.842
	Sadece 1-2 kez	14	24.1	24	27.6	38	26.2		
	Ayda 1-3	22	37.9	29	33.3	51	35.2		
	Haftada 1-5	4	6.9	9	10.3	13	9.0		
	Hemen her gün	1	1.7	3	3.4	4	2.8		
Toplam		58	100.0	87	100.0	145	100.0		
(marihuan a, joint, kubar, bonzai vb)	Hiç	46	79.3	74	85.1	120	82.8	1.513	.679
	Sadece 1-2 kez	9	15.5	10	11.5	19	13.1		
	Ayda 1-3	2	3.4	1	1.1	3	2.1		
	Haftada 1-5	1	1.7	2	2.3	3	2.1		
Toplam		58	100.0	87	100.0	145	100.0		

18 yaş öncesinde mağdur olanlarla hem 18 yaş öncesi hem de sonrası mağdur olanların alkol ve esrar kullanımına ilişkin frekans dağılımları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Genel olarak incelendiğinde, %26,9'unun hiç alkol kullanımının bulunmadığı, %26,2'sinin sadece 1-2 kez, %35,2'sinin ayda 1-3 kez, %9'unun haftada 1-5 kez, %2,8'inin hemen her gün alkol kullanımının bulunduğu; %82,8'inin hiç esrar kullanımının bulunmadığı, %13,1'inin sadece 1-2 kez, %2,1'ünün ayda 1-3 kez, %2,1'ünün haftada 1-5 kez esrar kullanımının bulunduğu belirlenmiştir.

Tablo IV. LXIII.'de 18 yaş öncesinde mağdur olanlarla hem 18 yaş öncesi hem de sonrası mağdur olanların cinsel yaşam sorunlarına ilişkin frekans dağılımları, yüzdeleri ve bu dağılımlar arasındaki farklara ilişkin ki-kare analizi bulguları verilmiştir.

Tablo IV. LXIII. 18 yaş öncesinde mağdur olanlarla hem 18 yaş öncesi hem de sonrası mağdur olanların cinsel yaşam sorunlarına ilişkin frekans dağılımları, yüzdeleri ve bu dağılımlar arasındaki farklara ilişkin ki-kare analizi bulguları

		Mağduriyet		Yeniden Mağduriyet		Toplam		χ^2	p
		n	%	n	%	n	%		
Korunmasız cinsel ilişki	Hayır	33	56.9	41	47.1	74	51.0	1.329	.249
	Evet	25	43.1	46	52.9	71	49.0		
Toplam		58	100.0	87	100.0	145	100.0		
Tek gecelik cinsel ilişki	Hayır	39	67.2	54	62.1	93	64.1	.405	.525
	Evet	19	32.8	33	37.9	52	35.9		
Toplam		58	100.0	87	100.0	145	100.0		
Cinsel yolla bulaşan hastalık	Hayır	55	94.8	83	95.4	138	95.2	.025	.874
	Evet	3	5.2	4	4.6	7	4.8		
Toplam		58	100.0	87	100.0	145	100.0		
18 yaş öncesi kürtaaj	Hayır	58	100.0	85	97.7	143	98.6	1.352	.245
	Evet	0	0.0	2	2.3	2	1.4		
Toplam		58	100.0	87	100.0	145	100.0		
18 yaş öncesi düşük	Hayır	58	100.0	86	98.9	144	99.3	.671	.413
	Evet	0	0.0	1	1.1	1	0.7		
Toplam		58	100.0	87	100.0	145	100.0		
18 yaş sonrası kürtaaj	Hayır	54	93.1	72	82.8	126	86.9	3.271	.071
	Evet	4	6.9	15	17.2	19	13.1		
Toplam		58	100.0	87	100.0	145	100.0		
Sevgiliye sadakatsizlik / aldatma	Hayır	43	74.1	64	73.6	107	73.8	.006	.939
	Evet	15	25.9	23	26.4	38	26.2		
Toplam		58	100.0	87	100.0	145	100.0		

Eşe sadakatsizlik / aldatma	Hayır	54	93.1	82	94.3	136	93.8	.079	.779
	Evet	4	6.9	5	5.7	9	6.2		
Toplam		58	100.0	87	100.0	145	100.0		
Boşanma Durumu	Hayır	55	94.8	79	90.8	134	92.4	.803	.370
	Evet	3	5.2	8	9.2	11	7.6		
Toplam		58	100.0	87	100.0	145	100.0		

18 yaş öncesinde mağdur olanlarla hem 18 yaş öncesi hem de sonrası mağdur olanların cinsel yaşam sorunlarına ilişkin frekans dağılımları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Genel olarak incelendiğinde, %49'unun korunmasız cinsel ilişki, %35.9'unun tek gecelik cinsel ilişki, %4.8'inin cinsel yolla bulaşan hastalık, %1.4'ünde 18 yaş öncesi kürtaj, %0.7'sinde 18 yaş öncesi düşük, %13.1'inde 18 yaş sonrası kürtaj, %26.2'sinde sevgiliye sadakatsizlik aldatma, %6.2'sinde eşe sadakatsizlik/aldatma, %7.6'sında boşanma öyküsü bulunduğu belirlenmiştir.

Tablo IV. LXIV.'de 18 yaş öncesinde mağdur olanlarla hem 18 yaş öncesi hem de sonrası mağdur olanların kendine zarar vermeye ilişkin frekans dağılımları, yüzdeleri ve bu dağılımlar arasındaki farklara ilişkin ki-kare analizi bulguları verilmiştir.

Tablo IV. LXIV. 18 yaş öncesinde mağdur olanlarla hem 18 yaş öncesi hem de sonrası mağdur olanların kendine zarar vermeye ilişkin frekans dağılımları, yüzdeleri ve bu dağılımlar arasındaki farklara ilişkin ki-kare analizi bulguları

		Mağduriyet		Yeniden Mağduriyet		Toplam		χ^2	p
		n	%	n	%	n	%		
18 yaş öncesi	Hayır	49	84.5	71	81.6	120	82.8	.201	.654
intihar girişimi	Evet	9	15.5	16	18.4	25	17.2		
Toplam		58	100.0	87	100.0	145	100.0		
18 yaş sonrası	Hayır	54	93.1	77	88.5	131	90.3	.843	.358
intihar girişimi	Evet	4	6.9	10	11.5	14	9.7		

Toplam		58	100. 0	87	100. 0	145	100. 0		
18 yaş öncesi	Hayır	35	60.3	58	66.7	93	64.1		
kendini yaralama	Evet	23	39.7	29	33.3	52	35.9	.605	.437
Toplam		58	100. 0	87	100. 0	145	100. 0		
18 yaş sonrası	Hayır	48	82.8	67	77.0	115	79.3		
kendini yaralama	Evet	10	17.2	20	23.0	30	20.7	.700	.403
Toplam		58	100. 0	87	100. 0	145	100. 0		

18 yaş öncesinde mağdur olanlarla hem 18 yaş öncesi hem de sonrası mağdur olanların kendine zarar vermeye ilişkin frekans dağılımları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Genel olarak incelendiğinde, %17.2'sinin 18 yaş öncesinde intihar girişiminin, %9.7'sinde 18 yaş sonrası intihar girişiminin, %35.9'unda 18 yaş öncesinde kendini yaralama, %20.7'sinin 18 yaş sonrasında kendini yaralama davranışlarının bulunduğu belirlenmiştir.

Tablo IV. LXV.'de 18 yaş öncesinde mağdur olanlarla hem 18 yaş öncesi hem de sonrası mağdur olanların 18 yaş öncesi önemli yaşam olayı ve yetkili mercie başvuru durumlarına ilişkin frekans dağılımları, yüzdeleri ve bu dağılımlar arasındaki farklara ilişkin ki-kare analizi bulguları verilmiştir.

Tablo IV. LXV. 18 yaş öncesinde mağdur olanlarla hem 18 yaş öncesi hem de sonrası mağdur olanların 18 yaş öncesi önemli yaşam olayı ve yetkili mercie başvuru durumlarına ilişkin frekans dağılımları, yüzdeleri ve bu dağılımlar arasındaki farklara ilişkin ki-kare analizi bulguları

		Mağduriyet		Yeniden Mağduriyet		Toplam		χ^2	p
		n	%	n	%	n	%		
18 yaş öncesi	Yaşamadı	11	19.0	9	10.3	20	13.8	2.175	.140
önemli yaşam	m								
olayı	Yaşadım	47	81.0	78	89.7	125	86.2		

Toplam		58	100. 0	87	100. 0	145	100. 0		
Yetkili mercie başvuru	Hayır	53	91.4	81	93.1	134	92.4	.148	.701
	Evet	5	8.6	6	6.9	11	7.6		
Toplam		58	100. 0	87	100. 0	145	100. 0		

18 yaş öncesinde mağdur olanlarla hem 18 yaş öncesi hem de sonrası mağdur olanların 18 yaş öncesi önemli yaşam olayı ve yetkili mercie başvuru durumlarına ilişkin frekans dağılımları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Genel olarak incelendiğinde, %86.2'sinin 18 yaş öncesinde önemli yaşam olayı yaşadıkları, %7.6'sının yetkili mercilere başvurularının bulunduğu belirlenmiştir.

Tablo IV. LXVI.'da yeniden mağduriyet yaşadığı belirlenen grubun ölçeklerden aldıkları ortalama puanların karşılaştırıldığı bağımsız örneklem t testi bulguları verilmiştir.

Tablo IV. LXVI. Yeniden mağduriyet yaşadığı belirlenen grubun ölçeklerden aldıkları ortalama puanlar, standart sapmalar ve bağımsız örneklem t testi bulguları

	Yeniden Mağduriyet	N	μ	SS	t	p
ÇÖYÖ	Hayır	58	85.28	28.188	-.947	.345
	Evet	87	89.60	26.040		
ÇÖYO-Fİ	Hayır	58	31.84	11.872	-1.056	.293
	Evet	87	34.02	12.351		
ÇÖYÖ-Dİ	Hayır	58	45.78	17.706	-.724	.470
	Evet	87	47.77	15.198		
ÇÖYÖ-Cİ	Hayır	58	7.66	4.347	-.215	.830
	Evet	87	7.80	3.941		
KÜÖ	Hayır	58	71.79	14.427	-.604	.547
	Evet	87	73.13	12.009		
KÜÖ-M	Hayır	58	25.98	8.047	-.755	.451
	Evet	87	26.92	6.791		
KÜÖ-N	Hayır	58	26.55	5.783	.431	.667
	Evet	87	26.15	5.317		

KÜÖ-P	Hayır	58	19.26	6.002	-.884	.378
	Evet	87	20.06	4.833		
ABBÖ-İA	Hayır	58	18.10	3.611	-.379	.705
	Evet	87	18.39	4.956		
ABBÖ-KA	Hayır	58	23.84	6.751	1.301	.195
	Evet	87	22.21	7.840		
ABBÖ-İB	Hayır	58	18.67	5.404	.466	.642
	Evet	87	18.28	4.754		
ABBÖ-KB	Hayır	58	22.86	7.621	.887	.377
	Evet	87	21.70	7.793		
AİBÖ-AEÖAD	Hayır	58	56.76	16.783	1.014	.312
	Evet	87	54.01	15.421		
AİBÖ-AB	Hayır	58	12.62	4.938	1.379	.170
	Evet	87	11.55	4.313		
AİBÖ-AİBÇS	Hayır	58	12.17	4.728	1.144	.254
	Evet	87	11.32	4.141		
KAET-DSA	Hayır	58	18.33	5.689	.585	.559
	Evet	87	17.77	5.569		
KAET-AKA	Hayır	58	21.86	6.912	-.121	.904
	Evet	87	22.00	6.602		
KAET-RDA	Hayır	58	12.09	4.143	-2.053	.042*
	Evet	87	13.64	4.930		
KAET-DSB	Hayır	58	16.90	6.365	.677	.499
	Evet	87	16.21	5.759		
KAET-AKB	Hayır	58	18.90	6.445	-2.594	.010*
	Evet	87	21.98	7.355		
KAET-RDB	Hayır	58	11.88	4.218	-1.463	.146
	Evet	87	13.00	4.937		
AECCÖ	Hayır	58	18.95	7.484	-1.413	.160
	Evet	87	20.74	7.448		
AECCÖ-BA	Hayır	58	10.91	5.960	-.763	.447
	Evet	87	11.62	5.109		
AECCÖ-AB	Hayır	58	8.03	3.239	-1.756	.081
	Evet	87	9.11	3.868		
İİMO	Hayır	58	102.86	31.460	-.663	.508
	Evet	87	106.37	30.991		
İİMO-SM	Hayır	58	11.91	4.219	-.564	.573
	Evet	87	12.33	4.492		
İİMO-DM	Hayır	58	23.21	10.270	-839	.403

	Evet	87	24.59	9.294		
İİMO-KS	Hayır	58	16.45	5.305	-.952	.342
	Evet	87	17.26	4.881		
İİMO-KG	Hayır	58	25.48	8.304	-1.309	.193
	Evet	87	27.28	7.928		
İİMO-S	Hayır	58	24.95	8.071	.028	.978
	Evet	87	24.91	8.753		

*p<.05

Katılımcıların 18 yaş öncesinde mağdur olup, 18 yaş sonrası yeniden mağdur olan katılımcılar ile 18 yaş öncesinde mağdur olup, 18 yaş sonrası yeniden mağdur olmayan katılımcıların KAET-RDA ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($t=-2.053$; $p=.042$). Yeniden mağdur olanların KAET-RDA ortalamaları ($\mu=13.64$) yeniden mağdur olmayanların ortalamalarından ($\mu=12.09$) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Katılımcıların 18 yaş öncesinde mağdur olup, 18 yaş sonrası yeniden mağdur olan katılımcılar ile 18 yaş öncesinde mağdur olup, 18 yaş sonrası yeniden mağdur olmayan katılımcıların KAET-AKB ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($t=-2.594$; $p=.010$). Yeniden mağdur olanların KAET-AKB ortalamaları ($\mu=21.98$) yeniden mağdur olmayanların ortalamalarından ($\mu=18.90$) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Diğer ortalamalar arasında anlamlı fark bulunmamıştır.

5. Tartışma

Bu çalışmanın temel amacı öncelikli olarak karanlık üçlü kişilik özelliklerinin gelişmesine etkisi olan yordayıcıları/bileşenleri incelemek olmaktadır. Çalışmada karanlık üçlü kişilik özelliklerinin, çocukluk dönemi ökseleyici yaşantılar, aile içi şiddete tanık olma, bağlanma stilleri, ebeveyn tutumları, aile içi işleyişler arasında ilişkileri incelenmiştir. Ayrıca karanlık üçlü kişilik özelliklerine sahip bireylerin kişilerarası ilişkilerde manipölasyon becerileri incelenmiştir. Ek olarak 18 yaş öncesi mağdur olan katılımcıların 18 yaş sonrasında da mağdur olmasına yol açabilecek faktörler incelenmiştir. Bu doğrultuda bazı hipotezlerimiz desteklenmiştir. Bu bölümde çalışmadan elde edilen bulgular bölümler halinde tartışılacaktır.

5.1. Betimleyici Analizler ve Tartışma

5.1.1. Demografik Değişkenler

Bu örnekleme ölçekleri çevrimiçi olarak dolduran katılımcıların yaş ortalamaları ($\mu=34.95$) basılı ölçek dolduranların ortalamaları ($\mu=29.38$) dir. Ölçekleri çevrim içi dolduran kadın katılımcı ortalaması (%55), erkek katılımcı ortalaması (%36.7); basılı ölçek dolduran kadın katılımcı ortalaması (%45), erkek katılımcı ortalaması (%50.1) dir. Basılı ölçekler araştırmacı tarafından çevresi ve çevresinin çevresi üzerinden toplanmıştır. Yani bir nevi kartopu modeli şeklindedir. Çevrim içi ölçekler ise araştırmacının üyesi olduğu mail grupları ve sosyal medya hesapları üzerinden toplanmıştır. Basılı ve çevrimiçi veri toplamada yaşa göre anlamlı farklılık bulunmuştur. Kullanılan ölçekler bireylerin ne kadar geçerli yanıt verdiklerini ölçmemektedir. Ancak bu anlamlılığın tesadüfi olduğu düşünülmektedir. Dolayısıyla bu sonuçlara bakılarak basılı veya çevrimiçi ölçekleri dolduranların güvenilirliği konusunda bilgi verilemeyeceği düşünülerek ölçekler basılı ve çevrimiçi veri toplanmalarına göre analize dahil edilmemiştir. Ek olarak çevrimiçi verilerin yaş ortalamasının daha düşük olmasının günümüzde internet aktivitelerine gençlerin daha hızlı uyum sağlamış olabileceği düşünülmektedir. TÜİK Hane

Halkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması 2019 yılı son üç ay içerisinde bireylerin yaş grubuna ve cinsiyete göre internet kullanma oranlarına bakıldığında, 16-24 yaş arası grupta toplamda kullanım oranı %90.8, erkeklerde %94.8, kadınlarda ise %86.6 iken; 55-64 yaş arası grup için bu oranlar toplamda %42.6, erkeklerde %52.2, kadınlarda ise %33.2'dir. Bu farklılığın kuşaklar arasındaki internet kullanım becerileri farklılığından kaynaklanabileceği düşünülmektedir (TÜİK, 2019b).

Çalışmaya katılan katılımcılar %64.6'sının bir işte çalışıyor, %32.8'nin çalışmıyor, %2.6'sının ise emeklidir. Ayrıca %34.2'sinin lise ve altı düzeyde, %37.4'ünün üniversite düzeyinde ve %28.4'ünün yüksek lisans düzeyinde eğitimlerinin olduğu bulunmuştur. Katılımcıların medeni durumları ise, %58'inin bekar, %34.4'ünün evli, %6.6'sının boşanmış ve %1'inin dul olduğu bulunmuştur. Gelir düzeyleri değerlendirildiğinde, geliri olmayan katılımcılarda kadınların oranının daha yüksek, geliri olan katılımcılarda erkeklerin daha yüksek olduğu bulunmuştur. Elde edilen bu bulguların, çalışmanın örnekleminin demografik açıdan toplumu yansıttığı söylenebilir.

5.1.2. Klinik Değişkenler

Çalışmaya katılan katılımcıların psikiyatri hekimine başvurma oranı %36.9 ve kadınların oranı (%41) erkeklerin oranı (%26.5) dir. Katılımcıların %45.3'ünün psikolog/psikoterapi aldıkları; kadınların oranı (%52.4) erkeklerin oranı (%27.2) olarak belirlenmiştir. Arslantaş ve arkadaşlarının (2010) yapmış olduğu çalışmada kadın ve erkeklerin psikiyatriye başvurma oranları 2/3 olarak bildirilmiştir (Arslantaş ve ark., 2010). Yapılan çalışmalarda kadınların erkeklerden daha çok yardım arayışı içinde oldukları, bu durumun erkeklerin yardım arayışı konusunda isteksiz tutumlarına bağlı olabileceği düşünülmektedir (Bhugra, 1989; Leaf, Bruce, Tischler ve ark., 1987; Bekaroğlu, 1995). Yapılan çalışmalardan elde edilen bulgular ile çalışmamızın bulguları arasında bu anlamda benzerlik görülmektedir.

Çalışmaya katılan katılımcıların %61.9'u; kadınların %61.1'i, erkeklerin %64'ü son 1 yıl içinde en az bir kez alkol kullanmıştır. TÜİK (2020a) verilerine göre 15 yaş üstü bireylerin %14.9'u; kadınların % 6,6'sı, erkeklerin % 23,3'ü alkol kullanımı bulunmaktadır. Aynı istatistik raporuna göre; 25-34 yaş arası bireylerin %20.7'si; kadınların %10.5'i, erkeklerin %30.9'u alkol kullanımı bulunmaktadır. Çalışmadan elde edilen veriler ve literatür bilgileri arasında büyük oranda paralellik görülmektedir.

Çalışmaya katılan kadın katılımcıların %32.2'si, erkeklerin %47'si korunmasız cinsel ilişkiye girdiklerini; kadınların %16.7'si, erkeklerin %46.6'sı tek gecelik ilişki yaşadıklarını; kadın ve erkeklerin %0.4'ü 18 yaş öncesi kürtaj olduklarını; kadınların %0.3'ü 18 yaş öncesi düşük yaşadıklarını belirtmişlerdir. Amerika Birleşik Devletlerinde kadınların yaklaşık dörtte üçünün cinsel ilişkide bulundukları tespit edilmiştir. Türkiye'de bu konuda yeterli sayıda çalışma olmamakla birlikte, Kocaeli'de lise öğrencisi olan kadınların %2.3'ünün 18 yaş öncesi cinsel ilişki yaşadıkları, İstanbul'da üniversite öğrencisi olan kadınların cinsel birliktelik yaşama yaş ortalamaları 17,9 olarak bulunmuştur. 18 yaş öncesi güvenli olmayan cinsel ilişkilerin, gebelik, kürtaj ve cinsel yolla bulaşan hastalıklar gibi birçok problemi meydana getirmektedir (Giray ve Kılıç, 2004).

Çalışmaya katılan kadın katılımcıların %8.5'i, erkeklerin %8.1'i boşanmışlardır. TÜİK (2021) verilerine göre boşanan çiftlerin sayısı 2019 yılında 156 bin 587 iken 2020 yılında %13,8 azalarak 135 bin 22 olmuştur. Çalışmamıza katılan katılımcıların yaş ortalamalarının düşük olması nedeniyle boşanma oranının düşük olduğu düşünülmektedir.

Çalışmaya katılan katılımcıların %5.3'ü; kadınların %6'sı, erkeklerin %3.5'i 18 yaş öncesi intihar girişiminde bulunmuştur. 18 yaş sonrası intihar oranları ise tüm katılımcılarda %4; kadınlarda %4.4, erkeklerde %2.8 olarak tespit edilmiştir. TÜİK (2020b) verilerine göre; 15-19 yaş arası intihar eden kişilerin %7.3'ü erkek, %15.8'i kadın; 20-24 yaş arası intihar eden kişilerin %11.6'sı erkek, %14'ü kadın; 25-29 yaş arası intihar eden kişilerin %11.2'si erkek,

%8.8'si kadın; 30-34 yaş arası intihar eden kişilerin %10.5'i erkek, %12.1'i kadın olduğu tespit edilmiştir. Çalışmadan elde edilen bulgular literatür ile paralellik göstermektedir.

Katılımcıların %11.6'sı; kadınların %12.9'u ve erkeklerin %8.1'i 18 yaş öncesi kendini yaralama/zarar verme davranışında bulunmuştur. 18 yaş sonrası kendini yaralama/zarar verme davranışı toplam katılımcıların %7.2'si, kadınların %7.9'u ve erkeklerin %5.3'ü bulunmuştur. Kasıtlı olarak vücut dokusunda ciddi zararlara yol açılmasına, intihar amacı taşımayan davranışlara kendine zarar verme davranışı (KZVD) denilmektedir (Çelik ve Hoccoğlu, 2017). Nock ve arkadaşlarının (2006) yapmış olduğu çalışmada KZVD gösteren bireylerin %51,7'sinin sınır (borderline) kişilik bozukluğunun görüldüğü tespit edilmiştir (Nock ve ark., 2006). Ancak klinik olmayan yani normal popülasyon ile yapılan birçok çalışmada da KZVD'nin görüldüğü bulunmuştur (Gleen ve Klonsky, 2013; Hasking ve ark., 2016). Cinsiyete göre yönelik çalışmalarda kadınların erkeklere göre KZVD'nin daha sık görüldüğü bulunmuştur (Bresin ve Schoenleber, 2015). Literatürde yapılan çalışmalar ile bizim çalışmamızın sonuçları paralellik göstermektedir.

5.1.3. Adli Değişkenler

Katılımcıların 18 yaştan önce yetişkin tanıdık, yetişkin yabancı, yetişkin olmayan tanıdık ve yetişkin olmayan yabancı tarafından yaralanma sıklığı erkeklerin kadınlardan daha fazla olduğu belirlenmiştir. Ayrıca katılımcılarımızın 18 yaştan önce yetişkin olmayan aile bireyi tarafından yaralanma sıklığı kadınların erkeklerden daha fazla olduğu belirlenmiştir. UNICEF, her yıl 2 ila 14 yaş arasındaki 10 çocuktan 6'sının bakıcılarından tekrarlayan fiziksel şiddet olayları yaşadığını tahmin etmektedir (UNICEF, 2014). Tarı Selçuk, Avcı ve Mercan'ın (2018) 315 üniversite öğrencisi ile yaptığı çalışmanın sonuçlarına göre öğrencilerin şu anki flört ilişkisinde psikolojik, fiziksel veya cinsel şiddet türlerinden en az birine maruz kalan öğrencilerin oranı %45,8'dir, psikolojik, fiziksel ve cinsel şiddete maruz kalan öğrencilerin oranı sırasıyla %39,5, %8,5 ve %3,9'dur (Tarı Selçuk, Avcı ve Mercan, 2018). Elde edilen bulgular literatür ile

uyumluluk göstermektedir. 18 yaş öncesi erkeklerin daha fazla sosyal ortamlarda bulunması nedeniyle yaralanmalarının tanıdık veya yabancı kişilerden olabileceği; 18 yaş öncesi kadınların ise daha fazla aile içinde olmaları nedeniyle yaralanmalarının aile üyeleri tarafından olabileceği düşünülmektedir.

Katılımcıların 18 yaştan önce yetişkin akraba, yetişkin tanıdık, yetişkin yabancı, yetişkin olmayan aile bireyi, yetişkin olmayan akraba, yetişkin olmayan tanıdık, yetişkin olmayan yabancı tarafından cinsel eyleme maruz kalma sıklığı kadınların erkeklerden daha fazla olması literatür ile uyumluluk göstermektedir. Açıkgoz ve arkadaşlarının (2018) araştırmasında, flört deneyimi bulunan öğrencilerin %14,7'sinin fiziksel, %75'inin duygusal, %13,2'sinin cinsel şiddete maruz kalmış olduğu belirtilmiştir (Açıkgoz ve ark., 2018).

Katılımcıların 18 yaştan önce yetişkin aile bireyi, yetişkin partner, yetişkin akraba, yetişkin olmayan aile bireyi, yetişkin olmayan partner tarafından duygusal şiddete maruz kalma sıklığı kadınların erkeklerden daha fazla olması literatür ile uyumluluk göstermektedir. Rusya'da 17-18 yaşlarında psikoloji öğrencileri ile yapılan bir çalışmada kadınların %31,2'si duygusal şiddet yaşadıklarını belirtir iken erkekler duygusal şiddete maruz kalmadıklarını belirtmiştir (Suvorova ve ark, 2017). Cinsiyetler arasındaki bu farklılığın, toplumsal cinsiyet algısından, kadına yüklenen rollerden kaynaklı olabileceği düşünülmektedir.

Katılımcıların 18 yaştan sonra yetişkin partner tarafından fiziksel şiddete maruz kalma sıklığı kadınların erkeklerden daha fazla olması literatür ile uyumluluk göstermektedir. Katılımcıların 18 yaştan sonra yetişkin partner, yetişkin yabancı tarafından cinsel şiddete maruz kalma sıklığı kadınların erkeklerden daha fazla olması literatür ile uyumluluk göstermektedir. Katılımcıların 18 yaştan sonra yetişkin partner ve yetişkin yabancı tarafından temassız cinsel şiddete maruz kalma sıklığı kadınların erkeklerden daha fazla olması literatür ile uyumluluk göstermektedir. Katılımcıların 18 yaştan sonra yetişkin aile bireyi, yetişkin partner ve yetişkin akraba tarafından duygusal şiddete maruz kalma sıklığı kadınların erkeklerden daha fazla olması literatür ile

uyumluluk göstermektedir. Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırmasının (KSGM) (2014) sonuçlarına göre, son 1 yıl içinde eşi veya partneri olan kadınların fiziksel şiddete maruz kalma oranı %8 olarak bulunmuştur. Katılımcıların 18 yaştan sonra yetişkin tanıdık ve yetişkin yabancı tarafından fiziksel şiddete maruz kalma sıklığı erkeklerin kadınlardan daha fazla olması literatür ile uyumluluk göstermektedir. Aynı araştırma raporunda; Türkiye genelinde evlenmiş kadınların yüzde 12’si yaşamın herhangi bir döneminde, yüzde 5’i ise son 1 yıl içinde cinsel şiddete maruz kaldığını belirtmiş ve kadınların yaşamlarının herhangi bir döneminde maruz kaldıkları duygusal şiddet/ istismar yüzde 44, son 1 yıl içinde ise yüzde 26 olarak tespit edilmiştir. Maruz kalınan şiddet türlerinin kim tarafından uygulandığına yönelik bilgiler değerlendirildiğinde Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırmasının (KSGM) (2014) sonuçlarına göre, kadınların %3’ünün 15 yaşıdan sonra yakın ilişkide bulundukları erkekler dışındaki kişilerden cinsel şiddete maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Kadına fiziksel şiddet uygulayan kişilerin başında çekirdek aile üyeleri gelmektedir. Ancak fiziksel şiddetten farklı olarak cinsel şiddet uygulayanların başında yabancı kişiler yer almaktadır. Ayrıca erkek akraba ve yabancı kişiler tarafından cinsel şiddete maruz kaldıklarını bildirmişlerdir. Duygusal şiddet mağduru kadınların büyük çoğunluğun çekirdek ailenin erkek üyeleri ve erkek akraba üyeleri olarak bulunmuştur.

Katılımcılardan kadınların erkeklere oranla daha fazla yetkili mercilere başvuruda bulundukları görülmüştür. Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırmasının (KSGM) (2014) sonuçlarına göre, Türkiye genelinde fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz kalmış kadınların %89’unun yetkili mercilere başvurmadıkları bulunmuştur.

5.1.4. Ölçeklerden Alınan Puanlar

Çocukluk çağı istismar yaşantılarının belirlenmesi amacı ile çalışmada kullanılan ÇÖYÖ ölçeğinin fiziksel, cinsel ve duygusal istismar olmak üzere 3 alt ölçeği bulunmaktadır. Yapılan çalışmada, cinsel istismar alt ölçeğinden alınan puanlar kadınlarda daha yüksek bulunmuştur.

ÇÖYÖ'nün soruları göz önüne alındığında aile içi şiddete/istismara yönelik olduğu görülmektedir. Oral, Engin ve Büyükyazıcı'nın (2010) yaptıkları araştırmaya göre Türkiye'de yaşayan 7-18 yaş aralığındaki çocukların %56'sının fiziksel istismara, %49'unun duygusal istismara, %10'unun cinsel istismara, %25'inin ihmale maruz kaldıkları bulunmuştur. Çalışmamızın sonuçları literatür ile uyumluluk göstermektedir. Ayrıca her fiziksel ve cinsel istismarın duygusal istismarı kapsadığını söylemek mümkündür.

Karanlık üçlü kişilik özelliklerinin belirlenmesi amacıyla çalışmada kullanılan KÜÖ ölçeğinin subklinik narsisizm, makyavelizm ve subklinik psikopati olmak üzere 3 alt ölçeği bulunmaktadır. Yapılan çalışmada, toplam puan ve tüm alt ölçeklerden alınan puanlar erkeklerde daha yüksek bulunmuştur. Klinik örnekler günümüzde klinik veya adli gözetim altında olan bireyleri; subklinik örnekler daha geniş topluluk örneklerinde sürekli dağılımlar anlamına gelmektedir. Subklinik örnekler geniş bir alanı kapsayan ve toplulukta daha fazla olan aşırı vakaları içermektedir (Ray ve Ray, 1982). Jonasan ve Davis'in (2018) yapmış oldukları çalışmada erkekler karanlık üçlü özelliklerde kadınlardan daha yüksek puan almışlardır. Aynı çalışmada psikopati tutarlı bir şekilde "eril" bir cinsiyet rolüyle ilişkilendirilmiştir. Elde edilen sonuçlar literatür ile paralellik göstermektedir.

Katılımcıların bağlanma stillerinin belirlenmesi amacıyla çalışmada kullanılan ABBÖ ölçeğinin ilgi/kontrol ve aşırı koruma olmak üzere 2 alt ölçeği bulunmaktadır. Bowlby'nin bağlanma kuramını temel alarak geliştirilen ilk ölçeklerdendir. Bowlby, yetersiz/patolojik ana babalığı özellikle ilgi (care) ve kontrol/koruma (control/protection) boyutlarıyla ilişkilendirmiştir. İlgi/kontrol terimi, yetersiz bakım verme, bebeğin gereksinimlerini karşılamama, çocuğu denetlemeyi, çocuğu küçümseme, eleştirme ya da reddetmeyi içermektedir. Aşırı koruma terimi ise bağımsızlığı desteklememe ya da aşırı kontrol etme olarak tanımlanmıştır. Yapılan çalışmada kadınların baba-ilgi/kontrol alt ölçeğinden daha yüksek puan aldıkları bulunmuştur. Erkeklerin ise anne-aşırı koruma alt ölçeğinden daha yüksek puan

aldıkları bulunmuştur. Bu sonucun kültürel bir farklılıktan kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Kültürümüzde babaların kız çocuklarına yönelik daha fazla kontrol etmeye, hayatlarına yönelik haberdar olma eğilimlerinin daha fazla olmasından olabileceği düşünülebilir. Ayrıca psikanalitik kurama göre ödipal dönemde anne-oğul, baba-kız ilişkisinden, karşı cinsi ebeveyni taklit etmesi ve ebeveynine hoş görünme çabasından ötürü olabileceği düşünülmektedir.

Katılımcıların aile işleyiş biçimlerinin belirlenmesi amacıyla çalışmada kullanılan AİBÖ ölçeğinin aile içi etkileşimsel örüntüler ve aile değerleri, aile bağlılığı ve aile içi başa çıkma stratejileri olmak üzere 3 alt ölçeği bulunmaktadır. Yapılan çalışmada toplam ve alt ölçeklerden alınan puanların cinsiyete göre farklılık tespit edilmemiştir. Bu sonucun cinsiyete göre farklılık göstermemesi anlaşılır bir durum olduğu; çünkü aile içi işleyişin sosyal bir konu olmasından kaynaklı olduğu düşünülmektedir.

Katılımcıların ebeveyn tutumlarının belirlenmesi amacıyla çalışmada kullanılan KAET-Ç ölçeğinin duygusal sıcaklık, aşırı koruyuculuk ve reddedicilik olmak üzere 3 alt ölçeği bulunmaktadır. Yapılan çalışmada erkeklerin anne-duygusal sıcaklık alt ölçeğinden daha yüksek puan aldıkları bulunmuştur. Kadınların ise anne-aşırı koruyuculuk, anne-reddedicilik, baba-duygusal sıcaklık ve baba-aşırı koruyuculuk alt ölçeğinden daha yüksek puan aldıkları bulunmuştur. Genellikle annelerin çocuğa sevgi, bakım sağlama, babaların toplumsal bağları ve değerleri nasıl kuracaklarına yönelik donanımları öğrettikleri gözlenmektedir (Sulejmanović, 2016). Elde edilen bulguların literatür ile uyumlu olduğu tespit edilmiştir.

Katılımcıların aile içi çatışmalara tanıklıklarının belirlenmesi amacıyla çalışmada kullanılan AEÇÇÖ ölçeğinin anneden-babaya ve babadan-anneye olmak üzere 2 alt ölçeği bulunmaktadır. Yapılan çalışmada kadınların anneden babaya alt ölçeğinden daha yüksek puan aldıkları görülmüştür. Sümer (2009)'ın yapmış olduğu çalışmada annenin ebeveyn davranışlarının baba

davranışlarından daha fazla yordama gücünün olduğu bulunmuştur. Elde edilen sonuçlar literatür ile paralellik göstermektedir.

Katılımcıların insan ilişkilerinde manipülasyon taktiklerinin belirlenmesi amacıyla kullanılan İİMÖ ölçeğinin saldırgan manipülasyon, duygusal manipülasyon, kurban seçimi, kendini gizleme ve strateji olmak üzere 5 alt ölçeği bulunmaktadır. Yapılan çalışmada erkeklerin kurban seçimi ve strateji puanları kadınlardan daha yüksektir. Yapılan çalışmalarda kişilerarası ilişkilerde manipülasyonun erkeklerde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Grieve ve Hyde'in (2018) yapmış oldukları çalışmada erkeklerde bu tür manipülatif davranışların daha fazla olmasının kişiliğin karanlık yönleri ile bağlantılı olduğu gösterilmektedir (Grieve ve Hyde, 2018; Hyde, Grieve, Norris ve Kemp, 2020). Elde edilen sonuçlar literatür ile paralellik göstermektedir.

Sonuç olarak ölçeklerden alınan toplam puanların ve cinsiyete göre anlamlılıkları değerlendirilmesi sonucunda elde edilen verilerin literatür ile desteklendiği görülmektedir.

5.1.5. Yeniden Mağduriyete İlişkin Bulgular

Çalışmada yer alan toplam 1003 katılımcının 145'i yaşamının herhangi bir döneminde yaralanma/fiziksel, duygusal ve cinsel şiddete maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Toplam 145 katılımcının 58'inin 18 yaş öncesi yaralanma/fiziksel, duygusal ve cinsel şiddete maruz kaldıkları ancak 18 yaş sonrası bu tür bir davranışa maruz kalmadıkları tespit edilmiştir. 87'sinin ise hem 18 yaş öncesi yaralanma/fiziksel, duygusal ve cinsel şiddete maruz kaldıkları hem de 18 yaş sonrası bu tür bir davranışa maruz kaldıkları tespit edilmiştir. Boney-McCoy ve Finkelhor (1995) tarafından yapılan çalışmada çocukluk çağı örseleyici yaşantılara maruz kalan çocukların yeniden mağduriyet yaşama olasılıklarının, bu şekilde bir davranışa maruz kalmayan çocuklara oranla yaklaşık on iki kat daha fazla olduğunu belirtmişlerdir (Boney-McCoy ve Finkelhor, 1995). Çalışmamızın sonuçları literatür ile paralellik göstermemektedir. Bu bulgu

çalışmanın verilerinin travmatik geçmişi olan klinik grup, fail veya mağdur grup olmaması yani normal popülasyondan elde edilmesi ile açıklanabilir.

5.2. Hipotezlerin Test Edilmesi ve Tartışma

5.2.1. Ölçeklerden Alınan Puanlar Arasındaki İlişkiler

Tartışmanın bu kısmında çocukluk çağı örseleyici yaşantılar ölçeği (ÇÖYÖ), karanlık üçlü kişilik ölçeği (KÜÖ), anne-babaya bağlanma ölçeği (ABBÖ), aile işleyişi biçimi ölçeği (AİBÖ), Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği-Çocuk Formu (KAET-Ç), Adapte Edilmiş Çatışma Çözme Ölçeği (AEÇÇÖ) ve İnsan İlişkilerinde Manipülasyon Ölçeği (İİMÖ) puanlarının ilişkilerine yönelik hipotezler değerlendirilerek yorumlanacaktır.

Çalışmaya katılan katılımcıların çocukluk çağı örseleyici yaşantıları (ÇÖYÖ) ile;

- Karanlık üçlü kişilik (KÜÖ) özellikleri arasında pozitif yönde bir ilişki tespit edilmektedir. Çocukluk dönemindeki örseleyici yaşantılar, kişilik bozukluğunu şekillendirmede en önemli çevresel faktörlerden biridir (Lang'A ve Birk'As, 2014; Lang'A ve L'en'ard, 2015; Patch ve Figueredo, 2016). Önemli kanıtlar, karanlık kişilik özelliklerinin olumsuz çocukluk deneyimleriyle ilişkili olduğunu desteklemektedir (Jonason, Icho ve Ireland, 2016; Jonason, Zeigler-Hill ve Baldacchino, 2017; Kircaburun, Jonason, Griffiths ve ark., 2019). Ölçeklerin alt boyutları değerlendirildiğinde çocukluk örseleyici yaşantılardan fiziksel istismar ve cinsel istismar ile karanlık üçlü kişilik özellikleri arasında pozitif ilişki; çocukluk örseleyici yaşantılardan fiziksel istismar ile karanlık üçlü kişilik özelliklerinden Makyavelizm arasında pozitif ilişki; çocukluk örseleyici yaşantılardan duygusal istismar ile karanlık üçlü kişilik özelliklerinden narsisizm arasında negatif ilişki bulunmuştur. Bazı araştırmacılar, öngörülemez ve sert olarak değerlendirilen bir dünyada sorunları çözmek için duruma bağlı bir adaptasyon olarak karanlık kişilik özelliklerini geliştiğini

öngörmüşlerdir (Jonason, Icho ve Ireland, 2016; McDonald, Donnellan ve Navarrete, 2012). Çalışmamızın sonucu literatürle paralellik göstermektedir ve hipotezimiz desteklenmiştir.

- Anne babaya bağlanma (ABBÖ) ilgi/kontrol-anne, aşırı koruma-anne, ilgi/kontrol-baba ve aşırı koruma-baba arasında negatif yönde bir ilişki tespit edilmektedir. Ölçeklerin alt boyutları değerlendirildiğinde çocukluk örseleyici yaşantılarının tüm alt boyutları ABBÖ ilgi/kontrol-baba dışındaki alt boyutlar ile negatif yönde bulunmuştur. Yapılan birçok çalışmada karanlık üçlü kişilik özellikleri ile uyumsuz bağlanma stilleri arasında ilişkilerin olduğu tespit edilmiştir. Çalışmamızın sonucu literatürle paralellik göstermektedir ve hipotezimiz desteklenmiştir. Çocuğun aile bireyleri tarafından istismar edilmesi ebeveyn-çocuk arasındaki ilişkinin zarar görmesine ve çocuğun güven problemi yaşamasına sebebiyet vermektedir. Yaşanılan bu güven sorunu bağlanma davranışını olumsuz yönde etkilemektedir. Sağlıklı ve destekleyici anne-baba-çocuk ilişkisinin var olmaması, istismar ve ihmal yaşantılarının daha fazla yaşanmasına dair bir risk faktörü oluşturabilmektedir.
- Aile işleyiş biçimleri (AİBÖ) tüm alt boyutları arasında negatif ilişki tespit edilmektedir. Çalışmamızın sonucu literatürle paralellik göstermektedir ve hipotezimiz desteklenmiştir. Ölçeğin soruları incelendiğinde olumlu sorular olduğu görülmektedir. Dolayısıyla aile içinde iletişim, sorunlarla başa çıkma becerilerinin olması çocukluk döneminde örseleyici yaşantıların olma olasılığını azaltacağı düşünülmektedir.
- Olumlu algılanan ebeveyn tutumları (KAET-Ç) arasında negatif ilişki tespit edilmektedir. Çalışmaya katılan katılımcıların çocukluk çağı örseleyici yaşantıları ile olumsuz algılanan ebeveyn tutumları (KAET-Ç) arasında pozitif ilişki tespit edilmektedir. KAET-Ç'nin duygusal sıcaklık alt boyutu çocuklarını destekleyen, değer veren tutumu; aşırı koruyuculuk alt boyutu çocuklarının güvende olmasına yönelik aşırı

kaygılı tutumu; reddedicilik alt boyutu ise çocuklarına karşı aşırı eleştirel ve yargılayıcı tutumu kapsar. Bu bağlamda tutumların özellikle duygusal şiddet ile bağlantısı olduğu düşünülmektedir. Güler ve arkadaşlarının (2002) yapmış olduğu çalışmada annelerin %93'ünün çocuklarını duygusal istismar ettikleri görülmüştür (Güler ve ark., 2002). Çalışmamızın sonucu literatürle paralellik göstermektedir ve hipotezimiz desteklenmiştir.

- Aile içi şiddete tanıklık arasında pozitif ilişki tespit edilmektedir. Çocukluk döneminde aile içinde şiddete tanıklık örseleyici yaşantılar arasında yer almaktadır. Çocuğun aile içinde yaşanan herhangi bir şiddet türüne tanık olması da, çocuğun kendisinin istismara maruz kalması gibi çocuğu olumsuz etkilemektedir. Holden (2003) tanıklığı; çocuğu olaya doğrudan tanıklık etmesi, saldırıyı izlemesi ya da sözlü saldırıyı doğrudan duyması olarak ve çocukluk dönemi örseleyici yaşantı olarak tanımlamaktadır (Holden, 2003). Çalışmamızın sonucu literatür ile paralellik göstermektedir ve hipotezimiz desteklenmiştir.
- İnsan ilişkilerinde manipülasyon (İİMÖ) arasında pozitif ilişki tespit edilmektedir. Çalışmalarda örseleyici yaşantılar, aile içi şiddet, güvensiz bağlanma stilleri ve yakınlık eksiklikleri gibi erken dönem işlevsel olmayan ilişkilerin, yakın bir partnere yönelik şiddet içeren davranışlar olasılığını artırdığı konusunda bir görüş birliği vardır (Dutton, 2002; Franklin ve Kercher, 2012; Peterson ve ark., 2017). Çalışmamızın sonucu literatür ile paralellik göstermektedir ve hipotezimiz desteklenmiştir.

Çalışmaya katılan katılımcıların karanlık üçlü kişilik ölçeği (KÜÖ) ile;

- Anne babaya bağlanma ölçeği (ABBÖ) ilgi/kontrol-anne ile narsisizm arasında pozitif ilişki tespit edilmektedir. Aşırı koruma-anne ve baba ile Makyavelizm ve psikopati arasında negatif ilişki tespit edilmektedir. Literatürdeki çalışmalarda; Makyavelizm ile güvensiz ve korkulu bağlanma arasında; ikincil psikopatik özellikler ile kaygılı ve

kaçınan bağlanma arasında; narsisizm ise kadınlarda daha fazla baba bağımlılığı ve annenin aşırı koruyuculuğu ile ilişkilendirilmiştir (Jonason, Lyons ve Bethell, 2014; Brewer ve ark., 2018; Nickisch, Palazova ve Ziegler, 2020; Connor, Spark ve Kaya, 2020). Çalışmamızın sonucu literatür ile paralellik göstermektedir ve hipotezimiz desteklenmiştir.

- Narsisizm ile Aile işleyiş biçimleri (AİBÖ)’nün Aile İçi Etkileşimsel Örüntüler ve Aile Değerleri ve Aile İçi Başa Çıkma Stratejileri arasında pozitif ilişki tespit edilmiştir. Bu sonucun narsisistik özelliklere sahip ebeveynlerin kendileri gibi özel ve harika çocuklara sahip olmak istemelerinden dolayı kendilerini daha iyi hissetmelerini sağlamak için çocuğun başarısını veya yeteneklerini abartma eğiliminden olabileceği düşünülmektedir. Veyahut ebeveynlerin çocuğun muhteşem görünme isteğini sınırlandırma veya sınır belirlemede çocuğa yardım edebilecek yetilerinin veya isteklerinin olmaması düşünülmektedir. Psikopati ile Aile İçi Etkileşimsel Örüntüler ve Aile Değerleri, Aile İçi Başa Çıkma Stratejileri ve Aile Bağlılığı arasında negatif ilişki tespit edilmiştir. Çalışmanın bu sonucu aile içinde sosyal, toplumsal değerlerinin olmaması veya öğretilmemesi; aile içinde sorunlarla başa çıkmaya yönelik strateji geliştirmeyi öğrenememesi gibi nedenlerle psikopatik özelliklerin daha yüksek görülebileceğidir. Makyavelizm ile Aile Bağlılığı arasında negatif ilişki tespit edilmiştir. Çocuğun iletişim ve empati becerisi gibi özellikleri öğrenebileceği güçlü ve sağlıklı bağların olmaması çocuğun hedeflerine ulaşabilmesi için ilişkilerinde “hedefe ulaşmak için her yol mübahtır.” stratejisine sahip olmasına sebebiyet verebileceği düşünülmektedir.
- Narsisizm ile KAET-Ç duygusal sıcak-anne ve baba arasında pozitif ilişki tespit edilmiştir. Makyavelizm ile KAET-Ç aşırı koruyucu anne ve baba, reddedici baba arasında pozitif ilişki tespit edilmiştir. Psikopati ile KAET-Ç duygusal sıcak anne ve

baba ile arasında negatif ilişki; aşırı koruyucu anne ve baba, reddedici anne ve baba ile arasında pozitif ilişki tespit edilmiştir. Literatürde bu konuda aşırı izin verici, aşırı müdahaleci ve soğuk davranan ebeveyn tutumlarının narsisistik özelliklerin gelişmesinde rolü olduğu düşünülmektedir (Horton, Bleau ve Drwecki, 2006). Çocuğun kendi hakkında görkemli görüşlerini veya deneyimlerini fazlasıyla kabul eden ebeveyn, çocuğuna gerçekçi geribildirimlerde bulunmamasından, çocuğun sınırlarını belirtmemesinden dolayı işlevsiz bir kendilik görünümü gelişebilir. Çalışmamızda KAET-Ç-DSA ve DSB arasında ilişki literatür ışığında desteklenmektedir. Bu bilgiler ışığında makyavelist bireylerin ailelerinde KAET-Ç-AKA ve AKB, RDB görülmesi anlaşılır bir durumdur. Çocuğun aile içinde olumsuz ebeveyn tutumları ile karşılaşması sonucu manipülatif becerilerinin gelişmesine ve makyavelizmin daha fazla görünür olma olasılığını arttırabileceği düşünülmektedir. Ek olarak çocuğun aile içinde aşırı müdahalede bulunan/despot olan anne ve baba tutumu ile karşılaşması sonucunda çocuğun sosyal öğrenmesi olabileceği ve yetişkinlik döneminde benzer davranışlar sergileyerek psikopatik özellikler gösterebileceği düşünülmektedir.

- Aile içi şiddete tanıklık arasında pozitif ilişki tespit edilmektedir. Çocukluk döneminde aile içinde şiddete tanık olmanın ökseleyici yaşantılar olduğu bilinen bir gerçektir. Bu doğrultuda çocuğun yaşamış olduğu bu ökseleyici yaşantı ile başa çıkabilmek için karanlık üçlü kişilik özelliklerini geliştirmesi muhtemel bir durum olarak değerlendirilmektedir.
- İnsan ilişkilerinde manipölasyon (İİMÖ) arasında pozitif ilişki tespit edilmektedir. KÜÖ'nün tüm alt boyutları ile İİMÖ'nün alt boyutları arasında pozitif ilişki tespit edilmiştir. Karanlık üçlü kişilik özelliklerinin gelişmesine çocukluk döneminde yaşanan ökseleyici olayların ve ebeveyn tutumlarının etkisi düşünüldüğünde, çocuğun

bu tür zorlayıcı yaşantılar ile yetişkinlik döneminde başa çıkabilmesi için manipülatif beceriler geliştirmesi öngörülebilir hale gelmektedir.

Çalışmaya katılan katılımcıların Anne babaya bağlanma ölçeği (ABBÖ) ile;

- Aile işleyiş biçimleri ölçeğinin (AİBÖ) alt boyutları arasında pozitif ilişki tespit edilmektedir. Literatürde bağlanma stilleri ve aile içi işleyiş biçimleri konusunda çalışma bulunmamaktadır. Çalışmadan elde edilen bu bulgu çocuğun sağlıklı bağlanma stilinin olması ile aile içi etkileşimin ve iletişimin de sağlıklı olabileceği düşünülmektedir.
- ABBÖ-İA ile KAET-Ç duygusal sıcak anne ve baba, aşırı koruyucu anne ve baba arasında pozitif; reddedici anne ile negatif ilişki tespit edilmiştir. ABBÖ-KA ile KAET-Ç duygusal sıcak anne arasında pozitif; aşırı koruyucu anne ve baba, reddedici anne ve baba arasında negatif ilişki tespit edilmiştir. ABBÖ-İB ile KAET-Ç duygusal sıcak anne ve baba, aşırı koruyucu anne ve baba arasında pozitif ilişki tespit edilmiştir. ABBÖ-KB ile KAET-Ç duygusal sıcak anne ve baba arasında pozitif; aşırı koruyucu anne ve baba, reddedici anne ve baba arasında negatif ilişki tespit edilmiştir. Elde edilen bulguların literatür ile paralellik gösterdiği bulunmuştur.
- ABBÖ-İA ile AEÇÇÖ anneden babaya yönelik şiddete tanıklık arasında negatif ilişki tespit edilmiştir. ABBÖ-KA ve KB ile AEÇÇÖ anneden babaya ve babadan anneye yönelik şiddete tanıklık arasında negatif ilişki tespit edilmiştir. Çalışmamızda elde edilen bu bulgunun aile içinde şiddete tanık olan çocukların ebeveynleri ile güvenli bağlanma stili geliştiremeyeceğinden kaynaklı olabileceğini düşündürmektedir.
- İnsan ilişkilerinde manipülasyon (İİMÖ) arasında negatif ilişki tespit edilmektedir. Ebeveynleri ile güvenli bağlanma stili geliştirebilen çocukların, yetişkinlik döneminde kişilerarası ilişkilerinde manipülasyona ihtiyaç duymadan daha sağlıklı ilişkiler kurabileceğini düşündürmektedir.

Çalışmaya katılan katılımcıların Aile işleyiş biçimleri (AİBÖ) ile; Olumlu algılanan ebeveyn tutumları arasında pozitif; olumsuz algılanan ebeveyn tutumları arasında negatif ilişki tespit edilmiştir. Aile içi şiddete tanıklık arasında negatif ilişki tespit edilmektedir. İnsan ilişkilerinde manipülasyon (İİMÖ) arasında negatif ilişki tespit edilmektedir. Çalışmada kullanılan AİBÖ'nün sorularının olumlu içeriklere sahip olması ve çocuğun 18 yaş öncesi yaşayabileceği olumsuz ebeveyn tutumları ve örseleyici yaşantılar ile negatif yönlü bir ilişkiyi açıklamaktadır. Haliyle çocuğun bu tür olumsuz davranışlara maruz kalmaması yetişkinlik döneminde kişilerarası ilişkilerde sergileyeceği davranışları yani manipülatif davranışları da ters yönlü etkileyeceği kanaatine varılmıştır.

Çalışmaya katılan katılımcıların Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği-Çocuk Formu (KAET-Ç) ile;

- KAET-Ç duygusal sıcaklık anne ile AEÇÇÖ anneden babaya ve babadan anneye yönelik şiddete tanıklık arasında negatif ilişki tespit edilmiştir. KAET-Ç aşırı koruyucu anne ile AEÇÇÖ anneden babaya ve babadan anneye yönelik şiddete tanıklık arasında pozitif ilişki tespit edilmiştir. KAET-Ç reddedici anne ile AEÇÇÖ anneden babaya ve babadan anneye yönelik şiddete tanıklık arasında pozitif ilişki tespit edilmiştir. KAET-Ç duygusal sıcak baba ile AEÇÇÖ anneden babaya ve babadan anneye yönelik şiddete tanıklık arasında negatif ilişki tespit edilmiştir. KAET-Ç aşırı koruyucu baba ile AEÇÇÖ anneden babaya ve babadan anneye yönelik şiddete tanıklık arasında pozitif ilişki tespit edilmiştir. KAET-Ç reddedici baba ile AEÇÇÖ anneden babaya ve babadan anneye yönelik şiddete tanıklık arasında pozitif ilişki tespit edilmiştir. KAET-Ç duygusal sıcak anne ve baba alt boyutlarının tüm İİMÖ ve alt boyutları arasında negatif ilişki tespit edilmiştir. KAET-Ç aşırı koruyucu anne ve baba, KAET-Ç reddedici anne ve baba alt boyutlarının tüm İİMÖ ve alt boyutları arasında pozitif ilişki tespit edilmiştir. Aile içinde ebeveynlerin çocuğa yönelik duygusal ihtiyaçlarının sağlandığı durumlarda

örseleyici yaşantı olarak tanımlanan aile içi şiddetin daha az olması beklenir bir sonuçtur. Aksine olumsuz tutumların var olması ise aile içi şiddetin daha fazla veya görünür olabileceği yönünde bilgi sunduğu düşünülmektedir. Aile içinde olumsuz ebeveyn tutumlarının var olması çocuğun gelecekteki ilişkilerini olumsuz yönde etkileyebileceğini düşündürmektedir.

Çalışmaya katılan katılımcıların Adapte Edilmiş Çatışma Çözme Ölçeği (AEÇÇÖ) ile;

- İİMÖ ve tüm alt boyutları arasında pozitif ilişki tespit edilmiştir. Çocukluk döneminde örseleyici yaşantılar olarak değerlendirilen aile içi şiddete tanıklık tıpkı çocuğun yaşamış olduğu istismar sonrasında, yaşadığı bu zorlantı ile başa çıkabilmek için kişilerarası ilişkilerde manipülasyona başvurması ile açıklanabilir.

5.2.2. Mağduriyet ve Yeniden Mağduriyet Sıklığı İle Ölçeklerden Alınan

Puanlar

Tartışmanın bu kısmında 18 yaş öncesi yaralanma/fiziksel şiddet, cinsel şiddet ve duygusal şiddet yaşayan mağdur bireyler ile 18 yaş sonrası yaralanma/fiziksel şiddet, cinsel şiddet ve duygusal şiddet yaşayan yeniden mağdur bireylerin çocukluk çağı örseleyici yaşantılar ölçeği (ÇÖYÖ), karanlık üçlü kişilik ölçeği (KÜÖ), anne-babaya bağlanma ölçeği (ABBÖ), aile işleyişi biçimi ölçeği (AİBÖ), Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği-Çocuk Formu (KAET-Ç), Adapte Edilmiş Çatışma Çözme Ölçeği (AEÇÇÖ) ve İnsan İlişkilerinde Manipülasyon Ölçeği (İİMÖ) puanlarının ilişkilerine yönelik hipotezler değerlendirilerek yorumlanacaktır.

18 yaş öncesi yaralanma/fiziksel şiddet, cinsel şiddet ve duygusal şiddet yaşayan mağdur bireyler ile; Çocukluk örseleyici yaşantılar, fiziksel, cinsel ve duygusal şiddet arasında pozitif ilişki tespit edilmiştir. Karanlık üçlü kişilik özellikleri, makyavelizm ve psikopati arasında

pozitif ilişki tespit edilmiştir. ABBÖ- ilgi/kontrol anne ve baba, aşırı koruyucu baba arasında negatif ilişki tespit edilmiştir. Aile içi işleyiş biçimleri, aile içi etkileşimsel örüntüler ve aile değerleri, aile bağlılığı ve aile içi başa çıkma stratejileri arasında negatif ilişki tespit edilmiştir. KAET-Ç duygusal sıcak anne ve baba arasında negatif, aşırı koruyucu anne ve baba, reddedici anne ve baba arasında pozitif ilişki tespit edilmiştir. AEÇÇÖ babadan anneye, anneden babaya şiddete tanıklık arasında pozitif ilişki tespit edilmiştir. İİMÖ ve tüm alt boyutları arasında pozitif ilişki tespit edilmiştir.

18 yaş sonrası yaralanma/fiziksel şiddet, cinsel şiddet ve duygusal şiddet yaşayan mağdur bireyler ile; Çocukluk örseleyici yaşantılar, fiziksel, cinsel ve duygusal şiddet arasında pozitif ilişki tespit edilmiştir. Karanlık üçlü kişilik özellikleri, makyavelizm ve psikopati arasında pozitif ilişki tespit edilmiştir. ABBÖ-aşırı koruyucu anne ve baba arasında negatif ilişki tespit edilmiştir. Aile içi işleyiş biçimleri, aile içi etkileşimsel örüntüler ve aile değerleri, aile bağlılığı ve aile içi başa çıkma stratejileri arasında negatif ilişki tespit edilmiştir. KAET-Ç duygusal sıcak anne ve baba arasında negatif, aşırı koruyucu anne ve baba, reddedici anne ve baba arasında pozitif ilişki tespit edilmiştir. AEÇÇÖ babadan anneye, anneden babaya şiddete tanıklık arasında pozitif ilişki tespit edilmiştir. İİMÖ ve tüm alt boyutları arasında pozitif ilişki tespit edilmiştir.

Çalışmadan elde edilen bulgular değerlendirildiğinde; 18 yaş öncesi cinsel şiddete maruz kalan kişilerin KÜÖ-M ile aralarında anlamlı çıkmaz iken 18 yaş sonrası cinsel şiddete maruz kalanlar arasında KÜÖ-M anlamlı çıkmıştır. Bu sonucu şu şekilde yorumlayabiliriz: Öncelikle bireyin makyavelist olması için cinsel istismar şartı olmaksızın çocukluk döneminde istismara maruz kalması gerekmektedir (Rohner, Khaleque ve Cournoyer, 2005). Yaşamış olduğu istismar sonucu amaçlarına ulaşmak için her yola başvurmasına ve bu tür davranışlara rıza göstermesine sebep olabilir. Dolayısıyla birey makyavelist olduğu için 18 yaş sonrası cinsel şiddete maruz kalmış olabilir. Çünkü 18 yaş sonrasında bireyin cinselliği bir manipülasyon şekli olarak

kullanabildiklerini yani isteklerini yaptırabilme veya hedefe ulaşabilmek için kullandıklarını yani dolaylı olarak cinsel şiddete maruz kaldıklarını düşünebiliriz (Furnham, Richards ve Paulhus, 2013).

Çalışmadan elde edilen bulgular değerlendirildiğinde; 18 yaş öncesi yaralanma ve cinsel şiddete maruz kalan kişilerin ABBÖ-İA arasında anlamlı çıkmış iken 18 yaş sonrası yaralanma ve cinsel şiddete maruz kalan kişilerin ABBÖ-İA arasında anlamlı çıkmamıştır. ABBÖ'nün bağlanma ölçeği olduğu ve bağlanma stiline sıklıkla 18 yaş öncesinde tamamlandığı göz önünde bulundurulmalıdır. Ayrıca 18 yaş öncesi annenin ilgili oluşunun artması ile çocukluk dönemi istismar yaşantıları düşmektedir ancak çocuk, yetişkin olduktan sonra dış dünya ile daha fazla karşılaşmakta ve annenin ilgisinde düşüşün olması beklendik bir sonuç olarak düşünülmektedir. 18 yaş öncesi annenin ve babanın koruyucu (ABBÖ-KA, ABBÖ-KB) oluşu çocuğun istismar yaşantısının az olmasına neden olmaktadır. Ancak bu koruyuculuğun artışı çocuğun birey olmasını, dış dünyada dayanıklı olmasını engelliyor olabilir. Dolayısıyla çocuk riskli ortamlardan uzak kalarak şiddete veya istismara maruz kalma olasılığını düşürdüğü söylenebilir.

Ek olarak değişkenler arasındaki ilişkilerin küçük etki ya da orta etki büyüklüğünde seyrettiği, aralarındaki ilişkilerin tesadüfî veya yanıltıcı ilişki (illusory corelation) olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır.

5.3. Regresyon ve Aracı Değişken Analizlerinin Tartışılması

5.3.1. Regresyon Analizlerinin Yorumlanması

Çocukluk çağı örseleyici yaşantılarının belirlenmesi için yapılan çoklu regresyon analizine göre olumsuz algılanan ebeveyn tutumlarını ve aile içi şiddete tanık olmanın çocukluk çağı örseleyici yaşantılarını arttırdığı ve yordamada önemli rolü olduğu anlaşılmıştır. KAET-Ç'nin aşırı

koruyucu baba, reddedici anne ve baba, aile içinde babadan anneye şiddete tanıklığın çocukluk çağı örseleyici yaşantıları yordamada etkisi olduğu görülmüştür. Mevcut değişkenlerle çocukluk çağı örseleyici yaşantıların %47'sinin açıklanabildiği bulunmuştur. Bu bağlamda olumsuz ebeveyn tutumları ve aile içi şiddete tanıklık birlikte bireyin çocukluk çağı örseleyici yaşantılarının yarısını açıklamaktadır. Geriye kalan yarısının dış dünyadan gelen diğer istismarlar olabileceği söylenebilir. Örneğin öğretmenin olumsuz tutumu, akran zorbalığı, sosyal çevrede yaşanan olumsuz deneyimler gibi mağduriyetlerde örseleyici yaşantıların bir kısmını oluşturabilir. Ayrıca kullanılan ÇÖYÖ'nün sorularının aile içinde yer alan örselenmelere yönelik sorulardan oluşması nedeniyle, çocuğu örselleyebilecek diğer mağduriyetlerin örneğin, aile içinde yaşanan ekonomik sıkıntılar, anne-babanın boşanması, aile içi yaşanan kayıplar, göç gibi bireyin örseleyici yaşantılarını açıklamada önemli olduğu düşünülebilir.

Çocukluk çağı örseleyici yaşantılarının belirlenmesi için yapılan çoklu regresyon analizine göre olumlu algılanan ebeveyn tutumlarını, bağlanma ve aile işleyişi biçiminin çocukluk çağı örseleyici yaşantılarını arttırdığı ve yordamada önemli rolü olduğu anlaşılmıştır. ABBÖ-ilgi/kontrol anne, aşırı korumacı anne ve baba, AİBÖ-aile içi etkileşimsel örüntüler ve aile değerleri, KAET-Ç duygusal sıcak anne ve babanın çağı örseleyici yaşantıları yordamada etkisi olduğu görülmüştür. Mevcut değişkenlerle çocukluk çağı örseleyici yaşantıların %54'ünün açıklanabildiği bulunmuştur. Bu çerçevede aile içinde sağlıklı iletişim ve ilişkilerin olması, olumlu ebeveyn tutumlarının olması ve çocuğun ebeveynleri ile güvenli bağlanma geliştirmesi çocukluk çağı örseleyici yaşantıları tersi yönde açıklaması anlaşılır bir durumdur. Çocuğun 18 yaş sonrası karşılaştıkları olumsuz yaşam olayları (eğitim ve iş hayatında karşılaştığı güçlükler, boşanma, sadakatsizlik ile karşılaşma, eş şiddeti, insan eli ile gerçekleşen travmalar, doğal afetler vs.) sonucu geriye kalan kısmı (%46) açıklayabileceği düşünülmektedir.

İnsan ilişkilerinde manipülasyonun belirlenmesi için yapılan çoklu regresyon analizine göre olumsuz algılanan ebeveyn tutumları, aile içi şiddete tanıklık ve çocukluk çağı örseleyici yaşantıların insan ilişkilerinde manipülasyonu arttırdığı ve yordamada önemli rolü olduğu anlaşılmıştır. KAET-Ç aşırı koruyucu anne, KAET-Ç reddedici baba, aile içinde babadan anneye ve anneden babaya şiddete tanıklık ve çocukluk çağı örseleyici yaşantıların insan ilişkilerinde manipülasyonu yordamada etkisi olduğu görülmüştür. Mevcut değişkenlerle insan ilişkilerinde manipülasyonun %8'inin açıklanabildiği bulunmuştur. Çocukluk döneminde karşılaşılan olumsuz deneyimler sonucunda çocuğun gelecekte kişilerarası ilişkilerinde manipülasyona başvurduğu söylenebilir. Çünkü çocuğun olumsuz ebeveyn tutumları ve örseleyici yaşantılar ile başa çıkabilmek adına karşısındaki kişiyi nasıl manipüle edebileceğine yönelik bir davranış stili geliştirmesine sebebiyet olabilir.

İnsan ilişkilerinde manipülasyonun belirlenmesi için yapılan çoklu regresyon analizine göre olumlu algılanan ebeveyn tutumları, bağlanma ve aile içi işleyiş biçiminin insan ilişkilerinde manipülasyonu arttırdığı ve yordamada önemli rolü olduğu anlaşılmıştır. ABBÖ ilgi/kontrol baba, aşırı korumacı annenin insan ilişkilerinde manipülasyonu yordamada etkisi olduğu anlaşılmıştır. Mevcut değişkenlerle insan ilişkilerinde manipülasyonun %10'unun açıklanabildiği bulunmuştur. Çocuğun yetiştiği ortamda ebeveyn tutumlarının olumlu ve aile içi iletişimin sağlıklı olması çocuğun manipülasyona başvurmasını tersi yönde etkilemektedir. Yukarıdaki bulgu ile birbirini destekler nitelikte olduğu görülmektedir.

Karanlık üçlü kişilik özelliklerinin belirlenmesi için yapılan çoklu regresyon analizine göre çocukluk çağı örseleyici yaşantıları, olumlu ve olumsuz algılanan ebeveyn tutumları, aile içi şiddete tanıklık, bağlanma ve aile işleyiş biçiminin karanlık üçlü kişilik özelliklerini arttırdığı ve yordamada önemli rolü olduğu anlaşılmıştır. ABBÖ aşırı koruma anne, KAET-Ç duygusal sıcak anne, İİMÖ duygusal manipülasyon, kurban seçimi, kendini gizleme ve stratejinin karanlık üçlü kişilik özelliklerini yordamada etkisi olduğu anlaşılmıştır. Mevcut değişkenlerle

karanlık üçlü kişilik özelliklerinin %26'sının açıklanabildiği bulunmuştur. Elde edilen sonuç, bireylerin çocukluk çağı örseleyici yaşantılarının ve olumsuz ebeveyn tutumlarının olması bireylerin manipülatif becerilerinin gelişmesine ve bu becerilerin var olması karanlık üçlü kişilik özelliklerinin oluşmasına neden olabileceği şeklinde yorumlanabilir.

5.3.2. Aracı Değişken Analizlerinin Yorumlanması

Aile içi şiddete tanık olmak ile karanlık üçlü kişilik özelliği arasında bir ilişki bulunmaktadır. Ancak bu ilişki çocukluk çağı örseleyici yaşantılar ve insan ilişkilerinde manipülasyon aracılığı ile gelişmektedir. Birey aile içi şiddete tanık olması sonucunda örseleyici bir deneyim yaşamış olur ve ÇÖYÖ düzeyini artırır. Yaşanılan bu tanıklık ve ÇÖYÖ sonucu İMÖ gelişebilir. Her birey aile içi şiddete tanık olması sonucu kişilerarası ilişkilerinde manipülatif davranışlar sergilememektedir. Ancak birey yaşamış olduğu tanıklık sonucu bu durumu örseleyici bir yaşantı olarak deneyimlemesi sonucunda manipülatif davranışlarda bulunabilmektedir. Bireyin manipülatif davranışlarda bulunması karanlık üçlü kişilik özelliği olasılığını arttırmaktadır. Sonuç olarak aile içi şiddete tanık olan çocuk, yaşamış olduğu bu tanıklık sonucu örselenmektedir. Bu örseleyici hal bireyin her zaman mağdur hissetmesine yol açmayabilir. Kişi örseleyici yaşantı ile başa çıkma sistemi geliştirerek manipülatif davranışlar geliştirebilir; bu başa çıkma sistemi işlevsel olmasından dolayı bireyin yetişkinlik döneminde sıklıkla kullanmasına ve karanlık üçlü kişilik özelliği geliştirmesine yol açabileceği düşünülmektedir. Çalışmada elde edilen bulgular hipotezi desteklemektedir.

Algılanan ebeveyn tutumlarından aşırı koruyucu anne veya baba, reddedici baba ile karanlık üçlü kişilik özelliği arasında bir ilişki bulunmaktadır. Ancak bu ilişki çocukluk çağı örseleyici yaşantıları ve insan ilişkilerinde manipülasyon aracılığı ile gelişmektedir. Birey annesi veya babası tarafından aşırı endişeli bir tutum ile karşılaşması ya da aşırı eleştirel, yargılayıcı bir tutum ile karşılaşması ÇÖYÖ düzeyini artırır. Yaşanılan bu anne veya baba tutumu ve ÇÖYÖ

sonucu İİMÖ gelişebilir. Bireyin annesi veya babası tarafından bu tür tutumlar ile yetiştirilmesi sonucu manipülatif davranışlar sergileyebilmektedir. Bireyin manipülatif davranışlarda bulunması karanlık üçlü kişilik özelliği olasılığını arttırmaktadır. Sonuç olarak annesi veya babası tarafından aşırı endişeli yani aşırı koruyucu bir tutum ya da aşırı yargılayıcı yani reddedici bir tutum ile yetiştirilen bireyin manipülatif davranışlar geliştirmesine ve yetişkinlik döneminde karanlık üçlü kişilik özelliği geliştirmesine yol açabileceği düşünülmektedir. Çalışmada elde edilen bulgular hipotezlerimizi desteklemektedir.

5.3.3. Yeniden Mağdur Olan Gruba İlişkin Analizlerin Yorumlanması

Çalışmada 18 yaş öncesi ve/veya 18 yaş sonrası en az bir çeşit istismara maruz kalan toplam kişi sayısı 145'tir. 18 yaş öncesi en az bir tane istismara maruz kalan 44 kadın, 14 erkek toplam 58 kişi bulunmaktadır. Hem 18 yaş öncesi hem de 18 yaş sonrası en az bir tane istismara maruz kalan 69 kadın, 18 erkek toplam 87 kişi bulunmaktadır. Demografik değişkenler, 18 yaş öncesi kim tarafından büyütüldükleri, klinik özellikleri, alkol ve esrar kullanımları, cinsel yaşam sorunları, intihar ve kendine zarar verme, yetkili mercie başvurma mağduriyet ve yeniden mağduriyet grupları karşılaştırıldığında anlamlı fark bulunmamıştır. Yapılan çalışmalarda çocuğun çocukluk döneminde cinsel istismara maruz kalmasının yeniden mağduriyet riskini artırdığı bulunmuştur (Widom, Czaja ve Dutton, 2008). Çalışmamızın bulgularındaki farklılık ise; çocuğun tek ve direkt mağdur olması sonucunda yeniden mağduriyet olasılığını arttırabileceğini; çocuğun süregelen ökseleyici yaşantılar yaşaması ve çocuğun kendisini mağdur olarak algılamaması sonucunda manipülasyon becerisi geliştirmesi, bu becerilerin karanlık üçlü kişilik özelliğini oluşturacağından ötürü çocuğun yetişkinlikte yeniden mağduriyet yaşama olasılığını düşürebileceği düşünülmektedir.

Ölçeklerden alınan puanlar açısına mağduriyet ve yeniden mağduriyet grupları karşılaştırıldığında KAET-RDA ve KAET-AKB anlamlı ilişki bulunmuştur. 18 yaş öncesi

dönemde reddedici anne tutumu ile büyütölen çocuğun duygusal ihtiyaçlarının yeterli karşılanmadığını düşünöcek olursak, çocuğun yetişkinlik döneminde duygusal ihtiyaçlarını gideremeyecek veya yine kendisini duygusal olarak ökseleyecek kişilerle beraber olması şeklinde yorumlanabilir. Aynı şekilde 18 yaş öncesi dönemde aşırı müdahaleci, eleştiren baba tutumu ile büyütölen çocuğun birey olma özelliklerinde yetersizlik olabileceğini düşünöcek olursak, çocuğun yetişkinlik döneminde kendini yeterli bir birey olarak gösterebileceği riskli ortamlara girmesi veya yetersizliğine yönelik kendini gerçekleştiren kehanet olarak yine babası gibi müdahaleci davranan kişilerle beraber olması şeklinde yorumlanabilir (Sümer, Gündoğdu, Aktürk ve ark., 2010; Kumcağız, Orak ve Şahin, 2018). Bireyin anne-babasının reddedici, müdahaleci, eleştirel tutumları yeniden mağduriyetin ortaya çıkmasına neden oluyor olabilir. Çünkü bu tutumların sergilendiği ebeveynlerde, çocuk ailesi tarafından kabul edilmemekte, kendisini ortaya koyması kabul edilmemektedir. Dolayısıyla 18 yaş sonrasına kişi kendisini sosyal veya romantik ilişkilerinde birey olarak ortaya koyamadığı için, kendisini savunamaz durumda olabileceği düşünülebilir. Böylece risklere yani mağdur olmaya daha açık hale gelebileceği düşünülmektedir (Doğru, 2017; Sak ve ark., 2015). 18 yaş öncesinde yaşamış olduğu olumsuz yaşam olayından dolayı çocuk ailesi tarafından suçlanmış ve olumsuz ebeveyn tutumları devam etmiş olabilir. Çocuğun yaşamış olduğu bu süreç 18 yaş sonrasında yeniden mağdur olmasına açık hale gelmesine sebep olabilir. Çocuk travmasını 18 yaş sonrasında tekrar yaşayarak, mağdur olmamaya yani travmasını tekrar yaşayarak travmasını anlamlı hale getirme çabası olarak yorumlanabilir.

6. Sonuç ve Öneriler

Kişilik gelişimine katkısı olduğu literatürde birçok kez ortaya konan bağlanma stillerinin, ebeveyn tutumlarının, aile içi işleyişlerin, çocukluk çağı örseleyici yaşantıların ve aile içi şiddete tanık olmanın karanlık üçlü kişilik özelliğinin oluşumundaki etkilerini incelemek bu araştırmanın ana konusudur. Ayrıca bu değişkenlerin yeniden mağduriyete etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bunun yanı sıra karanlık üçlü kişilik özelliklerine sahip bireylerin kişiler arası ilişkilerde manipülasyon becerileri incelenmiştir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlara bakıldığında çocukluk çağı örseleyici yaşantılarının ve ebeveyn tutumlarının, bireylerin kişilerarası ilişkilerde manipülasyona başvurmalarına sebep olabileceği ve manipülatif becerilerin karanlık üçlü kişilik gelişimine katkı sağlayabileceği bulunmuştur.

Çalışmanın diğer amaçları arasında yer alan yeniden mağduriyete nelerin etkili olabileceği yönündeki sonuçlar incelendiğinde; reddedici anne ve aşırı kontrolcü baba olan ebeveyn tutumlarının etkili olabileceği bulunmuştur.

Araştırma yapılırken çeşitli sınırlılıklarla karşılaşmıştır. Literatürde yapılan araştırmalarda çocukluk döneminde yaşanan cinsel istismarın yeniden mağduriyete sebep verdiği ile ilgili çok fazla çalışma yer almaktadır. Ancak bu çalışmalar çocukluk döneminde yaşanan istismar mağduru kişilerden elde edilmiş örneklemlemlerle yapılmıştır. Şimdi ki çalışmada veriler rastgele yani kartopu yöntemi ile toplandığından, örneklemde çıkan istismar mağduru sayısı az olduğundan yeniden mağduriyet konusunda yeterli örnekleme ulaşılamamıştır. Bu nedenle yeniden mağduriyet bulguları evrene genellenebilir nitelikte değildir. Ülkemizde mağdurlara doğrudan ulaşmak konusunda çeşitli sınırlılıklar söz konusudur. Doğrudan mağdurlarla yapılabilecek çalışmalar için Sağlık Bakanlığı, İç İşleri Bakanlığı, Aile ve Sosyal Hizmetler

Bakanlığı gibi kurumlarla mümkün olabilmektedir. Bu nedenle gelecek çalışmaların kurumlar ve üniversiteler işbirliği içerisinde yapılmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

İkinci olarak bu çalışma karanlık üçlü kişilik özelliklerinin gelişiminde genel olarak aile içi yaşantılara odaklanmaktadır. Aile dışındaki ökseleyici yaşantılar çalışmanın kapsamında değildir. Dolayısıyla çalışmada kullanılan çocukluk çağı ökseleyici yaşantılar ölçeği de aile içi ökseleyici yaşantılara odaklıdır. Ancak çocukluk çağındaki ökseleyici yaşantılar sadece aile içinde değil diğer alanlarda, örneğin, akran zorbalığı, öğretmen tutumu gibi alanlarda da ortaya çıkabilmektedir. Dolayısıyla ileride yapılabilecek çalışmalarda aile içi ökseleyici yaşantıların yanı sıra akran zorbalığı, çocukluk çağı sosyal sorunlar gibi konuların da çalışma kapsamına alınması uygun olacaktır.

Son olarak literatürde kişilerarası manipölasyon becerilerine yönelik olarak yapılan çalışmalar genellikle karanlık üçlü kişilik özellikleri bulunan kişilerle yapılmıştır. Karanlık üçlü kişilik özellikleri bulunan kişilerle yapılan çalışmaların genellikle örneklemelerinin üst düzey yöneticilerin oluştuğu görölmüştür. Ancak şimdiki çalışmada veriler normal popölasyondan toplanmış ve manipölasyon becerileri bu popölasyonda değerlendirilmiştir. Dolayısıyla manipölasyon becerisinin ortaya çıkmasında katkısı olan aile içi değişkenler incelenmiştir. Bu çalışma normal grubun içindeki manipölatif özelliği bulunan karanlık üçlü kişilik özelliği olan kişilerin oranını anlamaya yönelmiştir. Bu sonuçlar aslında manipölasyon becerileri ile karanlık üçlü kişilik özellikleriyle diğerlerini yönetebilme ve yönlendirebilme becerisi olanların az sayıda olduğunu göstermek bakımından sosyal ve adli psikolojiye katkısı olan bir çalışmadır.

7. Kaynaklar

1. Aaronson, C. J., Bender, D. S., Skodol, A. E., Gunderson, J. G. (2006). Comparison of Attachment Styles in Borderline Personality Disorder and Obsessive-Compulsive Personality Disorder. *Psychiatric Quarterly*, 77(1), 69–80. doi:10.1007/s11126-006-7962-x.
2. Abramson, K. (2014). Turning up The lights on gaslighting. *Philosophical Perspectives*, 28(1), 1–30. doi:10.1111/phpe.12046.
3. Aberle, C.C., (2001). Revictimization and Resilience: the relationship with childhood emotion and support and traumatic sexualization (A Dissertation), School of the Texas Women’s University College of Arts and Sciences, Denton, Texas.
4. Açıköz B, Açıköz B, Karakoyun A, Aslan Yüksel N, Akça F, Demir Akca A. ve diğeri. (2018). Evaluation of violence in flirtous relationship among 5th and 6th grade students in a faculty of medicine. *Konuralp Medical Journal*, 10 (2): 168-74.
5. Aghababaei, N. ve Błachnio, A. (2015). Well-being and the Dark Triad. *Personality and Individual Differences*, 86, 365–368. doi:10.1016/j.paid.2015.06.043.
6. Ainsworth, M. D. (1973). The development of infant mother attachment. In B. M. Caldwell, & H. N. Ricciuti (Eds.), *Review of child development research* (Vol. 3). Chicago, IL: University of Chicago Press.
7. Ainsworth, M. D. S., Blehar, M. C., Waters, E., & Wall, S. (1978). *Patterns of attachment: A psychological study of the strange situation*. Lawrence Erlbaum.
8. Ainsworth, M. S. (1979). Infant–mother attachment. *American Psychologist*, 34(10), 932–937. doi:10.1037/0003-066x.34.10.932.
9. Akhtar, S., Thomson J. A. (1982). Overview: Narcissistic Personality Disorder, *American Journal of Psychiatry*, 139(1), s: 12-20.

10. Aktepe, E. (2009). Çocukluk çağı cinsel istismarı. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 1(2), 95-119.
11. Ali, A., Oatley, K., & Toner, B. B. (1999). Emotional Abuse as a Precipitating Factor for Depression in Women. *Journal of Emotional Abuse*, 1(4), 1–13. doi:10.1300/j135v01n04_01.
12. Alford, C. F. (1989). *Melanie Klein and critical social theory: An account of politics, art, and reason based on her psychoanalytic theory*. Yale University Press.
13. American Psikiyatri Birliği. *Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal Elkitabı*, Beşinci Baskı (DSM-5). (2013). Tanı Ölçütleri Başvuru elkitabı'ndan (çeviri ed. E Köroğlu) Ankara, Hekimler Yayın Birliği.
14. Andrews, J. (2012). "Of the Termination of Insanity in Death", by James Cowles Prichard (1835). *History of Psychiatry*, 23(1), 129–136. (Özgün eser 1835 tarihlidir), doi:10.1177/0957154x11435574.
15. Arrindell WA, Sanavio E, Aguilar G ve ark. (1999) The development of a short form of the EMBU: its appraisal with students in Greece, Guatemala, Hungary, and Italy. *Pers Individ Dif* 27:613–28.
16. Arslantaş H, Gültekin BK, Söylemez A ve ark. (2010) Bir üniversite hastanesi psikiyatri polikliniğine ilk kez başvuran hastaların damgalanmayla ilgili inanç, tutum ve davranışları, 11: 11-17.
17. Aslan, S. (2008). Kişilik, Huy ve Psikopatoloji. *Personality, Temperament and Psychopatology*. RCHP; yıl:2 sayı:1.
18. Aslan, S.H., Alpaslan, Z. N. (1999). Çocukluk örselenme yaşantıları ölçeğinin bir üniversite öğrencisi örnekleminde geçerlik, güvenirlik ve faktör yapısı. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 10 (2), 275-285.

19. Aygün, Y. (2019). Türkiye’de rakamlarla çocuk cinsel istismarı. 11 Ocak 2021 tarihinde <http://www.cip.org.tr/istatistik/mobile/index.html#p=10> adresinden erişildi.
20. Azimi L., A. , Vaziri, Sh. , Kashani L., F. (2012). Relationship Between Maternal Parenting Style and Child’s Aggressive Behavior. Department of Clinical Psychology, Islamic Azad University, Roudehen branch, Roudehen, Iran. *Procedia-Social and Behavioral Sciences* 69, 1276 – 1281.
21. Baldry, A. C. (2003). Animal abuse and exposure to interparental violence in Italian youth. *Journal of Interpersonal Violence*, 18, 3, 258-281.
22. Baldry, A. C. (2007). "It Does Affect Me": Disruptive Behaviors in Preadolescents Directly and Indirectly Abused at Home. *European Psychologist*, 12(1), 29–35. doi: 10.1027/1016-9040.12.1.29.
23. Baldwin, A. L. (1948). Socialization and the parent-child relationship. *Child Development*, 19, 127-136.
24. Bandura, A. (1969). Social-learning theory of identificatory processes. In D.A. Goslin (Ed). *Handbook of Socialization Theory and Research*, Rand McNally & Company.
25. Bandura, A & Walters, R.H (1963). *Social Learning and Personality Development*. Holt Rinehart and Winston: New York.
26. Barbin, J. A. N. ve Ocampo, R. (2017). Parenting behaviors as predictors of narcissism. *The Bedan Journal of Psychology* 2017, doi:10.1177/00332941211041010.
27. Baron, R. M., & Kenny, D. A. (1986). The moderator-mediator variable distinction in social psychological research: Conceptual, strategic, and statistical considerations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51, 1173-1182.
28. Bartholomew, Horowitz, K, Leonard, M. (1991). Attachment styles among young adults: A test of a four-category model. *Journal of Personality and Social Psychology*, Vol 61(2), 226-244.

29. Baumrind, D. (1966). Effects of authoritative control on child behavior. *Child Development*, 37, 887-907.
30. Baumrind, D. (1967). Child care practices anteceding three patterns of preschool behavior. *Genetic Psychology Monographs*, 75, 43-88.
31. Baumrind, D. (1968). Authoritarian v. authoritative parental control. *Adolescence*, 3, 255-272.
32. Baumrind, D. (1971). Current patterns of parental authority. *Developmental Psychology Monograph*, 4 (1, Pt. 2), 1-103.
33. Baumrind, D. (1991). The influence of parenting style on adolescent competence and substance use. *Journal of Early Adolescence*, 11, 56-95.
34. Bayındır, N. (2010). Aile içinde yaşanan şiddete karşı çocuğun gösterdiği tepkiler. *University of Mehmet Akif Ersoy Institute of Social Sciences Journal*, 2, (2), 1-9.
35. Bazerman, C. (2001). Anxiety in Action: Sullivan's Interpersonal Psychiatry as a Supplement to Vygotskian Psychology. *Mind, Culture, and Activity*, 8(2), 174-186. doi:10.1207/s15327884mca0802_04.
36. Bekaroğlu, M. (1995). Çare arama davranışı ve kültür. IV Anadolu Psikiyatri Günleri. Bilimsel Çalışmalar, Konya.
37. Berardi, A. A. (2015). Margaret Mahler. 4 Şubat 2021 tarihinde <https://digitalcommons.georgefox.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1018&context=gsc> adresinden erişildi.
38. Bernstein D. P., Fink, L., Handelsman, L., Foote, J., Lovejoy, M., Wenzel, K. ve diğerleri (1994). Initial reliability and validity of a new retrospective measure of child abuse and neglect. *Am J Psychiatry*, 151(8), 1132-1136.
39. Bhugra, D. (1989). Attitudes towards mental illness: a review. *Acta Psychiatr Scand*, 80:1-12. doi: 10.1111/j.1600-0447.1989.tb01293.x.

40. Bierer, L.M., Yehuda, R., Schmeidler, J., Mitropoulou, V., New, A.S., Silverman, J.M. ve diğerleri. (2003). Abuse and neglect in childhood: relationship to personality disorder diagnoses. *CNS Spectr.* 8(10):737-54.
41. Birtchnell, J. (1990). Interpersonal Theory: Criticism, Modification, and Elaboration. *Human Relations*, 43(12), 1183–1201. doi:10.1177/001872679004301201.
42. Björnsson, G. (2016). Outsourcing The Deep Self: Deep Self Discordance Does Not Explain Away Intuitions in Manipulation Arguments, *Philosophical Psychology*, 29:5, 637-653. doi:10.1080/09515089.2016.1150448.
43. Black, P. J., Woodworth, M. & Porter, S. (2014). "The Big Bad Wolf? The Relation Between the Dark Triad and the Interpersonal Assessment of Vulnerability". *Personality and Individual Differences*. 67, 52–56. doi:10.1016/j.paid.2013.10.026.
44. Blackburn, R. (1988). On moral judgments and personality disorders: The myth of psychopathic personality revisited. *British Journal of Psychiatry*, 153, 505–512. doi:10.1192/bjp.153.4.505.
45. Blair, R. J., Mitchell, D. G., & Blair, K. S. (2008). *The Psychopath: Emotion and the Brain* (5 ed.). London: Blackwell Publishing.
46. Boden, J. M., Fergusson, D. M., & Horwood, L. J. (2010). Risk factors for conduct disorder and oppositional/defiant disorder: evidence from a New Zealand birth cohort. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 49(11), 1125-1133. doi:10.1016/j.jaac.2010.08.005.
47. Boeree, C. G. (1997). *Personality Theories* 4 Şubat 2021 tarihinde <http://webpace.ship.edu/cgboer/perscontents.html> adresinden erişildi.
48. Boney-McCoy, S., Finkelhor, D. (1995). Psychosocial sequelae of violent victimization in a national youth sample. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 63(5), 726-36. doi:10.1037/0022-006x.63.5.726.

49. Bowlby, J. (1969). Attachment (vol. I). New York: Basic.
50. Bowlby, J. (1973). Attachment and loss, Volume 2. Separation: Anxiety and anger. London: The Hogarth Press.
51. Bowlby, J. (1977). The making and breaking of affectional bonds. I. Aetiology and psychopathology in the light of attachment theory. An expanded version of the Fiftieth Maudsley Lecture, delivered before the Royal College of Psychiatrists, 19 November 1976. The British Journal of Psychiatry, 130(3), 201–210. doi:10.1192/bjp.130.3.201.
52. Bowlby, J. (1982). Attachment and Loss: Vol. 1. Attachment (2nd ed.). London: Penguin Books.
53. Bowlby, J. (1988). A secure base. London: Routledge.
54. Braiker, H. B. (2004). Who's Pulling Your Strings ? How to Break The Cycle of Manipulation. ISBN 0-07144672-9. s: 49-53.
55. Bresin, K. ve Schoenleber, M. (2015). Gender differences in the prevalence of nonsuicidal self-injury: A meta-analysis. Clinical Psychology Review, 38, 55-64. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2015.02.009>.
56. Brewer, G., Bennett, C., Davidson, L., Ireen, A., Phipps, A. J., Stewart-Wilkes, D. Ve diğeri. (2018). Dark triad traits and romantic relationship attachment, accommodation, and control. Personality and Individual Differences, 120, 202–208. doi: 10.1016/j.paid.2017.09.008.
57. Briere, J., & Elliott, D. M. (1993). Sexual abuse, family environment, and psychological symptoms: On the validity of statistical control. Journal of Consulting and Clinical Psychology, 61(2), 284–288. doi:10.1037/0022-006x.61.2.284.
58. Browne, A. & Finkelhor, D., (1985). Impact of child sexual Abuse: a review of the research, Psychological Bulletin, 99, 66-77. doi: 10.1037/0033-2909.99.1.66.

59. Burns, B. J., Hoagwood, K., Maultsby, L. T., Epstein, M. H., Kutash, K. ve Duchnowski, A. (1998). Improving outcomes for children and adolescents with serious emotional and behavioral disorders. M. Epstein, K. Kutash ve A. Duchnowski, (Ed.), Outcomes for children and youth with emotional and behavioral disorders and their families: Programs and evaluation best practices içinde (685- 707). Austin: TX: PRO-ED.
60. Bundrick, J.D., (2004). The sexual revictimization hypothesis: an empirical evaluation of the Gold, Sinclair and Balge (1999) model of sexual revictimization (A Dissertation). Graduate Faculty of Auburn University. Alabama.
61. Buss DM, Gomes M, Higgins DS, Lauterback K. (1987). Tactics of Manipulation, Journal of Personality and Social Psychology, Vol 52 No 6: 1219-1279.
62. Calef, V., & Weinshel, E. M. (1981). Some Clinical Consequences of Introjection: Gaslighting. The Psychoanalytic Quarterly, 50(1), 44–66. doi:10.1080/21674086.1981.1192694.
63. Campbell, W. K., and Miller, J. D. (2011). The Handbook of Narcissism and Narcissistic Personality Disorders: Theoretical Approaches, Empirical Findings and Treatments. Hoboken, NJ: Wiley and Sons.
64. Carey, A. L. (1997). Survivor Revictimization: Object Relations Dynamics and Treatment Implications. Journal of Counseling & Development, 75(5), 357–365. doi:10.1002/j.1556-6676.1997.tb02351.x.
65. Carlson, B. E. (1991). Outcomes of physical abuse and observation of marital violence among adolescents in placement. Journal of Interpersonal Violence, 6(4), 526-534.
66. Celani, D. P. (1999). Applying Fairbairn's Object Relations Theory to the Dynamics of the Battered Woman. American Journal of Psychotherapy, 53(1), 60–73. doi:10.1176/appi.psychotherapy.19.

67. Chapaux-Morelli, P. ve Couderc, P. (2017). İkili İlişkilerde Duygusal Manipülasyon: Narsist Bir Partnerle Yüzleşmek. İletişim Yayınları 1595, Psykhe 5, ISBN-13: 978-975-05-0888-2, 9., Baskı 2017, İstanbul.
68. Cheng, H. G., Huang, Y., Liu, Z., & Liu, B. (2011). Associations linking parenting styles and offspring personality disorder are moderated by parental personality disorder, evidence from China. *Psychiatry Research*, 189(1), 105–109. doi:10.1016/j.psychres.2010.12.00.
69. Christie, R. & Geis, F. (1970). *Studies in Machiavellianism*. New York: NY.
70. Clarke, S., & Llewelyn, S. (1994). Personal constructs of survivors of childhood sexual abuse receiving cognitive analytic therapy. *British Journal of Medical Psychology*, 67(3), 273–289. doi:10.1111/j.2044-8341.1994.tb01796.x.
71. Clarkin, J. F., Lenzenweger, M. F., Yeomans, F., Levy, K. N., & Kernberg, O. F. (2007). An Object Relations Model of Borderline Pathology. *Journal of Personality Disorders*, 21(5), 474–499. doi:10.1521/pedi.2007.21.5.474.
72. Cleckley, H. (1941). *The mask of sanity*, 1st ed. St. Louis, MO: C.V. Mosby.
73. Cohen, J. (1988). *Statistical Power Analysis for the Behavioral Sciences* (2nd ed.). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.
74. Connor, P. J., Spark, A., Kaya, M. (2020). The desire for sexual attention: Relationship with dark triad traits and parental bonding factors. *Personality and Individual Differences*, 155, 109685. doi:10.1016/j.paid.2019.109685.
75. Cook, A., Spinazzola, J., Ford, J., Lanktree, C., Blaustein, M., Cloitre, M. ve diğerleri. (2005). Complex trauma in children and adolescents. *Psychiatric Annals*, 35, 390-398.
76. Cooper, M. L., Shaver, P. R., & Collins, N. L. (1998). Attachment styles, emotion regulation, and adjustment in adolescence. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74(5), 1380–1397. doi:10.1037/0022-3514.74.5.1380.

77. Corsini, R.J., & Wedding, D. 2008. *Current Psychotherapies*. Thomson Brooks/Cole: USA.
78. Cotter, J., Drake, R. J., & Yung, A. R. (2016). Adulthood revictimization: looking beyond childhood trauma. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 134(4), 368–368. doi:10.1111/acps.12602.
79. Crawford, T. N., Shaver, P. R., Cohen, P., Pilkonis, P. A., Gillath, O., & Kasen, S. (2006). Self-Reported Attachment, Interpersonal Aggression, and Personality Disorder in a Prospective Community Sample of Adolescents and Adults. *Journal of Personality Disorders*, 20(4), 331–351. doi:10.1521/pedi.2006.20.4.331.
80. Csillag, V. (2018). From primary maternal preoccupation to dead mother. *The American Journal of Psychoanalysis*, 78(4), 384–401. doi:10.1057/s11231-018-9155-4.
81. Cummings, E. M., & Davies, P. (1996). Emotional security as a regulatory process in normal development and the development of psychopathology. *Development and Psychopathology*, 8(01), 123. doi:10.1017/s0954579400007008.
82. Çamlıbel, İ. A. (2012). Çocukların gelişim süreci ve televizyonun etkileri. Uzmanlık tezi. Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, Ankara.
83. Çelik, F.G.H, Hocaoglu, Ç. (2017). Deliberate Self Harm Behavior. *Current Approaches in Psychiatry*, 9(2):209-26.
84. Daigle, L. E., & Teasdale, B. (2018). Psychopathic traits and recurring victimization: An examination using a community and clinical sample. *Criminal Justice and Behavior*, <https://doi.org/10.1177/0093854818760966>.
85. Dal V. (2009). Farklı kişilik özelliklerine sahip bireylerin risk algılarının tüketici davranışı açısından incelenmesi: Üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.

86. Darling, N., & Steinberg, L. (1993). Parenting style as context: An integrative model. *Psychological Bulletin*, 113(3), 487–496. doi:10.1037/0033-2909.113.3.487.
87. Davis, R., Guthrie, P., Ross, T., O’Sullivan, C. (2006). Reducing Sexual Revictimization: Technical Report: A Field Test with an Urban Sample. New York: Vera Institute of Justice.
88. Davies, J.M. & Frawley, M.G. (1994). Treating the Adult Survivor of Childhood Sexual Abuse: a psychoanalytic perspective. Basic Books: NY.
89. Deal, A. G., Trivette, C. M. & Dunst, C., J. (1988). Family Functioning Style Scale: A Research Instrument For Measuring Family Strengths and Resources. Winterberry Assessment Scales & Instrument: 1-7.
90. Dirik, G., Yorulmaz, O., Karancı, A.N. (2015). Çocukluk Dönemi Ebeveyn Tutumlarının Değerlendirilmesi: Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları-Çocuk Formu. *Türk Psikiyatri Dergisi*. 26(2):123-30.
91. Doğan, B. N. (2017). Bilinçaltı-Cinsellik Üzerine Üç Deneme. Gece Kitaplığı. 1. Basım. (Özgün eser 1905 tarihlidir).
92. Doğaner, İ. (1996). Narsisistik kişilik bozukluğu, *Ege Psikiyatri Sürekli Yayınları*, Cilt :1, Sayı:3, s.343.
93. Doğru, D. (2017). Üniversite Öğrencilerinde Algılanan Anne Baba Tutumlarının Eş Seçme Stratejileri ve Evlilik Tutumu İle İlişkisi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
94. Dorpat, T. L. (1996). Gaslighting, The Double Whammy, Interrogation, and Other Methods of Covert Control in Psychotherapy & Analysis. Northvale, New Jersey: Jason Aronson, Inc.
95. Dorpat T. L. (2007). Crimes of Punishment: America’s Culture of Violence. Algora Publishing, 118-130.

96. Dönmezer, S. (1976). Sosyoloji, 6.basım, İstanbul.
97. Dutton, D. G. (2002). The abusive personality: Violence and control in abusive relationships (2nd ed.). Guilford.
98. Edleson, J. L. (1999). Children's Witnessing of Adult Domestic Violence. *Journal of Interpersonal Violence*, 14(8), 839–870. doi:10.1177/088626099014008004.
99. Ekici, F. Y. (2014), Türk Aile Yapısının Değişim ve Dönüşümü ve Bu Değişim ve Dönüşüme Etki Eden Unsurların Değerlendirilmesi, *The Journal of Academic Social Science Studies*, S:30, 209-224.
100. Elliman, D., Lynch, M.A. (2000). The physical punishment of children. *Arch Dis Child*, 83, 196-198.
101. Emmons, R. A. (1987). Narcissism: Theory and measurement. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(1), 11–17. doi:10.1037/0022-3514.52.1.11.
102. Erikson, E. H. (1968). *Identity Youth and Crisis* (1. Baskı). New York: W. W. Norton & Company, Inc.
103. Evans, P. (1996). *The Verbally Abusive Relationship: How to Recognize it and How to Respond*. Holbrook, Mass: Adams Media Corporation.
104. Falkenbach, D., Poythress, N., Falki, M., Manchak, S. (2007). Reliability and Validity of Two Self-Report Measures of Psychopathy. *Assessment*, 14(4), 341–350. doi:10.1177/1073191107305612.
105. Fantuzzo, J.W., DePaola, L.M., Lambert, L., Martino, T., Anderson, G., Sutton, S. (1991). Effects of interparental violence on the psychological adjustment and competencies of young children. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 59, 258-265.

106. Fergusson, D. M., Lynskey, M. T. (1997). Physical punishment/maltreatment during childhood and adjustment in young adulthood. *Child Abuse & Neglect*, 21(7), 617–630. doi:10.1016/s0145-2134(97)00021-5.
107. Fernie, B. A., Fung, A., Nikčević, A. V. (2016). Different coping strategies amongst individuals with grandiose and vulnerable narcissistic traits. *Journal of Affective Disorders*, 205, 301–305. doi:10.1016/j.jad.2016.08.009.
108. Filiz, Z., Yaprak, B. (2009). A study on classifying parenting styles through discriminant analysis. *Journal of Theory and Practice in Education*, 5 (2), 195-209.
109. Finkelhor, D., & Browne, A. (1985). The traumatic impact of child sexual abuse: A conceptualization. *American Journal of Orthopsychiatry*, 55(4), 530–541. doi:10.1111/j.1939-0025.1985.tb02703.x.
110. Finkelhor, D., Turner, H., Ormrod, R., & Hamby, S. L. (2009). Violence, Abuse, and Crime Exposure in a National Sample of Children and Youth. *Pediatrics*, 124(5), 1411–1423. doi:10.1542/peds.2009-0467.
111. Finkelhor, D., Turner, H. A., Shattuck, A., & Hamby, S. L. (2013). Violence, Crime, and Abuse Exposure in a National Sample of Children and Youth. *JAMA Pediatrics*, 167(7), 614. doi:10.1001/jamapediatrics.2013.4.
112. Finzi, R., Cohen, O., Sapir, Y., Weizman, A. (2000). Child Psychiatry and Human Development, 31(2), 113–128. doi:10.1023/a:1001944509409.
113. Follingstad, D. R., Rutledge, L. L., Berg, B. J., Hause, E. S., Polek, D. S. (1990). The role of emotional abuse in physically abusive relationships. *Journal of Family Violence*, 5(2), 107–120. doi:10.1007/bf00978514.
114. Fosco, G. M., DeBoard, R. L., Grych, J. H. (2007). Making Sense of Family Violence. *European Psychologist*, 12(1), 6–16. doi:10.1027/1016-9040.12.1.6.

115. Foster, J. D., Shrira, I., Campbell, W. (2006). Theoretical models of narcissism, sexuality, and relationship commitment. *Journal of Social and Personal Relationships*, 23, 367-386. doi:10.1177/0265407506064204.
116. Franklin, C. A., Kercher, G. A. (2012). The intergenerational transmission of intimate partner violence: Differentiating correlates in a random community sample. *Journal of Family Violence*, 27(3), 187–199. doi:10.1007/s10896-012-9419-3.
117. Fromuth, M. E. (1986). The relationship of childhood sexual abuse with later psychological and sexual adjustment in a sample of college women. *Child Abuse & Neglect*, 10(1), 5–15. doi:10.1016/0145-2134(86)90026-8.
118. Furnham, A., Richards, S. C., & Paulhus, D. L. (2013). The Dark Triad of Personality: A 10 Year Review. *Social and Personality Psychology Compass*, 7(3), 199–216. doi:10.1111/spc3.12018.
119. Garcia, J. L. (1995). Freud's Psychosexual Stage Conception: A Developmental Metaphor for Counselors. *Journal of Counseling & Development*, 73(5), 498–502. doi:10.1002/j.1556-6676.1995.tb01785.x.
120. García-Huidobro, D., Puschel, K., Soto, G. (2012). Family functioning style and health: opportunities for health prevention in primary care. *British Journal of General Practice*, 62(596), e198–e203. doi:10.3399/bjgp12x630098.
121. Gartner, J. (1988). The Capacity to Forgive: An Object Relations Perspective; *Journal of Religion and Health*, Vol. 27, No. 4, Winter.
122. Gavin, H. (2011). Sticks and Stones May Break My Bones: The Effects of Emotional Abuse. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 20(5), 503–529. doi:10.1080/10926771.2011.592179.

123. Geffner, R., Rossman, B. R. (1997) Emotional abuse: an emerging field of research and intervention, *Journal of Emotional Abuse*, 1(1), pp. 1 – 5. doi:10.1300/J135v01n01_01.
124. George, D. and Mallery, P. (2010) *SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference 17.0 Update*. 10th Edition, Pearson, Boston.
125. Gençtan, E. (1974). Varoluşçu Psikolojinin Temel İlkeleri. 4 Şubat 2021 tarihinde <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/40/494/5806.pdf> adresinden erişildi.
126. Giray, H., Kılıç, B. (2004). Bekar Kadınlar ve Üreme Sağlığı, *Sted*, Cilt:13, Sayı: 8, 286-89.
127. Glaser, D. (2002). Emotional abuse and neglect (psychological maltreatment): a conceptual framework. *Child Abuse & Neglect*, 26(6-7), 697–714. doi:10.1016/s0145-2134(02)00342-3.
128. Glenn, C. R., & Klonsky, E. D. (2013). Nonsuicidal Self-Injury Disorder: An Empirical Investigation in Adolescent Psychiatric Patients. *Journal of Clinical Child & Adolescent Psychology*, 42(4), 496–507. doi:10.1080/15374416.2013.794699.
129. Gold, S. R., Sinclair, B. B., Balge, K. A. (1999). Risk of revictimization: A theoretical model. *Aggression and Violent Behavior*, 4(4), 457–470.
130. Goodman, G. S., Rosenberg, M. (1987). The child witness to family violence. In D.Sonkin (Ed.), *Domestic violence on trial* (pp. 97-126). New York: Springer-Verlag.
131. Graham-Bermann, S. A., Levendosky, A. A. (1997). The Social Functioning of Preschool-Age Children Whose Mothers Are Emotionally and Physically Abused. *Journal of Emotional Abuse*, 1(1), 59–84. doi:10.1300/j135v01n01_04.
132. Grams, W. C., Rogers, R. W. (1990). Power and Personality: Effects of Machiavellianism, Need for Approval, and Motivation on Use of Influence Tactics. *The Journal of General Psychology*, 117(1), 71–82. doi:10.1080/00221309.1990.9917774.

133. Gramzow, R., Tangney, J. P. (1992). Proneness to Shame and the Narcissistic Personality. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 18(3), 369–376. doi:10.1177/0146167292183014.
134. Green, A. (1996). Child sexual abuse and incest. In *Child and adolescent psychiatry. A comprehensive textbook*. 2nd ed (ED M Lewis):1041-1048. Baltimore, MA, Williams & Wilkins.
135. Greenberg E. (2017). Are You Being Gaslighted By the Narcissist in Your Life? *Psychology Today*. Sussex Publisher (September 17, 2017). 11 Kasım 2020 tarihinde <https://www.psychologytoday.com/us/blog/understanding-narcissism/201709/are-you-being-gaslighted-the-narcissist-in-your-life> adresinden erişildi.
136. Grieve, R., Hyde, J., (2018). The dark side of emotion at work: Emotional manipulation in everyday and work place contexts. *Personality and Individual Differences*, 129, 108–113. doi:10.1016/j.paid.2018.03.025.
137. Guasto, G. (2013). Trauma and the loss of basic trust. *International Forum of Psychoanalysis*, 23(1), 44–49. doi:10.1080/0803706x.2012.762551.
138. Gunderson, J. G., & Sabo, A. N. (1993). The phenomenological and conceptual interface between borderline personality disorder and PTSD. *American Journal of Psychiatry*, 150(1), 19–27. <https://doi.org/10.1176/ajp.150.1.19>.
139. Güler, N., Uzun, S., Boztaş, Z., ve Aydoğan, S. (2002). The behaviours of mothers who perform physical or emotional abuse/neglect of their children. *CÜ Tıp Fakültesi Dergisi*, 24(3), 128-34.
140. Gündoğan, H. (2016). Nesne İlişkileri Kuramı Çerçevesinden Borderline (Sınır) Kişilik Örgütlenmesine Bakış: Vaka Örneği ile Psikoterapi Sürecinin Yorumlanması; *AYNA Klinik Psikoloji Dergisi* 2016, 3(2), 1-16.

141. Günindi Y., Giren S. (2011). Aile Kavramının Değişim Süreci ve Okul Öncesi Dönemde Ailenin Önemi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi, s:31, 349-361.
142. Gürbüz, B. (2018) Bilimsel Araştırma Ders Notları. Ankara Üniversitesi. 15 Haziran 2021 tarihinde https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/105487/mod_resource/content/1/ders%209%20evren%20ve%20orneklem%202.pdf adresinden erişildi.
143. Hamaoui YE, Yaalaoui S, Chihabeddine K, Boukin E. (2002). Moussaoui D.Post-traumatic stress disorder in burned patients. Burns, 28: 647-650.
144. Hamilton, C. E. (2000). Continuity and Discontinuity of Attachment from Infancy through Adolescence. Child Development, 71(3), 690–694. doi:10.1111/1467-8624.00177.
145. Hancı İH, Eşiyok B. (2000). Munchausen by proxy sendromu: vekaleten hastalık. Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi. 9:1-4. 15 Mayıs 2021 tarihinde <https://www.ttb.org.tr/STED/sted0600/8.html> adresinden erişildi.
146. Hancı, İ.H. (2002). Adli Tıp ve Ali Bilimler. Seçkin yayıncılık 1. Baskı, 263-284, Ankara.
147. Hansen, L. K., Jordan, S. (2020). John Watson. Encyclopedia of Personality and Individual Differences, Eds. John V. Zeigler-Hill, T. K. Shackelford, Second Edition, Springer. doi:10.1007/978-3-319-24612-3.
148. Harden, B. J., Koblinsky, S. A. (1999). Doble exposure: Children affected by family and community violence. En R. L. Hampton (Ed.), Family violence: Prevention and treatment (2 ed.) (pp. 66-102). Thousand Oaks, CA: Sage.
149. Hare, R. D. (1991). The Hare Psychopathy Checklist— Revised. Toronto: Multi-Health Systems.

150. Hare, R. D. (1996). Psychopathy. *Criminal Justice and Behavior*, 23(1), 25–54. doi:10.1177/0093854896023001004.
151. Harne, L. & Radford, J (2008). *Tackling Domestic Violence; theories, Policies and Practice*. New York, open University Press.
152. Harpur, T. J., Hare, R. D., Hakstian, A. R. (1989). Two-factor conceptualization of psychopathy: Construct validity and assessment implications. *Psychological Assessment: A Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 1(1), 6–17. doi:10.1037/1040-3590.1.1.6.
153. Hasking, P., Whitlock, J., Voon, D., Rose, A. (2016). A cognitive-emotional model of NSSI: using emotion regulation and cognitive processes to explain why people self-injure. *Cognition and Emotion*, 31(8), 1543–1556. doi:10.1080/02699931.2016.1241219.
154. Hayes, A. F., Preacher, K. J. (2013). Statistical mediation analysis with a multicategorical independent variable. *British Journal of Mathematical and Statistical Psychology*, 67(3), 451–470. doi:10.1111/bmsp.12028.
155. Hayes, S., Jeffries, S. (2015). *Romantic terrorism: An auto-ethnography of domestic violence, victimization and survival*. New York, NY: Palgrave Macmillan.
156. Hayes, A. (2021). *Process Macro Versions*. 15 Haziran 2021 tarihinde <https://www.processmacro.org/version-history.html> adresinden erişildi.
157. Herman, J. L. (1992). Complex PTSD: A syndrome in survivors of prolonged and repeated trauma. *Journal of Traumatic Stress*, 5(3), 377–391. doi:10.1002/jts.2490050305.
158. Hervé, H. F., Ling, Y., Hare, R. D. (2000). Criminal psychopathy and its subtypes. In C. J. Patrick (Ed.), *Handbook of psychopathy*. New York: Guilford Press.

159. Hicks, B. M., Patrick, C. J. (2006). Psychopathy and negative emotionality: Analyses of suppressor effects reveal distinct relations with emotional distress, fearfulness, and anger-hostility. *Journal of Abnormal Psychology*, 115(2), 276–287. doi:10.1037/0021-843x.115.2.276.
160. Hobbs CJ, Hanks H, Wynne JM. (1993). Child abuse and neglect. In: A Clinician's Handbook, 1st Ed. Edinburg, Churchill Livingstone.
161. Holden, G. W. (1998). Introduction: The development of research into another consequence of family violence. In G. W. Holden, R. Geffner, & E. N. Jouriles (Eds.), *Children exposed to marital violence: Theory, research, and applied issues* (pp. 1–18). American Psychological Association. doi:10.1037/10257-012.
162. Holden, G. W. (2003). *Clinical Child and Family Psychology Review*, 6(3), 151–160. doi:10.1023/a:1024906315255.
163. Horton, R. S., Bleau, G., Drwecki, B. (2006). Parenting Narcissus: What Are the Links Between Parenting and Narcissism? *Journal of Personality*, 74(2), 345–376. doi:10.1111/j.1467-6494.2005.00378.x.
164. Hotaling, G. T & Sugarman, D. B. (1986). An analysis of risk markers in husband to wife violence: The current state of knowledge. *Violence and Victims*, 1(2), 101-124.
165. http://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/child/en/ 16 Ağustos tarihinde erişildi.
166. Huang, J., Napolitano, L. A., Wu, J., Yang, Y., Xi, Y., Li, Y., & Li, K. (2014). Childhood experiences of parental rearing patterns reported by Chinese patients with borderline personality disorder. *International Journal of Psychology*, 49(1), 38–45. doi:10.1002/ijop.12007.

167. Hudson, J. L., & Rapee, R. M. (2001). Parent-child interactions and anxiety disorders: an observational study. *Behaviour Research and Therapy*, 39(12), 1411–1427. doi:10.1016/s0005-7967(00)00107-8.
168. Hughes, H. M., Parkinson, D., Vargo, M. (1989). Witnessing spouse abuse and experiencing physical abuse: A "double whammy?" *Journal of Family Violence*, 4(2), 197–209. doi:10.1007/bf01006629.
169. Hyde, J., Grieve, R., Norris, K., Kemp, N. (2020). The dark side of emotional intelligence: The role of gender and the Dark Triad in emotional manipulation at work. *Australian Journal of Psychology*. doi:10.1111/ajpy.12294.
170. Igartua, J.J., Hayes, A. F. (2021). Mediation, moderation, and conditional process analysis: Concepts, computations, and some common confusions. *The Spanish Journal of Psychology* (2021), 24, e49, 1–23. doi:10.1017/SJP.2021.46.
171. ICD-10. 11 Ocak 2021 tarihinde <https://icd.who.int/browse10/2010/en#/F60-F69> adresinden erişildi.
172. Işıklı B. (2008). Çocuk istismarının toplumsal boyutu. In 6.Sokakta Çalışan ve Yaşayan Çocuklar Sempozyumu Kitabı:156-63. İstanbul, Diyarbakır Valiliği.
173. İbrahimoglu, D. (2004). Evlilikte Doğru Seçim, Ailede Mutluluk, İstanbul.
174. İmamoğlu, A. H. (2018). Narsisizm: Algılanan ebeveyn tutumları ve savunma mekanizmaları açısından bir inceleme. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
175. İnCEOğlu, M. (1993). Tutum Algı İletişim. Ankara: Verso Yayıncılık.
176. Jaffee, S. R., Morffitt, T. E., Caspi, A., Taylor, A., Arseneault, L. (2002). Influence of adult domestic violence on children's internalizing and externalizing problems: An environmentally informative twin study. *Journal of the American*

Academy of Child & Adolescent Psychiatry, 41(9), 1095–1103. doi:10.1097/00004583-200209000-00010.

177. Jain, A. M. (1999). Emergency department evaluation of child abuse. *Emergency Medicine Clinics of North America*, 17(3), 575–593. doi:10.1016/s0733-8627(05)70083-3.
178. Jakobwitz, S., Egan, V. (2006). The dark triad and normal personality traits. *Personality and Individual Differences*, 40(2), 331–339. doi:10.1016/j.paid.2005.07.006.
179. Kabasakal, Z. (2013). The effects of mother education programs on the functionality, anger management and conflict solution levels of families. *Egitim Arastirmalari-Eurasian Journal of Educational Research*, 52, 1-20.
180. LaFontana, K. M., Cillessen, A. H. N. (2002). Children’s perceptions of popular and unpopular peers: A multimethod assessment. *Developmental Psychology*, 38(5), 635–647. doi:10.1037/0012-1649.38.5.635.
181. Láng, A., Birkás, B. (2014). Machiavellianism and perceived family functioning in adolescence. *Personality and Individual Differences*, 63, 69–74. doi:10.1016/j.paid.2014.01.065.
182. Láng, A., Lénárd, K. (2015). The relation between memories of childhood psychological maltreatment and machiavellianism. *Personality and Individual Differences*, 77, 81-85.
183. Johnson, J. G., Cohen, P., Brown, J., Smailes, E., & Bernstein, D. P. (1999). Childhood maltreatment increases risk for personality disorders during early adulthood. *Archives of General Psychiatry*, 56(7), 600–606. <https://doi.org/10.1001/archpsyc.56.7.600>.

184. Johnson, J. G., Cohen, P., Chen, H., Kasen, S., & Brook, J. S. (2006). Parenting Behaviors Associated With Risk for Offspring Personality Disorder During Adulthood. *Archives of General Psychiatry*, 63(5), 579. doi:10.1001/archpsyc.63.5.579.
185. Jonason, P. K., Tost, J. (2010). I just cannot control myself: The Dark Triad and self-control. *Personality and Individual Differences*, 49(6), 611–615. doi:10.1016/j.paid.2010.05.031.
186. Jonason, P. K., Lyons, M., Bethell, E. J., Ross, R. (2013). Different routes to limited empathy in the sexes: Examining the links between the Dark Triad and empathy. *Personality and Individual Differences*, 54(5), 572–576. doi:10.1016/j.paid.2012.11.009.
187. Jonason, P. K., Lyons, M., Bethell, E. (2014). The making of Darth Vader: Parent–child care and the Dark Triad. *Personality and Individual Differences*, 67, 30–34. doi:10.1016/j.paid.2013.10.006.
188. Jonason, P. K., Lyons, M., Baughman, H. M., & Vernon, P. A. (2014). What a tangled web we weave: The Dark Triad traits and deception. *Personality and Individual Differences*, 70, 117–119. doi:10.1016/j.paid.2014.06.038.
189. Jonason, P. K., Webster, G. D. (2012). A protean approach to social influence: Dark Triad personalities and social influence tactics. *Personality and Individual Differences*, 52(4), 521–526. doi:10.1016/j.paid.2011.11.023.
190. Jonason, P. K., Luevano, V. X., Adams, H. M. (2012). How the Dark Triad traits predict relationship choices. *Personality and Individual Differences*, 53(3), 180–184. doi:10.1016/j.paid.2012.03.007.
191. Jonason, P. K., Davis, M. D. (2018). A gender role view of the Dark Triad traits. *Personality and Individual Differences*, 125, 102–105. doi:10.1016/j.paid.2018.01.004.

192. Jonason, P. K., Icho, A., Ireland, K. (2016). Resources, Harshness, and Unpredictability. *Evolutionary Psychology*, 14(1), 147470491562369. doi:10.1177/1474704915623699.
193. Jonason, P. K., Zeigler-Hill, V., Baldacchino, J. (2017). Before and after: Personality pathology, childhood conditions, and life history outcomes. *Personality and Individual Differences*, 116, 38–43. doi:10.1016/j.paid.2017.04.027.
194. Jones, D. N., Paulhus, D. L. (2010). Different Provocations Trigger Aggression in Narcissists and Psychopaths. *Social Psychological and Personality Science*, 1(1), 12–18. doi:10.1177/1948550609347591.
195. Jones, D.N., Paulhus, D.L. (2014). Introducing the short dark triad (SD3): A brief measure of dark personality trait. *Assessment*, 21(1), 28–41.
196. Jones, D. N. (2013). What's mine is mine and what's yours is mine: The Dark Triad and gambling with your neighbor's money. *Journal of Research in Personality*, 47(5), 563–571. doi:10.1016/j.jrp.2013.04.005.
197. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM). (2014). Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması, 11 Ocak 2021 tarihinde <http://www.openaccess.hacettepe.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11655/23341/ozetraporturkceweb.pdf?sequence=2&isAllowed=y> adresinden erişildi.
198. Kahn, S.R. (2007). Illumination by gaslight: Reflections on the therapeutic mirror. Paper presented at the annual meeting of the Eastern Psychological Association, Philadelphia, PA.
199. Kaiser, R. B., Hogan, R. (2010). How to (and how not to) assess the integrity of managers. *Consulting Psychology Journal: Practice and Research*, 62(4), 216–234. doi:10.1037/a0022265.

200. Kaiser, R. B., LeBreton, J. M., Hogan, J. (2013). The Dark Side of Personality and Extreme Leader Behavior. *Applied Psychology*, 64(1), 55–92. doi:10.1111/apps.12024.
201. Kağıtçıbaşı Ç. (2006). *Yeni İnsan ve İnsanlar*, 10. Basım, İstanbul: Evrim Yayınevi.
202. Kalmuss, D. (1984). The Intergenerational Transmission of Marital Aggression. *Journal of Marriage and the Family*, 46(1), 11. doi:10.2307/351858.
203. Kapçı, E. G., Küçüker, S. (2006). Ana Babaya Bağlanma Ölçeği: Türk Üniversite Öğrencilerinde Psikometrik Özelliklerinin Değerlendirilmesi. *Türk Psikiyatri Dergisi*. 17(4):286- 295.
204. Kaplan, S. (1996). Physical abuse and neglect. In *Child and Adolescent Psychiatry. A Comprehensive Textbook*. 2nd ed (ED M Lewis):1033-1041. Baltimore, MA, Williams & Wilkins.
205. Kaplan, S. J., Pelcovitz, D., Labruna, V. (1999). Child and Adolescent Abuse and Neglect Research: A Review of the Past 10 Years. Part I: Physical and Emotional Abuse and Neglect. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 38(10), 1214–1222. doi:10.1097/00004583-199910000-00009.
206. Karpman, B. (1948). The myth of the psychopathic personality. *American Journal of Psychiatry*, 104(9), 523–534. doi:10.1176/ajp.104.9.523.
207. Kavacıklı, F. (1995). *Aile içi Şiddetin Sebepleri ve Sonuçları Tartışma ve Öneriler*. T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, Ankara. 12 Şubat 2021 tarihinde http://www.ceidizleme.org/ekutuphaneresim/dosya/558_1.pdf adresinden erişildi.
208. Kendall-Tackett, K. (2002). The health effects of childhood abuse: four pathways by which abuse can influence health. *Child Abuse & Neglect*, 26(6-7), 715–729. doi:10.1016/s0145-2134(02)00343-5.

209. Kernberg, O. (1975). *Borderline conditions and pathological narcissism*. Northvale, NJ: Jason Aronson Inc.
210. Kesebir S, Kavzoğlu S.Ö, Üstündağ M.F. (2011). Bağlanma ve psikopatoloji. *Psikiyatri Güncel Yaklaşımlar*, 3(2): 321-342.
211. Kessler, S. R., Bandelli, A. C., Spector, P. E., Borman, W. C., Nelson, C. E., Penney, L. M. (2010). Re-Examining Machiavelli: A Three-Dimensional Model of Machiavellianism in the Workplace. *Journal of Applied Social Psychology*, 40(8), 1868–1896. doi:10.1111/j.1559-1816.2010.00643.x.
212. Kilpatrick, K. L., & Williams, L. M. (1997). Post-traumatic stress disorder in child witnesses to domestic violence. *American Journal of Orthopsychiatry*, 67(4), 639–644. doi:10.1037/h0080261.
213. Kircaburun, K., Jonason, P., Griffiths, M. D., Aslanargun, E., Emirtekin, E., Tosuntaş, Ş. B., & Billieux, J. (2019). Childhood Emotional Abuse and Cyberbullying Perpetration: The Role of Dark Personality Traits. *Journal of Interpersonal Violence*, doi:10.1177/0886260519889930.
214. Kitzmann, K. M., Gaylord, N. K., Holt, A. R., & Kenny, E. D. (2003). Child witnesses to domestic violence: A meta-analytic review. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 71(2), 339–352. doi:10.1037/0022-006x.71.2.339.
215. Konakay, G., Çelik, F.(2018). Kişilik kuramları ve psikolojik sözleşme etkileşiminin işletmelere yansıması. *Journal of Human Sciences*, 15(1), 697-706. doi:10.14687/jhs.v15i2.5306.
216. Klein, M. (1975). *Envy and Gratitude and Other Works: 1946-1963*. New York: The Free Press; 49-50.
217. Klein, D. C. (1988). The power of appreciation. *American Journal of Community Psychology*, 16(3), 305–324. doi:10.1007/bf00919373.

218. Kobak, R., & Cole, C. (1994). Attachment and meta-monitoring: Implications for adolescent autonomy and psychopathology. Chapter for D. Cicchetti (Ed.), Rochester symposium on development and psychopathology, Vol. 5: Disorders of the self (pp. 267-297). Rochester, NY: Rochester University Press.
219. Kocabaşoğlu N., Özdemir AÇ., Yargıç İ., Geyran P. (2005). Türkçe “PTSD Checklist-Civillian Version (PLC-C) Ölçeğinin Geçerlilik ve Güvenilirliği”, Yeni Symposium, 43(3): 126-134.
220. Kohut, H. (1971). Kendiliğın Çözümlemesi. Çev. Cem Atbaşoğlu, Banu Büyükkal, Cüneyt İşcan. İstanbul: Metis Yayınları.
221. Kottak, C. P., Altuntek, S. N. (Ed), Şafak, B. A. (Ed), Erdal, D. (Ed.), Erdal Y. (Ed.), Ersoy, E. G. (Ed.), ve ark. (2002). Antropoloji İnsan Çeşitliliğine Bir Bakış. Ankara: Ütopya Yayınevi.
222. Köknel, Ö. (2005). Kaygıdan Mutluluğa Kişilik, 17. Basım, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul.
223. Könezoglu, B. (2006). Aile ve Ailenin Korunması, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
224. Kumcağız, H., Orak, O. S., Şahin, C. (2018). Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişkilerinde Algıladıkları İstismarı Yordamada Algılanan Anne Baba Tutumları ve Boyun Eğici Davranışlar, MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi, 7 (2).
225. Lachkar, J. (2001). Emotional Abuse of High-Functioning Professional Women. Journal of Emotional Abuse, 2(1), 73–91. doi:10.1300/j135v02n01_06.
226. Larson, R., Buss, D. M. (2006). Personality psychology: Domains of knowledge. New York, NY: McGraw-Hill.
227. Leaf, P. J., Bruce, M. L., Tischler, G. L., & Holzer, C. E. (1987). The relationship between demographic factors and attitudes toward mental health services. Journal of

- Community Psychology, 15(2), 275–284. doi:10.1002/1520-6629(198704)15:2<275::aid-jcop2290150216>3.0.co;2-j.
228. Lehmann, P. (1997). The development of post-traumatic stress disorder (PTSD) in a sample of child witnesses to mother assault. *Journal of Family Violence*, 12(3), 241–257. doi:10.1023/a:1022842920066.
229. Levendosky, A. A., & Graham-Bermann, S. A. (2001). Parenting in battered women: The effects of domestic violence on women and their children. *Journal of Family Violence*, 16(2), 171–192. doi:10.1023/a:1011111003373.
230. Levy, K. N., Ellison, W. D., & Reynoso, J. S. (2012). A historical review of narcissism and narcissistic personality. In W. K. Campbell & J. D. Miller (Eds.), *The handbook of narcissism and narcissistic personality disorder: Theoretical approaches, empirical findings, and treatments*.
231. Lewandowski, A. S., Palermo, T. M., Stinson, J., Handley, S., Chambers, C. T. (2010). Systematic Review of Family Functioning in Families of Children and Adolescents With Chronic Pain. *The Journal of Pain*, 11(11), 1027–1038. doi:10.1016/j.jpain.2010.04.005.
232. Lewis, D. O., Shanok, S. S., Pincus, J. H., Glaser, G. H. (1979). Violent Juvenile Delinquents: Psychiatric, Neurological, Psychological, and Abuse Factors. *Journal of the American Academy of Child Psychiatry*, 18(2), 307–319. doi:10.1016/s0002-7138(09)61045-1.
233. Lewis, M., Volkmar, F. R. (1990). *Clinical aspects of child and adolescent development* (3rd ed.). Philadelphia: Lea & Febiger.
234. Lighter James E., çev. "Gaslight." Def. 2. OED. Comp. OED. Oxford English Dictionary, 11 Ocak 2021 tarihinde

<https://www.oed.com/view/Entry/255554?rskey=KtmELD&result=2#eid> adresinden erişildi.

235. Linda V. B. (1999). *Sixteen Personality Types: Descriptions for Self-Discovery*. Telos Publications, California.
236. Linton, D. K., Wiener, N. I. (2001). Personality and potential conceptions: mating success in a modern Western male sample. *Personality and Individual Differences*, 31(5), 675–688. doi:10.1016/s0191-8869(00)00170-7.
237. Loring, M. T. (1994). *Emotional abuse*. Lexington, New York.
238. Maccoby, E. E., Martin, J. A. (1983). Socialization in the Context of the Family: Parent-Child Interaction. In P. H. Mussen, & E. M. Hetherington (Eds.), *Handbook of Child Psychology: Vol. 4. Socialization, Personality, and Social Development* (pp. 1-101). New York: Wiley.
239. Mack, T. D., Hackney, A. A., & Pyle, M. (2011). The relationship between psychopathic traits and attachment behavior in a non-clinical population. *Personality and Individual Differences*, 51(5), 584–588. doi:10.1016/j.paid.2011.05.019.
240. Magnavita JJ. (2013). *Kişilik Yönelimli İlişkisel Psikoterapi* (T Özakkaş, Çev). İstanbul: Psikoterapi Enstitüsü Eğitim Yayınları 50.
241. Mahler, M., Pine, F., Bergman, A. (1975). *The psychological birth of the human infant*. New York: Basic Books.
242. Marjorita, S., Goranskaya, S., Kirilina, V., Bykachev, K., Tossavainen, K. (2018). Home and school responsibilities for children's health literacy development: The views of Finnish and Russian parents and teachers. *Russian Journal of Communication*, 10(1), 70-90.
243. Matud, M. P. (2007). Domestic Abuse and Children's Health in the Canary Islands, Spain. *European Psychologist*, 12(1), 45–53. doi:10.1027/1016-9040.12.1.45.

244. McCord, J. (1983). A forty year perspective on effects of child abuse and neglect. *Child Abuse & Neglect*, 7(3), 265–270. doi:10.1016/0145-2134(83)90003-0.
245. McCord, W., McCord, J. (1964). *The psychopathy: An essay on the criminal mind*. Oxford, England: D. Van Nostrand.
246. McDonald, M. M., Donnellan, M. B., Navarrete, C. D. (2012). A life history approach to understanding the Dark Triad. *Personality and Individual Differences*, 52(5), 601–605. doi:10.1016/j.paid.2011.12.003.
247. McGregor, J., McGregor, T. (2014). *The sociopath at the breakfast table: Recognizing and dealing with antisocial and manipulative people*. Hunter House, Inc. Alameda, CA.
248. McIllwain, D. (2003). "Bypassing Empathy: A Machiavellian Theory of Mind and Sneaky Power". In: B. Repacholi, V. Slaughter (eds.). *Individual Differences in Theory of Mind*. Hove, E. Sussex: Psychology Press, 39–66.
249. Meloy, R. (1988). *The psychopathic mind: Origins, dynamics, and treatment*. Northvale, NJ: Jason Aronson.; Hare, R. D. (1996). Psychopathy: A clinical construct whose time has come. *Criminal Justice and Behavior*, 23(1), 25–54.
250. Ménard, K. S., & Pincus, A. L. (2014). Child maltreatment, personality pathology, and stalking victimization among male and female college students. *Violence and Victims*, 29(2), 300–316. <https://doi.org/10.1891/0886-6708.vv-d-12-00098r1>.
251. Messman, T. L., Long, P. J. (1996). Child sexual abuse and its relationship to revictimization in adult women: A review. *Clinical Psychology Review*, 16, 397– 420.
252. Mihalic, S. W., & Elliott, D. (1997). A Social Learning Theory Model of Marital Violence. *Journal of Family Violence*, 12(1), 21–47. doi:10.1023/a:1021941816102.

253. Miller, J., Moeller, D., Kaufman, A., Divasto, P., Pathak, D., Christy, J, (1978). Recidivism among sex assault victims. *American Journal of Psychiatry*, 135(9), 1103–1104. doi:10.1176/ajp.135.9.1103.
254. Millon, T., Simonsen, E., & Birket-Smith, M. (1998). Historical conceptions of psychopathy in the United States and Europe. In T. Millon, E. Simonsen, M. Birket-Smith & R.D. Davis (Eds.), *Psychopathy: Antisocial, criminal, and violent behavior* (pp. 3–31). New York: Guilford.
255. Mitchell, S.A., Black, M.J. (2012). *Freud ve sonrası: Modern Psikanalitik düşüncenin Tarihi*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
256. Morgan, C.T. (1988). *Psikolojiye Giriş*, 6. Baskı, Çev. Hüsnu Arıcı vd., Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü Yayınları, Yayın No:1, Ankara.
257. Muris, P., Merckelbach, H., Otgaar, H., Meijer, E. (2017). The Malevolent Side of Human Nature. *Perspectives on Psychological Science*, 12(2), 183–204. doi:10.1177/1745691616666070.
258. Nagler, U. K. J., Reiter, K. J., Furtner, M. R., Rauthmann, J. F. (2014). Is there a “dark intelligence”? Emotional intelligence is used by dark personalities to emotionally manipulate others. *Personality and Individual Differences*, 65, 47–52. doi:10.1016/j.paid.2014.01.025.
259. Nickisch, A., Palazova, M., Ziegler, M. (2020). Dark personalities – dark relationships? An investigation of the relation between the Dark Tetrad and attachment styles. *Personality and Individual Differences*, 167, 110227. doi:10.1016/j.paid.2020.110227.
260. Nock, M. K., Joiner Jr., T. E., Gordon, K. H., Lloyd-Richardson, E. ve Prinstein, M. J. (2006). Non-suicidal self-injury among adolescents: Diagnostic correlates and

- relation to suicide attempts. *Psychiatry Research*, 144(1), 65–72. doi:10.1016/j.psychres.2006.05.01.
261. Nurcombe, B. (2000). Child sexual abuse I: psychopathology. *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry*, 34(1), 85–91. doi:10.1046/j.1440-1614.2000.00642.x.
262. O’Boyle, E. H., Forsyth, D., Banks, G. C., Story, P. A. (2013). A meta-analytic review of the Dark Triad–intelligence connection. *Journal of Research in Personality*, 47(6), 789–794. doi:10.1016/j.jrp.2013.08.001.
263. Olson, D. H., Russell, C. S., Sprenkle, D. H. (1983). Circumplex Model of Marital and Family Systems: VI. Theoretical Update. *Family Process*, 22(1), 69–83. doi:10.1111/j.1545-5300.1983.00069.x.
264. Oral, Ü. K., Engin, P., Büyükyazıcı, Z. (2010). Türkiye’de Çocuk İstismarı ve Aile İçi Şiddet Araştırması. UNICEF. 18 Mart 2021 tarihinde <https://www.unicef.org/turkey/media/5221/file/%20T%C3%9CRK%C4%B0YE'DE%20%C3%87OCUK%20%C4%B0ST%C4%B0SMARI%20VE%20A%C4%B0LE%20%C4%B0%C3%87%C4%B0%20%C5%9E%C4%B0DDET%20ARA%C5%9ETIRMASI%20-%20%C3%96zet%20Raporu%202010.pdf> adresinden erişildi.
265. Orlansky, H. (1949). Infant care and personality. *Psychological Bulletin*, 46(1), 1–48. doi:10.1037/h0058106.
266. Osofsky, J. D. (1998). Children as invisible victims of domestic and community violence. In G. W. Holden, R. Geffner, & E. N. Jouriles (Eds.), *Children exposed to marital violence: Theory, research, and applied issues* (pp. 95–117). American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/10257-003>.
267. O'Toole, M. E., Smith, S. S., & Hare, R. D. (2008). Psychopathy and predatory stalking of public figures. In J. R. Meloy, L. Sheridan, & J. Hoffmann (Eds.), *Stalking*,

- threatening, and attacking public figures: A psychological and behavioral analysis (pp. 215–243). Oxford University Press. doi:10.1093/med:psych/9780195326383.003.0010.
268. Owen, A. E., Thompson, M. P., Kaslow, N. J. (2006). The mediating role of parenting stress in the relation between intimate partner violence and child adjustment. *Journal of Family Psychology*, 20(3), 505–513. doi:10.1037/0893-3200.20.3.505.
269. Özdemir, O., Güzel Özdemir, P., Kadak, M. T., Nasıroğlu, N. Kişilik Gelişimi, *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar* 2012;4(4):566-589.
270. Özsoy, E., Rauthmann, J. F., Jonason, P. K., Ardiç, K. (2017). Reliability and validity of the Turkish versions of Dark Triad Dirty Dozen (DTDD-T), Short Dark Triad (SD3-T), and Single Item Narcissism Scale (SINS-T). *Personality and Individual Differences*, 117, 11–14. doi:10.1016/j.paid.2017.05.019.
271. Paal, T., & Bereczkei, T. (2007). Adult theory of mind, cooperation, Machiavellianism: The effect of mindreading on social relations. *Personality and Individual Differences*, 43(3), 541–551. doi:10.1016/j.paid.2006.12.021.
272. Pallant, J. (2007). *SPSS survival manual—A step by step guide to data analysis using SPSS for windows* (3rd ed.). Maidenhead: Open University Press.
273. Parker, G., Tupling, H., Brown, L. B. (1979). A Parental Bonding Instrument. *British Journal of Medical Psychology*, 52(1), 1–10. doi:10.1111/j.2044-8341.1979.tb02487.x.
274. Patch, E. A., Figueredo, A. J. (2017). Childhood stress, life history, psychopathy, and sociosexuality. *Personality and Individual Differences*, 115, 108–113. doi:10.1016/j.paid.2016.04.023.
275. Paulhus, D. L. (2001). Normal narcissism: Two minimalist accounts. *Psychological Inquiry*, 12(4), 228–230.

276. Paulhus, D. L., Williams, K. M. (2002). The Dark Triad of personality: Narcissism, Machiavellianism, and psychopathy. *Journal of Research in Personality*, 36(6), 556–563. doi:10.1016/s0092-6566(02)00505-6.
277. Pehlivanürk, B. (2004). Otistik Çocuğu Olan Çocuklarda Bağlanma. *Türk Psikiyatri Dergisi* 2004; 15(1):56-63.
278. Peled, E. (1993). The experience of living with violence for preadolescent witness of women abuse. *Youth and Society*, 29 395–430.
279. Perris C, Jacobsson L, Lindstro MH ve ark. (1980). Development of a new inventory for assessing memories of parental rearing behaviour. *Acta Psychiatr Scand* 50:154-63.
280. Peterson, C. M., Peugh, J., Loucks, L., Shaffer, A. (2017). Emotional maltreatment in family of origin and young adult romantic relationship satisfaction. *Journal of Social and Personal Relationships*, 35(6), 872–888. doi:10.1177/0265407517700300.
281. Pinel, P. (1962). A treatise on insanity (D. Davis, Trans.). New York: Hafner. (Özgün eser 1801 tarihlidir).
282. Polat O. (1997). Adli Tıp Ders Kitabı. Alfa Basım Yayım ve Dağıtım, İstanbul, 233-252.
283. Polat O. (2000). Çocuk istismarı. Adli Tıp Der Yayınevi. Yayın no: 290, İstanbul, 207- 231.
284. Polat O. (2004). Klinik Adli Tıp. Seçkin Yayıncılık 1. baskı Ankara, 85-131.
285. Psikiyatri Sözlüğü. (2005). Cilt:3, Sayı:10, 4 Ekim 2020 tarihinde https://www.researchgate.net/publication/321731566_Psikiyatri_Sozlugu/link/5a2ed42aaca2726d0bd695b5/download adresinden erişildi.

286. Rauthmann, J. F. (2011a). Acquisitive or protective self-presentation of dark personalities? Associations among the Dark Triad and self-monitoring. *Personality and Individual Differences*, 51(4), 502–508. doi:10.1016/j.paid.2011.05.008.
287. Rauthmann, J. F. (2011b). The Dark Triad and Interpersonal Perception: Similarities and Differences in the Social Consequences of Narcissism, Machiavellianism, and Psychopathy. *Social Psychological and Personality Science*, 3(4), 487–496. doi:10.1177/1948550611427608.
288. Ray, J. J., Ray, J. A. B. (1982). Some Apparent Advantages of Subclinical Psychopathy. *The Journal of Social Psychology*, 117(1), 135–142. doi:10.1080/00224545.1982.9713415.
289. Reich, A. (1960). Pathologic forms of self-esteem regulation. *The Psychoanalytic Study of the Child*, 15(1), 215-232.
290. Repke, M. A., Conway, L. G., Houck, S. C. (2017). The Strategic Manipulation of Linguistic Complexity: A Test of Two Models of Lying. *Journal of Language and Social Psychology*, 37(1), 74–92. doi:10.1177/0261927x17706943.
291. Roche, A. J., Fortin, G., Labbé, J., Brown, J., Chadwick, D. (2005). The work of Ambroise Tardieu: The first definitive description of child abuse. *Child Abuse & Neglect*, 29(4), 325–334. doi:10.1016/j.chiabu.2004.04.007.
292. Rohner, R. P., Khaleque, A., Cournoyer, D. E. (2005). Parental Acceptance-Rejection: Theory, Methods, Cross-Cultural Evidence, and Implications. *Ethos*, 33(3), 299–334. doi:10.1525/eth.2005.33.3.299.
293. Ronningstam, E. F. (2005). Identifying and understand the narcissistic personality. Oxford University Press.

294. Rosenbaum, A., O’Leary, K. D. (1981). Children: The unintended victims of marital violence. *American Journal of Orthopsychiatry*, 51(4), 692–699. doi:10.1111/j.1939-0025.1981.tb01416.x.
295. Rossman, B. B. R. (1998). Descartes's error and posttraumatic stress disorder: cognition and emotion in children who are exposed to parental violence. In G. W. Holden, R. Geffner, & E. N. Jouriles (Eds.), *Children exposed to marital violence: Theory, research, and applied issues* (pp. 223–256). American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/10257-007>.
296. Rossman, B.B.R. (1994). Children in violent families: Diagnostic and treatment considerations. *Family Violence and Sexual Assault Bulletin*, 10, 29-34.
297. Rubin, K. H., Hemphill, S. A., Chen, X., Hastings, P., Sanson, A., & LoCoco, A., et al. (2006). Parenting beliefs and behaviors: Initial findings from the international consortium for the study of social and emotional development (ICSSED). In K. H. Rubin, & O. B. Chung (Eds.), *Parenting beliefs, behaviors, and parent-child relations: A cross cultural perspective* (pp. 81–103). New York: Psychology Press.
298. Runyan D, Corrine W, Ikeda R ve diğerleri. (2002). Child abuse and neglect by parents and other caregivers. In: Krug EG, Dahlberg LL, Mercy JA, Zwi AB, Lozano R, eds. *World report on violence and health*. Vol. 3. Switzerland: World Health Organization, Geneva, 57- 86.
299. Rush, B. (1812). *Medical inquiries and observations upon the diseases of the mind*. Philadelphia: Kimber and Richardson.
300. Russell, D. (1986). *The secret trauma: Incest in the lives of girls and women*. New York: Basic Books.

301. Rutter, M. (1995). Clinical implications of attachment concepts: Retrospect and prospect. *Child Psychology & Psychiatry & Allied Disciplines*, 36(4), 549–571. <https://doi.org/10.1111/j.1469-7610.1995.tb01311.x>.
302. Saçarçelik, G., Türkcan, A., Güveli, H. ve Yeşilbaş, D. (2013). Bir ergen ve genç erişkin ikinci basamak psikiyatri polikliniğine başvuran hastalarda kasıtlı kendine zarar verme davranışı ile çocukluk çağı travma yaşantılarının yaygınlığı ve arasındaki ilişkinin araştırılması. *Nöropsikiyatri Arşivi*, 50, 222 229.
303. Sak, R. , Şahin Sak, İ. , Atlı, S., Şahin, B. (2015). Okul Öncesi Dönem: Anne Baba Tutumları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11 (3), s: 972-991.
304. Salvy, S.-J., Miles, J. N. V., Shih, R. A., Tucker, J. S., & D'Amico, E. J. (2016). Neighborhood, Family and Peer-Level Predictors of Obesity-Related Health Behaviors Among Young Adolescents. *Journal of Pediatric Psychology*, jsw035. doi:10.1093/jpepsy/jsw035.
305. Sarchiapone, M., Carli, V., Cuomo, C., Marchetti, M., & Roy, A. (2009). Association between childhood trauma and aggression in male prisoners. *Psychiatry Research*, 165(1-2), 187–192. doi:10.1016/j.psychres.2008.04.02.
306. Santrock, J. W. (1997). Life-span development. Medison, WI: Brown and Benchmark.
307. Schaefer, E. S. (1959). A circumplex model for maternal behavior. *The Journal of Abnormal and Social Psychology*, 59(2), 226–235. doi:10.1037/h0041114.
308. Sariot, Ö. (2011). The mediator role of parenting behaviors between children's witnessing interparental violence and children's coping with interpersonal and academic stressors, Yüksek lisans tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.

309. Sarkis, S.A. (2017). 11 Red flags of gaslighting in a relationship. 17 Mart 2021 tarihinde <https://www.psychologytoday.com/us/blog/here-there-and-everywhere/201701/11-red-flags-gaslighting-in-relationship> adresinden erişildi.
310. Schnabl Schweitzer, C. L. (2014). Self Psychology. Encyclopedia of Psychology and Religion. Ed. David. A. Leeming. Second Edition. doi: 10.1007/978-1-4614-6086-2.
311. Schultz, D. P., Schultz, S. E. (2007). Modern Psikoloji Tarihi. Kaknüs Yayınları. Çev. Yasemin Aslay. 1. Basım, İstanbul.
312. Sedikides, C., Gregg, A. P. (2008). Self-Enhancement: Food for Thought. Perspectives on Psychological Science, 3(2), 102–116. doi:10.1111/j.1745-6916.2008.00068.x.
313. Segal, H. (1974). Introduction to the Work of Melanie Klein. New ed. New York: Basic.
314. Segal, H. (1980). Melanie Klein. Ed. Frank Kermode Harmondsworth: Penguin.
315. Sezer, Ö. (2010). Ergenlerin kendilik algılarının anne baba tutumları ve bazı faktörlerle ilişkisi. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 1:1-19.
316. Sicher, P., Lewis, O., Sargent, J., Chaffin, M., Friedrich, W. N., Cunningham, N., Villani. S. (2000). Developing Child Abuse Prevention, Identification, and Treatment Systems in Eastern Europe. Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry, 39(5), 660–667. doi:10.1097/00004583-200005000-00021.
317. Simon, G. (2010). In sheep's clothing: Understanding and dealing with manipulative people. Little Rock, AR: Parkhurst Brothers, Inc.
318. Simon, G. (2011). "Gaslighting as a Manipulation Tactic: What It Is, Who Does It, And Why." Psychology Philosophy and Real Life RSS. 22 Mart 2021 tarihinde <http://counsellingresource.com/features/2011/11/08/gaslighting/> adresinden erişildi.

319. Singer, M. I. (1995). Adolescents' Exposure to Violence and Associated Symptoms of Psychological Trauma. *JAMA: The Journal of the American Medical Association*, 273(6), 477. doi:10.1001/jama.1995.03520300051.
320. Skogan, W. G. (1999). Victim surveys at century's end. In J. van Dijk, R. G. H. van Kaam, & J. Wemmers (Eds.), *Caring for crime victims: Selected proceedings of the 9th international symposium on victimology* (pp. 41–53). Monsey: Criminal Justice.
321. Somer, E., Braunstein, A. (1999). Are children exposed to interparental violence being psychologically maltreated? *Aggression and Violent Behavior*, 4(4), 449–456. doi:10.1016/s1359-1789(98)00023-8.
322. Spinazzola, J., Hodgdon, H., Liang, L.-J., Ford, J. D., Layne, C. M., Pynoos, R., Briggs, E. C., Stolbach, B., & Kisiel, C. (2014). Unseen wounds: The contribution of psychological maltreatment to child and adolescent mental health and risk outcomes. *Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy*, 6(Suppl 1), S18–S28. doi:10.1037/a0037766.
323. Springer, K. W., Sheridan, J., Kuo, D., Carnes, M. (2003). The long-term health outcomes of childhood abuse. *Journal of General Internal Medicine*, 18(10), 864–870. doi:10.1046/j.1525-1497.2003.20918.x.
324. Stern, R. (2007). *The Gaslight Effect: How to spot and survive the hostile manipulation others use to control your life*. Morgan Road Books. New York, NY.
325. Straus, M. A. (1979). Measuring intrafamily conflict and violence: The conflict tactics scales. *Journal of Marriage and the Family*, 41, 1, 75-88.
326. Straus, M.A., Gelles, R.J. (1990). *Physical violence in American families*. New Brunswick, NJ: Transaction Publishers.
327. Steinberg, L., Lamborn, S. D., Darling, N., Mounts, N. S., Dornbusch, S. M. (1994). Over-Time Changes in Adjustment and Competence among Adolescents from

- Authoritative, Authoritarian, Indulgent, and Neglectful Families. *Child Development*, 65(3), 754–770. doi:10.1111/j.1467-8624.1994.tb00781.x.
328. Steinberg, L. (2007). *Ergenlik*. Çev: F. Çok. İmge Kitabevi. 1. Baskı. Ankara. (Özgün eser 2005 tarihlidir).
329. Stoltenborgh, M., Bakermans-Kranenburg, M. J., Alink, L. R. A., & van IJzendoorn, M. H. (2014). The Prevalence of Child Maltreatment across the Globe: Review of a Series of Meta-Analyses. *Child Abuse Review*, 24(1), 37–50. doi:10.1002/car.2353.
330. Styron, T., Janoff-Bulman, R. (1997). Childhood attachment and abuse: Long-term effects on adult attachment, depression, and conflict resolution. *Child Abuse & Neglect*, 21(10), 1015–1023. doi:10.1016/s0145-2134(97)00062-8.
331. Sulejmanović D. (2016). Why father is so important: The role of the attachment with the father in the development of prosocial behavior. *JMSS Vol 3 Issue 1*.
332. Suvorova, O.V., Ivanova, N.V., Minaeva, E. V., Mamonova, Y.B., Sorokoumova, S.N., Gutko, A.V. (2017). Experience of emotional and physical violence and psychological boundaries of personality of psychology students. *Espacios*, 38(56), 34.
333. Sümer, N., Güngör, D. (1999). Yetişkin Bağlanma Stilleri Ölçeklerinin Türk Örneklemini Üzerinde Psikometrik Değerlendirmesi ve Kùltürlerarası Bir Karşılaştırma, *Türk Psikoloji Dergisi* 1999, 14(43) 71-106.
334. Sümer, N. (2009). Culture-Specific Parenting Behaviors Predicting Attachment Security among Turkish Children. Sempozyum, the 20th Biennial Meeting of the International Society for the Study of Behavioural Development (ISSBD), Würzburg, Germany, 13 - 17 July, 2008.

335. Sümer, N., Gündoğdu Aktürk, E., Helvacı, E. (2010). Anne-Baba Tutum ve Davranışlarının Psikolojik Etkileri: Türkiye’de Yapılan Çalışmalara Toplu Bakış, Türk Psikoloji Yazıları, Haziran 2010, 13 (25), 42-59.
336. Symonds, P. M. (1939). The psychology of parent-child relationships. New York: Appleton-Century-Crofts.
337. Şahiner, Ü., Yurdakök, K., Kavak, U., Çetin, İ. (2001). Tıbbi açıdan çocuk istismarı. Katkı Pediatri Dergisi, 22:276-85.
338. Tarı Selçuk K, avcı D, Mercan Y. (2018). Üniversite öğrencilerinde flört şiddetine maruziyet: Flört şiddetine yönelik tutumların ve toplumsal cinsiyet algısının şiddete maruziyet ile ilişkisi. ACU Sağlık Bil Dergisi, 9(3):302-8.
339. Taymur, I., Türkçapar, M. (2012). Personality: Description, Classification and Evaluation. Psikiyatride Guncel Yaklasimler - Current Approaches in Psychiatry, 4(2), 154. doi:10.5455/cap.20120410.
340. Tezcan, S. (2017). Temel Epidemiyoloji, Hipokrat Kitabevi.
341. Thomas, L. (2018). Gaslight and gaslighting. The Lancet Psychiatry, 5(2), 117–118. doi:10.1016/s2215-0366(18)30024-5.
342. Thomassin, K., Fay Wilson, L., Vaughn-Coaxum, R., Keith Campbell, W., Zeichner, A., & Miller, J. D. (2020). Development and validation of the praise, indulgence, and status parenting scale. Journal of Personality Assessment, 102(6), 804–816. <https://doi.org/10.1080/00223891.2019.1639187>.
343. Tıraşçı Y, Gören S. (2007). Çocuk İstismarı ve İhmali. Dicle Tıp Dergisi, 34:70-74.
344. Tiftik, N., Gökler, I. (2010). Aile İşleyiş Biçimi Ölçeği Türkçe Uyarlama Çalışması: Geçerlik ve Güvenirliği. Yayınlanmamış Bitirme Projesi. İstanbul: Maltepe Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi.

345. Toch, H. (1998). Psychopathy or Antisocial Personality Disorder in forensic settings. In T. Millon, E. Simonsen, M. Birket-Smith & R.D. Davis (Eds.), Psychopathy: Antisocial, criminal, and violent behavior (pp. 144–158). New York: Guilford.
346. Trommsdorff, G. (2006). Parent-child relations over the lifespan: A cross-cultural perspective. In K. H. Rubin, & O. B. Chung (Eds.), Parenting beliefs, behaviors, and parent-child relations: A cross cultural perspective (pp.143-184). New York: Psychology Press.
347. Turhan, E., Songün, Ö., İnandı, T. (2006). Birinci basamakta çocuk istismarı ve önlenmesi. Sürekli Tıp Eğitim Dergisi, 15:153-157.
348. Tümkeya S, Çelik M, Aybek B. (2010). Ergenlerin kişilerarası ilişkilerini etkileyen sosyal yaşantı değişkenlerinin incelenmesi. Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (İLKE); 24:163- 178.
349. Travma. 17 Şubat 2021 tarihinde <https://www.psikolojisozlugu.com/trauma-travma-adresinden-erişildi>.
350. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2016). Aile yapısı araştırması, 11 Ocak 2021 tarihinde http://tuik.gov.tr/MicroVeri/Aile_2016/turkce/index.html adresinden erişildi.
351. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2019a). Güvenlik birimine gelen veya getirilen çocuk istatistikleri, 11 Ocak 2021 tarihinde <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Güvenlik-Birimine-Gelen-veya-Getirilen-Cocuk-Istatistikleri-2015-2019-33632> adresinden erişildi.
352. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2019b). Hane Halkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması, 11 Ocak 2021 tarihinde [https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-\(BT\)-Kullanim-Arastirmasi-2019-30574](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanim-Arastirmasi-2019-30574) adresinden erişildi.

353. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2020a). Bireylerin alkol kullanım oranları, 11 Ocak 2021 tarihinde <https://data.tuik.gov.tr/Search/Search?text=alkol&dil=1> adresinden erişildi.
354. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2020b). İntihar istatistikleri, 11 Ocak 2021 tarihinde <https://data.tuik.gov.tr/Search/Search?text=%C4%B0ntihar> adresinden erişildi.
355. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2021). Boşanma oranları, 11 Ocak 2021 tarihinde <https://data.tuik.gov.tr/Search/Search?text=bo%C5%9Fanma> adresinden erişildi.
356. Türk Dil Kurumu (TDK). (2021). Aile. 11 Ocak 2021 tarihinde <https://sozluk.gov.tr/> adresinden erişildi.
357. Türk Dil Kurumu (TDK). (2021). Travma. 11 Mart 2021 tarihinde <https://sozluk.gov.tr/> adresinden erişildi.
358. Türksoy N. (2003). Psikolojik Travma ve Tanım Sorunları, Psikolojik Travma ve Sonuçları, (T. Aker, ME. Önder Eds), 5US Yayıncılık, s.9-21, İstanbul.
359. Tüzün, O., Sayar, K., (2006). Bağlanma kuramı ve psikopatoloji. Düşünen Adam, 19: 24-39.
360. UNICEF. (2014). Hidden in plain sight A statistical analysis of violence against children, 11 Ocak 2021 tarihinde <https://www.unicef.org/media/66916/file/Hidden-in-plain-sight.pdf> adresinden erişildi.
361. Vangelisti, A. L., Daly, J. A., Rudnick, J. (1991). Making People Feel Guilty in Conversations. Human Communication Research, 18(1), 3–39. doi:10.1111/j.1468-2958.1991.tb00527.x.

362. Verrill, A., (2018). The Relationship between Childhood Abuse and Aggressive Behavior in Adulthood, *Journal of Interdisciplinary Undergraduate Research*: Vol. 10 , Article 2.
363. Vitanza, Stephanie, Laura C. M. Vogel, and Linda L. Marshall. (1995). Distress and Symptoms of Posttraumatic Stress Disorder in Abused Women. *Violence and Victims* 10 (1), 23-34.
364. Vonk, J., Zeigler-Hill, V., Ewing, D., Mercer, S., Noser, A. E. (2015). Mindreading in the dark: Dark personality features and theory of mind. *Personality and Individual Differences*, 87, 50–54. doi:10.1016/j.paid.2015.07.025.
365. Walker, N., McCabe, S. (1973). *Crime and insanity in England*, vol. 2. (pp.)Edinburgh: Edinburgh University Press.
366. Walker, H. E., Freud, J. S., Ellis, R. A., Fraine, S. M., & Wilson, L. C. (2017). The Prevalence of Sexual Revictimization. *Trauma, Violence, & Abuse*, 152483801769236. doi:10.1177/1524838017692364.
367. Watson, P. J., Grisham, S. O., Trotter, M. V., Biderman, M. D. (1984). Narcissism and Empathy: Validity Evidence for the Narcissistic Personality Inventory. *Journal of Personality Assessment*, 48(3), 301–305. doi:10.1207/s15327752jpa4803_12.
368. Welch, B. (2008). State of confusion: Assault on the American mind. *Psychologist Psychoanalyst*. s: 6-10. doi:10.1037/e518312009-002.
369. Widom, C. S., Czaja, S. J., & Dutton, M. A. (2008). Childhood victimization and lifetime revictimization. *Child Abuse & Neglect*, 32(8), 785–796. doi:10.1016/j.chiabu.2007.12.006.

370. Wilson, D. S., Near, D., Miller, R. R. (1996). Machiavellianism: A synthesis of the evolutionary and psychological literatures. *Psychological Bulletin*, 119(2), 285–299. doi:10.1037/0033-2909.119.2.285.
371. Winnicott, D. (1965). *The Maturation Processes and the Facilitating Environment*. New York: International Universities Press.
372. Wolfe, D. A., Crooks, C. V., Lee, V., McIntyre-Smith, A., & Jaffe, P. G. (2003). *Clinical Child and Family Psychology Review*, 6(3), 171–187. doi:10.1023/a:1024910416164.
373. Wonderlich, S. A., Crosby, R. A., Mitchell, J. E., Thompson, K., Smyth, J. M., Redlin, J., Jones-Paxton, M. (2001). Sexual trauma and personality: Developmental vulnerability and additive effects. *Journal of Personality Disorders*, 15, 496-504.
374. Wood, J. J., McLeod, B. D., Sigman, M., Hwang, W.-C., Chu, B. C. (2003). Parenting and childhood anxiety: theory, empirical findings, and future directions. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 44(1), 134–151. doi:10.1111/1469-7610.00106.
375. Xu, Y., Lin, L., Yang, L., Zhou, L., Tao, Y., Chen, W., ... Wang, W. (2016). Personality Disorder and Perceived Parenting in Chinese Students of Divorced and Intact Families. *The Family Journal*, 24(1), 70–76. doi:10.1177/106648071561865.
376. Ye, N., Zou, J. (2009). A study on family function and mental health of high school students in Zhengzhou. *Chinese Journal of School Health*, 30(6), 88–89.
377. Yılmaz, H. (2018). İnsan ilişkilerinde manipölasyon ölçeği, *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 7, Sayı:4, 449-67.
378. Young, J.E. (2009). *Şema Terapi*. Litera Yayıncılık, İstanbul.

379. Zeigler-Hill, V., Vonk, J. (2015). Dark Personality Features and Emotion Dysregulation. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 34(8), 692–704. doi:10.1521/jscp.2015.34.8.692.
380. Zinzow, H. M., Ruggiero, K. J., Resnick, H., Hanson, R., Smith, D., Saunders, B., & Kilpatrick, D. (2009). Prevalence and mental health correlates of witnessed parental and community violence in a national sample of adolescents. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 50(4), 441–450. doi:10.1111/j.1469-7610.2008.02004.x.

8. Ekler

Ek-1: Aydınlatılmış Onam Formu

T.C.

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ-CERRAHPAŞA

ADLİ TIP VE ADLİ BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Karanlık Üçlü (Dark Triad) Kişilik Örüntülerinin Çocukluk Çağı Örseleyici Yaşantıları ve Yeniden Mağduriyet (Re-viktimizasyon) Açısından Değerlendirilmesi-İstanbul Örneklemi Konulu Araştırmanın Aydınlatılmış Onam Formu

Sayın

Katılımcı,

İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü Sosyal Bilimler Anabilim Dalı'nda, Prof. Dr. M. Fatih YAVUZ danışmanlığında kişilik özellikleri ile geçmiş travmatik yaşantıların yeniden mağduriyet ile ilişkisinin değerlendirilmesine ilişkin doktora tezi çalışmamla ilgili uygulama yapmak istiyorum. Bu çalışmanın amacı; çocukluk döneminde maruz kalınan örseleyici yaşantıların kişilik özelliklerinin oluşumundaki etkisini araştırmak ve bu kişilik özelliklerinin yeniden mağduriyetin oluşumuna katkısı açısından değerlendirmektir. Araştırmaya sizin ile birlikte tahminen 1000 kişi katılacaktır. Bu çalışmaya katılmak tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Çalışma yaklaşık 30-40 dakika sürmektedir. Çalışmada doğru veya yanlış cevap yoktur. Sizden istediğimiz kendinize en yakın hissettiğiniz cevapları işaretlemenizdir.

Çalışmanın amacına ulaşması için sizden beklenen, bütün soruları eksiksiz, kimsenin baskısı veya telkini altında olmadan, size en uygun gelen şekilde içtenlikle cevaplamanızdır. Bu formu okuyup onaylamanız, araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz anlamına gelecektir. Ancak, çalışmaya katılmamak veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmayı bırakma hakkına sahipsiniz. Bu çalışma anonim bir çalışma olup elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacaktır, bununla birlikte araştırma sonuçlarından kimlik bilgileriniz belli olmaksızın yayın amacı ile yararlanılabilir.

Araştırma ile ilgili bir ya da herhangi bir soru adresimden ulaşabilirsiniz. Yukarıda yer alan ve araştırmacıya verilmesi gereken bilgileri okudum ve katılmam istenen çalışmanın amacını, gönüllü olarak üzerime düşen sorumlulukları anladım. Kişisel bilgilerimin korunacağı konusunda yeterli güven verildi.

Bu koşullarda söz konusu araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve telkin olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.

Evet

Hayır

Zaman ayırdığınız ve katıldığınız için teşekkür ederiz.
Katılımınız için teşekkür ederim.

Tez Danışmanı: Prof. Dr. M. Fatih YAVUZ

Araştırmacının Adı: Uzm. Psikolog Gülçin ŞENYUVA

E-posta:

Ek-2: Demografik Bilgi Formu

DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

Aşağıdaki soruları okuyunuz ve sizin için doğru olan seçenekleri **işaretleterek**; açıklama istenilen sorularda ise **yazarak** yanıt veriniz.

1.Cinsiyetiniz:

Kadın ()

Erkek ()

2. Yaşınız:

3. Yaşadığınız yer:

Metropol (İstanbul, Ankara, İzmir vb) ()

İl/Şehir ()

İlçe ()

Kasaba veya Köy ()

4. Çalışıyor musunuz?:

Evet ()

Hayır ()

Emekliyim ()

5. Eğitim Seviyeniz:

Okur-Yazar ()

İlkokul ()

Ortaokul ()

Lise ()

Üniversite ()

Yüksek lisans ve üstü ()

6. Medeni Durumunuz:

Bekar ()

Evli ()

Boşanmış ()

Dul ()

7. Çocuğunuz var mı, varsa kaç tane olduğunu belirtiniz:

Evet ().....

Hayır ()

8. Mesleğiniz:

9. Ebeveynlerinizin (Anne-Babanızın) Medeni Durumu:

Evli ()

Boşanmış ()

Anne sağ değil ()

Baba sağ değil ()

İkisi de sağ değil ()

10. Kaç kardeşsiniz (Siz dahil):

11. Annenizin Eğitim Durumu:

Okur-Yazar Değil ()

Okur-Yazar ()

İlkokul ()

Ortaokul ()

Lise ()

Üniversite ()

Yüksek lisans ve üstü ()

12. Babanızın Eğitim Durumu:

Okur-Yazar Değil ()

Okur-Yazar ()

İlkokul ()

Ortaokul ()

Lise ()

Üniversite ()

Yüksek lisans ve üstü ()

13. Sizi aşağıdaki yaş dönemlerinde en uzun süre büyüten/bakan kişiyi işaretleyiniz/yazınız;

	Anne&Baba	Anne	Baba	Anneanne/Babaanne	Bakıcı	Diğer
0-1 yaş						
1-3 yaş						
3-6 yaş						
6-12 yaş						
12-18 yaş						

14. Hayatınızın çoğunluğunu geçirdiğiniz yer;

Metropol (İstanbul, Ankara, İzmir vb) ()

İl/Şehir ()

İlçe ()

Kasaba ()

Köy ()

15. Şu anda kimlerle yaşıyorsunuz?:

Anne ve baba/kardeş ()

Eş ve/veya çocuk ()

Tek ()

Diğer.....

16. Şahsi gelir düzeyiniz:

Gelirim yok, ailem destek veriyor ()

2000 TL ve altı ()

2001 TL – 5000 TL ()

5001 TL- 8000 TL ()

8001 TL ve üstü ()

17. Hayatınızın herhangi bir döneminde psikiyatrik sorun sebebiyle doktora başvurduğunuz mu?

Evet ()

Hayır ()

18. Herhangi bir psikiyatrik ilaç kullandınız mı?

Evet ()

Hayır ()

19. Hayatınızın herhangi bir döneminde psikoloğa/terapiye gittiniz mi?:

Evet ()

Hayır ()

20. Ailenizde geçmişte veya şu anda devam eden herhangi bir psikiyatrik rahatsızlığı/hastalığı olan var mı, varsa kim olduğunu belirtiniz:

Yok ()

Anne ()

Baba ()

Kardeş ()

Eş ()

Diğer

Ek-3: Özel Hayata ve Olumsuz Yaşam Deneyimlerine Yönelik Bilgi Soruları**ÖZEL HAYATA VE OLUMSUZ YAŞAM DENEYİMLERİNE YÖNELİK BİLGİ SORULARI**

Aşağıdaki sorular sizin özel/mahrem bilgilerinizi içermektedir. Bu bölümde yer alan soruları dikkatlice okuyunuz ve sizin için doğru olan seçenekleri **işaretleyerek**; açıklama istenen sorularda ise **yazarak** yanıt veriniz.

1. Son bir (1) yıl içerisinde alkol-madde kullanımınızı ve kullanıyorsanız ne sıklıkta kullandığınızı belirtiniz:

	Hiç	Sadece 1-2 kez	Ayda 1-3 kere	Haftada 1-5 kez	Hemen hemen her gün
Alkol					
Esrar (marihuana, joint, kubar, bonzai vb)					
Ecstasy (Ekstazi)					
Eroin					
Kokain, Taş					
Uçucu maddeler (tiner, bali, gaz vb)					
Çeşitli haplar (akineton, tantum, xanax, rivotril, roş vb)					
Amfetamin türevleri (metamfetamin, ice vb)					
Diğer (LSD, GHB vb)					

2. Korunmasız (prezervatif/kondom/kaput kullanmadan) cinsel ilişki yaşadınız mı? (Evlilik süreciniz dahil değildir):

Hayır ()

Evet ()

3. Tek gecelik cinsel ilişki yaşadınız mı?:

Hayır ()

Evet ()

4. Cinsel yolla bulaşan bir hastalık yaşadınız mı, evet ise hastalığı belirtiniz:

Hayır ()

Evet (), ...

5. 18 yaş öncesi kürtaj oldunuz mu?

Hayır ()

Evet ()

6. 18 yaş öncesi düşük yaşadınız mı?

Hayır ()

Evet ()

7. 18 yaş sonrası sizin veya partnerinizin istemediği gebeliği sonlandırdınız mı, evet ise kaç kez?

Hayır ()

Evet (), ...

8. Sevgilinize yönelik sadakatsizlik/aldatma davranışında bulundunuz mu?:

Hayır ()

Evet ()

9. Eşinize yönelik sadakatsizlik/aldatma davranışında bulundunuz mu?:

Hayır ()

Evet ()

10. Hayatınız boyunca boşandınız mı? Yanıtınız evet ise kaç kez olduğunu belirtiniz:

Hayır ()

Evet (), ...

11. 18 yaşından önce intihar girişiminizde bulundunuz mu, evet ise hangi yolla olduğunu belirtiniz (Birden fazla ise işaretleyebilirsiniz):

Hayır ()

Evet (),

Kesici alet kullanarak	
Ateşli silah kullanarak	
Asmaya çalışma	
Kimyasal/Zehirli Madde kullanarak	
İlaç içme	
Yüksekten atlama	
Diğer	

12. 18 yaşından sonra intihar girişiminizde bulundunuz mu, evet ise hangi yolla olduğunu belirtiniz (Birden fazla ise işaretleyebilirsiniz):

Hayır ()

Evet (),

Kesici alet kullanarak	
Ateşli silah kullanarak	
Asmaya çalışma	
Kimyasal/Zehirli Madde kullanarak	
İlaç içme	
Yüksekten atlama	
Diğer	

13. 18 yaşınızdan önce kendinizi yaralama davranışında bulundunuz mu, evet ise hangi yolla olduğunu belirtiniz (Birden fazla ise işaretleyebilirsiniz):

Hayır ()

Evet (),

Kendini kesme	
Kendini yakma	
Derinizi kazıma	
Başınızı sert bir yere vurma	
Bedeninizin bir bölgesini sert bir yere vurma	
Diğer	

14. 18 yaşınızdan sonra kendinizi yaralama davranışında bulundunuz mu, evet ise hangi yolla olduğunu belirtiniz (Birden fazla ise işaretleyebilirsiniz):

Hayır ()

Evet (),

Kendini kesme	
Kendini yakma	
Derinizi kazıma	
Başınızı sert bir yere vurma	
Bedeninizin bir bölgesini sert bir yere vurma	
Diğer	

15. Aşağıdaki yazılı olan önemli yaşam olaylarından herhangi bir/birkaçını 18 yaşından önce yaşadınız mı, yaşadıysanız hangisi/hangileri olduğunu belirtiniz:

Yaşamadım	
1. derece yakınınızın kaybı (anne/baba/kardeş)	
Bir yakınınızın kaybı	
Ciddi bir kaza, yangın ya da patlama olayı (Trafik kazası, iş kazası vb)	
Doğal afet (Deprem, Sel vb)	
Hayatınızı tehdit eden bir hastalık yaşama	
Cezaevine girme	
İşkenceye maruz kalma	
Diğer	

16. 18 yaş öncesi bir yetişkin tarafından yaralanma ile sonuçlanan fiziksel şiddete (tokat, yumruk, tekme vs.) maruz kaldınız mı? Eğer maruz kaldıysanız yakınlığını belirtiniz:

Hiçbir zaman	
Nadiren	
Çoğu zaman	
Her zaman	

Yakınlık (Birden fazla ise işaretleyebilirsiniz):

Anne/Baba/Kardeş	
Eş/Sevgili/Flört	
Akraba	
Tanıdık	
Yabancı	

17. 18 yaş öncesi yetişkin olmayan biri tarafından yaralanma ile sonuçlanan fiziksel şiddete (tokat, yumruk, tekme vs.) maruz kaldınız mı? Eğer maruz kaldıysanız yakınlığını belirtiniz:

Hiçbir zaman	
Nadiren	
Çoğu zaman	
Her zaman	

Yakınlık (Birden fazla ise işaretleyebilirsiniz):

Kardeş	
Eş/Sevgili/Flört	
Akraba	
Tanıdık/Arkadaş	
Yabancı	

18. 18 yaş öncesi bir yetişkin tarafından herhangi bir cinsel eyleme (dokunma, tecavüz vs.) girmeye zorlandınız mı? Eğer maruz kaldıysanız yakınlığını belirtiniz:

Hiçbir zaman	
Nadiren	
Çoğu zaman	
Her zaman	

Yakınlık (Birden fazla ise işaretleyebilirsiniz):

Anne/Baba/Kardeş	
Eş/Sevgili/Flört	
Akraba	
Tanıdık	
Yabancı	

19. 18 yaş öncesi yetişkin olmayan biri tarafından herhangi bir cinsel eyleme (dokunma, tecavüz vs.) girmeye zorlandınız mı? Eğer maruz kaldıysanız yakınlığını belirtiniz:

Hiçbir zaman	
Nadiren	
Çoğu zaman	
Her zaman	

Yakınlık (Birden fazla ise işaretleyebilirsiniz):

Kardeş	
Eş/Sevgili/Flört	
Akraba	
Tanıdık/Arkadaş	
Yabancı	

20. 18 yaş öncesi bir yetişkin tarafından duygusal şiddete (aşağılanma, davranış kısıtlanması, hakaret etme vs.) maruz kaldınız mı? Eğer maruz kaldıysanız yakınlığını belirtiniz:

Hiçbir zaman	
Nadiren	
Çoğu zaman	
Her zaman	

Yakınlık (Birden fazla ise işaretleyebilirsiniz):

Anne/Baba/Kardeş	
Eş/Sevgili/Flört	
Akraba	
Tanıdık	

Yabancı	

21. 18 yaş öncesi yetişkin olmayan biri tarafından duygusal şiddete (aşağılanma, davranış kısıtlanması, hakaret etme vs.) maruz kaldınız mı? Eğer maruz kaldıysanız yakınlığını belirtiniz:

Hiçbir zaman	
Nadiren	
Çoğu zaman	
Her zaman	

Yakınlık (Birden fazla ise işaretleyebilirsiniz):

Kardeş	
Eş/Sevgili/Flört	
Akraba	
Tanıdık/Arkadaş	
Yabancı	

22. 18 yaş sonrası fiziksel şiddete (tokat, yumruk, tekme vs.) maruz kaldınız mı? Eğer maruz kaldıysanız yakınlığını belirtiniz:

Hiçbir zaman	
Nadiren	
Çoğu zaman	
Her zaman	

Yakınlık (Birden fazla ise işaretleyebilirsiniz):

Anne/Baba/Kardeş/Çocuk	
Eş/Sevgili/Flört	
Akraba	
Tanıdık	
Yabancı	

23. 18 yaş sonrası temas içeren cinsel şiddete (dokunma, taciz, tecavüz vs.) maruz kaldınız mı? Eğer maruz kaldıysanız yakınlığını belirtiniz:

Hiçbir zaman	
Nadiren	
Çoğu zaman	
Her zaman	

Yakınlık (Birden fazla ise işaretleyebilirsiniz):

Anne/Baba/Kardeş/Çocuk	
Eş/Sevgili/Flört	
Akraba	
Tanıdık	

Yabancı	

24. 18 yaş sonrası temas içermeyen cinsel şiddete (cinsel içerikli konuşma, teşhircilik, röntgencilik, dalga geçilmesi vs) maruz kaldınız mı? Eğer maruz kaldıysanız yakınlığını belirtiniz:

Hiçbir zaman	
Nadiren	
Çoğu zaman	
Her zaman	

Yakınlık (Birden fazla ise işaretleyebilirsiniz):

Anne/Baba/Kardeş/Çocuk	
Eş/Sevgili/Flört	
Akraba	
Tanıdık	
Yabancı	

25. 18 yaş sonrası duygusal şiddete (aşağılanma, davranış kısıtlanması, hakaret etme vs.) maruz kaldınız mı? Eğer maruz kaldıysanız yakınlığını belirtiniz:

Hiçbir zaman	
Nadiren	
Çoğu zaman	
Her zaman	

Yakınlık (Birden fazla ise işaretleyebilirsiniz):

Anne/Baba/Kardeş/Çocuk	
Eş/Sevgili/Flört	
Akraba	
Tanıdık	
Yabancı	

26. Yukarıda belirtilen şiddet davranışlarından herhangi birine maruz kaldığınızda yetkili bir merciye (polis, jandarma vs.) başvurduğunuz mu?

Hayır ()

Evet ()

Ek-4: Çocukluk Örselenme Yaşantıları Ölçeği (ÇÖYÖ)**ÇÖYÖ**

Ölçekte 40 ifade vardır. Sizden, her ifadeyi dikkatle okuyup, ifadede belirtilen davranışı çocukluğunuzda gerçekten yaşıyıp yaşamadığınızı doğru olarak işaretlemeniz beklenmektedir. Cevaplarınızı iyice düşünerek ve içtenlikle vermeniz, araştırmanın sağlığı bakımından çok önemlidir. Boş ifade bırakmayınız. Teşekkürler.

1. Ben çocukken, ailemde birileri bana vurur ya da beni döverdi.	Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Çok Sık
2. Ben çocukken, hiç kimse benimle ilgilenmediği için, kendi bakımımı kendimin daha iyi yaptığımı hissederdim.	Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Çok Sık
3. Ben çocukken, ailemdeki kişiler birbirleriyle tartışır, kavga ederdi.	Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Çok Sık
4. Ben çocukken, ailemde benimle ilgilenen ve beni koruyan birinin olduğunu bilirdim.	Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Çok Sık
5. Ben çocukken, ailemde bana bağırıp-çağırın biri vardı.	Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Çok Sık
6. Ben çocukken, annemi ya da kardeşlerimi dövülürken ya da onlara vurulurken gördüm.	Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Çok Sık
7. Ben çocukken, gereksinimim olan sevgi ve ilgiyi gördüm.	Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Çok Sık
8. Ben çocukken, ailemde kendimi önemli ya da özel hissetmemi sağlayan biri vardı.	Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Çok Sık

9. Ben çocukken, ailemde kendimi, dövüşerek, ona vurarak ya da ondan kaçarak korumak zorunda kaldığım biri vardı.	Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Çok Sık
10. Ben çocukken, ailemde, başarılı biri olmamı isteyen, bir kişinin varlığını hissedirdim.	Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Çok Sık
11. Ben çocukken değişik zamanlarda değişik kişilerin yanında yaşadım (değişik yakınlarımla ya da evlatlık verildiğim ailelerle).	Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Çok Sık
12. Ben çocukken, sevdiğimi hissedirdim.	Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Çok Sık
13. Ben çocukken, annem ve babam, bana ve kardeşlerime eşit davranmaya çalışırlardı.	Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Çok Sık
14. Ben çocukken, ailemdeki kişilerden, bir doktora ya da hastaneye gitmek zorunda kalacak denli dayak yediğim oldu.	Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Çok Sık
15. Ben çocukken, ailemde, beni başımın belaya girmesinden koruyan birileri vardı.	Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Çok Sık
16. Ben çocukken, ailemdekiler, beni bir yerlerim çürüyecek ya da iz kalacak denli döverdi .	Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Çok Sık
17. Ben çocukken, bir yetişkinle ya da benden en az beş yaş büyük birisiyle cinsel ilişkim oldu.	Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Çok Sık

18. Ben çocukken, kemer, sopa, oklava ya da benzeri sert cisimlerle dövülerek cezalandırıldım.	Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Çok Sık
19. Ben çocukken, ailemizin üyeleri birbirlerini gözetirlerdi.	Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Çok Sık
20. Ben çocukken, annemle babam ayrı yaşardı ya da boşanmıştı.	Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Çok Sık
21. Ben çocukken, fiziksel olarak istismar edildiğime inanıyorum.	Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Çok Sık
22. Ben çocukken, ailemdeki kişiler beni kötü etkilerden korumaya çalıştılar.	Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Çok Sık
23. Ben çocukken, evde bana bakan ve benim sorumluluğumu üstlenen bir kişi vardı.	Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Çok Sık
24. Ben çocukken, öğretmen, komşu ya da doktor gibi kişilerin dikkatini çekecek denli kötü dayak yedim.	Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Çok Sık
25. Ben çocukken, ailemde denetimsiz davranışları olan kişiler vardı.	Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Çok Sık
26. Ben çocukken, ailemdeki kişiler beni okula devam etmem ve eğitimimi sürdürmem için yüreklendirdi.	Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Çok Sık

27. Ben çocukken, bana verilen cezalar çok katıydı.	Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Çok Sık
28. Ben çocukken, ailemdeki kişiler birbirine yakındılar.	Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Çok Sık
29. Ben çocukken, birisi bana cinsel amaçla dokunmayı ya da kendisine dokundurtmayı denedi.	Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Çok Sık
30. Ben çocukken, ailemdeki kişiler beni itip-kaktı.	Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Çok Sık
31. Ben çocukken, birisi, kendisiyle cinsel ilişkim olmazsa beni incitmekle ve hakkımda yalanlar söylemekle tehdit etti.	Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Çok Sık
32. Ben çocukken, çocukluğum mükemmeldi.	Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Çok Sık
33. Ben çocukken, ailemde incitilmekle korkutuldum.	Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Çok Sık
34. Ben çocukken, birisi benimle cinsel içerikli davranışlara girmeyi ya da bana cinsellikle ilgili şeyler izlettirmeyi denedi.	Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Çok Sık
35. Ben çocukken, ailemde bana güvenen biri vardı.	Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Çok Sık

36. Ben çocukken, duygusal olarak istismar edildiğime inanıyorum.	Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Çok Sık
37. Ben çocukken, ailemdeki kişiler ne yaptığım ile ilgilenir gibi gözükmeyenler ya da ne yaptığımı bilmezlerdi.	Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Çok Sık
38. Ben çocukken, dünyadaki en iyi aileye sahiptim.	Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Çok Sık
39. Ben çocukken, cinsel olarak istismar edildiğime inanıyorum.	Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Çok Sık
40. Ben çocukken, ailem güç ve destek kaynağımdı.	Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Çok Sık

Ek-5: Karanlık Üçlü Kişilik Ölçeği**KÜÖ**

Ölçekte 27 ifade vardır. Sizden, her ifadeyi dikkatle okuyup, okuduktan sonra kendinizi değerlendirip sizin için en uygun seçeneğin işaretlemeniz beklenmektedir. Cevaplarınızı iyice düşünerek ve içtenlikle vermeniz, araştırmanın sağlığı bakımından çok önemlidir. Boş ifade bırakmayınız. Teşekkürler.

1. Sırlarınızı anlatmak akıllıca değildir.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
2. İstedığımı elde etmek için akıllıca manipülasyon (kendi çıkarları doğrultusunda birilerini yada bir şeyleri yönlendirme) yapmaktan hoşlanırım.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
3. Her ne pahasına olursa olsun, önemli kişileri kendi tarafına çekmelisin.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
4. Başkalarıyla doğrudan çatışma yaşamaktan kaçının, çünkü bu kişiler ileride işinize yarayabilir.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
5. Daha sonra insanlara karşı kullanabileceğiniz bilgileri bir kenarda tutmak akıllıcadır.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
6. İnsanlardan intikam almak için doğru zamanı beklemelisiniz.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
7. İnsanların bilmesi gerekmeyen şeyleri onlardan saklamalısınız.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
8. Planlarınızın başkalarına değil, kendinize fayda sağlayacağından emin olun.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
9. Birçok insan manipüle edilebilir.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
10. İnsanlar beni doğal bir lider olarak görür.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
11. İlgi odağı olmaktan nefret ederim.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
12. Birçok grup aktivitesi bensiz sıkıcı olur.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
13. Özel biri olduğumu biliyorum, çünkü herkes bana sürekli böyle söylüyor.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum

14. Önemli kişilerle tanışmaktan hoşlanırım.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
15. Biri bana iltifat ederse mahcup olurum	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
16. Ünlü kişilerle mukayese edilmişliğim vardır.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
17. Ortalama biriyim.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
18. Hak ettiğim saygıyı görmekte ısrar ederim.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
19. Yetkililerden intikam almak hoşuma gider.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
20. Tehlikeli durumlardan kaçınırım.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
21. İntikam hızlı ve çirkin (bedeli ağır bir şekilde) olmalıdır.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
22. İnsanlar sıklıkla kontrolden çıktığımı söyler.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
23. Başkalarına karşı kaba olabildiğim doğrudur.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
24. Benimle uğraşanlar daima pişman olur.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
25. Yasa dışı işlere bulaşmaktan dolayı hiç sorun yaşamadım.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
26. Kaybedenlere sataşmaktan hoşlanırım.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
27. İstedığımı almak için her şeyi söylerim.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum

Ek-6: Ana-Babaya Bağlanma Ölçeği (ABBÖ)**ABBÖ**

Ölçekte 25 ana-babanızın çeşitli tutum ve davranışlarına ilişkin ifadeler yer almaktadır. Sizden, her ifadeyi dikkatle okuyup, 16 yaşınıza kadar olan dönemde **annenizi** hatırlamaya çalışarak, sizin için en uygun seçeneğin işaretlemeniz beklenmektedir. Cevaplarınızı iyice düşünerek ve içtenlikle vermeniz, araştırmanın sağlığı bakımından çok önemlidir. Boş ifade bırakmayınız. Teşekkürler.

1. Benimle yumuşak ve arkadaşça bir tarzda konuşurdu.	Tamamen Böyleydi	Kısmen Böyleydi	Pek Böyle Değildi	Hiç Böyle Değildi
2. İhtiyaç duyduğum kadar yardım etmezdi.	Tamamen Böyleydi	Kısmen Böyleydi	Pek Böyle Değildi	Hiç Böyle Değildi
3. Hoşlandığım şeyleri yapmama izin verirdi.	Tamamen Böyleydi	Kısmen Böyleydi	Pek Böyle Değildi	Hiç Böyle Değildi
4. Duygusal olarak bana karşı soğuk görünürdü.	Tamamen Böyleydi	Kısmen Böyleydi	Pek Böyle Değildi	Hiç Böyle Değildi
5. Sorunlarımı ve endişelerimi anlıyor görünürdü.	Tamamen Böyleydi	Kısmen Böyleydi	Pek Böyle Değildi	Hiç Böyle Değildi
6. Bana karşı sevgi doluydu.	Tamamen Böyleydi	Kısmen Böyleydi	Pek Böyle Değildi	Hiç Böyle Değildi
7. Kendi kararlarımı vermemden memnuniyet duyardı.	Tamamen Böyleydi	Kısmen Böyleydi	Pek Böyle Değildi	Hiç Böyle Değildi
8. Büyümemi istemezdi.	Tamamen Böyleydi	Kısmen Böyleydi	Pek Böyle Değildi	Hiç Böyle Değildi
9. Yaptığım her şeyi kontrol etmeye çalışırdı.	Tamamen Böyleydi	Kısmen Böyleydi	Pek Böyle Değildi	Hiç Böyle Değildi
10. Mahremiyetime müdahale ederdi.	Tamamen Böyleydi	Kısmen Böyleydi	Pek Böyle Değildi	Hiç Böyle Değildi
11. Olan-bitenler hakkında benimle konuşmaktan keyif alırdı.	Tamamen Böyleydi	Kısmen Böyleydi	Pek Böyle Değildi	Hiç Böyle Değildi

12. Genellikle bana karşı güler yüzlüydü.	Tamamen Böyleydi	Kısmen Böyleydi	Pek Böyle Değildi	Hiç Böyle Değildi
13.Bana, bebekmişim gibi davranma eğilimi vardı.	Tamamen Böyleydi	Kısmen Böyleydi	Pek Böyle Değildi	Hiç Böyle Değildi
14. İhtiyaçlarımı ve isteklerimi anlamıyor gibiydi.	Tamamen Böyleydi	Kısmen Böyleydi	Pek Böyle Değildi	Hiç Böyle Değildi
15. Kendimle ilgili kararları almama izin verirdi.	Tamamen Böyleydi	Kısmen Böyleydi	Pek Böyle Değildi	Hiç Böyle Değildi
16. İstenmediğimi hissettirirdi.	Tamamen Böyleydi	Kısmen Böyleydi	Pek Böyle Değildi	Hiç Böyle Değildi
17. Üzgün olduğum zamanlarda kendimi daha iyi hissetmemi sağlardı.	Tamamen Böyleydi	Kısmen Böyleydi	Pek Böyle Değildi	Hiç Böyle Değildi
18. Benimle pek fazla konuşmazdı.	Tamamen Böyleydi	Kısmen Böyleydi	Pek Böyle Değildi	Hiç Böyle Değildi
19.O'na bağımlı olduğum duygusunu yaşatmaya çalışırdı.	Tamamen Böyleydi	Kısmen Böyleydi	Pek Böyle Değildi	Hiç Böyle Değildi
20. Annem yanımda olmadığı zaman, kendime bakamayacağımı hissederdim.	Tamamen Böyleydi	Kısmen Böyleydi	Pek Böyle Değildi	Hiç Böyle Değildi
21. İsteddiğim kadar özgürlük tanırdı.	Tamamen Böyleydi	Kısmen Böyleydi	Pek Böyle Değildi	Hiç Böyle Değildi
22. İsteddiğim zaman dışarı çıkmama izin verirdi.	Tamamen Böyleydi	Kısmen Böyleydi	Pek Böyle Değildi	Hiç Böyle Değildi
23. Bana karşı aşırı koruyucuydu.	Tamamen Böyleydi	Kısmen Böyleydi	Pek Böyle Değildi	Hiç Böyle Değildi
24. Beni övmezdi.	Tamamen Böyleydi	Kısmen Böyleydi	Pek Böyle Değildi	Hiç Böyle Değildi
25. İsteddiğim gibi giyinmeme izin verirdi.	Tamamen Böyleydi	Kısmen Böyleydi	Pek Böyle Değildi	Hiç Böyle Değildi

Ölçekte 25 ana-babanızın çeşitli tutum ve davranışlarına ilişkin ifadeler yer almaktadır. Sizden, her ifadeyi dikkatle okuyup, 16 yaşınıza kadar olan dönemde **babanızı** hatırlamaya çalışarak, sizin için en uygun seçeneğin işaretlemeniz beklenmektedir. Cevaplarınızı iyice düşünerek ve içtenlikle vermeniz, araştırmanın sağlığı bakımından çok önemlidir. Boş ifade bırakmayınız. Teşekkürler.

1. Benimle yumuşak ve arkadaşça bir tarzda konuşurdu.	Tamamen Böyleydi	Kısmen Böyleydi	Pek Böyle Değildi	Hiç Böyle Değildi
2. İhtiyaç duyduğum kadar yardım etmezdi.	Tamamen Böyleydi	Kısmen Böyleydi	Pek Böyle Değildi	Hiç Böyle Değildi
3. Hoşlandığım şeyleri yapmama izin verirdi.	Tamamen Böyleydi	Kısmen Böyleydi	Pek Böyle Değildi	Hiç Böyle Değildi
4. Duygusal olarak bana karşı soğuk görünürdü.	Tamamen Böyleydi	Kısmen Böyleydi	Pek Böyle Değildi	Hiç Böyle Değildi
5. Sorunlarımı ve endişelerimi anlıyor görünürdü.	Tamamen Böyleydi	Kısmen Böyleydi	Pek Böyle Değildi	Hiç Böyle Değildi
6. Bana karşı sevgi doluydu.	Tamamen Böyleydi	Kısmen Böyleydi	Pek Böyle Değildi	Hiç Böyle Değildi
7. Kendi kararlarımı vermemden memnuniyet duyardı.	Tamamen Böyleydi	Kısmen Böyleydi	Pek Böyle Değildi	Hiç Böyle Değildi
8. Büyümemi istemezdi.	Tamamen Böyleydi	Kısmen Böyleydi	Pek Böyle Değildi	Hiç Böyle Değildi
9. Yaptığım her şeyi kontrol etmeye çalışırdı.	Tamamen Böyleydi	Kısmen Böyleydi	Pek Böyle Değildi	Hiç Böyle Değildi
10. Mahremiyetime müdahale ederdi.	Tamamen Böyleydi	Kısmen Böyleydi	Pek Böyle Değildi	Hiç Böyle Değildi
11. Olan-bitenler hakkında benimle konuşmaktan keyif alırdı.	Tamamen Böyleydi	Kısmen Böyleydi	Pek Böyle Değildi	Hiç Böyle Değildi
12. Genellikle bana karşı güler yüzlüydü.	Tamamen Böyleydi	Kısmen Böyleydi	Pek Böyle Değildi	Hiç Böyle Değildi

13. Bana, bebekmişim gibi davranma eğilimi vardı.	Tamamen Böyleydi	Kısmen Böyleydi	Pek Böyle Değildi	Hiç Böyle Değildi
14. İhtiyaçlarımı ve isteklerimi anlamıyor gibiydi.	Tamamen Böyleydi	Kısmen Böyleydi	Pek Böyle Değildi	Hiç Böyle Değildi
15. Kendimle ilgili kararları almama izin verirdi.	Tamamen Böyleydi	Kısmen Böyleydi	Pek Böyle Değildi	Hiç Böyle Değildi
16. İstenmediğimi hissettirirdi.	Tamamen Böyleydi	Kısmen Böyleydi	Pek Böyle Değildi	Hiç Böyle Değildi
17. Üzgün olduğum zamanlarda kendimi daha iyi hissetmemi sağlardı.	Tamamen Böyleydi	Kısmen Böyleydi	Pek Böyle Değildi	Hiç Böyle Değildi
18. Benimle pek fazla konuşmazdı.	Tamamen Böyleydi	Kısmen Böyleydi	Pek Böyle Değildi	Hiç Böyle Değildi
19. O'na bağımlı olduğum duygusunu yaşatmaya çalışırdı.	Tamamen Böyleydi	Kısmen Böyleydi	Pek Böyle Değildi	Hiç Böyle Değildi
20. Babam yanımda olmadığı zaman, kendime bakamayacağımı hissederdim.	Tamamen Böyleydi	Kısmen Böyleydi	Pek Böyle Değildi	Hiç Böyle Değildi
21. İsteddiğim kadar özgürlük tanırdı.	Tamamen Böyleydi	Kısmen Böyleydi	Pek Böyle Değildi	Hiç Böyle Değildi
22. İsteddiğim zaman dışarı çıkmama izin verirdi.	Tamamen Böyleydi	Kısmen Böyleydi	Pek Böyle Değildi	Hiç Böyle Değildi
23. Bana karşı aşırı koruyucuydu.	Tamamen Böyleydi	Kısmen Böyleydi	Pek Böyle Değildi	Hiç Böyle Değildi
24. Beni övmezdi.	Tamamen Böyleydi	Kısmen Böyleydi	Pek Böyle Değildi	Hiç Böyle Değildi
25. İsteddiğim gibi giyinmeme izin verirdi.	Tamamen Böyleydi	Kısmen Böyleydi	Pek Böyle Değildi	Hiç Böyle Değildi

Ek-7: Aile İşleyiş Biçimi Ölçeği (AİBÖ)**AİBÖ**

Her ailenin kendine özgü güçlü yanları ve becerileri vardır ve her aile bu güçlü yanlarını ve becerilerini farklı şekillerde kullanır. Aşağıda 26 madde bulunmakta ve bu maddelerde ailelere yönelik bazı ifadeler yer almaktadır. Lütfen her bir maddede yer alan ifadeyi dikkatlice okuyarak, sizin ve aileniz için en uygun seçeneği işaretleyiniz. Aklınıza ilk gelen seçeneği işaretlemeniz araştırmanın sağlığı bakımından çok önemlidir. Boş ifade bırakmayınız. Teşekkürler

1. Eğer ailemize bir yararı olacaksa, bireysel fedakarlıkta bulunuruz.	Benim aileme hiç uymuyor	Benim aileme çok az uyuyor	Benim aileme biraz uyuyor	Benim aileme oldukça uyuyor	Benim aileme tamamen uyuyor
2. Aile üyelerinin nasıl davranması gerektiği konusunda genellikle aynı fikirde oluruz.	Benim aileme hiç uymuyor	Benim aileme çok az uyuyor	Benim aileme biraz uyuyor	Benim aileme oldukça uyuyor	Benim aileme tamamen uyuyor
3. En kötü durumlardan bile, her zaman için iyi bir şeylerin çıkacağına inanırız.	Benim aileme hiç uymuyor	Benim aileme çok az uyuyor	Benim aileme biraz uyuyor	Benim aileme oldukça uyuyor	Benim aileme tamamen uyuyor
4. Aile üyelerimizin en ufak bir başarısı bile, bize gurur verir.	Benim aileme hiç uymuyor	Benim aileme çok az uyuyor	Benim aileme biraz uyuyor	Benim aileme oldukça uyuyor	Benim aileme tamamen uyuyor
5. Düşünce ve duygularımızı işe yarayacak bir şekilde paylaşıyoruz.	Benim aileme hiç uymuyor	Benim aileme çok az uyuyor	Benim aileme biraz uyuyor	Benim aileme oldukça uyuyor	Benim aileme tamamen uyuyor
6. İşler ne kadar zorlaşırsa zorlaşsın, aile olarak birbirimize tutunuruz.	Benim aileme hiç uymuyor	Benim aileme çok az uyuyor	Benim aileme biraz uyuyor	Benim aileme oldukça uyuyor	Benim aileme tamamen uyuyor
7. Kendi kendimize halledemediğimiz şeyler için, genellikle aile dışındaki kişilerden yardım isteriz.	Benim aileme hiç uymuyor	Benim aileme çok az uyuyor	Benim aileme biraz uyuyor	Benim aileme oldukça uyuyor	Benim aileme tamamen uyuyor
8. Ailemiz için önemli konularda, genellikle aynı görüşü paylaşıyoruz.	Benim aileme hiç uymuyor	Benim aileme çok az uyuyor	Benim aileme biraz uyuyor	Benim aileme oldukça uyuyor	Benim aileme tamamen uyuyor
9. Her zaman için bütün gücümüzle birbirimize yardım etmeye istekliyizdir.	Benim aileme hiç uymuyor	Benim aileme çok az uyuyor	Benim aileme biraz uyuyor	Benim aileme oldukça uyuyor	Benim aileme tamamen uyuyor

10. Kontrolümüz dışında olan şeyler keyfimizi kaçırdığında, endişeleri zihnimizden uzaklaştıracak bir şeyler buluruz.	Benim aileme hiç uymuyor	Benim aileme çok az uyuyor	Benim aileme biraz uyuyor	Benim aileme oldukça uyuyor	Benim aileme tamamen uyuyor
11. Ailemizde ne olursa olsun, “işlerin olumlu yanını” görmeye çalışırız.	Benim aileme hiç uymuyor	Benim aileme çok az uyuyor	Benim aileme biraz uyuyor	Benim aileme oldukça uyuyor	Benim aileme tamamen uyuyor
12. İşlerimiz ne kadar yoğun olsa da, birbirimize ayıracak zaman buluruz.	Benim aileme hiç uymuyor	Benim aileme çok az uyuyor	Benim aileme biraz uyuyor	Benim aileme oldukça uyuyor	Benim aileme tamamen uyuyor
13. Ailemizdeki herkes, hangi davranışların kabul göreceğine ilişkin “kuralları” bilir.	Benim aileme hiç uymuyor	Benim aileme çok az uyuyor	Benim aileme biraz uyuyor	Benim aileme oldukça uyuyor	Benim aileme tamamen uyuyor
14. Herhangi sorunumuz olduğunda ya da zor bir durumla karşılaştığımızda arkadaşlarımız ve akrabalarımız her zaman için yardıma hazırdır.	Benim aileme hiç uymuyor	Benim aileme çok az uyuyor	Benim aileme biraz uyuyor	Benim aileme oldukça uyuyor	Benim aileme tamamen uyuyor
15. Sorunlarımız ya da halletmemiz gereken durumlar olduğunda, aile olarak ne yapacağımıza karar verebiliriz.	Benim aileme hiç uymuyor	Benim aileme çok az uyuyor	Benim aileme biraz uyuyor	Benim aileme oldukça uyuyor	Benim aileme tamamen uyuyor
16. Ev işi bile yapıyor olsak, birlikte zaman geçirmekten keyif alırız.	Benim aileme hiç uymuyor	Benim aileme çok az uyuyor	Benim aileme biraz uyuyor	Benim aileme oldukça uyuyor	Benim aileme tamamen uyuyor
17. Sorunlarımız ya da halletmemiz gereken şeyler bizi çok bunaltacak gibi görüldüğünde, onları bir süreliğine unutmaya çalışırız.	Benim aileme hiç uymuyor	Benim aileme çok az uyuyor	Benim aileme biraz uyuyor	Benim aileme oldukça uyuyor	Benim aileme tamamen uyuyor
18. Aile olarak, bir anlaşmazlık yaşadığımızda, duruma ilişkin herkesin görüşünü dinleriz.	Benim aileme hiç uymuyor	Benim aileme çok az uyuyor	Benim aileme biraz uyuyor	Benim aileme oldukça uyuyor	Benim aileme tamamen uyuyor
19. Hepimizin önemli bulduğu işleri halletmek için zaman ayırırız.	Benim aileme hiç uymuyor	Benim aileme çok az uyuyor	Benim aileme biraz uyuyor	Benim aileme oldukça uyuyor	Benim aileme tamamen uyuyor
20. Ters giden bir şeyler olduğunda, birbirimizin desteğine güvenebiliriz.	Benim aileme hiç uymuyor	Benim aileme çok az uyuyor	Benim aileme biraz uyuyor	Benim aileme oldukça uyuyor	Benim aileme tamamen uyuyor

21. Genellikle, sorunların ve halledilebilmesi gereken şeylerin üstesinden gelmek için kullandığımız farklı yollar konusunda birbirimizle konuşuruz.	Benim aileme hiç uymuyor	Benim aileme çok az uyuyor	Benim aileme biraz uyuyor	Benim aileme oldukça uyuyor	Benim aileme tamamen uyuyor
22. Bizim için, aile ilişkilerimiz, maddiyattan önce gelir.	Benim aileme hiç uymuyor	Benim aileme çok az uyuyor	Benim aileme biraz uyuyor	Benim aileme oldukça uyuyor	Benim aileme tamamen uyuyor
23. Taşınma ya da iş değişikliği gibi kararları tüm ailenin iyiliği için alırız.	Benim aileme hiç uymuyor	Benim aileme çok az uyuyor	Benim aileme biraz uyuyor	Benim aileme oldukça uyuyor	Benim aileme tamamen uyuyor
24. Beklenmedik bir şey olduğunda, birbirimizden yardım alabileceğimize güveniriz.	Benim aileme hiç uymuyor	Benim aileme çok az uyuyor	Benim aileme biraz uyuyor	Benim aileme oldukça uyuyor	Benim aileme tamamen uyuyor
25. Birbirimize sahip olmanın değerini gözden kaçırmamaya çalışırız.	Benim aileme hiç uymuyor	Benim aileme çok az uyuyor	Benim aileme biraz uyuyor	Benim aileme oldukça uyuyor	Benim aileme tamamen uyuyor
26. Sorunlarımız için başkalarından yardım istemeden önce, bu sorunları kendi içimizde çözmeye çalışırız.	Benim aileme hiç uymuyor	Benim aileme çok az uyuyor	Benim aileme biraz uyuyor	Benim aileme oldukça uyuyor	Benim aileme tamamen uyuyor

Ek-8: Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği-Çocuk Formu (KAET-Ç)**(KAET-Ç)**

Aşağıda çocukluğunuz ile ilgili bazı ifadeler yer almaktadır. Anketi doldururken, anne ve babanızın size karşı olan davranışlarını nasıl algıladığınızı hatırlamaya çalışmanız gerekmektedir. Anne ve babanızın çocukken size karşı davranışlarını tam olarak hatırlamak bazen zor olsa da, her birimizin çocukluğumuzda anne ve babamızın kullandıkları prensiplere ilişkin bazı anılarımız vardır. Sizden her bir soru için anne ve babanızın size karşı davranışlarına uygun seçeneği işaretlemeniz beklenmektedir. Soruları anne ve babanız için **ayrı ayrı cevaplayın**. Cevaplarınızı iyice düşünerek ve içtenlikle vermeniz, araştırmanın sağlıklı bakımından çok önemlidir. Boş ifade bırakmayınız. Teşekkürler.

	ANNEM				BABAM			
1. Anne ve babam, nedenini söylemeden bana kızarlardı ya da ters davranırlardı.	Hayır, Hiçbir Zaman	Evet, Arada Sırada	Evet, Sık Sık	Evet, Çoğu Zaman/Her Zaman	Hayır, Hiçbir Zaman	Evet, Arada Sırada	Evet, Sık Sık	Evet, Çoğu Zaman/Her Zaman
2. Anne ve babam beni överlerdi.	Hayır, Hiçbir Zaman	Evet, Arada Sırada	Evet, Sık Sık	Evet, Çoğu Zaman/Her Zaman	Hayır, Hiçbir Zaman	Evet, Arada Sırada	Evet, Sık Sık	Evet, Çoğu Zaman/Her Zaman
3. Anne ve babamın yaptıklarım konusunda daha az endişeli olmasımı isterdim.	Hayır, Hiçbir Zaman	Evet, Arada Sırada	Evet, Sık Sık	Evet, Çoğu Zaman/Her Zaman	Hayır, Hiçbir Zaman	Evet, Arada Sırada	Evet, Sık Sık	Evet, Çoğu Zaman/Her Zaman
4. Anne ve babam, bana hak ettiğimden daha çok fiziksel ceza verirlerdi.	Hayır, Hiçbir Zaman	Evet, Arada Sırada	Evet, Sık Sık	Evet, Çoğu Zaman/Her Zaman	Hayır, Hiçbir Zaman	Evet, Arada Sırada	Evet, Sık Sık	Evet, Çoğu Zaman/Her Zaman
5. Eve geldiğimde, anne ve babama ne yaptığımı hesabını vermek zorundaydım.	Hayır, Hiçbir Zaman	Evet, Arada Sırada	Evet, Sık Sık	Evet, Çoğu Zaman/Her Zaman	Hayır, Hiçbir Zaman	Evet, Arada Sırada	Evet, Sık Sık	Evet, Çoğu Zaman/Her Zaman

6. Anne ve babam ergenliğimin uyarıcı, ilginç ve eğitici olması için çalışırlardı.	Hayır, Hiçbir Zaman	Evet, Arada Sırada	Evet, Sık Sık	Evet, Çoğu Zaman/Her Zaman	Hayır, Hiçbir Zaman	Evet, Arada Sırada	Evet, Sık Sık	Evet, Çoğu Zaman/Her Zaman
7. Anne ve babam, beni başkalarının önünde eleştirirlerdi.	Hayır, Hiçbir Zaman	Evet, Arada Sırada	Evet, Sık Sık	Evet, Çoğu Zaman/Her Zaman	Hayır, Hiçbir Zaman	Evet, Arada Sırada	Evet, Sık Sık	Evet, Çoğu Zaman/Her Zaman
8. Anne ve babam, bana bir şey olur korkusuyla başka çocukların yapmasına izin verilen şeyleri yapmamı yasaklardı.	Hayır, Hiçbir Zaman	Evet, Arada Sırada	Evet, Sık Sık	Evet, Çoğu Zaman/Her Zaman	Hayır, Hiçbir Zaman	Evet, Arada Sırada	Evet, Sık Sık	Evet, Çoğu Zaman/Her Zaman
9. Anne ve babam, her şeyde en iyi olmam için beni teşvik ederlerdi.	Hayır, Hiçbir Zaman	Evet, Arada Sırada	Evet, Sık Sık	Evet, Çoğu Zaman/Her Zaman	Hayır, Hiçbir Zaman	Evet, Arada Sırada	Evet, Sık Sık	Evet, Çoğu Zaman/Her Zaman
10. Anne ve babam davranışları ile, örneğin üzgün görünerek, onlara kötü davrandığım için kendimi suçlu hissetmeme neden olurlardı.	Hayır, Hiçbir Zaman	Evet, Arada Sırada	Evet, Sık Sık	Evet, Çoğu Zaman/Her Zaman	Hayır, Hiçbir Zaman	Evet, Arada Sırada	Evet, Sık Sık	Evet, Çoğu Zaman/Her Zaman
11. Anne ve babamın bana bir şey olacağına ilişkin endişeleri abartılıydı.	Hayır, Hiçbir Zaman	Evet, Arada Sırada	Evet, Sık Sık	Evet, Çoğu Zaman/Her Zaman	Hayır, Hiçbir Zaman	Evet, Arada Sırada	Evet, Sık Sık	Evet, Çoğu Zaman/Her Zaman
12. Benim için bir şeyler kötü gittiğinde, anne ve babamın beni rahatlatmaya ve yüreklendirmeye çalıştığını hissederdim.	Hayır, Hiçbir Zaman	Evet, Arada Sırada	Evet, Sık Sık	Evet, Çoğu Zaman/Her Zaman	Hayır, Hiçbir Zaman	Evet, Arada Sırada	Evet, Sık Sık	Evet, Çoğu Zaman/Her Zaman

13. Bana ailenin 'yüz karası' ya da 'günah keçisi' gibi davranılırdı.	Hayır, Hiçbir Zaman	Evet, Arada Sırada	Evet, Sık Sık	Evet, Çoğu Zaman/Her Zaman	Hayır, Hiçbir Zaman	Evet, Arada Sırada	Evet, Sık Sık	Evet, Çoğu Zaman/Her Zaman
14. Anne ve babam, sözleri ve hareketleriyle beni sevdiklerini gösterirlerdi	Hayır, Hiçbir Zaman	Evet, Arada Sırada	Evet, Sık Sık	Evet, Çoğu Zaman/Her Zaman	Hayır, Hiçbir Zaman	Evet, Arada Sırada	Evet, Sık Sık	Evet, Çoğu Zaman/Her Zaman
15. Anne ve babamın, erkek ya da kız kardeşimi (lerimi) beni sevdiklerinden daha çok sevdiklerini hissederdim.	Hayır, Hiçbir Zaman	Evet, Arada Sırada	Evet, Sık Sık	Evet, Çoğu Zaman/Her Zaman	Hayır, Hiçbir Zaman	Evet, Arada Sırada	Evet, Sık Sık	Evet, Çoğu Zaman/Her Zaman
16. Anne ve babam, kendimden utanmama neden olurlardı.	Hayır, Hiçbir Zaman	Evet, Arada Sırada	Evet, Sık Sık	Evet, Çoğu Zaman/Her Zaman	Hayır, Hiçbir Zaman	Evet, Arada Sırada	Evet, Sık Sık	Evet, Çoğu Zaman/Her Zaman
17. Anne ve babam, pek umursamadan, istediğim yere gitmeme izin verirlerdi.	Hayır, Hiçbir Zaman	Evet, Arada Sırada	Evet, Sık Sık	Evet, Çoğu Zaman/Her Zaman	Hayır, Hiçbir Zaman	Evet, Arada Sırada	Evet, Sık Sık	Evet, Çoğu Zaman/Her Zaman
18. Anne ve babamın, yaptığım her şeye karıştıklarını hissederdim.	Hayır, Hiçbir Zaman	Evet, Arada Sırada	Evet, Sık Sık	Evet, Çoğu Zaman/Her Zaman	Hayır, Hiçbir Zaman	Evet, Arada Sırada	Evet, Sık Sık	Evet, Çoğu Zaman/Her Zaman
19. Anne ve babamla aramda sıcaklık ve sevecenlik olduğunu hissederdim.	Hayır, Hiçbir Zaman	Evet, Arada Sırada	Evet, Sık Sık	Evet, Çoğu Zaman/Her Zaman	Hayır, Hiçbir Zaman	Evet, Arada Sırada	Evet, Sık Sık	Evet, Çoğu Zaman/Her Zaman
20. Anne ve babam, yapabileceklerim ve yapamayacaklarımla ilgili kesin sınırlar koyar ve bunlara titizlikle uyarlardı.	Hayır, Hiçbir Zaman	Evet, Arada Sırada	Evet, Sık Sık	Evet, Çoğu Zaman/Her Zaman	Hayır, Hiçbir Zaman	Evet, Arada Sırada	Evet, Sık Sık	Evet, Çoğu Zaman/Her Zaman

21. Anne ve babam, küçük kabahatlerim için bile beni cezalandırırlardı.	Hayır, Hiçbir Zaman	Evet, Arada Sırada	Evet, Sık Sık	Evet, Çoğu Zaman/Her Zaman	Hayır, Hiçbir Zaman	Evet, Arada Sırada	Evet, Sık Sık	Evet, Çoğu Zaman/Her Zaman
22. Anne ve babam, nasıl giyinmem ve görünmem gerektiği konusunda karar vermek isterlerdi.	Hayır, Hiçbir Zaman	Evet, Arada Sırada	Evet, Sık Sık	Evet, Çoğu Zaman/Her Zaman	Hayır, Hiçbir Zaman	Evet, Arada Sırada	Evet, Sık Sık	Evet, Çoğu Zaman/Her Zaman
23. Yaptığım bir şeyde başarılı olduğumda, anne ve babamın benimle gurur duyduklarını hissederdim.	Hayır, Hiçbir Zaman	Evet, Arada Sırada	Evet, Sık Sık	Evet, Çoğu Zaman/Her Zaman	Hayır, Hiçbir Zaman	Evet, Arada Sırada	Evet, Sık Sık	Evet, Çoğu Zaman/Her Zaman

Ek-9: Adapte Edilmiş Çatışma Çözme Ölçeği**AEÇÇÖ**

Aşağıda anne ve babanın sana karşı ve birbirlerine karşı olan bazı davranışlarını soru şeklinde sorduk. Sizden sorulan durumlarla, hangi sıklıkla karşılaştığınızı belirtmenizi istiyoruz. Soruları dikkatlice okuyunuz ve sizin için en uygun seçeneği işaretleyiniz. Cevaplarınızı iyice düşünerek ve içtenlikle vermeniz, araştırmanın sağlığı bakımından çok önemlidir. Boş ifade bırakmayınız. Teşekkürler

1. Baban annene kötü sözler söyler miydi?	Hiçbir Zaman	Hemen Hemen Hiçbir Zaman	Bazen	Sık sık	Herzaman
2. Baban annene vurur muydu?	Hiçbir Zaman	Hemen Hemen Hiçbir Zaman	Bazen	Sık sık	Herzaman
3. Baban annene bir şeyler fırlatır mıydı?	Hiçbir Zaman	Hemen Hemen Hiçbir Zaman	Bazen	Sık sık	Herzaman
4. Baban annene zarar verici şekilde davranır mıydı?	Hiçbir Zaman	Hemen Hemen Hiçbir Zaman	Bazen	Sık sık	Herzaman
5. Baban anneni tehdit eder miydi?	Hiçbir Zaman	Hemen Hemen Hiçbir Zaman	Bazen	Sık sık	Herzaman
6. Annen babana kötü sözler söyler miydi?	Hiçbir Zaman	Hemen Hemen Hiçbir Zaman	Bazen	Sık sık	Herzaman
7. Annen babana vurur muydu?	Hiçbir Zaman	Hemen Hemen Hiçbir Zaman	Bazen	Sık sık	Herzaman
8. Annen babana bir şeyler fırlatır mıydı?	Hiçbir Zaman	Hemen Hemen Hiçbir Zaman	Bazen	Sık sık	Herzaman

9. Annen babana zarar verici şekilde davranır mıydı?	Hiçbir Zaman	Hemen Hemen Hiçbir Zaman	Bazen	Sık sık	Herzaman
10. Annen babanı tehdit eder miydi?	Hiçbir Zaman	Hemen Hemen Hiçbir Zaman	Bazen	Sık sık	Herzaman

Ek-10: İnsan İlişkilerinde Manipülasyon Ölçeği**İİMÖ**

Ölçekte 39 ifade vardır. Sizden, her ifadeyi dikkatle okuyup, okuduktan sonra kendinizi değerlendirip sizin için en uygun seçeneğin işaretlemeniz beklenmektedir. Cevaplarınızı iyice düşünerek ve içtenlikle vermeniz, araştırmanın sağlığı bakımından çok önemlidir. Boş ifade bırakmayınız. Teşekkürler.

1. Arkadaşlarım bazen öfke ve gazabımdan çekindikleri için isteklerimi yerine getirir.	Bana Tamamen Benziyor	Bana Biraz Benziyor	Emin Değilim	Bana Benzemiyor	Bana Hiç Benzemiyor
2. Arkadaşlarıma karşı aşırı fedakar davranarak istediklerimi elde ettiğim olmuştur.	Bana Tamamen Benziyor	Bana Biraz Benziyor	Emin Değilim	Bana Benzemiyor	Bana Hiç Benzemiyor
3. Arkadaşlarıma söylemem gereken şeylerde gerçeğin bir kısmını saklayarak paylaştığım olmuştur.	Bana Tamamen Benziyor	Bana Biraz Benziyor	Emin Değilim	Bana Benzemiyor	Bana Hiç Benzemiyor
4. Arkadaşlarımdan bir gerçeği saklamak için dikkatlerini başka konulara çekmekte iyiyimdir.	Bana Tamamen Benziyor	Bana Biraz Benziyor	Emin Değilim	Bana Benzemiyor	Bana Hiç Benzemiyor
5. Arkadaşlarımdan gerçek özelliklerimi saklamakta başarılıyım.	Bana Tamamen Benziyor	Bana Biraz Benziyor	Emin Değilim	Bana Benzemiyor	Bana Hiç Benzemiyor
6. Arkadaşlarımı genellikle düşük özgüvenli insanlardan seçerim.	Bana Tamamen Benziyor	Bana Biraz Benziyor	Emin Değilim	Bana Benzemiyor	Bana Hiç Benzemiyor
7. Arkadaşlarımdan hassas yönlerini keşfetmekte ustayım.	Bana Tamamen Benziyor	Bana Biraz Benziyor	Emin Değilim	Bana Benzemiyor	Bana Hiç Benzemiyor
8. Bana karşı aşırı fedakar arkadaşlarımı daha çok seviyorum.	Bana Tamamen Benziyor	Bana Biraz Benziyor	Emin Değilim	Bana Benzemiyor	Bana Hiç Benzemiyor
9. Bazen amacıma ulaşmak için bağırıp çağırdığım ve çevremdekileri tehdit ettiğim olmuştur.	Bana Tamamen Benziyor	Bana Biraz Benziyor	Emin Değilim	Bana Benzemiyor	Bana Hiç Benzemiyor
10. Bazen arkadaşlarımı aşağılayarak ve küçük düşürerek de istediğim yöne sevk edebilirim.	Bana Tamamen Benziyor	Bana Biraz Benziyor	Emin Değilim	Bana Benzemiyor	Bana Hiç Benzemiyor
11. Bazen başkalarına zarar verebilecek kadar acımasız davranabiliyorum	Bana Tamamen Benziyor	Bana Biraz Benziyor	Emin Değilim	Bana Benzemiyor	Bana Hiç Benzemiyor

12. Bir arkadaşım bana duygusal olarak ne kadar bağımlıysa o kadar fazla kıymet veririm.	Bana Tamamen Benziyor	Bana Biraz Benziyor	Emin Değilim	Bana Benzemiyor	Bana Hiç Benzemiyor
13. Bir isteğimi alışılmadık, sıra dışı bir şekilde ifade ederek amacıma ulaştığım olmuştur.	Bana Tamamen Benziyor	Bana Biraz Benziyor	Emin Değilim	Bana Benzemiyor	Bana Hiç Benzemiyor
14. Bir konuşma beni rahatsız etmeye başladığında konuyu değiştirmekte iyiyimdir.	Bana Tamamen Benziyor	Bana Biraz Benziyor	Emin Değilim	Bana Benzemiyor	Bana Hiç Benzemiyor
15. Bir sözü ya da davranışı insanların karşısında çok sık tekrarlayarak onları ikna ettiğim olmuştur.	Bana Tamamen Benziyor	Bana Biraz Benziyor	Emin Değilim	Bana Benzemiyor	Bana Hiç Benzemiyor
16. Çoğu zaman gerçek niyetimi arkadaşlarımdan saklarım.	Bana Tamamen Benziyor	Bana Biraz Benziyor	Emin Değilim	Bana Benzemiyor	Bana Hiç Benzemiyor
17. Duygu sömürüsü yapmayı severim.	Bana Tamamen Benziyor	Bana Biraz Benziyor	Emin Değilim	Bana Benzemiyor	Bana Hiç Benzemiyor
18. Haksız olduğum zamanlarda da üste çıkmayı becerebilirim.	Bana Tamamen Benziyor	Bana Biraz Benziyor	Emin Değilim	Bana Benzemiyor	Bana Hiç Benzemiyor
19. Hayır demeyi beceremeyen insanlarla birlikte olmak hoşuma gidiyor.	Bana Tamamen Benziyor	Bana Biraz Benziyor	Emin Değilim	Bana Benzemiyor	Bana Hiç Benzemiyor
20. İnsanlara küserek onlardan istediklerimi etme yöntemini kullanırım	Bana Tamamen Benziyor	Bana Biraz Benziyor	Emin Değilim	Bana Benzemiyor	Bana Hiç Benzemiyor
21. İnsanlara, onların görmek istedikleri kişi gibi davranmayı iyi bilirim.	Bana Tamamen Benziyor	Bana Biraz Benziyor	Emin Değilim	Bana Benzemiyor	Bana Hiç Benzemiyor
22. İnsanların bana verdikleri değerden yararlanarak çıkar sağladığım olmuştur.	Bana Tamamen Benziyor	Bana Biraz Benziyor	Emin Değilim	Bana Benzemiyor	Bana Hiç Benzemiyor
23. İnsanların duygusal olarak hassas oldukları noktaları isteklerimi kabul ettirmek için kullanırım.	Bana Tamamen Benziyor	Bana Biraz Benziyor	Emin Değilim	Bana Benzemiyor	Bana Hiç Benzemiyor
24. İnsanların egolarını okşamak onlar üzerinde etkili olmak için işe yarar.	Bana Tamamen Benziyor	Bana Biraz Benziyor	Emin Değilim	Bana Benzemiyor	Bana Hiç Benzemiyor

25. İnsanların en çok arzuladığı şeyleri bilmek onları yönetmek için kullandığım etkili bir yoldur	Bana Tamamen Benziyor	Bana Biraz Benziyor	Emin Değilim	Bana Benzemiyor	Bana Hiç Benzemiyor
26. İnsanların zayıf taraflarını keşfetmekte iyiyimdir.	Bana Tamamen Benziyor	Bana Biraz Benziyor	Emin Değilim	Bana Benzemiyor	Bana Hiç Benzemiyor
27. İstedığımı elde etmek için karşımdakini bencillik ya da ilgisizlikle suçladığım olmuştur.	Bana Tamamen Benziyor	Bana Biraz Benziyor	Emin Değilim	Bana Benzemiyor	Bana Hiç Benzemiyor
28. İşime gelmeyen şeyleri görmemezlikten gelmek kullandığım bir yöntemdir.	Bana Tamamen Benziyor	Bana Biraz Benziyor	Emin Değilim	Bana Benzemiyor	Bana Hiç Benzemiyor
29. Kelime oyunları yaparak kafaları karıştırmakta iyiyimdir	Bana Tamamen Benziyor	Bana Biraz Benziyor	Emin Değilim	Bana Benzemiyor	Bana Hiç Benzemiyor
30. Kendime acındırarak da amacıma ulaştığım olmuştur.	Bana Tamamen Benziyor	Bana Biraz Benziyor	Emin Değilim	Bana Benzemiyor	Bana Hiç Benzemiyor
31. Kontrolü bana bırakan arkadaşları daha çok tercih ediyorum.	Bana Tamamen Benziyor	Bana Biraz Benziyor	Emin Değilim	Bana Benzemiyor	Bana Hiç Benzemiyor
32. Konuşmak istemediğim şeyler olduğunda kaçamak ve alakasız cevaplar veririm.	Bana Tamamen Benziyor	Bana Biraz Benziyor	Emin Değilim	Bana Benzemiyor	Bana Hiç Benzemiyor
33. Mağdur edilmiş, kurban rolünü oynayarak da amacıma ulaşabilirim.	Bana Tamamen Benziyor	Bana Biraz Benziyor	Emin Değilim	Bana Benzemiyor	Bana Hiç Benzemiyor
34. Saklamak istediğim bir şey olduğunda laf kalabalığı yaparak konuyu başka yönle çekmekte iyiyimdir.	Bana Tamamen Benziyor	Bana Biraz Benziyor	Emin Değilim	Bana Benzemiyor	Bana Hiç Benzemiyor
35. Sevgi ve ilgimi keserek de insanları bir şeye ikna etme yolunu kullanabilirim.	Bana Tamamen Benziyor	Bana Biraz Benziyor	Emin Değilim	Bana Benzemiyor	Bana Hiç Benzemiyor
36. Üzgün olmadığım zamanlarda üzölmüş gibi davrandığım olmuştur.	Bana Tamamen Benziyor	Bana Biraz Benziyor	Emin Değilim	Bana Benzemiyor	Bana Hiç Benzemiyor
37. Yalan söyleyeceksem, önce küçük doğruları itiraf ederek işe başlarım.	Bana Tamamen Benziyor	Bana Biraz Benziyor	Emin Değilim	Bana Benzemiyor	Bana Hiç Benzemiyor
38. Yanlış bir şey yaptığımda ısrarla inkar ederek sorunu çözebilirim.	Bana Tamamen Benziyor	Bana Biraz Benziyor	Emin Değilim	Bana Benzemiyor	Bana Hiç Benzemiyor

39. Yaptığım davranışlara bahane ve sebep bulmakta ustayımdır.	Bana Tamamen Benziyor	Bana Biraz Benziyor	Emin Değilim	Bana Benzemiyor	Bana Hiç Benzemiyor

9. Özgeçmiş

Kişisel Bilgiler

Adı-Soyadı: Gülçin ŞENYUVA

Doğum Yeri:

Doğum Tarihi:

Email:

Eğitim Bilgileri

İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü Sosyal Bilimler Anabilim Dalı Yüksek Lisans (2005-2007)

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü (2000-2004)

Haydarpaşa Anadolu Lisesi (1996-2000)

İş Deneyimi

NP İstanbul Beyin Hastanesi (2015-Halen devam)

Academic Hospital (2013-2015)

T.C. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü (2007-2013)

Türk Psikologlar Derneği AB Destekli Proje (2005-2007)

Özel Cisem Polikliniği (2004-2005)